

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

2 - 18λ. 1999

Περίοδος Β', τεύχος 351,

Παρασκευή 17 Ιουλίου 1987

Δρχ.100

Το ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ
της πολιτικής
μακαριότητας:
από το 1980
έως σήμερα

ITCO:
ΤΟ
ΣΥΝΑΙΝΕΤΙΚΟ
ΣΚΑΝΔΑΛΟ

- Ο Α. Παπανδρέου και η χρησιμοποίηση του Μ. Γκορμπασόφ
- ΝΔ: Ο ψηλός ή ο χοντρός;
- Κομπίνες με «άχρηστα» ανταλλακτικά αξίας 70 δις
- Η κατάρρευση της οικονομίας μέσω του «προγραμματισμού»
- Νορθ: Το πρόσωπο των ΗΠΑ

ΜΑΤΣΗ ΧΑΤΖΗΛΑΖΑΡΟΥ

Κείμενα:

- Φ. Αρπατζοπούλου • Δ.Ι. Αντωνίου
• Ε. Κακναβάτος • Β. Καρκαγιάννη
• Α. Ματθαίου • Α. Ξύδης
• Α. Φραντζή • Μ. Χατζιδάκης

η ΔΕΗ υπο-στηρίζει... τις φωλιές των πελαργών και τους φιλοξενεί στα δίκτυα της

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΤΟΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

πρόσδετη υατασμενή
της ΔΕΗ υποστηρίγμα
της φωλιάς

Οι πελαργοί, από τα πιο συμπαθή και αγαπητά πλάσματα της ελληνικής πανίδας, συνδεδεμένοι με την ιστορία, τις παραδόσεις και τα παραμύθια των λαών, υπήρξαν ανέκαθεν και στη Χώρα μας αντικείμενα σεβασμού και αγάπης.

Πολλοί αρχαίοι λαοί θεωρούσαν τους πελαργούς σύμβολο σεβασμού. Οι Αιγύπτιοι τους ελάτρευαν με τις ίδιες τιμές όπως της θεά Ίσιδα. Επίσης είναι γνωστό ότι στη Θεσσαλία, υπήρχε νόμος, με τον οποίο απαγορευόταν με ποινή θανάτου, το σκότωμα των πελαργών: «... διό και τιμώσι τούς πελαργούς, [οί Θετταλοί] και κτείνειν ού, νόμος· και εάν τις κτείνη, ένοχος τούς αυτούς γίνεται, οίσιπερ και ό άνδρoφόνος». (Αριστοτέλους, «Περί θουμασίων άκουσμάτων», Κεφ. XXII).

Ενδιαφέρουσα είναι εξάλλου και η περικοπή από τους «Όρνιθες» του Αριστοφάνη, που αναφέρεται στους πελαργούς:

«Ναι, υπάρχει όμως ένας άρχαιος νόμος τών πουλιών, στών πελαργών τούς κώδικες, πού λέει πώς «όμα ό πατέρας - πελαργός, τά μικρά του άνασταίνοντας, τό φέρη σέ ήλικία πού νά μπορούν μονάχα νά πετούν, έχουν κι αυτά μετά σειρά νά τρέφουν τόν πατέρα τους». (Αριστοφάνους, «Όρνιθες», στ. 1355).

Οι πελαργοί λοιπόν, τρέφουν ιδιαίτερη αγάπη στους στύλους της ΔΕΗ και συνηθίζουν να κτίζουν τις φωλιές τους με περισσή τέχνη πάνω στις κορυφές τους. Αυτό υπήρξε παλαιότερα αίτια ατυχημάτων στους ιδίους τους πελαργούς από ηλεκτροπληξίες αλλά δημιουργούσε και προβλήματα στη λειτουργία των δικτύων εξαιτίας των βραχυκυκλωμάτων, που προκαλούσαν.

Οι υπεύθυνοι της Επιχείρησης, συνεχίζοντας την παράδοση, όχι μόνο δεν καταστρέφουν τις περιτεχνες φωλιές ή αποθαρρύνουν το κτίσιμό τους με βίαια μέσα, αλλά βοηθούν τα πουλιά να φτιάξουν τις φωλιές τους, κατασκευάζοντας από πριν κατάλληλη ξύλινη διάταξη, πάνω στις κορυφές των στύλων, ώστε και τα δίκτυα να μένουν ανέπαφα και οι πελαργοί να βρίσκουν έτοιμο το σπίτι τους στις αγαπημένες τους θέσεις, όταν επιστρέφουν στην Ελλάδα με τις πρώτες λιακάδες της Άνοιξης.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ

Περίοδος Β'
• Χρόνος 14ος
• Τεύχος 351
Παρασκευή 17 Ιουλίου 1987
δρχ. 100

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Β. ΖΗΣΗΣ	
Η Ελλάδα στο Ιρανγκάιητ	10
Ε. ΔΙΕΘΝΗΣ	
Αντισυνταγματάρχης Νορθ	12
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
ITCO: Το συναινετικό σκάνδαλο	13
Β. ΓΙΑΧΝΗΣ	
Οι εξελίξεις στην ΠΑΣΕΓΕΣ	14
Β. ΓΙΑΧΝΗΣ	
Ελεύθερα τα επιτόκια	16
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Διακοπές και σενάρια ανασχη- ματισμών...	18
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Καλοκαίρι με πόκα	20
Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ	
Ο «ψηλός» και ο «χοντρός»	24
Α. ΔΡΟΣΕΡΟΣ	
Τα καλοκαίρια της ραθυμίας	26
Μ Ν Η Μ Η	
ΜΑΤΣΗΣ ΧΑΤΖΗΛΑΖΑΡΟΥ	33-46
Δ.Ι. ΑΝΤΩΝΙΟΥ	
Για τη Μάτση Χατζηλαζάρου	33
ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ	
Για τη Μάτση Χατζηλαζάρου	35
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΞΥΔΗΣ	
Μνήμη Μάτσης Χατζηλαζάρου	36
ΒΑΣΙΑ ΚΑΡΚΑΓΙΑΝΝΗ - ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑ	
«Ήταν πάντα τόσο νέα»	37
ΦΡΑΓΚΙΣΚΗ ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ	
Το κερδισμένο ποίημα	38
ΕΚΤΩΡ ΚΑΚΝΑΒΑΤΟΣ	
«Η ποίησή μας είναι η ζωή»	42
ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ	
αντί - δωρο	44
Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ	
Αρχαιολογική Εταιρεία	48
ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΥ	
Στον αστερισμό της τζαζ και της ηλε- κτρονικής μουσικής	49
ΧΡ. ΤΥΡΟΒΟΥΖΗΣ	
Οι αυθέντες του δήμου Θεσσα- λονίκης...	50
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Τα γεγονότα και οι «συλλήβδην διαψεύ- σεις»	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	25
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	32
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	52
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	55

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΓΗΣΗΣ

ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΤΑ

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ, παραδέχεστε, νομίζουμε και 'σείς πως είναι κατακαλόκαιρο. Πολλοί μας διαβάζετε ήδη σε άλλα από τα συνηθισμένα σας στέκια, άλλοι ετοιμάζεστε να εγκαταλείψετε τα χειμέρια ενδαιτημάτα σας. Συγχρωτίζεστε με βόρεια φύλα παρά θιν' αλός πασσαλειμμένοι κρέμες και λάδια —αφού πριν επιμελώς απορρίψατε τα περιττά λίπη που συσσωρεύσε η αντίστασή σας στην κυβερνητική πολιτική λιτότητας. Ίσως να βρίσκεστε και στ' «άγια χώματα» που πατούσαν οι γονείς σας πριν αποφασίσουν να εγκλειστούν στα πολυπληθή και ασφαλοστρωμένα άστεα. Κάτω από δέντρα ή ομπρέλες, σε κάμπους ή παραλίες ή κακοτράχαλα βουνά, δίπλα σε ρέματα ή ιστιοσανίδες, πάνω σε καΐκια ή κόττερα ή τρεχαντήρια ή κρις-κραφτ, άλλοι με πετονιές κι άλλοι με γκλίτσες, σε βράχια θαλάσσια ή ορεινά, μέσα σε μπαρ ή καφετέριες ή παμπ, βρίσκεστε πράγματι ή με τη σκέψη σε διακοπές.

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΜΕ να σας χαλάσουμε το κέφι θυμίζοντας το Κυπριακό, τον Κήλυ, τον Αμπού Νιντάλ, τη Σόφια, τις Βάσεις ή το Αιγαιακό. Δεν είμαστε όμως τόσο σαδιστές — στο κάτω - κάτω λίγος καλοκαιριάτικος ευδαιμονισμός δεν είναι κακός. Άλλωστε, αρκετά σας απασχολεί το πρόβλημα του Έητζ και το γεγονός ότι για να αμαρτήσετε εξωσυζυγικώς σήμερα δεν πρέπει να είστε ωραίοι αλλά κυρίως γενναίοι. Δε θα σας στενοχωρήσουμε λοιπόν παραπάνω.

ΑΝΤΙΘΕΤΩΣ, θα σας ενθαρρύνουμε να απολαύσετε με γενναιότητα, σωφροσύνη και πάθος αυτόν το μήνα που μας κάνει να αντέχουμε τους άλλους έντεκα. Μην πιστεύεται τους απαισιόδοξους Αλεξανδρινούς που ισχυρίζονται ότι η πόλις θα σας ακολουθήσει. Αφήστε τα για το φθινόπωρο αυτά. Ριχτείτε με τα μούτρα στις πορτοκαλάδες, τις μπίρες, τα ούζα, το κρασί· χαρείτε την αρμύρα και το φως, το πράσινο του βουνού και τη νησιώτικη ξεραίλα· φύγετε από τα γνωστά σας κυκλώματα, κάντε καινούριες γνωριμίες· αφεθείτε στη χαρά της γιορτής, στη συναναστροφή που επιβάλλει η λίμπιντο, ξεχνώντας το συμφέρον· αντιμετωπίστε κάθε σχέση σαν αιώνια, με πλήρη επίγνωση πως θα διαρκέσει μόνο ένα μήνα.

ΟΛΟΚΛΗΡΗ η Ελλάδα περιμένει να την κατακτήσετε. Ν' αφήσετε τις δραχμές σας πλάι στα δολάρια και τα μάρκα, να ενισχύσετε την παραοικονομία και τα εποχιακά επαγγέλματα, να κάνετε την εθνική βιομηχανία του ήλιου ν' ανθίσει. Μη δυσανασχετείτε με τους προκλητικούς και πλούσιους βόρειους — αν θέλετε η «σταθεροποίηση» του κ. Σημίτη να επιτύχει. Παραδεχθείτε σιωπηλά πως η παρουσία τους στην πλαζ είναι πολύ πιο αποτελεσματική από τη δική σας στις διαδηλώσεις και απεργίες του ΕΚΑ. Πρέπει να τους πείσουμε να ξανάρθουν του χρόνου, μήπως και το ισοζύγιο πληρωμών συνέλθει.

ΜΕ ΑΛΛΑ ΛΟΓΙΑ ξεχάστε για ένα μήνα πως είστε βασανισμένοι και μεμψίμοιροι αριστεροί, πως η ζωή σας και το περιβάλλον υποβαθμίζονται, πως χίλιοι - μύριοι εχθροί (ταξικοί και άλλοι) караδοκούν. Ζείτε την ψευδαίσθηση του θέρους — τόσες και τόσες άλλες ζήσατε ως τώρα κι ακόμη περισσότερες караδοκούν. Χωρίς δεύτερες σκέψεις και κριτικές αποστάσεις, χωρίς έννοια γι' αυτούς που δεν θα κάνουν διακοπές. Θυμηθείτε ότι αν ήσαν στη θέση σας ίσως να μην ένιωθαν ούτε αυτοί τύψεις. Αφήστε την αλληλεγγύη σας να εκδηλωθεί με τα κρύα, όταν η κατάσταση πράγματι θα το απαιτεί.

ΚΥΡΙΩΣ όμως να είστε γενναίοι. Δεν θα είναι άδικο να στερηθείτε τόσα και τόσα και τελικά να υποκύψετε σε ένα οδυνηρό δῆγμα κουνουπιού;

αντί

πολιτικό δεκαπενθήμερο

Τα γεγονότα και οι «συλλήβδην διαψεύσεις»

ΣΑΦΗΣ και κατηγορηματικός ήταν, την εβδομάδα αυτή, ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος Σωτήρης Κωστόπουλος: 'Όχι, όχι, κύριοι δημοσιογράφοι, διευκρίνισε με πολύ «μπρίο»... Δεν υπάρχει θέμα ούτε πρόωγων εκλογών, ούτε ανασχηματισμού (μέσα στον Αύγουστο), ούτε «σφαγιασμού» υπουργών... Έτσι, ο αντιπρόεδρος Γιάννης Χαραλαμπίδης θα παραμείνει στο υπουργείο Άμυνας, ο υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας Στ. Αλεξανδράκης θα εξακολουθήσει να... «κυβερνά» τα κύματα (και κυρίως τις καταδύσεις), ο υπουργός Παιδείας Α. Τρίτσης να εισάγει, να επανεισάγει ή να τροποποιεί τα αρχαία ελληνικά και ο υπουργός Γεωργίας Γιάννης Ποττάκης να διαπληκτίζεται με το Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ για το ποιος πρέπει να εκλεγεί —ή να μην εκλεγεί— πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ...

ΑΥΤΗ Η «ΣΥΛΛΗΒΔΗΝ» διάψευση, αποδείχθηκε, τελικά, πολύ πρακτική. Γι' αυτό, όταν οι δημοσιογράφοι επιχείρησαν να «εξειδικεύσουν» μερικές ερωτήσεις (όπως λχ. «επί πόσο ακόμα διάστημα θα παραμείνει υπουργός ο κ. Αλεξανδράκης...»), ο Σωτήρης Κωστόπουλος είχε έτοιμη την απάντησή του: «Σας παρακαλώ, μη με ρωτάτε για κάθε περίπτωση χωριστά. Δεν υπάρχει θέμα για κανένα»!

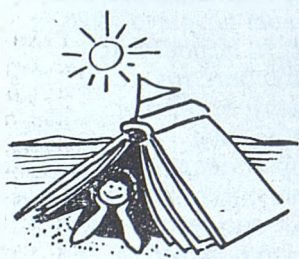
ΟΛΑ ΑΥΤΑ συνέβησαν, το μεσημέρι της περασμένης Δευτέρας, λίγες ώρες, δηλαδή, μετά την άτεγκτη δήλωσή του (το βράδυ της Κυριακής) ότι «δεν υπάρχουν ημερομηνίες για επίσκεψη Άρμακοστ στην Αθήνα», εκτός εάν η αμερικανική κυβέρνηση ανακαλέσει —επίσημα και δημόσια— τους «απαράδεκτους ισχυρισμούς της» περί συνεργασίας μας με Άραβες τρομοκράτες, κλπ. Την Κυριακή βράδυ, ήταν, βέβαια, γνωστό ότι ο Αμερικανός υφυπουργός Μάικλ Άρμακοστ είχε ανοίξει ένα «συναινετικό διάλογο» με τον πρέσβη μας στην Ουάσιγκτον, Γ. Παπούλια, για την εξεύρεση ενός συμβιβαστικού κειμένου, που θα μπορούσε να ικανοποιήσει —ως ένα βαθμό, τουλάχιστο— το ελληνικό αίτημα. (Αν το κείμενο αυτό θα κάλυπτε και την ουσία των αμερικανικών ισχυρισμών ή όχι, ήταν, ακριβώς, το επίμαχο σημείο του διαλόγου). Την Κυριακή βράδυ, ήταν επίσης γνωστό ότι ο Αμερικανός υφυπουργός είχε ορίσει την επίσκεψή του στην Άγκυρα, από τις 18 έως τις 22 Ιουλίου και ότι ένα από τα κύρια θέματα των συνομιλιών του με τους Τούρκους επισήμους

θα ήταν και το Κυπριακό. (Ο Άρμακοστ θα συνοδεύεται από τον ειδικό συντονιστή του Στέιτ Ντιπάρτμεντ για το Κυπριακό, Τζέιμς Ουίλκινσον, και το γεγονός αυτό είχε κάπως ανησυχήσει την Αθήνα και τη Λευκωσία, καθώς, μάλιστα ο Ρέγκαν είχε αναβάλει την εξαμηνιαία έκθεσή του προς το Κογκρέσο, περιμένοντας το «πόρισμα Ουίλκινσον»).

ΕΤΣΙ ΕΙΧΑΝ τα πράγματα, όταν, ξαφνικά, το μεσημέρι της Δευτέρας, η κυβέρνηση έκρινε ότι έπρεπε να κατεβάσει τους τόνους της. Και ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος συμπεριφέρθηκε ανάλογα: Εμείς, κύριοι, —είπε— δεν ζητήσαμε από τους Αμερικανούς να μας υποβάλουν έγγραφη συγγνώμη... Και αν το έγραψαν μερικές εφημερίδες, το έγραψαν εξ ιδίας πρωτοβουλίας... Απλώς ζητούμε κάποιο έγγραφο που ν' ανακαλεί τις «αιτιάσεις» τους και να προστατεύει την τιμή της χώρας μας. Άπαξ και μας δοθεί το κείμενο αυτό (που θα πρέπει να δημοσιευθεί), τότε μπορούμε να επανέλθουμε στα «ήρεμα νερά» και να επαναρχίσουμε τον ήρεμο ελληνοαμερικανικό διάλογο...

ΓΙΑ ΤΟ χαμήλωμα αυτό των τόνων, δεν έλειψαν οι ερμηνείες, αλλά και τα ερωτήματα: Συνειδητοποίησε, άραγε η κυβέρνηση ότι η φραστική οξύτητα δεν οδηγεί πουθενά; Ότι η τεχνητή εμπλοκή, γύρω από το θέμα των βάσεων, δεν προσφέρει επαρκές «άλλοθι» για τη διενέργεια αιφνίδιων εκλογών; Ότι η συνεχής χρήση «σκαωσέζικου ντους» (ζεστό-κρύο, οξύτητα-ύφεση, τρικυμία-ηρεμία, κτλ.), όχι μόνο δεν ενισχύει τα διαπραγματευτικά μας ατού, αλλά, αντίθετα, υπονομεύει τα ερείσματα της χώρας στο Κογκρέσο και αποθαρρύνει τους «παραδοσιακούς συμμάχους των ελληνικών συμφερόντων στις ΗΠΑ»;

ΟΠΩΣ ΚΑΙ αν έχει το πράγμα —κι ενώ η κατάσταση των ελληνοαμερικανικών σχέσεων παραμένει ρευστή— φαίνεται ότι οι νεότερες κυβερνητικές ανακοινώσεις κλείνουν τη φάση του «εκρηκτικού διαλόγου» και ανοίγουν μια άλλη, με στόχο την αναζήτηση διεξόδων, στην κρίση σχέσεων των δύο χωρών. Ωστόσο, στην «εικόνα», ήλθαν να παρεμβληθούν δυο νεότερα στοιχεία: Η δήλωση του υφυπουργού Εξωτερικών Έντουαρντ Ντερβίνσκι, σύμφωνα με την οποία «η κυβέρνηση που διέρρηξε στον Τύπο το περιεχόμενο του διαβήματος Κήλυ στον Κ. Παπούλια είναι η ελληνική —και όχι η αμερικανική...». Και η απόφαση του

Καλές
διακοπές
με ένα καλό
βιβλίο

ΙΑΝΟΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό αστεράκι».
- Μιά μικρή δασή μέσα στο τοιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο – Διδασκαλία και επίδλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης γιά τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε γιά τό παιδί σας.

Γκόλφω Τζελετοπούλου
Βαλαμάνος 4 και Άσκληπιού τηλ. 6447830 – 3635419.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ
ΣΥΝΗΓΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ», Δεινοκράτους 131
τηλ. 72.29.237

Στέιτ Ντιπάρτμεντ ν' αναβάλει για μια εβδομάδα την επίσκεψη Άρμακοστ στην Άγκυρα.

(Αν η αναβολή αυτή σχετίζεται με την προσπάθεια να περιληφθεί και η Ελλάδα στο πρόγραμμα επισκέψεων του Μ. Άρμακοστ, δεν θ' αργήσει να φανεί. Κατά τα άλλα, θυμίζουμε ότι η τελευταία επίσκεψή του στην Αθήνα χρονολογείται από τον Οκτώβριο του 1986... Τότε είχε συζητήσει — με τον πρωθυπουργό, τον Ι. Χαραλαμπίδου, τον Κ. Παπούλια, τον Μ. Κουτσόγιωργα, τον Γιάννη Καψή και βάλει! — διάφορα ενδιαφέροντα θέματα, από το Κυπριακό και την «ασφάλεια των ελληνικών αεροδρομίων», μέχρι τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, τον πόλεμο των άστρων και, φυσικά, το μέλλον των αμερικανικών βάσεων).

Κύπρος: 13 χρόνια από την εισβολή...

ΚΑΙ Ο ΦΕΤΙΝΟΣ Ιούλιος βρήκε τη Βόρεια Κύπρο κάτω από τουρκική κατοχή. Και, όπως κάθε χρόνο (από το 1974...) οι αισθαντικοί άνθρωποι «αναπόλησαν» τη συμφορά: «Κύριε, βόηθα να θυμόμαστε / πώς έγινε τούτο το φονικό / την αρπαγή το δόλο την ιδιοτέλεια, / το στέγνωμα της αγάπης / Κύριε, βόηθα να τα ξεριζώσουμε»...

Όσο για τα πολιτικά κόμματα, δεν παρέλειψαν να εκδώσουν την καθιερωμένη ανακοίνωσή τους, τονίζοντας την ανάγκη «συνέχισης και έντασης των προσπαθειών ολόκληρου του ελληνισμού, στον αγώνα για μια δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού». (Βλέπε και ανακοίνωση του Ε.Γ. του ΠΑΣΟΚ).

ΔΙΑΓΡΑΦΟΝΤΑΙ, όμως, οποιεσδήποτε προοπτικές, για τη λύση του Κυπριακού; Αυτό φαίνεται να πιστεύει ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας Κ. Μητσοτάκης, ο οποίος — σε αντίθεση με τις ανακοινώσεις των άλλων κομμάτων, που αποφεύγουν κάθε σχετική αναφορά — υποστηρίζει ότι «η σημερινή συγκυρία διαγράφει θετικές προοπτικές για μια δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού, υπό την προϋπόθεση ότι τόσο η Κύπρος, όσο και η Ελλάδα θ' ακολουθήσουν μια ενιαία σωστή πορεία». Ο κ. Μητσοτάκης δεν εξήγησε πού στηρίζει την αισιοδοξία του αυτή, καθώς δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι την άποψή του αυτή συμμερίζεται η ελληνική ή η κυπριακή κυβέρνηση.

ΠΑΡΑ ΤΑΥΤΑ δεν λείπουν οι αναλυτές εκείνοι που στην πρόσφατη μονογραφία του Πρωτοκόλλου για την τελωνειακή ένωση της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, διείδαν μια «πολυσημάντη ιστορική εξέλιξη για την Κύπρο και το μέλλον της». Αν, μάλιστα — λένουν — η Κύπρος υποβάλλει αίτηση για να καταστεί πλήρες μέλος της ΕΟΚ, τότε μπορεί να εξασφαλίσει — πέρα από τα όποια οικονομικά οφέλη — «την πολιτική και διπλωματική θωράκιση της κρατικής της οντότητας». (Σπ. Κυπριανού).

Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΥΤΗ δεν είναι άσχετη, βέβαια, με την αίτηση που έχει υποβάλει και η Τουρκία, για πλήρη ένταξη στην ΕΟΚ, ενώ το πρόσφατο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (για τη γενοκτονία των Αρμενίων, αλλά και για τα «ανυπερβλήτα εμπόδια που θέτει η τουρκική αίτηση»), συνηγορεί, ασφαλώς, όχι υπέρ της Τουρκίας, αλλά υπέρ της Κύπρου! Είναι κοινός τόπος ότι το ψήφισμα αυτό έχει εξοργίσει αφάνταστα την Άγκυρα. Ποιοι είναι αυτοί οι κύριοι Ευρωπαίοι — λένε οι πασάδες του Τουρκικού Γενικού Επιτελείου — που αναβιώνουν, στις μέρες μας, τις δυνάμεις της «Entente» του πρώτου παγκοσμίου πολέμου; Αν νομίζουν ότι το τουρκικό έθνος λησμονεί το γεγονός ότι οι Έλληνες εισέβαλαν στη Μικρά Ασία με δική τους ενθάρρυνση και ότι η Συνθήκη των Σερβών προέβλεπε τη δημιουργία δύο χωριστών κρατών, ενός αρμενικού κι ενός κουρδικού από τις σάρκες της τουρκικής πατρίδας, πλανώνται πλάνην μεγάλην. Συμπέρασμα, κατά τον Βαχίτ Χαλέφогλου, τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών: «Η Τουρκία δεν προτίθεται να πληρώσει οποιοδήποτε πολιτικό κόστος, για να εξασφαλίσει την ένταξή της στην Κοινότητα».

ΟΙ ΟΡΓΙΣΜΕΝΕΣ αυτές δηλώσεις των Τούρκων αξιωματούχων δεν αναιρούν, ωστόσο, το γεγονός ότι ολόκληρος ο επιχει-

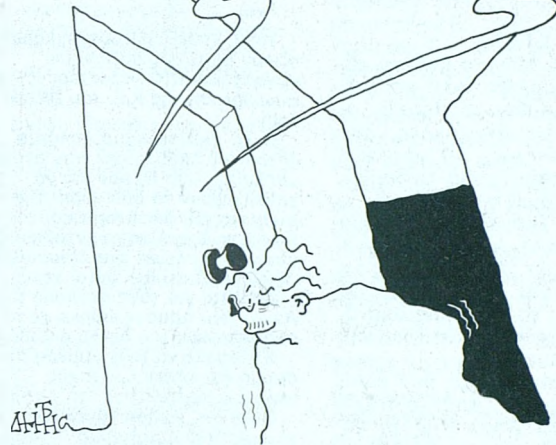
ΠΙΟ ΔΕΞΙΑ... ΟΧΙ ΕΚΕΙ... ΜΕ ΠΟΝΑΣ
ΠΙΟ ΑΡΙΣΤΕΡΑ... ΛΙΓΟ ΠΙΟ ΠΑΝΩ...
...ΕΚΕΙ!!!

...ΤΙ ΣΟΥ ΕΑΝΩ ΤΕΡΑ;

...ΜΟΥ ΖΗΤΑΣ ΣΥΓΝΩΜΗ

ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΑ!

ΜΟΥ ΖΗΤΑΣ ΣΥΓΝΩΜΗ

ρηματικός κόσμος της Τουρκίας, η κυβερνητική ηγεσία, η αντιπολίτευση, ο ίδιος ο Οζάλ, επιμένουν ότι η οικονομική ανάπτυξη και το μέλλον της χώρας περνούν, μέσα από την Ευρώπη του 2.000. Ο στρατηγός Εβρέν μπορεί να λέει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (όπως και το Αμερικανικό Κογκρέσο) συμπεριφέρεται, απέναντι στην Τουρκία, χειρότερα απ' ό,τι θα συμπεριφερόταν το... Σύμφωνο της Βαρσοβίας! Όμως, μεταξύ χειλέων και κύλικος...

«Αυτό δεν είναι τίποτε...»

ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ που κύλησε, σημειώθηκαν, βέβαια, και άλλα γεγονότα. Ένα πρώτο, ήταν η επίσκεψη - αστραπή του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου στη Σόφια, που ερμηνεύθηκε — και αυτή — σαν «προσπάθεια εντυπωσιασμού» (των Αμερικανών), με την προβολή θέσεων, που θα μπορούσαν να υποδηλώσουν ύπαρξη «ειδικών σχέσεων» ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία...

ΕΝΑ ΔΕΥΤΕΡΟ γεγονός ήταν η αντίθεση του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ) στην κυβερνητική πιστωτική πολιτική και, ειδικότερα, στην απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδας για την απελευθέρωση των επιτοκίων. Η απόφαση αυτή — λέει ο ΣΕΒ — θα μπορούσε να είχε ενθαρρύνει τις επενδύσεις... Όμως, ο τρόπος που έγινε η απελευθέρωση των επιτοκίων είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους του χρήματος, τη μη διοχέτευση μέρους των καταθέσεων (που υπάρχουν στις τράπεζες) στις παραγωγικές επιχειρήσεις και — κατ' επέκταση — την «αποστράγγιση» του ιδιωτικού τομέα...

ΤΡΙΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ είναι οι διαφωνίες μεταξύ των υπουργείων Υγείας, Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας (διάβαζε μεταξύ Μαγκάκη - Τσοβόλα - Σημίτη) για θέματα που απασχολούν τους γιατρούς και, ειδικότερα, για προβλήματα που σχετίζονται με τη συνταξιοδότηση και τη φορολογία τους. Όσο για τη στάση που θα τηρήσει, τελικά, απέναντι στους διαφωνούντες υπουργούς ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, λέγεται — μια και τα αρχαία κείμενα απέκτησαν, στις μέρες μας, φλέγουσα επικαιρότητα... — ότι θα το παίξει Ρωμαίος αυτοκράτωρ: «Όταν έφεραν στον Όθωνα την κεφαλή του Γάλβα, λένε πως αναφώνησε: Αυτό δεν είναι τίποτε συνάδελφοι, δείξτε μου του Πείσωνα την κεφαλή». Ποιος θα είναι ο... Γάλβας και ποιος ο Πείσωνας, απομένει να καταδειχθεί...

ΑΝΘΗΝΩΡ

Ραϊσα και Μαργαρίτα: Διοχέτευσαν τις επιστολές των συζύγων τους στον Ημεροδότη κ.τ.η.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 1.7.87

Καλό μήνα. Μην το βάζετε κάτω, οι παραλίες σας περιμένουν. Κι αν δεν τα βρήκαν οι Δώδεκα στις Βρυξέλλες, δεν χαλά ο κόσμος. Το «πακέτο Ντελέρ» κάποτε θα ανοιχθεί, ό,τι κι αν κάνει η κ. Θάτσερ.

Λάντα ή Σκόντα; Η ασφάλεια δεν απάντησε ακόμη στο τραγικό δίλημμα. Υπαινίσσεται ότι πρόκειται για μικρή διαφορά —αφού και τα δύο είναι ανατολικοευρωπαϊκής κατασκευής και προελεύσεως.

Ο κ. Παπανδρέου δεν είναι ευχαριστημένος από το πάρα πολύ μικρό βήμα της κ. Ριτζουαίη. Το θέμα παραμένει ανοιχτό και εξακολουθεί να απαιτεί πάντα ανάκληση των αμερικανικών καταγγελιών.

Τρίμηνη αναστολή εφαρμογής του ΕΚΑΜ ζήτησε ο κ. Έμπερτ. Μην ανησυχείτε, δεν διαφωνεί: απλώς δεν έχει κατανοήσει τις σχετικές οδηγίες.

Ο «Σχολιαστής» επιτίθεται στον Ημεροδότη διότι δεν υποστηρίζει τις αναιμικές διαδηλώσεις. Η καρτζαφερολαλιωτικοκουτσογιωργική αριστερά σαν τα ουρί του μουσουλμανικού παραδείσου δεν χάνει με τίποτα την (επαναστατική) αγνότητα της. Αφού δεν έρχεται ο κ. Γκορμπασόφ στην Αθήνα, πήγε η Μ. Παπανδρέου στη Μόσχα, από όπου και επέστρεψε.

Μήνυση κατά της «Αυριανής», της «Έθνους», της «Απογευματινής» και του «Ελεύθερου Τύπου» κατέθεσε ο κ. Γ. Σερίφης, επειδή με δημοσιεύματά τους τον εμφάνιζαν ως συλληφθέντα για τη δολοφονική επίθεση κατά του Γ. Ραυτόπουλου.

ΠΕΜΠΤΗ, 2.7.87

Απεργίες στα τρένα που δεν έφυγαν, στα ξενοδοχεία - εστιατόρια - καφενεία, κτλ., που δεν σέρβιραν. Τα ματ παρόντα και βίαια βεβαίως.

Ο πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής κ. Σάμαρανκ συζήτησε για το θέμα της Ολυμπιάδας του 1996 με τον κ. Παπανδρέου. Παρούσα και η κ. Μερκούρη η οποία δήλωσε ότι άρχισε εντατική προπόνηση για να λάβει μέρος αντί της Βερούλη, που θα έχει γέρασει ως τότε.

Η υγεία του κ. Ραυτόπουλου βελτιώνεται, οι έρευνες για την ανακάλυψη των δραστών καρκινωμάτων.

Οι νέοι της ΕΑΡ θέλουν με πλειοψηφία 53% αυτόνομη οργανωτική συγκρότηση κι όχι συμμετοχή στο κόμμα. Καίτοι νέοι, σοφοί.

Τρεις χιλιάδες πυροτεχνήματα πήραν φωτιά σε παράνομο εργαστήριο στο Περιστερί. Ούτε συνεδρίαση της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ να ήταν.

Οκτώ εκατομμύρια δολάρια ζητούν οι τυμβωρύχοι που άνοιξαν το Μαυσωλείο Περόν για να επιστρέψουν τα δύο χέρια της μούμιας του δικτάτορα που εκλεψαν. Στη Μόσχα εντάθηκαν τα μέτρα ασφαλείας στο Μαυσωλείο Λένιν και διατυπώνονται νέες υποθέσεις για τους στόχους του Ρουστ που προσγειώθηκε με το αεροπλανάκι του δίπλα ακριβώς.

Ντράπηκε να βγει γυμνός στο δρόμο και κήκη ζωντανός πελάτης ιεροδούλου στη Δράμα. Ούτε ο κ. Ανδριανόπουλος και το Δημοτικό Συμβούλιο Πειραιώς θέλουν τον ΕΚΑΜ. Διαφωνούν όμως επί της ουσίας και όχι επί της διαδικασίας, όπως ο κ. Έμπερτ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 3.7.87

Κυκλοφορεί ο Ημεροδότης με τα πλήρη κείμενα των επιστολών που ανταλλάξαν Παπανδρέου - Γκορμπασόφ. Το Ποντίκι αναγκάζεται να κάνει δεύτερη έκδοση για να τα αναδημοσιεύσει.

Ομόθυμο αίτημα του ελληνικού λαού είναι η απομάκρυνση των βάσεων κατά τον κ. Γκορμπασόφ. Μας μπερδεψε με το Ανώτατο Σοβιέτ και τις ομόφωνες αποφάσεις του. Περσευόικα, το μεγαλείο σου τελειωμό δεν έχει.

Μετά τέσσερις ημέρες αξιώθηκε η ασφάλεια να ανακαλύψει η Λάντα που χρησιμοποιήσε η «1η Μάη». Διαψεύδεται ότι τη λυπήθηκαν οι δράστες και ειδοποίησαν οι ίδιοι για το πού βρίσκεται.

Κατά του αιτήματος του κ. Μητσότακη για εξέταση των σκανδάλων από την ολομέλεια Εφετών τάχθηκε ο Δικηγορικός Σύλλογος της Αθήνας.

Μη βιαστείτε να βάλετε σίτες στα παράθυρά σας: δεν επιβεβαιώθηκε η χθεσινή είδηση ότι το Έπτζ μεταδίδεται και από τα κουνούπια.

Επικίνδυνη έξαρση του κρατισμού αποδεικνύει η εφαρμογή του ΕΚΑΜ καταγγέλλει η Επιτροπή Αγώνα (κατά του νομοσχεδίου Τρίτση) της ιεραρχίας της Ελλάδας. Αναρχικοί ή νεοφιλελεύθεροι οι μητροπολίτες;

Μόνος υπουργός ο κ. Μπαντοβάς στη δεξίωση της προεβείας των ΗΠΑ για την εθνική τους γιορτή. Ο ψυχρός πόλεμος Ελλάδος - ΗΠΑ δρόσισε την ατμόσφαιρα της δεξίωσης.

Κάρτα εκπτώσεων για τους νέους καθιερώνει η Γενική

Γραμματεία Νέας Γενιάς. Οι εκπτώσεις στους στόχους του ΠΑΣΟΚ αφορούν όλες τις ηλικίες.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 4.7.87

Τρέξε στη Ρόδο! Ο γνωστός αρχαιολόγος Στάθης Αλεξανδρής επεσκίασε τη δόξα του Μαν. Ανδρόνικου ανακαλύπτοντας τον Κολοσσό με τη βοήθεια Αυστραλίδος μέντιουμ.

Και μπορεί μεν να βρέθηκε η «γροθιά» του Κολοσσού, η ντομάτα όμως εξαφανίστηκε από την αγορά και απαιτούνται τουλάχιστον 110 δραχμές κατά κιλό για την ανεύρεσή της.

Κήκη η θαλαμηγός του κ. Κηληθόνη κι η συναυλία στη Μύκονο ματαιώθηκε.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 5.7.87

Η «γροθιά» του Κολοσσού ανενσύρθη! Ορισμένοι όμως υποστηρίζουν πως μοιάζει μάλλον με μούτζα.

Στο «χώρο του Τσουτσουβή» κατευθύνονται οι έρευνες της ασφάλειας για την ανεύρεση της «1ης Μάης». Δεν διευκρινίστηκε όμως ποιους ακριβώς τάφους πρόκειται να ψάξει.

Υπερήφανο θέατρο παίζει ο πρωθυπουργός, κατήγγειλε ο γραμματέας της ΕΑΡ κ. Κύρκος μιλώντας στην Άρτα. Το θέατρο του παράλογου δεν είναι πια της μόδας.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 6.7.87

Οι αμερικανικές βάσεις μένουν, αλλά έπεσαν οι βάσεις για τις εισαγωγικές ΑΕΙ - ΤΕΙ.

Η 19χρονη Αγγελική Γιατράκου πήδησε στο κενό γιατί πήρε μικρό βαθμό στην Ιστορία. Αυτή που γράφει ο κ. Τρίτσης.

Βρέθηκε όχι μόνο η «μυτζα» του Κολοσσού αλλά και ο γλύπτης της: Παν. Σπαθής, ο δηγός του πλωτού γερανού που βαθαίνει το λιμάνι της Ρόδου. Ο κ. Αλεξανδρής διεκδικεί μια θέση στο βιβλίο Γκίνες αφού κατέρριψε κάθε προηγούμενο ρεκόρ υπουργικής ηλιθιότητας.

Μήνυση κατά της «Αυριανής» και του «Ελεύθερου Τύπου» κατέθεσε και ο Μιχ. Κασίμης. Οι δύο εφημερίδες τον είχαν παρουσιάσει ως δράστη της απόπειρας κατά του Γ. Ραυτόπουλου.

Τα επιτόκια απελευθερώθηκαν, το παιχνίδι γύρω από αυτά άρχισε. Ο Ημεροδότης παρέ-

χει τηλεφωνικώς συμβουλές για επωφελείς επενδύσεις έναντι μικρής προμήθειας.

Τέταρτη δίωξη κατά του αντισεισμητικού κ. Λογοθέτη που κατήγγειλε τα τεκταινόμενα στο Γεντί - Κουλέ. Οι προϊστάμενοί του επιδιώκουν προφανώς να τον κλείσουν εκεί για να συνεχίσει την έρευνά του.

Πρωτοσέλιδη είδηση θεωρήθηκε από τις εφημερίδες το γεγονός ότι πατέρας έπεσε σε πηγάδι για να σώσει το γιό του.

ΤΡΙΤΗ, 7.7.87

Απεργούν οι οδοντίατροι κατά των διάτρητων συνταγολογίων. Όλες οι αναξιοπαθούσες κατηγορίες ιατρικών επαγγελματιών θυμήθηκαν αιφνίμως τον όρκο του Ιπποκράτους και το ιατρικό απόρρητο.

Διαδήλωση δημάρχων και εργαζομένων στους δήμους, στους δρόμους της Αθήνας. Θέλουν 13 δις., αλλιώς βάζουν λουκέτο. Κατά 7,5% μειώθηκε ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής κατά τον Απρίλιο.

Το Συμβούλιο Επικρατείας απέρριψε προσφυγή του Έθνους και η φιλεργατική εφημερίς των κ. Μπόμπολα - Φιλιππόπουλου πρέπει να καταβάλει τις 704.022.615 δραχμές που οφείλει στα Ταμεία Τεχνικών Τύπου.

Τη συνέχιση της δωρεάν διανομής συγγραμμάτων ζήτησαν σε κοινή τους σύσκεψη Πρυτάνεις, φοιτητές, εργαζόμενοι στα πανεπιστήμια. Περιέργη ομοθυμία για ένα τόσο αμφισβητούμενο θέμα.

Σε κοινή δράση εναντίον της λιτότητας καλεί με ανακοίνωση του τις λοιπές αριστερές και προοδευτικές δυνάμεις το Οικονομικό Τμήμα της Κ.Ε. του ΚΚΕ.

Οδεύομεν προς συνεχές ωρARIO λειτουργίας των καταστημάτων με βάση υπαινιχθή ο υπουργός Εργασίας κ. Παπαπαναγιώτου και όσα διέγνωσε η Αυστραλίας κ. Ντάγκμπαρ.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 8.7.87

Οι μαθητές του δημοτικού θα κάνουν παιδαγωγικά παιχνιδίσματα με τα αρχαία, ανακοίνωσε ο κ. Τρίτσης ο οποίος επεκατέστη την «ιστορική ευθύνη απέναντι στην Ιστορία του ελληνικού έθνους». Ιστορική φράση ανιστόρητου και ανελληνιστου ανδρός.

Με πρόστιμο 80.000 δραχμών κατά συνταγή απειλεί ο κ. Τσοβόλας 2.720 γιατρούς που εξέδωσαν 14.117 μη θεωρημένες από την Εφορία συνταγές.

Την απαλλαγή του πρώην διοικητή της ΔΕΗ κ. Δημ. Μαυράκη προτείνει το βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών που ασχολήθηκε με το διαβόητο «δωράκι» των 500.000.000.

Ο υπουργός Γεωργίας κ. Ποττάκης κατάφερε να εκπαθурώσει το διοικητή της ΑΤΕ

κ. Β. Καφίρη. Πίσω έχει η αχλάδα την ουρά.

Η κυβέρνηση δεν επέτρεψε να ελλημενιστούν στην Καλαμάτα δύο αμερικανικά πυρηνοκίνητα υποβρύχια και έκανε διάβημα στο ΝΑΤΟ για τις δηλώσεις του στρατηγού Μπούζεϊ περί της εν Ελλάδι τρομοκρατίας.

Θάσσο ποικιλιών, εσμός, ατζέντηδες ποικιλών συμφερόντων της συντροφιάς, δονκιχώτες και άλλους γλαφυρούς χαρακτηρισμούς απέδωσε στην κυβέρνηση ο κ. Μητσοτάκης απευθυνόμενος σε βουλευτές του κόμματός του.

Στους πρόποδες του Ολύμπου στη χαράδρα του Εννιπέως και ενδεδυμένοι με χλαμύδες ετέλεσαν τους γάμους τους πριν λίγες ημέρες οι Τρ. Κωστόπουλος και Ελπίδα Κωνσταντινίδου. Ο κ. Τρίτσης καλωσόμιμος δεν μπόρεσε να παραστεί. Ευχόμεθα βίον αρχαιοπρεπή και ανθόσπαρτον.

Να παγώσει η διαδικασία καθιέρωσης του ΕΚΑΜ ζητά και το ΚΚΕ.

ΠΕΜΠΤΗ, 9.7.87

Υπέρ της φορολογίας των πλουσίων αγρωτών τάχθηκε η ΕΑΡ. Η προαίτια αδυσώπητη πάλη προλατριάτου - κουλάκων σε νέα έκδοση.

Θα απεργήσουν οι γιατροί μετάξυ 20 και 25 Ιουλίου αν η κυβέρνηση δεν αποσύρει τα «διάτρητα συνταγολόγια», αποφάσισε ο Πανελληνίος Ιατρικός Σύλλογος. Διακοπές, πότε θα κάνουν;

Σε διακοπές βρίσκεται ο κ. Κήλυ αλλά συναντήθηκε με τον Έλληνα πρεσβευτή στην Ουάσιγκτον κ. Παπούλια. Δεν έγινε γνωστό αν ελέγχθησαν ξανά γελοία, ανυπόσταστα, συκοφαντικά και ύποπτα πράγματα.

Επεισόδια στην Αθήνα μεταξύ ΜΑΤ-ροκάδων μετά τη λήξη συναυλίας στο γήπεδο της λεωφόρου Αλεξάνδρας. Επεισόδια και στη Σεούλ κατά την κηδεία φοιτητή που είχαν σκοτώσει οι αστυνομικές δυνάμεις.

Έληξε στη Βουλή η συζήτηση του νομοσχεδίου για τα ναρκωτικά. Αλλά ο καυγάς έγινε για τροπολογίες που αφορούσαν το... ΕΣΥ.

Με απόφαση του Αρείου Πάγου ακυρώθηκε η απόφαση του Εφετείου που ακύρωνε την

απόφαση του Πρωτοδικείου με την οποία είχε διοριστεί το Δεκέμβριο του 1985 η «δοτή» διοίκηση της ΓΣΕΕ. Όλα πρέπει να ξαναρχίσουν από την αρχή — με τον κ. Ραυτόπουλο στο κρεβάτι του πόνου.

Και ο Δικηγορικός Σύλλογος της Αθήνας τάχθηκε με απόφαση του ΔΣ του κατά του ΕΚΑΜ.

Υπερήφανε γραπτή απάντηση στο υπόμνημα Κήλυ επέδωσε ο εν Ουάσιγκτον Έλληνας πρεσβευτής κ. Παπούλιας στους Αμερικανούς υφυπουργούς Άρμακοστ και Ριτζγουαίη.

Γιατί δεν δημοσιεύθηκε ακόμη το παραπεμπτικό βούλευμα για την Αυριανή (για το γνωστό σκάνδαλο των «κουπονιών» που είχε αποκαλύψει το ΑΝΤΙ) ρωτούν τον υπ. Δικαιοσύνης οι βουλευτές της ΝΔ κ. Κασαρός και Ξαρχάς. Είμαστε και μεις περίεργοι να μάθουμε την απάντηση.

Το ζωηρό ενδιαφέρον της κυβέρνησης για συμμετοχή στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, αποκαλύφθηκε από επιστολή του πρωθυπουργού προς τον κ. Σιράκ που δημοσίευσε η «Αυγή».

Επιθέσεις Κούρδων ανταρτών με βόμβες κατά του Οζάλ και με όπλα κατά χωριών: Περίπου 35 θύματα. Στο Λονδίνο οι Θάσερ-Χαλέφουλου συζητούν και για το Κυπριακό.

Κληρώσεις: Για το κύπελλο πρωταθλητριών, Ολυμπιακός - Γκόρνικ Ζάμπρζε (Πολωνίας). Για τους κυπελλούχους, ΟΦΗ - Βίτοσα Σόφιας. Για το ΟΥΕΦΑ, ΠΑΟ - Οσέρ (Γαλλία).

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 11.7.87

Επιτέλους, και μια επιτυχία: Σε έξι μόνο μήνες πιάσαμε το πλάνο του πληθωρισμού, 10%, που είχε προβλεφθεί για όλο το χρόνο.

Το υπουργείο Εθνικής Αμύνης μεταφέρεται στο Παγκράτι: το Ταμείο Εθνικής Άμυνας έκανε αγωγή έξωσης στους ενοίκους δύο πολυκατοικιών του επικαλούμενο ιδιοκατοίκηση.

Νέο κατόρθωμα του κ. Ποττάκης: απέκλεισε από πρόεδρο της ΠΑΣΕΓΕΣ τον κ. Δρυ, τον οποίο παλαιότερα τον είχε αποπέμψει και από το υπουργείο του.

Την άνοιξη θα λάβει οριστικά μέτρα για τα Ασφαλιστικά Ταμεία ο κ. Μαγκάκης. Αισθάνεται εξαιρετικά ανασφαλής για να τα λάβει τώρα. Περιορίστηκε λοιπόν στο να «κόψει» φάρμακα να ψαλλιδώσει τις θεραπείες στο εξωτερικό, να μειώσει τις αναπηρικές συντάξεις.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 12.7.87

Αποκλειστικό: Μετά από έντονες συζητήσεις σε όλο το ΚΚΕ αποφασίστηκε τα επαγγελματικά στελέχη να πάρουν μειώμενη (ή και καθόλου) καλοκαιρινή άδεια. Το σχετικό επίδομα όμως θα καταβληθεί κανονικά.

Η ταξική πάλη δεν γνωρίζει διακοπές.

Παραιτήθηκε ο γενικός γραμματέας του Δήμου Αθηναίων κ. Γ. Θεοφάνους καταγγέλλοντας ότι ο κ. Έβερετ δεν αγωνίζεται επαρκώς για την απαλλαγή της χώρας από το ΠΑΣΟΚ και την ανάδειξη σε πρωθυπουργό του κ. Μητσοτάκη. Είναι ολοφάνερο ότι ο τελευταίος δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με την παραιτήση.

Συνεδρίασε η ΚΕ της ΕΑΡ και έλυσε πλήθος εκκρεμής προβλήματα του κόμματος και του τόπου. Άφησε και μερικά άλυτα για να έχει κάτι να κάνει και το Σεπτέμβριο.

Δεν έγινε δυνατό να εκλεγεί πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ λόγω ενδοπασοκικών διαφωνιών και αντιδράσεων του ΚΚΕ. Πάντως, αγρότη δύσκολα θα βρουν μεταξύ τους οι αγροτοπατέρες για να τον βγάλουν πρόεδρο και να κρατήσουν τα προσχήματα.

Ο Ματές Γκασπάρ, που γεννήθηκε στις 8.35 το πρωί στο Ζάγκρεπ, αποτελεί τον πεντάκις δισεκατομμυριοστό homo sapiens του πλανήτη μας. Την ίδια ώρα στη Μαλακάσα οι εντόπιοι «Μάρτυρες του Ιεχωβά» καλούσαν τους πιστούς τους να μην «τεκνοποιούν» μέχρις ότου «σαρώσει τη γη ο Αρμαγεδδών και πάρουν την εξουσία οι Μάρτυρες».

ΚΥΡΙΑΚΗ, 12.7.87

Για μια καλή θέση στη «λίστα» της ΝΔ αγωνίζεται ο κ. Θεοφάνους και γι' αυτό απολύθηκε και δεν παραιτήθηκε, δηλώνει ο κ. Έβερετ.

Δεν υπάρχει θέμα επίσκεψης Άρμακοστ πριν υπάρξει ανάκληση των αμερικανικών ισχυρισμών, δηλώνει η ελληνική κυβέρνηση. Δεν υπάρχει θέμα ανάκλησης, δηλώνουν Αμερικανοί αξιωματούχοι. Πάντως και ο κ. Δροσογιάννης ανέβαλε το ταξίδι του στη Σόφια για αργότερα, ενώ ο πρωθυπουργός θα μεταβεί ανυπερθέτως στις 15 Ιουλίου. Πριν λίγο καιρό ήταν εκεί και ο αρχηγός του ΓΕΕΘΑ πτέρarquος Κουρήs. Ίδωμεν.

Οι Εργατικοί κέρδισαν για τρίτη φορά τις εκλογές στην Αυστραλία και ο Μπομπ Χοκ θα παραμείνει πρωθυπουργός.

ΔΕΥΤΕΡΑ 13.7.87

Μια απλή ανάκληση και όχι αίτηση συγγνώμης θέλει η κυβέρνηση από τις ΗΠΑ. Κι ούτε ο κ. Τρίτσης θέτει γλωσσικό αλλά θέμα σωστής μελέτης της δημοτικής μέσω των αρχαίων. Και ακόμη είναι ψεύδος ότι το υπουργείο Εμπορίου θέλει να επιβάλει συνεχές ωράριο στα καταστήματα. Ακόμη μεγαλύτερο ψεύδος είναι ότι ο κ. Ποττάκης προωθεί δικούς του στην ΠΑΣΕΓΕΣ. Όλα αυτά ανακοινώθηκαν από τους αρμοδίους και ο Ημερολόγητης ουδεμίαν ευθύνην φέρει.

Πάντως ο Χρ. Σαβαλίδης από τη Νεάπολη Θεσσαλονίκης δεν διέψευσε ότι κέρδισε 37.000.000 στο ΠΡΟ-ΠΟ. Αντίθετα δήλωσε πως θα γλιτώσει «από το ενοίκιο και τη βιοπάλη». Άμποτες και μεις.

ΤΡΙΤΗ, 14.7.87

Επέτειος της Γαλλικής Επανάστασης. Το 1989 θα κλείσει 200 χρόνια.

Διαδήλωση κατοίκων της Φωκίδας με αίτημα να μείνει το εργοστάσιο της αλουμινίου στους Δελφούς. Δήλωσαν πως τα φουγάρα του εργοστασίου δεν θα ενοχλούν περισσότερο από τους καπνούς που μέθαιαν την Πυθία.

Η ελληνική κυβέρνηση είναι υπεύθυνη για τη διαρροή του υπομνήματος Κήλυ δήλωσε ο κ. Ντερβίνσκι στη Γερουσία. Ελπίζει όμως πως τελικά όλα θα διευθετηθούν.

Οκτώμιση τόνους παγωτά ΑΓΝΟ και 251.000 κιβώτια γάλακτος εβασπορέ κατασχέθηκαν ως επικίνδυνα για τη δημόσια υγεία.

Υπέρ της δημιουργίας ευρωπαϊκού στρατού τάχθηκε ο κ. Ντελόρ μιλώντας στην τηλεόραση.

650.000 υπογραφές κατά των βάσεων συγκέντρωσε σχετική επιτροπή. Άλλες 9.350.000 και ο κ. Γκορμπασόφ θα δικαιωθεί.

Οι μετοχές ανεβοκατεβαίνουν περιεργα στο Χρηματιστήριο. Συμβουλευθείτε μας!

Δεν ήταν γροθιά αλλά φάσκελο...

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Η ύβρις του μύθου και της Ιστορίας

Η Ιστορία ή είναι πολυειδές βίωμα κατά την παραγωγή και διαμέσου της παραγωγής του καθημερινού παρόντος, ή εκπίπτει στην τάξη του ρετρό κατά την ανάκληση κάποιου μύθου· κι ο μύθος αυτός θα έχει ευτελισθεί, αφού αυτοί που τον ανακαλούν θα τον έχουν αποσαρκώσει από το σώμα της Ιστορίας (και της ιστορίας του), καθώς βιώνουν την τελευταία ως απλό παρελθόν δεκτικό πάσης χρήσεως, ως εύκαμπτη πρώτη ύλη κατάλληλη να υπηρετήσει τις πτωχές, οσφυοκαμπτικές λογικές και «αισθητικές» τους.

Έτσι, σε μια «υπερρεαλιστική» εικονογραφία, μια «οραματιστρία», ένας «ενστικτώδης» πλοίαρχος και Υπουργός που (πιστεύει πως) διαφεντεύει τους δρόμους της θάλασσας και του βυθού, σχημάτισαν μεταξύ τους ένα τρίγωνο και βάλθηκαν να ξεπαστρέψουν την Ιστορία και τα πλάσματά της: η «γροθιά του Κολοσσού της Ρόδου» (των ημερών μας...) καταγράφηκε τελικά όχι απλώς σαν ένας βράχος σκαμμένος από τα νύχια ενός μηχανικού τέρατος, αλλά σαν μια ύβρις απέναντι στην ιστορία και, συγχρόνως, σαν μια αναισθησία απέναντι σε αυτή την ύβρι από αυτούς τους ίδιους που την διέπραξαν· κοινοί θνητοί, όμως κι αρχόντοι μαζί (ο κ. Αλεξανδρής...) μυριάδες νεοέλληνες μαζί με αλλοεθνείς καφετζούδες, γυμνοί μπρος στην Ιστορία τους —καθότι υστερημένοι από το πλάσιμό της στο παρόν...— πρόβαλαν πάνω στη μόνη κι έρημη πέτρα του βυθού, ο καθένας για τις ανάγκες και τους λόγους τους, τη ρακενδύτη πια μορφή του συλλογικού τους ιστορικού βιώματος.

Και η άλλη Υπουργός που (πιστεύει πως) διαφεντεύει Ιστορία και Μύθους σώπησε στην αρχή: με το φόβο ότι αυτό που «ανακαλύφθηκε» «τρώει το δικό της ψωμί», δειχτηκε το ίδιο ισοπεδωμένη και υβριστική, με τους άλλους που, κατά τρόπον τραγελαφικό, βιάστηκαν, σε μια μέρα μέσα, να ομιλήσουν για ένα πλάσμα της ιστορίας που έχει μέχρι τώρα επιμετρήσει εκατοντάδες έτη και τόσους πολιτισμούς.

Στη νητητή και πεπερασμένη τάξη των σημερινών πραγμάτων είναι ανεκτό (το πολύ-πολύ) να απαιτείται η δήλωση παραίτησης των αρμοδίων. Στη μακρά διάρκεια της Ιστορίας, όμως, το «περιστατικό» πληρώνεται με τίμημα σκληρό, όσο σκληρά είναι τα πλάσματα της Ιστορίας και της μνήμης της: οι δράστες της ύβρεως, οι πτωχοί κυνηγοί του θαύματος της ρακοειδούς εξουσίας (τους), οι υπηρέτες της έρμαιης καθημερινότητάς τους (και των ρόλων της) καταγράφονται ως «μωροί» και «ιδιώται».

Το «μπες-βγες» και η πρόσκληση για υπηρεσία ή πως «τα πρόσωπα δεν έχουν σημασία σε μια σοσιαλιστική διακυβέρνηση»

Ο κ. Βασιλης Καφίρης, όπως μας πληροφόρησαν οι εφημερίδες της Παρασκευής 10 Ιουλίου, έπαυσε να διοικεί την Αγροτική Τράπεζα. «Φαγώθηκε» από τον υπουργό Γεωργίας κ. Ποττάκη. Το «φαγώθηκε» διαψεύσθηκε βέβαια σε πολλούς τόνους και από τον κ. Ποττάκη και από τον Γενικό Γραμματέα Τύπου και Πληροφοριών Σ. Κωστόπουλο. Ο τελευταίος μάλιστα δήλωσε ότι «οι υπηρεσίες του (του κ. Καφίρη) θα ζητηθούν και πάλι από την κυβέρνηση». Αυτά τα είπε ο κ. Κωστόπουλος ο οποίος —αν θυμάστε— είχε επίσης εκπαραθωθεί για να κληθεί και πάλι από την κυβέρνηση να προσφέρει τις υπηρεσίες του. Ήταν για κάποιο διάστημα «τέως» αλλά εκλήθη να προσφέρει και πάλι τις υπηρεσίες του ως «νυν». Και τα λέει για να μας διαβεβαιώνει σήμερα ότι είναι «ήπιο το κλίμα» στις σχέσεις του τέως διοικητή της Αγροτικής με τον κ. Ποττάκη. Ο οποίος έμαθε κάποτε την απογοήτσή του από το υπουργείο Οικονομικών μέσω ραδιοφώνου.

Πριν λίγες μέρες είχε απομακρυνθεί ο γεν. γραμματέας του υπουργείου Εσωτερικών κ. Σακελλάρης για να επαναπροσληφθεί σε λίγο στο υπουργείο Εθν. Οικονομίας παρά τις διακηρύξεις του περί αποχής. Πρόσφατα εχρίσθη γεν. γραμματέας Νέας Γενιάς ο φίλος και τέως συνεργάτης μας Γιώργος Σεφερτζής. Που από σύμβουλος του κ. Καψή έγινε κάποτε ειδικός γραμματέας στο υπουργείο Τύπου, για να αποσταλεί μετ' ολίγον στη διαφώτιση του Κινήματος. Θα θυμάστε ακόμη με ποιες τυμπανοκρουσίες και με πόσες «βαθείες διαφωνίες επί θεμάτων αρχής» είχε αποχωρήσει από την Κυβέρνηση ο κ. Λαλιώτης. Βέβαια σήμερα είναι «απλό μέλος» της Κεντρικής Επιτροπής και όχι «παροπλισμένο μέλος του Κινήματος» αφού φαίνεται ότι εξέλειψαν και οι λόγοι που τόσο καιρό τον κρατούσαν «μακράν πάσης πολιτικής δραστηριότητας». Αλλά ησυχάστε. Κοντός ψαλμός αλληλουία. Όπου να 'ναι θα τον ορκίσει ο κ. Σεραφείμ εκτός και αν εντωμεταξύ ο αρχιεπίσκοπος έχει γίνει τέως. Και πόσοι άλλοι ακόμα: Γεννηματάς, Τσοχατζόπουλος, Σκανδαλίδης, Τζουμάκας, Μένιος... Είναι στενή η πύλη της εξουσίας αλλά με το «μπες-βγες» έγινε ελαστική. Τίποτε, λοιπόν, δεν είναι τελεσίδικο.

Οριστικά το ΠΑΣΟΚ έχει μεταβληθεί σε κλαμπ όπου τα μέλη του —εννοούμε βέβαια τα 'επώνυμα και ισχυρά— έχουν συγχρόνως την ιδιότητα του «τέως» και «νυν». Όταν αποπέμπονται βέβαια δημοσίως κάθε φορά δηλώνουν ότι είναι «στρατιώτες της Αλλαγής» ιδιωτικώς όμως ψέλνουν τα εξ αμάξης στους συστρατιώτες και στον στρατηγό.

Μια παλιά σοφία λέει πως «κανείς δεν χάνεται σε αυτόν τον κόσμο». Όταν θα ξαναείναι «νυν» οι κ. Ποττάκης και Κωστόπουλος αφού θα έχουν γίνει σε κάποιο μεσοδιάστημα «τέως» ο κ. Β. Καφίρης μπορεί να είναι και πάλι «νυν» ή και «τέως». Όλα παίζονται και όλα είναι πιθανά. Μην απελπίζεστε!

Η άνοιξη του χρήματος

Το κέντρο του «δεσμού των δεσμών» —του χρήματος— το Χρηματιστήριο, αναβαπτίζεται στην κοινωνική εμπιστοσύνη, αποκτά και πάλι την πολυπόθητη κοινωνική συνάφεια τούτες τις μέρες, μετά από 15 χρόνια ανησυχητικής μοναξιάς. Οι χρηματομεσίτες ξαναζούν τις παλιές καλές εποχές των νυκτερινών υπερωριών, της αγωνίας των μικρών ή μεσαίων «ραντιέρηδων» και οι εταιρείες οι «εισηγμένες εις το Χρηματιστήριο» βλέπουν τις τιμές των μετοχών τους να αυξάνονται ιλιγγιωδώς, σαν σε εποχή ανασυγκρότησης.

Τι συμβαίνει πίσω από τη ξαφνική έκρηξη ζωής στο κτίριο της Σοφοκλέους; Βέβαια, είναι τα επιτόκια των τραπεζικών ομολόγων που μειώθηκαν με συνέπεια τη μετακύλιση ενός δυνητικού αποταμιευτικού κεφαλαίου σε περισσότερο προσοδοφόρους διαύλους αξιοποίησης: είναι και η καλή σοδειά του 1986 —και των πρώτων μηνών του 1987— που χαρακτήρισε τα κέρδη των επιχειρήσεων. Είναι όμως μόνον αυτοί οι δύο παράγοντες που οδήγησαν στο χρηματιστηριακό «μπουμ» μετά από μια 15ετία νάρκης και μαρasmus; Και κατά πόσο η αύξηση των συναλλακτικών πράξεων ισούται με το άθροισμα των επιμέρους παικτών που φαίνεται να συρρέουν αδιάλειπτα στον οικο του κεφαλαίου;

Τα ερωτήματα τίθενται, αφού πληροφορίες λένε ότι στο γενικότερο παιχνίδι της χρηματαγοράς εισβάλλουν συμφέροντα που αλλάζουν de facto τους όρους και τα μεγέθη λειτουργίας της: αν ισχύει αυτό που είπε ο κ. Καλλιόπουλος (TITAN), ότι δηλαδή στην εταιρεία του (σημειωτέον: με μειωμένα τα κέρδη το 1986), έγινε αγορά 20.000 μετοχών, το ερώτημα που ανακύπτει εύλογα είναι ποιοι είναι αυτοί οι καινούριοι μέτοχοι και πώς συνέβη αυτή η χωρίς προηγούμενο μαζική αγορά...

Αυτή βέβαια είναι μια από τις περιπτώσεις. Γιατί ενδεχομένως να υπάρχουν και άλλες.

Στο «πνεύμα του Νταβός» και ο νοών νοετώ...

Περιφερειακές Αγορές: 'Ονειρο ήταν και πάει...

Εβδομήντα εργαζόμενοι που αποτελούσαν πλήρη και αυτόκλητη ομάδα για τη μελέτη και κατασκευή μεγάλων τεχνικών έργων, και που, επί δύο χρόνια είχαν την ηλίθια αντίληψη ότι επιτελούν «εθνικό έργο», που θα έβαζε τέρμα στην ασυδοσία των εμπόρων οπωροκηπευτικών (sic), είναι αυτή τη στιγμή απολυμένοι.

Στη διαδρομή έγιναν ακούσιοι μάρτυρες του κυβερνητικού αλαλούμ, της πλήρους αδυναμίας για όποιο εκσυγχρονισμό, της πάλης των φατριών, υπέρ των εμπόρων εν αγνοία των αγροτών, υπέρ των εργολάβων, υπέρ των αγροτοπατέρων και των δεχομένων «επί χρήμασι ευχαριστίες».

Δηλαδή μια από τα ίδια!

Φυσικά κανένας δεν ενδιαφέρει το πρόβλημα των 70 απολυμένων. Ας χρησιμοποιήσει μικροκίβρα ο καθένας το μέσο του για να βρει μια δουλίτσα. Άλλωστε, όσο πιο εξαθλιωμένοι είναι οι εργαζόμενοι, τόσο καλύτερα και γι' αυτούς για να μη βρεθούν και χειρότερα μπλεγμένοι. Ήδη με τις διαμαρτυρίες τους θεωρήθηκαν άσπονδοι εχθροί του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος!

Ας αγοράσουμε, λοιπόν, όλοι αδιαμαρτύρητα λίγο πιο ακριβά τα λαχανικά μας, μια και εδώ είναι Ελ-λάντα και ό,τι πεις χρησιμοποιείται εναντίον σου.

Όλα αυτά αφορούν την ιστορία της διαστροφικής σχέσης ενός δημόσιου Οργανισμού (ΔΕΠΟΣ) και μιας συνεταιριστικής οργάνωσης οπωροκηπευτικών προϊόντων (ΣΚΟΠ) που συμβλήθηκαν σε μια προσπάθεια για φτηνότερα λαχανικά.

Το περίφημο πρόγραμμα των 14 περιφερειακών αγορών οπωροκηπευτικών έργο εθνικής σημασίας, μας τελείωσε. Μόνο που δεν το ομολογεί κανείς, για να μπουν στις τσέπες μερικών τα 7 δισεκατομμύρια με τα οποία το επιχορηγεί η ΕΟΚ και να αποδειχθεί, για άλλη μια φορά, η μαγκιά της φυλής.

Υ.Γ. Τετάρτη 15 Ιουλίου η ΣΚΟΠ σε συνέντευξη Τύπου δήλωσε ότι τροποποιεί το πρόγραμμα περιφερειακών αγορών. Μέχρι το 1990 θα γίνουν και οι 14 με δημοπράτηση και με το πρόγραμμα που έχει συντάξει η οργάνωση. Μόνο που τα ερωτήματα για το χαρακτήρα των αγορών —ποια προϊόντα θα διακινούν και ποιοι— όπως και ποιοι λόγοι οδήγησαν τη ΣΚΟΠ να ανθεθεί τις μελέτες στη ΔΕΠΟΣ και στη συνέχεια να αναλάβει η ίδια την ευθύνη παραμένουν. Όπως και εάν θα υπάρξει κάποια εξυγίανση και εκσυγχρονισμός στο κύκλωμα διακίνησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, έστω το 1990.

Νέα όξυνση, νέα κρίση, νέα εκτόνωση;

Σε ένταση οδηγούνται οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις για την πορεία των οποίων γράφουμε σε άλλες σελίδες. Σύμφωνα με ορισμένους παρατηρητές το άρθρο του ανταποκριτή στην Αθήνα των «Νιού Γιόρκ Τάιμς» (Τετάρτη, 15-7) είναι χαρακτηριστικό του «κλίματος» που διαμορφώνεται σε κύκλους της Ουάσινγκτον. Στο άρθρο τονίζονταν ότι εάν ο κ. Α. Παπανδρέου «μπλοφάρει» στην εξωτερική του πολιτική οι Αμερικάνοι θα θελήσουν να καταδειχθεί η «μπλόφα» με δυναμική αντίδραση. Εάν αντίθετα, πράγματι επιδιώκει μια διαφορετική εξωτερική πολιτική, που δεν θα έχει μονομερή προσανατολισμό, πρόκειται για αλλαγή συσχετισμών των δυνάμεων στο χώρο της Ν.Α. Ευρώπης και αυτό οι Αμερικάνοι θα το λάβουν υπ' όψη στις στρατηγικές ισορροπίες της περιοχής

(διάβαζε ενθάρρυνση της Τουρκίας).

Υπονοώντας προφανώς ο αρθρογράφος τις σχέσεις Ελλάδας με τη Σοβιετική Ένωση, επικαλείται και εκτιμήσεις σχολιαστή που θεωρεί ότι τότε θα επικρατήσει «χαώδης» κατάσταση στην Ελλάδα. Επισημαίνονται επίσης και οι πρόσφατες δηλώσεις του Ντερβίνσκι στη Γερουσία που όξυναν τον τόνο της αντιπαράθεσης. Στον ίδιο «τόνο» απάντησε και ο κ. Α. Παπανδρέου επιστρέφοντας από τη Σόφια. Υπάρχουν πολλά σημεία για αποσταθεροποίηση, είπε, και πολλοί ενδιαφέρονται πότε θα αλλάξει η πολιτική ηγεσία της χώρας. Δεν είμαστε «Yesmen» κατέληξε.

Οι τελευταίες αυτές εξελίξεις —αρθρογραφία, δηλώσεις Ντερβίνσκι, δηλώσεις Παπανδρέου— εκτιμούνται ως όξυνση του

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Λίγες φορές θυμόμαστε το δράμα του κυπριακού λαού. Πάντως αρκετοί δεν ξεχνούν.

Η «Συμπάρασταση Αγώνα Κύπρου» διοργανώνει ανοικτή συζήτηση την Τετάρτη 22 Ιουλίου στις 8.30 μ.μ. στο Πάρκο Ελευθερίας (πρώην ΕΑΤ-ΕΣΑ) με θέμα «Κύπρος '87: Νέες προοπτικές αγώνα».

Δεν είναι μόνο η επέτειος της τουρκικής εισβολής που πρέπει να μας παρακινήσει να πάμε στην εκδήλωση. Ας σημειωθεί ότι μεταξύ των ομιλητών θα είναι εκπρόσωπος της κυπριακής κίνησης «Οι γυναίκες επιστρέφουν» που πρόσφατα πέρασε την πράσινη γραμμή και ένας Τούρκος αγωνιστής της αντίστασης.

Η DELTA - FORCE, ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ!

Ο Ράμπο δεν πολυσκοτίζεται για την τύχη παλικαριών του σαν το Νορθ. Εκείνο που τον απασχολεί είναι να κάνει καθεστώς το πειρατικό στιλ κυβέρνησης που, με τόση παρηγορία τουλάχιστον, αυτός πρωτοκαθίρωσε.

Και πετυχαίνει. Στις 15 Ιουλίου θα αρχίσει ελεύθερη ναυσιπλοΐα στον Περσικό, Κουβείτιανών τάνκερ με αμερικανική σημαία, που θα συνοδεύονται, εννοείται, από αμερικανικά πολεμικά σκάφη της DELTA - FORCE (η Βουλή αντέδρασε, η Γερουσία πιθανολογείται ότι θα αντιδράσει επίσης, αλλά ο άσος του Ράμπο λέγεται προεδρικό veto...). Η στιγμή είναι καλή για τους μπόυδες, καθώς οι Γάλλοι αποσύρονται από το Ιράν ενώ οι Σοβιετικοί —που διαπραγματεύονται τώρα για τον Περσικό με τους Αμερικανούς στη Γενεύη— θα βρεθούν προ τετελεσμένων γεγονότων.

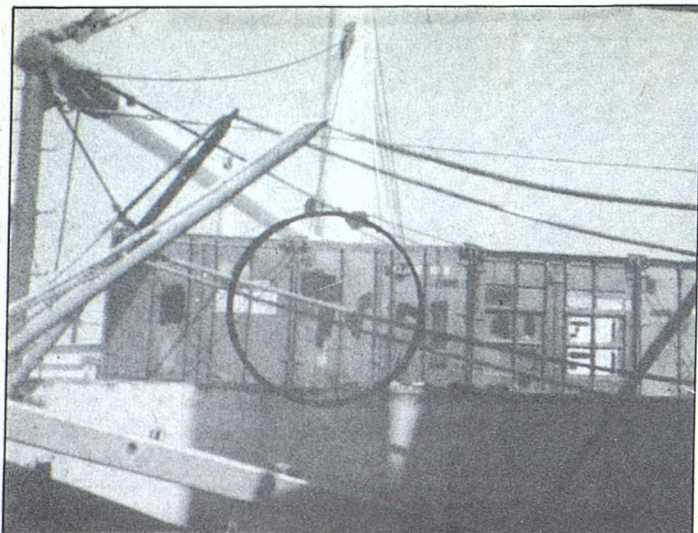
Κάπου εδώ λοιπόν εμπλέκεται και ο «κρίκος Ελλάδας»: πληροφορίες μας λένε ότι έχει διαμνηυθεί στην ελληνική κυβέρνηση —και με τρόπο σαφή μάλιστα...— ότι αν η «απελευθέρωση του Περσικού» (!) δεν επιτευχθεί στα Νατοϊκά πλαίσια μέσω της MO-BIL - FORCE και χρειασθεί η «συντονισμένη δράση» της αμερικανικής DELTA - FORCE καλό θα ήταν η τελευταία να «διευκολυνθεί» από την ελληνική κυβέρνηση, κατά τρόπο αποτελεσματικό και ποικίλο.

Τι λέτε; Να «διασφαλίσουμε» τη Λήμνο και να εγκαινιάσουμε τη φάση «Κορέα επείσος 2ο»; Άλλωστε, γιατί οι Αμερικάνοι εντάξανε τη Λήμνο στο στρατηγικό τους σχεδιασμό; Θυμόμαστε πόση χαρά έδειξαν οι κυβερνήτες μας:

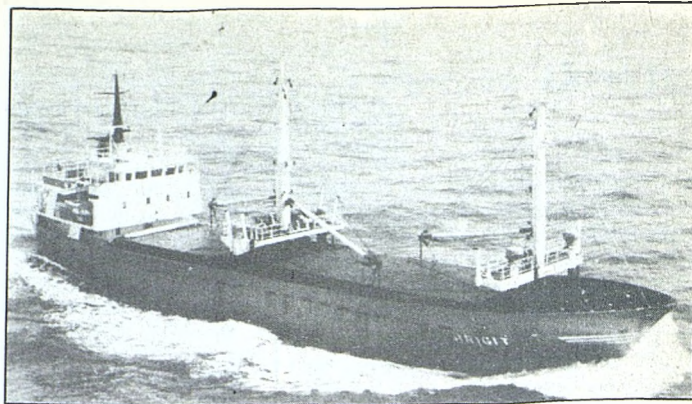
«πολέμου θέσεων» των δύο πλευρών εν όψει των διαπραγματεύσεων για τις βάσεις. Ορισμένοι πάντως τόνιζαν ότι οι Αμερικάνοι έδειχναν, βέβαια, ενοχλημένοι για τις δηλώσεις του Έλληνα πρωθυπουργού εκτιμούσαν όμως ότι πρόκειται για «κίνηση αντιπερισπασμού» στην πορεία εκτόνωσης των ελληνοαμερικανικών σχέσεων αφού ξεπερασθούν πρώτα με «ψύχραιμο» τρόπο ορισμένα εμπόδια των τελευταίων μηνών. Η όξυνση περιπλέκει την ασάφεια των ελληνοαμερικανικών σχέσεων και δίδει:

- τη δυνατότητα στην αμερικανική πλευρά να εντείνει τις πιέσεις και
- στον κ. Α. Παπανδρέου να λαμπρύνει την εικόνα του στο εσωτερικό...

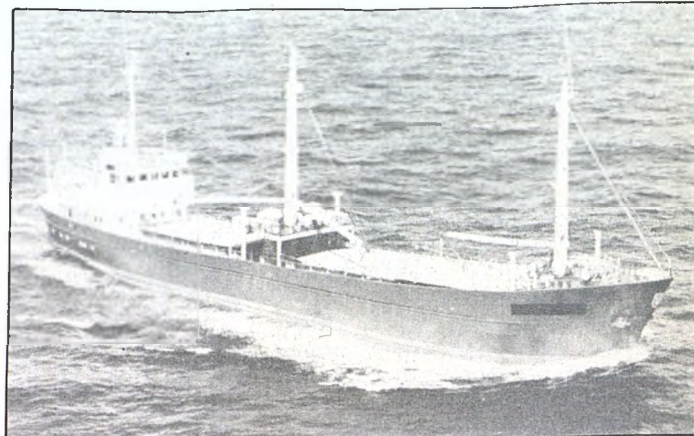
• • •

Εμπορευματοκιβώτια γεμάτα όπλα φορτωμένα στο MARIE TH. Φυσικά κάθε ένδειξη έχει σβηστεί όπως φαίνεται στο σημείο που εντοπίζει ο κύκλος.

To BRIGIT..

... και το αδελφό του σκάφος MARIE TH. Η φωτογραφία προέρχεται από το νηολόγιο της Δανίας και το όνομα του πλοίου έχει σβηστεί επειδή το άλλαζε κάθε τόσο.

Μετά το Γουτεργκάλιτ, η Ελλάδα και στο Ιρανγκαίτ

'Όλοι οι δρόμοι οδηγούσαν στο Ιράν

του Βασίλη Ζήση

Με αφορμή την κατάθεση του περιβόητου συνταγματάρχη Νορθ, στο Κογκρέσο, το «Αντί» φέρνει σήμερα στη δημοσιότητα όλες τις γνωστές και άγνωστες πτυχές της ελληνικής ανάμειξης στο Ιρανγκαίτ. Υπό άλλες συνθήκες το άρθρο αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση ενός συναρπαστικού μυθιστορήματος για τον «γκρίζο κόσμο που ζει και κινείται δίπλα μας, στην Αθήνα, που κληρονόμησε από τον εμφύλιο πόλεμο στο Λίβανο, τη μισή Βηρυτό» (η άλλη μισή βρίσκεται ως γνωστόν στην Κύπρο): Επιχειρηματίες, εφοπλιστές και «αεριτζήδες», στρατηγοί και γιοι υπουργών, ωραίες γυναίκες, ηθοποιοί και «δημοσιογράφοι», έμποροι όπλων και πλασιέ του θανάτου και έργων τέχνης την ίδια στιγμή διαπραγματεύονται, αγοράζουν και πουλούν όπλα για το σφαγείο του Περσικού Κόλπου. Προς δόξαν της «ανεξάρτητης», «αδέσμευτης» και «φιλειρηνικής» εξωτερικής μας πολιτικής.

Πριν λίγους μήνες, ο υπουργός Εξωτερικών Κάρολος Παπούλιας δήλωσε στους δημοσιογράφους ότι «δεν υπάρχουν στοιχεία για επίσημη ανάμειξη ελληνικών εταιρειών σε υπόθεση εμπορίας όπλων στον πόλεμο Ιράν-Ιράκ». Δεν αρνήθηκε βέβαια ότι «κάποια ελληνική εταιρεία μπορεί να έχει παίξει ρόλο μεσάζοντα», αλλά εκτίμησε ότι «αυτές οι περιπτώσεις είναι δύσκολο να ελεγχθούν από την Αθήνα».

Τα στοιχεία που δημοσιεύουμε σήμερα είναι το αποτέλεσμα μιας πολύμηνης έρευνας του «Αντί» στην Ελλάδα, τη Δανία, τη Σουηδία, την Ιταλία και τη Γαλλία, η οποία, αν μη τι άλλο, αποδεικνύει ότι αν το περιοδικό μπόρεσε να συγκεντρώσει ορισμένα πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία για την ελληνική ανάμειξη στο Ιρανγκαίτ, η ελληνική κυβέρνηση είναι σε θέση να συγκεντρώσει πολύ περισσότερα. Φτάνει φυσικά να διαθέτει την απαραίτητη «πολιτική βούληση».

Στις αρχές του περασμένου Μαΐου μια ισχυρή έκρηξη κατέστρεψε μεγάλο τμήμα των εγκαταστάσεων του εργοστασίου πυρομαχικών της εταιρείας ΕΛΒΙΕΜΕΚ, στα Οινόφυτα της Βοιωτίας. Όπως γράψαμε στο τεύχος 324, η εταιρεία αυτή ελέγχεται πιθανόν από τη νοτιοαφρικανική βιομηχανία όπλων ARMSCOR — ο αντιπρόσωπος της τελευταίας στην Ελλάδα και γνωστός συλλέκτης έργων τέχνης Ιών. Βορρές είναι μέλος του Δ.Σ. της ΕΛΒΙΕΜΕΚ — και χρησιμεύει σαν βιτρίνα για τη μεταφορά όπλων στο Ιράν.

Οι πραγματικές αιτίες της έκρηξης δεν έχουν διευκρινισθεί ακόμα. Ήταν «ατύχημα», «απροσεξία» ή μήπως «δολιοφθορά», όπως επιμένουν καλά πληροφορημένοι κύκλοι; Σημειώθηκε, πάντως, σε μια εποχή κλιμάκωσης των επιχειρήσεων των Περσών και είχε ως αποτέλεσμα να στερηθούν για αρκετό διάστημα οι μουλάδες τις υπηρεσίες μιας καλής πηγής πυρομαχικών.

Αλλά ανεξάρτητα από το τι έγινε εκείνη την ημέρα του Μαΐου, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει να περιγράψουμε τον τρόπο με τον οποίο η ΕΛΒΙΕΜΕΚ χρησίμευε σαν βιτρίνα για την απόστολή όπλων στο Ιράν:

Τουλάχιστον από το 1985, ο γνωστός Σουηδός έμπορος όπλων ο Καρλ Έρικ Σμιτζ έδινε παραγγελίες όπλων για το Ιράν στη βελγική εταιρεία PRB. Οι παραγγελίες

αφορούσαν ελαφρά όπλα, πυρομαχικά, πυραύλους και κανόνια. Η PRB εξέδιδε φορτωτικές, σύμφωνα με τις οποίες τα όπλα είχαν προορισμό τα λιμάνια της Ριγιέκα ή του Κορντέγιεβο της Γιουγκοσλαβίας. Στην πραγματικότητα, όμως, έφταναν στην Ελευσίνα ή τον Πειραιά, απ' όπου τα παραλάμβανε η ΕΛΒΙΕΜΕΚ και τα διοχέτευε στο Ιράν. Από την εξυπηρέτηση μόνο τεσσάρων συμβολαίων του Σμιτζ με τους Ιρανούς, η ΕΛΒΙΕΜΕΚ κέρδισε δύο εκατομμύρια δολάρια. Για να υπηρετήσει κανείς την Τέχνη χρειάζεται πράγματι πολλά λεφτά.

Η ΕΛΒΙΕΜΕΚ δεν ήταν η μόνη

Πριν από μερικά χρόνια ο Σμιτζ ήταν ένας ασημαντός και —το κυριότερο— άφραγκος τυχοδιώκτης. Ξαφνικά εμφανίστηκε στην αγορά της Στοκχόλμης και άρχισε να πουλάει σε φτηνές τιμές ιρανικό πετρέλαιο. Με τα κέρδη απ' αυτές τις πωλήσεις αγόρασε μερικά πλοία, άνοιξε γραφεία και άρχισε να στέλνει όπλα στο Ιράν. Σήμερα είναι ιδιοκτήτης της εταιρείας Scandinavian Commodity που εδρεύει στο Μάλμο της Σουηδίας.

Προσπαθήσαμε να συναντήσουμε τον Σμιτζ να τον ρωτήσουμε για τις δραστηριότητές του στην Ελλάδα, αλλά στάθηκε αδύνατο. Μάλιστα μερικοί Σουηδοί συνάδελφοί μας προειδοποίησαν να μην επιμείνου-

με, κυρίως επειδή «στον κήπο της βίλας του κυκλοφορούν τεράστιοι μολοσσοί που δαγκώνουν, αδιακρίτως». Τελικά αποδείχθηκε ότι ήταν ευκολότερο να βρούμε ό,τι ζητούσαμε από τον Πειραιά. Μερικές επισκέψεις στα κατάλληλα «στέκια» ήταν αρκετές γι' αυτό.

Η δεύτερη ελληνική εταιρεία που ο Σμιτζ χρησιμοποιεί σαν βιτρίνα για την αποστολή όπλων στο Ιράν ονομάζεται GRENOR και είναι ναυτιλιακή (τα στοιχεία της είναι στη διάθεση του περιοδικού).

Να πώς δουλεύει η GRENOR:

Το 1985 ένας άλλος έμπορος όπλων ο Δανός Τζ. Πόλσεν, ναύλωσε στην GRENOR το φορτηγό πλοίο «Κάτια». Η GRENOR έστειλε το πλοίο στη Νότια Αφρική, όπου φόρτωσε μπαρούτι για λογαριασμό της ελβετικής εταιρείας SERPINA που ανήκει κι αυτή στον Σμιτζ και εφοδιάζει τακτικά τους Ιρανούς με όπλα και πυρομαχικά.

Ο Πόλσεν είναι εφοπλιστής και ασχολείται χρόνια με το εμπόριο όπλων. Έχει μάλιστα καταδικαστεί για παραβίαση του εμπάργκο όπλων που είχε επιβάλει ο ΟΗΕ στη Νότια Αφρική. Δύο από τα πλοία του, το «Morsø» και το «Brigit» έχουν πολλές φορές εκτελέσει το δρομολόγιο Τελαμόνε - Ριγίεκα ή Κορντέγιεβο - Πειραιάς, φορτώνοντας σε κάθε σταθμό όπλα και πυρομαχικά για το Ιράν. Τον Ιανουάριο του 1986 (στις 7 το «Morsø» και τις 18 το «Brigit») τα δύο πλοία φόρτωσαν στην Ελλάδα τόνους εκρηκτικών, που εκτελωνίστηκαν από το τελωνείο Ελευσίνας.

Την εταιρεία που φόρτωσε με πυρομαχικά —και όχι μόνο μία φορά— τα δύο δανέζικα πλοία δεν κατορθώσαμε να την εντοπίσουμε. Ο κ. Παπούλιας, όμως, μπορεί να τη βρει εύκολα αφού την άδεια εξαγωγής έδωσαν οι υπηρεσίες του υπουργείου του.

Δανέζικο ήταν κι ένα άλλο πλοίο που μετέφερε συχνά όπλα από την Ελλάδα στο Ιράν: το «Marie TH» για το οποίο έχουμε ξαναγράψει στο τεύχος 335.

Το «Marie TH» έπιασε στο λιμάνι του Πειραιά στις 24.10.86 προερχόμενο από το γνωστό κέντρο λαθρεμπορίου όπλων Τελαμόνε της Ιταλίας όπου είχε φορτώσει 80 τόνους όπλα. Στις 30.10.86 και αφού φόρτωσε μερικά κοντέινερς με όπλα, απέπλευσε από τον Πειραιά και την ίδια ημέρα έφτασε στο Λαύριο όπου αγκυροβόλησε αρρόδο για να φορτώσει πυρομαχικά της ΕΒΟ. Αλλά οι Ιρακινοί είχαν ήδη εντοπίσει το πλοίο και το φορτίο του και ενημέρωσαν σχετικά την κυβέρνηση της Δανίας η οποία με τη σειρά της ειδοποίησε την αντίστοιχη ελληνική. Έτσι η ΕΒΟ δεν πρόλαβε να στείλει στον Περσικό ένα ακόμα φορτίο πυρομαχικών.

ΤΑ ΦΡΟΥΤΑ ΠΟΥ ΉΤΑΝ ΟΠΛΑ

Ο Πειραιάς χρησιμοποιείται μόνο σαν χώρος φόρτωσης όπλων και πυρομαχικών με προορισμό το Ιράν. Το περιοδικό είναι σε θέση να γνωρίζει ότι από καιρό δρα εκεί μια «κλίκα» τελωνειακών που έναντι αδρής αμοιβής αλλάζουν τα χαρτιά και τις φορτωτικές των πλοίων ή κάνουν τα στραβά μάτια για δραστηριότητες σχετικές με το εμπόριο όπλων.

Για παράδειγμα, αν μια χώρα θέλει να διακινήσει όπλα στο Ιράν, αλλά κωλύεται για κάτι τέτοιο επισήμως, τότε τα στέλνει στην Ελλάδα. Το πλοίο φτάνει τον Πειραιά όπου η εν λόγω «κλίκα» αλλάζει τα χαρτιά του ώστε να φαίνεται ότι αυτό ξεφόρτωσε τα όπλα εδώ. Ένα άλλο «κόλπο» έχει σχέση με την οπωροκηπευτική: για να μη φαίνεται ότι τα πλοία μεταφέρουν όπλα στα κοντέινερς και στις φορτωτικές αναγράφεται ότι το φορτίο είναι φρούτα και λαχανικά.

Όταν τα ανοίξουν οι τελωνειακοί —αν τα ανοίξουν φυσικά— για να κάνουν το σχετικό έλεγχο, θα «δουν» μέσα φρούτα και όχι όπλα.

Το κόλπο με τα φρούτα το έχει εφαρμόσει με επιτυχία και μια ελληνική βιομηχανία όπλων (η ονομασία της είναι στη διάθεση του περιοδικού). Επί μήνες έστελνε στον Περσικό χιλιάδες όπλα και τόνους πυρομαχικών συσκευασμένα σε κοντέινερς που υποτίθεται ότι περιείχαν κονσέρβες φρούτων. Το μεγαλύτερο μέρος από τα όπλα αυτά μεταφέρθηκε στο Ιράκ το οποίο ικανοποιήθηκε τόσο που σκέφτηκε να τυποποιήσει τα όπλα και τα πυρομαχικά του σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΝΑΤΟ. Αν γινόταν κάτι τέτοιο, η Ελλάδα θα έπαυρε φυσικά τη μερίδα του λέοντος στις παραγγελίες.

Στα τέλη του 1982, όμως, παρενέβη το «Έθνος» το οποίο κατήγγειλε την εν λόγω εταιρεία για «λαθρεμπόριο όπλων στο Ιράκ» και άλλα πολλά. Το αποτέλεσμα ήταν —όπως λέγεται— να εκνευρισθούν οι Ιρακινοί απ' αυτό, να ακυρώσουν τις παραγγελίες τους στην Ελλάδα και να τις αναθέσουν σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, ακόμα και στην ΕΣΣΔ.

Πριν προχωρήσουμε, υπενθυμίζουμε ότι στο τεύχος 334 γράφαμε για έναν άλλο τρόπο αποστολής όπλων από την Ελλάδα ή μέσω της Ελλάδας στο Ιράν:

«Μέχρι το 1982 τρεις ελληνικές εταιρείες, η ΕΒΟ, η ΕΛΒΙΕΜΕΚ και η ΠΥΡΚΑΛ αγόραζαν στο εξωτερικό στρατιωτικό υλικό με υποτιθέμενο προορισμό την Ελλάδα, αλλά με διάφορα «κόλπα» —όπως αλλαγή της πορείας των πλοίων στα διεθνή ύδατα— τα έστελναν τελικά το Ιράν. Αυτός ο τρόπος λαθρεμπορίου όπλων προς το Ιράν σπριζόταν σε μια άδεια εισαγωγής που είχε χορηγηθεί στις προαναφερόμενες εταιρείες από το υπουργείο Οικονομικών. Οι Ιρακινοί, όμως, ανακάλυψαν τι γινόταν, και διαμαρτυρήθηκαν στην ελληνική κυβέρνηση.

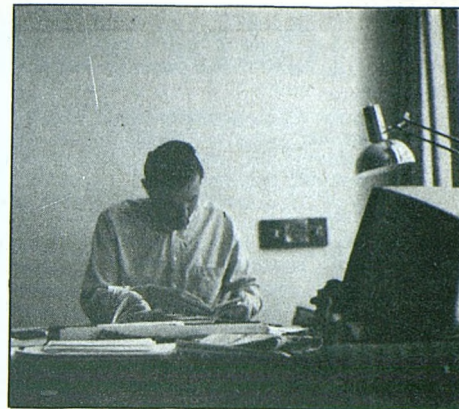
Από το 1982 οι τρεις εταιρείες βρήκαν άλλους τρόπους για να στέλνουν τα όπλα τους στον Περσικό».

Ένας απ' αυτούς ήταν η πώληση των πυρομαχικών σε τρίτες, αλλά όχι και ουδέτερες, χώρες, όπως η Λιβύη και η Συρία οι οποίες εν συνεχεία τα έστελναν στο Ιράν.

Με τον τρόπο αυτό συνεχίζει να πουλάει υλικό στο Ιράν η ΠΥΡΚΑΛ. Και όχι μόνο υλικό δικής της κατασκευής, αλλά και άλλων το οποίο αναλαμβάνει να συναρμολογεί εδώ. Για παράδειγμα, οι αντιαρματικό πυραυλοι της νορβηγικής «Ράουφους», τους οποίους η ΠΥΡΚΑΛ εισάγει σε ανταλλακτικά, τους συναρμολογεί εδώ με μέσω της Νότιας Κορέας τους στέλνει στο Ιράν. Η σχετική συμφωνία υπογράφηκε με τη μεσολάβηση του ελληνοαμερικανού εμπόρου όπλων Μπιλ Λίλιου, ενός πρώην συνεργάτη του κ. Αθανασιάδη που συνεχίζει να είναι «στα μέσα και στα έξω» και της σοσιαλιστικής ΠΥΡΚΑΛ.

Ποιοι ήταν οι τελικοί χρήστες;

Για να πουλήσει κανείς όπλα στο Ιράν δεν χρειάζεται να διαθέτει εταιρείες, πλοία και φορτηγά. Αρκούν πέντε εκατομμύρια δραχμές με τις οποίες μπορεί να αποκτήσει από την ΥΠΟΒΙ το End User's Certificate. Με το πιστοποιητικό αυτό θα μπορεί να αγοράζει και να πουλάει όπλα όπου θέλει. Οι πληροφορίες μας αναφέρουν ότι μέχρι σήμερα η ΥΠΟΒΙ έχει διαθέσει παρόμοιες άδειες σε πολλούς ημετέρους και αλλοδαπούς, οι οποίοι με τον τρόπο αυτό κέρδισαν εκατομμύρια.

Ο αντιπρόεδρος του σωματείου των Δανών ναυτεργατών, Ενρίκ Μπερλάου, δίνει στο ANTI στοιχεία για την ελληνική ανάμιξη στο «Ιρανγκαίη». Οι πρώτες αποκαλύψεις για το σκάνδαλο που συγκλονίζει αυτές τις ημέρες τις ΗΠΑ είχαν γίνει από τον ίδιο. Στη δεξιά γωνία του γραφείου του φιγουράρει μια καρικατούρα του Ρήγκαν...

Και... φωτογραφία του αξιότιμου κ. Καρλ Έρικ Σμιτζ.

Ένας από τους αλλοδαπούς που ενδιαφέρθηκαν για το ελληνικό End User's Certificate είναι και ο γνωστός για την ανάμιξή του στο Ιρανγκαίη Ισραηλινός στρατηγός Μπαρ Αμ. Ο Μπαρ Αμ πριν ενάμιση χρόνο ήρθε στην Ελλάδα και συναντήθηκε με αρκετούς επισήμους και επωνύμους μεταξύ των οποίων και με το γιο αρμόδιου υπουργού ο οποίος, όπως λέγεται, έχει την... ισραηλινή υπηκοότητα. Τελικά, δεν μάθαμε αν ο Μπαρ Αμ εφοδιάστηκε με το πιστοποιητικό. Ίσως θα μπορούσε να μας διαφωτίσει σχετικά η ΥΠΟΒΙ. Το μόνο που ξέρουμε είναι ότι σύμφωνα με τον εισαγγελέα της Νέας Υόρκης ο Μπαρ Αμ μαζί με τρεις Έλληνες —τους επιχειρηματίες Δημήτρη Κουρέντη και Αλέξανδρο Σταμπολόπουλο και τον ηθοποιό Νίκο Μινάρδο— έστειλε στο Ιράν όπλα αξίας 2,5 δις δολαρίων. Τα όπλα στέλνονταν με ελληνικά πλοία και πλαστά πιστοποιητικά που έδειχναν ότι προορισμός τους ήταν η Ελλάδα, οι Φιλιππίνες και το Πακιστάν.

Ένα άλλο δίκτυο για τον εφοδιασμό του Ιράν με όπλα είχε τη μια άκρη του στην Αυστρία και το κέντρο του στην Ελλάδα. Στις 16.11.1985 το υπό παναμαϊκή σημαία πλοίο «Ελευθερία Κ.» ξεφόρτωσε στο περσικό λιμάνι Μπαντάρ-Αμπάς 40 κανόνια της αυστριακής εταιρείας «Νόρικομ». Το πλοίο ανήκει στο ελληνικό εφοπλιστικό γραφείο European Navigation Company στην οδό Νικολάου στον Πειραιά από το οποίο αρνήθηκαν να μας δηλώσουν οτιδήποτε. Τα αρχεία των «Λούντς» όμως αποκαλύπτουν ότι:

Στις 14.9.85 το «Ελευθερία Κ.» απέπλευσε από το γνωστό μας πλέον Κορντέγιεβο, φορτωμένο με τα κανόνια της «Νόρικομ». Στην αρχή «έκανε» πως θα πήγαινε στη Μαύρη Θάλασσα, αλλά ξαφνικά άλλαξε πορεία και στις 3.10.85 έπιασε στην Τρίπολη της Λιβύης. Από εκεί έφυγε για το Γιβραλ-

τάρ και στις 14 του ίδιου μήνα άρχισε το γύρο της Αφρικής με κατεύθυνση το Μπαντάρ Αμπάς, όπου και έφτασε τελικά τις 16.11.85.

Με τα κανόνια της «Νόρικουμ» έχουμε ασχοληθεί και άλλοτε. Γράφαμε τότε ότι ο αντιπρόσωπος της «Νόρικουμ» στην Ελλάδα Γ. Λουκάς προσπαθούσε να πουλήσει τα όπλα στους Ιρανούς. Όμως έπεσε επάνω στον τότε πρεσβευτή της Αυστρίας Χέρμπερτ Άμρυ που θέλησε να σταματήσει τη συναλλαγή επειδή οι αυστριακοί νόμοι απαγορεύουν την πώληση όπλων που κατασκευάζονται στη χώρα σε εμπόλεμα κράτη. Τελικά ο νόμος δεν εμπόδισε να φτάσουν τα κανόνια στο Ιράν. Αλλά ούτε και διευκρίνισε τις συνθήκες του θανάτου, στην Αθήνα, του Άμρυ που από το καλοκαίρι του 1985 παραμένουν σκοτεινές.

Η ιστορία της ελληνικής ανάμειξης στο Ιρανογκάιτ δεν έχει τελειωμό. Θα χρειαζόμαστε δεκάδες σελίδες για να ασχοληθούμε με την υπόθεση, του γνωστού μας από το «σκάνδαλο Λέοπαρντ» κ. Β. Τσάκου —που το 1984 προσπαθούσε να εφοδιάσει τους Ιρανούς με 20 αντιαερματικά ελικόπτερα τύπου «Κόμπρα»— ή με τις δραστηριότητες ενός επίσης γνωστού και νεόκοπου εφοπιστή που μέσα σε λίγους μήνες πλούτισε φορτώνοντας όπλα στα καράβια του. Ελπίζουμε πάντως, πως με αυτό το σημείωμα δώσαμε στον κ. Παπούλια και στην κυβέρνηση την άκρη για να ερευνήσουν την ελληνική ανάμειξη στο Ιρανογκάιτ —αν δεν τη γνωρίζουν λεπτομερέστερα από εμάς. Και να σταματήσουν έτσι τη δράση εκείνων που υπονομεύουν την εξωτερική τους πολιτική και τις φιλερηνικές τους διακηρυγμένες —στα λόγια τουλάχιστον— δραστηριότητες. Αν τους ενδιαφέρει φυσικά.

ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΝΟΡΘ:

«Και εγεννήθη ημὴν νέος Πρόεδρος...»

Θα συμβουλευάμε τους αναγνώστες του *Αντί* —και ιδιαίτερα τους νομικούς— να μελετήσουν με προσοχή την κατάθεση του αντισυνταγματάρχη Νορθ στο Κογκρέσο των ΗΠΑ σχετικά με το Ιρανογκάιτ. Κι αυτό όχι για να δώσουν απάντηση στο ερώτημα «αν αναμίχθηκε ο πρόεδρος Ρήγκαν στις πωλήσεις όπλων προς το Ιράν» —η απάντηση έχει ήδη δοθεί από τα γεγονότα και είναι καταφατική— αλλά γιατί εκεί θα βρουν ένα πρώτης τάξεως υλικό για τη λειτουργία —και κυρίως την απόδοση— των θεσμών στη «μεγάλη υπερατλαντική δημοκρατία».

Ο Όλιβερ Νορθ καλύπτοντας τον πρόεδρό του αποκάλυψε σε όλη της τη μεγαλοπρέπεια τη δράση μιας πανίσχυρης παρακυβέρνησης που εδώ και πολλά χρόνια καθορίζει την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Συγκροτημένη από επίλεκτα στελέχη του κατεστημένου και των μυστικών υπηρεσιών η «παρακυβέρνηση» αυτή δημιουργήθηκε για να παρακάμψει τις επιφυλάξεις και τις αντιρρήσεις του κοινοβουλίου και να εξασφαλίσει τη συνέχεια στην άσκηση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής.

Ο Νορθ αποδείχθηκε ότι τα τελευταία χρόνια ήταν ο κορυφαίος εκτελεστής της πολιτικής αυτής της «παρακυβέρνησης»: Οργάνωσε τις πωλήσεις των όπλων στο Ιράν ενώ ο Ρήγκαν ζητούσε την απομόνωση του Χομεϊνί. Μετέφερε τα κέρδη από τις πωλήσεις του στους αντικομμουνιστές αντάρτες της Νικαράγουα, ενώ ο Ρήγκαν καταδίκασε τη «σοβιετική επέμβαση στην Κεντρική Αμερική». Διαπραγματεύθηκε την απελευθέρωση των Αμερικανών ομήρων στο Λίβανο ενώ ο Ρήγκαν ζητούσε —και ζητάει— από τους συμμάχους του να διακόψουν κάθε σχέση με τους «τρομοκράτες».

Κι όχι μόνο αυτά. Ο Νορθ ήταν εκείνος που οργάνωσε και σχεδίασε την εισβολή στη Γρενάδα εφαρμόζοντας την «πολιτική των κανονιοφόρων» στην αυλή των ΗΠΑ τη στιγμή που ο Ρήγκαν διεμήνυε τα ιμάτια του για το Αφγανιστάν. Ήταν ο ίδιος ο «υψηλά ιστάμενος αξιωματούχος» που προετοίμαζε τη σύλληψη των πειρατών του «Ακίλε Λάουρο» και ετοίμαζε τις προβοκάτσιες που οδήγησαν στην επιδρομή εναντίον της Λιβύης. Τέλος, ήταν αυτός που έδινε συμβουλές στον Αμερικανό πρεσβευτή στην Κостаρίκα να ανοίξει ένα «νότιο μέτωπο» στην περιοχή.

Αλλά η «είδηση» στο ζήτημα υπάρχει κατά τη γνώμη μας, αλλού: Ο Νορθ αυτός ο 43χρονος πρώην αξιωματικός των

πεζοναυτών, πατέρας τεσσάρων παιδιών και φανατικός χριστιανός και αντικομμουνιστής, είναι σήμερα η προσωποποίηση της Αμερικής. Η κατάθεσή του ξεσήκωσε υπέρ του όλη τη χώρα, οργανώθηκαν έρανοι για να χρηματοδοτηθεί η υπεράσπισή του, μερικοί μάλιστα άρχισαν να δημιουργούν επιτροπές για να υποστηρίξουν μελλοντική υποψηφιότητά του ως Προέδρου. Και δεν τον θαυμάζουν μόνο επειδή «τα έβαλε με τους κόκκινους σε όλο τον Κόσμο», αλλά κυρίως επειδή «έδειξε σ' εκείνους τους χαρτογιακάδες τους κοινοβουλευτικούς ότι στην εξωτερική πολιτική χρειάζεται πυγμή». Και αντί να ανησυχήσουν όλοι όταν ο Νορθ περιέγραφε πως παραποιούσε τα απόρρητα έγγραφα ή έβαζε στη θέση τους άλλα —έτοιμα από πριν— για να αποπροσανατολίσει την ανακριτική επιτροπή του Κογκρέσου, όλοι γελούσαν επειδή «κατόρθωσε να κοροϊδέψει τους γραφειοκράτες». Εκεί έφτασε λοιπόν το «μεγάλο αμερικανικό έθνος».

Δύο επισημάνσεις ακόμα: Τόσο από την κατάθεση του Νορθ, όσο και από τις πληροφροφές που τη συνοδεύουν, αποδείχθηκε περίτρανα η ύπαρξη της «διεθνούς των μυστικών υπηρεσιών». Με κορυφαίους ενορχηστρωτές της τη CIA και την ισραηλινή «Μοσάντ», αυτή η διεθνής βρίσκεται πίσω από όλες τις εκστρατείες που έχουν αναλάβει τελευταία οι ηγέτες του «ελεύθερου κόσμου» και της «δημοκρατίας» εναντίον του «ολοκληρωτισμού» και του σκοταδισμού. Η δράση αλλά και η ισχύς της αποδεικνύουν αυτό κυρίως: Όσοι εμφανίζονται σήμερα ως πολιτικοί ηγέτες, από τον Ρήγκαν έως τη Θάτσερ, δεν είναι παρά «εκτελεστικά όργανα» μιας αόρατης εξουσίας που σιγά σιγά γίνεται πολύ ορατή. Ας θυμηθούμε μόνο πώς ανάγκασαν τη Θάτσερ να φύγει από το παιχνίδι της Μέσης Ανατολής στήνοντας την προβοκάτσια με τη βόμβα που υποτίθεται ότι έβαλαν τρομοκράτες σε αεροπλάνο της ΕΛ-ΑΛ. Ο ίδιος ο Ζακ Σιράκ είπε τότε ότι η προβοκάτσια «ήταν έργο της Μοσάντ και των μυστικών υπηρεσιών».

Δεύτερον: Ο Ρήγκαν πούλησε όπλα στους μουλάδες, όχι γιατί ήθελε να διαπραγματευθεί την απελευθέρωση των ομήρων, αλλά γιατί του το επέβαλαν οι Ισραηλινοί. Οι Ισραηλινοί που είναι οι πραγματικοί αρχιτέκτονες της αμερικανικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή και πάση θυσία θέλουν να συνεχισθεί ο πόλεμος Ιράν - Ιράκ. Γιατί έτσι οι Άραβες θα είναι απασχολημένοι με το δικό τους εμφύλιο σπαραγμό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΟΝ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ
ΛΑΜΠΡΑΚΗΔΕΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΓΕΝΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΟΝ

ITCO: Το συναινετικό σκάνδαλο

Πρώτα ήταν τα σκάνδαλα της «Νέας Δημοκρατίας». Ύστερα ήλθαν τα σκάνδαλα του ΠΑΣΟΚ. Τώρα είναι η σειρά των συναινετικών σκανδάλων. Πρώτο, αλλά όχι μοναδικό, παράδειγμα το διαβόητο πλέον σκάνδαλο του καλαμποκιού της ITCO, για το οποίο ο κ. Μητσοτάκης έκανε και σχετική καταγγελία στη Δικαιοσύνη.

Αποκάλυψε πολλά και διάφορα ο κ. Μητσοτάκης για την υπόθεση αυτή και για το πώς η ITCO του κ. Σούλη Αποστολόπουλου πούλησε στην εταιρεία GRANOMAR ως ελληνικό, καλαμπόκι που εισήγαγε από τη Γιουγκοσλαβία, δημιουργώντας ένα σκάνδαλο που εξέθεσε τη χώρα μας διεθνώς. Αλλά δεν είπε λέξη για την «ταμπακίερα» της ιστορίας, για το ποιοι δηλαδή «φάγανε» τα λεφτά. Γιατί; Μήπως επειδή πίσω από την GRANOMAR κρύβεται, όπως λέγεται, ο κ. Μαργέλος, πρώην υπάλληλος της ΚΥΔΕΠ και χρηματοδότης της προεκλογικής εκστρατείας της ΝΔ με πολλές εκατοντάδες χιλιάδες; Από όσα είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ο κύριος αυτός διορίστηκε στην ΚΥΔΕΠ επί ΝΔ και μάλιστα ύστερα από παρέμβαση του ανιψιού του Θεού.

Αλλά η συγκάλυψη του σκανδάλου και η συναίνεση για το μετριασμό των επιπτώσεών του δεν σταματά εδώ: όταν η ιστορία του καλαμποκιού πρωτοείδε το φως της δημοσιότητας, η ITCO ισχυρίστηκε ότι το αγόρασε από μια εταιρεία του Λιχτενστάιν, τη DEKA Oil, η οποία κατά την ITCO πάντα, ήταν αλλοδαπή και άγνωστη. Εδώ βρίσκεται, ίσως, το κλειδί της ιστορίας:

Ερευνώντας την υπόθεση, το «Αντί» διαπίστωσε ότι όχι μόνο η DEKA δεν ήταν άγνωστη στην ITCO και τον κ. Αποστολόπουλο, αλλά, αντίθετα, οι μέτοχοί της ήταν πολύ γνωστοί, καθότι όλοι Έλληνες. Να ποιοι είναι:

● Αθανάσιος Μαρτίνος της «Θένα-Μαρίς».

● Λάμπης Χατζηβασιλείου της Επιχείρησης Πετρελαιοειδών.

● Κλεόβουλος Μεθενίτης, πλοίαρχος του Ε.Ν. και βαρυμένος με υπόθεση της Bank of America.

● Σπύρος Ράνης ή Ραφομανίκης, πλοιοκτήτης.

● Χρυσάφης Κεσανιώτης, πλοίαρχος Ε.Ν.

και διευθυντής - διαχειριστής της DEKA Oil.

● Λάμπρος Τζανέτος, πλοίαρχος Ε.Ν.

● Νικήτας Γκουβάτσος, πρώην διευθυντής του Μαμιδάκη (γνωστού για τις σχέσεις του με τον κ. Μητσοτάκη).

● Κώστας Παπαναστασίου, πλοίαρχος.

● Διονύσιος Πατρικός, ναυτιλιακός πράκτορας και πλοιοκτήτης.

● Ιων. Πεντάκαλος, αγνώστων λοιπών στοιχείων.

Επανερχόμενοι στην ITCO θα αναφερθούμε με περισσότερες λεπτομέρειες για όλα τα εμπλεκόμενα πρόσωπα ιδιαίτερα για τις σχέσεις τους τόσο με το ΠΑΣΟΚ όσο και με τη ΝΔ. Σήμερα δίνουμε μερικά μόνο από τα ενδιαφέροντα αυτά στοιχεία:

● Η DEKA ανήκε σε μιαν άλλη εταιρεία της DEKA Holding and Trading - Panama που ιδρύθηκε το 1979 και είχε τέσσερα καράβια τα οποία πουλήθηκαν από την National Westminster Bank επειδή είχαν υποθηκευτεί για δάνειο 4.200.000 δολαρίων στην DEKA Oil. Άλλο παρακλάδι αυτής της χαρτοαυτοκρατορίας είναι η DEKA - Ζερβουδάκης στην οποία είναι μέτοχος ο κ. Μεθενίτης. Αλλά το πιο ενδιαφέρον στοιχείο της ιστορίας, που αποκαλύπτει σε όλη της την έκταση τη συναλλαγή που επικρατεί σήμερα στα υψηλά κλιμάκια της πολιτικής και οικονομικής μας ζωής είναι το παρακάτω:

Ο κ. Μαρτίνος της DEKA μαζί με τον κ. Μαργέλο της GRANOMAR (των δυο από τις τρεις δηλαδή εταιρείες που διαδραμάτισαν

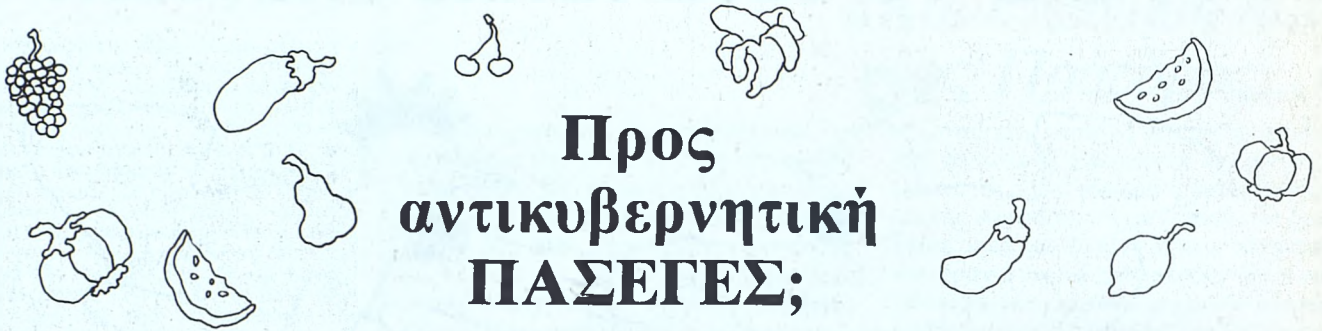
πρωταγωνιστικό ρόλο στο σκάνδαλο του καλαμποκιού) έχουν σήμερα πολύ καλές σχέσεις με το Καστρί, ενισχύοντας ταυτόχρονα και τη ΝΔ. Μαζί με μερικούς άλλους γνωστούς επιχειρηματίες, όπως ο κ. Κυριαζής «τζούνιορ» (που είναι και μέλος του ΔΣ του ΣΕΒ) και ο κ. Δραγώνας έστησαν γέφυρα προς το Καστρί η οποία, όπως φαίνεται από την περίπτωση του καλαμποκιού λειτουργεί καλά. Συνδυετικός κρίκος της γέφυρας είναι ο κ. Γ. Παπανδρέου, «νέος», όπως κι αυτοί, ο οποίος εκτίμησε προφανώς ότι το υφυπουργείο Νέας Γενιάς πρέπει να καλύψει και τους νέους επιχειρηματίες. Οι οποίοι βέβαια δεν πρέπει να «εκτεθούν» για τυχόν ατασθαλίες.

Αλλά, υπάρχουν και πολλά άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία για την ιστορία αυτή και για την ITCO. Τα οποία και θα δημοσιεύσουμε σε επόμενο τεύχος παρόλο που όλα δείχνουν ότι και αυτό το σκάνδαλο θα συγκαλυφθεί «κοινή συναίνεση» ΠΑΣΟΚ και ΝΔ. Έχει, εξάλλου, εκδηλωθεί και η σχετική «πολιτική βούληση». Η ίδια βούληση φρόντισε και διορίστηκε στη θέση του κ. Αποστολόπουλου ο επίσης γνωστός κ. Λούβαρης. Στέλεχος των επιχειρήσεων ΑΓΕΤ και ΚΕΣΤΡΕΛ της οικογένειας Τσάτσου, ο κ. Λούβαρης συντρώγει τελευταία με τον κ. Α. Παπανδρέου και έχει κτίσει κι αυτός μια άλλη γέφυρα. Αν δεν πρόκειται για την ίδια.

Ποια όμως, να είναι η θέση του υπουργού Εμπορίου και προϊστάμενου της ITCO κ. Ρουμελιώτη για όλα αυτά; Γιατί όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ο κ. Ρουμελιώτης γνωρίζει πολύ καλά όλες τις πλευρές του σκανδάλου που δημοσιεύουμε σήμερα και έχει περιέλθει σε αμηχανία. Θα φροντίσει άραγε να απεμπλακεί από το κύκλωμα; ή θα συγκαλύψει κι αυτός το σκάνδαλο και θα συμπαρασυρθεί;

Κυκλοφορεί ο 23ος τόμος του ΑΝΤΙ

(τεύχη 294-307 ● Β' εξάμηνο του 1985)

Προς αντικυβερνητική ΠΑΣΕΓΕΣ;

του Βαγγέλη Γιαχνή

Η ΩΜΟΤΗΤΑ των πραξικοπηματικών επεμβάσεων, οι ίντριγκες και οι συνωμοτικές μεθοδεύσεις, οι χυδαίες συναλλαγές και οι τρομοκρατικές απειλές προκάλεσαν την **αηδιαστική αποστροφή** των έντιμων και επώνυμων στελεχών της συνεταιριστικής οργάνωσης του ΠΑΣΟΚ. Σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες, στο «παιχνίδι» της ΠΑΣΕΓΕΣ πήρε μέρος ολόκληρη σχεδόν η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ χωρίς να εξαιρεθεί και ο πρόεδρος του που παρενέβη έντονα σε παρασκηνιακό επίπεδο.

ΤΟ ΑΜΕΣΟ ενδιαφέρον των παραγόντων του ΠΑΣΟΚ για τα τεκταινόμενα στο συνεταιριστικό χώρο αποκάλυπτε το λυσσαλέο ανταγωνισμό μεταξύ των διαφόρων ομάδων και φατριών για την προώθηση των θέσών τους.

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ για χαρακτηριστικό σύμπτωμα του πανικού που κατέλαβε τα ανώτατα ηγετικά στελέχη εν όψει των απρόβλεπτων γενοκτονικών πολιτικών εξελίξεων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ αυτής της συμπεριφοράς είναι ασφαλώς η σύγχυση και η γελοιοποίηση των διαδικασιών ανάδειξης προεδρείου στην ΠΑΣΕΓΕΣ. Της οργάνωσης που έχει να επιλύσει κολοσσιαία προβλήματα συσσωρευμένα επί δεκαετίες, αλλά και αυτά —κυρίως— που θα προκύψουν από τις ήδη δρομολογημένες διαδικασίες ενοποίησης της ευρωπαϊκής αγοράς.

ΑΛΛΑ ας παρακολουθήσουμε το τόσο ενδιαφέρον παρασκηνιακό ημερολόγιο, προκειμένου να αξιολογηθεί το ήθος και η πολιτική υπευθυνότητα της ιστορικής και μη κομματικής ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ.

ΚΑΤΑ τη διάρκεια των εκλογών, λοιπόν, αλλά και τις πρώτες μέρες μετά από αυτές,

ο κ. Γεννηματάς, ως υπεύθυνος του συνεταιριστικού εξέφραζε σε ιδιωτικές του συζητήσεις για τη θέση του -προέδρου στην ΠΑΣΕΓΕΣ την προτίμησή του στο πρόσωπό του **Σ. Πολύζου** που ήταν πρόεδρος της την τελευταία διετία. Την υποστήριξή του αυτή την τεκμηρίωνε με επιχειρήματα για την εντιμότητα, τη σεμνότητα, το αγωνιστικό ήθος και την αυθεντική σχέση του Σ. Πολύζου (μοναδικός πρόεδρος - αγρότης στα χρονικά της ΠΑΣΕΓΕΣ) με τον αγροτικό χώρο.

ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ, όμως, των συνεταιριστικών στελεχών με το Ε.Γ. (Γεννηματάς - Τσοχατζόπουλος - Τσούρας) ο κ. **Γεννηματάς**, αφού έπλεξε το εγκώμιο (πρόκειται για τον γνωστό ...επικήδειο που εκφωνούν στο ΠΑΣΟΚ πριν από κάθε καρατόμηση) του Σ. Πολύζου, ανακοίνωσε την απόφαση του Ε.Γ. και τη σύμφωνη γνώμη του κ. Παπανδρέου να προωθηθεί ο κ. **Δρυς** στη θέση του προέδρου της ΠΑΣΕΓΕΣ.

ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ακολούθησε «δημοκρατικότερη» παρατήρηση του εισηγητή, που ανέφερε ότι είναι «**διατεθειμένοι να συζητήσουμε για όλα τα θέματα εκτός από την υποψηφιότητα του προέδρου**». Παρά την τρομοκρατική αυτή δήλωση, ορισμένοι συνεταιριστές (Πολύζος - Σεϊτανίδης - Γαϊτανίδης) πήραν το λόγο και υπογράμμισαν την άρνησή τους να υποστηρίξουν τον κ. Δρυ. Κι αυτό κυρίως γιατί βαρύνεται με άστοχες παρεμβάσεις, και για τις κακές σχέσεις του με τα τοπικά συνεταιριστικά στελέχη της περιφέρειας (Κέρκυρα) όπου εκλέγεται, αλλά και γιατί η ιδιότητά του (καθηγητής Φυσικομαθηματικών) έρχεται σε αντίθεση με

το νόμο περί συνεταιρισμών.

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ, όμως, ο κ. Δρυς και από πού αντλεί τη δύναμή του; Πληροφορίες εκ των ένδον αναφέρουν ότι πρόκειται περί νεαρού στελέχους ικανότατου, με έντονες τάσεις αριβισμού. Γνωρίζει άριστα τους κανόνες παιχνιδιού της εξουσίας και προσέγγισε γρήγορα «τα άδυτα των αδύτων». Συνασπίστηκε με την ομάδα **Σκουλά - Χαρδαλιά - Θεοφανίδη** κ.ά. Ενώ παράλληλα διασφάλισε την υψηλή προστασία τόσο του κ. Σημίτη, όσο και του ίδιου του πρωθυπουργού. Έτσι η ανέλιξή του και ασφαλής ήταν και ταχύτατη. Γενικός γραμματέας στο υπουργείο Γεωργίας διώχθηκε πρόσφατα από τον κ. Ποττάκη στο πλαίσιο της σφοδρότητας διαμάχης του τελευταίου με τον κ. Σημίτη.

ΑΛΛΑ ο κ. Δρυς διασφάλισε, επίσης εύκολα μια νέα νευραλγική θέση στο πλευρό του πρωθυπουργού (σύμβουλος) και στη συνέχεια συμπεριλήφθηκε στον κατάλογο των «περιφερειάρχων». Η ομάδα Σκουλά όμως, που έχει άριστες σχέσεις με το πρωθυπουργικό περιβάλλον, επιδιώκοντας τον άμεσο έλεγχο της ΠΑΣΕΓΕΣ και καθώς δεν διέθετε άλλο στέλεχος με κύρος, (ο ίδιος και ο Χαρδαλιάς συγκεντρώνουν τις περισσότερες αντιπάθειες των συνεταιριστών), επιδίωξε την προώθηση του κ. Δρυ και πέτυχε τα γνωστά αποτελέσματα.

ΤΡΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ δέκα συμβούλους του ΠΑΣΟΚ στο Δ.Σ. της ΠΑΣΕΓΕΣ, παρά το χυδαίο πλαγιοκόπημα (από εκβιαστικές πιέσεις μέχρι προτάσεις για την ανάληψη διοικητικών καθηκόντων σε άλλους τομείς), αρνήθηκαν την υποψηφιότητα του κ. Δρυ. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι στη διάρκεια των

ΑΝΑΣΙΜΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ	ΠΡΟΚΛΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ Ε.Ρ. ΔΟΔΔΣ	ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗ Β. ΛΟΨΣΚΥ	ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ Ε.Σ. ΚΙΡΚ	Σ Ε Ι Ρ Α ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΝΙΚΟΣ ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗΣ Ο ελληνικός φιλοσοφικός στοχασμός, από τους Προσωκρατικούς ως τους Νεοπλατωνικούς. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
CHARLES KAHN Ο Αναξιμανδρος και οι απαρχές της ελληνικής κοσμολογίας	ΠΡΟΚΛΟΥ Στοιχειώσις θεολογική Εισαγωγή: Ε.Ρ. Dodds	ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ Περί Μυστικής Θεολογίας Εισαγωγή: Vladimir Lossky	G.S. KIRK Ηράκλειτος: Τα κοσμολογικά αποσπάσματα	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ», Δεινοκράτους 131, τηλ. 72 29.237 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και Σία», Ταχυοκλή 78

Οι εξαγωγές φρούτων είναι σάπιες

εκλογών μεταξύ των συνεταιριστών του ΠΑΣΟΚ για την ανάδειξη των αντιπροσώπων του στο ΔΣ της ΠΑΣΕΓΕΣ, η ομάδα Σκουλά διέδιδε στους διαδρόμους ότι υποψήφιος πρόεδρος στην ΠΑΣΕΓΕΣ, θα είναι ο κ. Δρυς αφού αυτή είναι η επιθυμία των παροικούντων στα ...«υψίπεδα» του Κάστριου. Έτσι ο κ. Δρυς που δεν αποποιήθηκε ακόμη τη θέση του περιφερειάρχη (προφασίζόμενος ασθένεια δεν παρεβρέθηκε στην ορκωμοσία, για να παίξει έτσι σε δύο ταμπλό), συγκέντρωσε μεγάλη πλειοψηφία σε σταυρούς, ενώ απειλήθηκε η εκλογή των τριών διαφωνούντων.

ΑΛΛΑ ΤΟ Ε.Γ. επανέρχόμενο λίγο πριν από την ψηφοφορία και χωρίς να ρωτήσει τα συνεταιριστικά του στελέχη, απέσυρε την υποψηφιότητα του κ. Δρυ και προώθησε ως υποψήφιο πρόεδρο έναν —κατά κοινή ομολογία— άγνωστο και άπειρο, τον κ. **Καραμίχα**. Δύο από τα διαφωνούντα στελέχη (Πολύζος - Σεϊτανίδης) ως μια έσχατη χειρονομία καλής θέλησης ψήφισαν υπέρ του κ. Καραμίχα, αλλά ο κ. Γαϊτανίδης, παρόλο που βρισκόταν στην Αθήνα, δεν πήγε να ψηφίσει, αδιασμένος προφανώς από τον τρόπο χειρισμού του όλου προβλήματος. Ούτε η φιλική παρέμβαση του Άκη κατάφερε να μεταπείσει τον κ. Γαϊτανίδη.

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ ο κ. Καραμίχας συγκέντρωσε 9 ψήφους και δεν εκλέχθηκε αφού οι δύο σύμβουλοι του ΚΚΕ έριξαν λευκό. Οι από μακρούς συζητήσεις μεταξύ ΠΑΣΟΚ - ΚΚΕ αλλά και μεταξύ Φλωράκη - Γεννηματά (κι ως διαψεύδει το ΚΚΕ) κατέληξαν σε «συμφωνία πακέτο» (ΚΥΔΕΠ κι άλλες οργανώσεις), σύμφωνα με την οποία πρόεδρος θα ήταν ο κ. Πολύζος και γενικός γραμματέας και αντιπρόεδρος αντίστοιχα οι δύο σύμβουλοι του ΚΚΕ. Το ΚΚΕ προφανώς επενδύει στον κ. Πολύζο γιατί δεν θεωρείται και τόσο πιστός στον κομματικό μηχανισμό του ΠΑΣΟΚ. Η αθέτηση, όμως της συμφωνίας το εξόργισε καθώς αισθάνθηκε να εμπαίζεται, αφού με την υποστήριξη του προέδρου στην ΚΥΔΕΠ εκλέχθηκε ο κ. **Διαμαντής** (ΠΑΣΟΚ). Ο τελευταίος δεν ήταν επιθυμητός από το περιβάλλον **Κουτσόγιωργα** (ναι κι αυτός ανακατεμένος και στα αγροτικά) που προωθούσε κάποιον κ. Κόλλια.

ΕΤΣΙ έχοντας η κατάσταση το ερχόμενο Σάββατο μπορεί να συμβούν τα πάντα. Καμιά σοβαρή πρόβλεψη δεν μπορεί να γίνει. Δεν αποκλείεται η συναινετική λύση με ΝΔ, ΚΚΕ και ορισμένα στελέχη του ΠΑΣΟΚ σχηματίζοντας έτσι ένα, σαφώς αντικυβερνητικό, προεδρείο.

ΑΦΗΣΑΜΕ τελευταίο τον κ. **Ποττάκη** καθώς η σχέση του με τα διαδραματιζόμενα αυτές τις μέρες είναι σύνθετη και αμφιλεγόμενη: ο κ. Ποττάκης —που σημειωτέον πρόσκειται στην ομάδα Αλευρά— δέχεται αυτή τη στιγμή μπαράζ επίθεσης από την ομάδα Σκουλά (οργανωτής των «επαναστατικών» εκδηλώσεων στο Ηράκλειο) που απολαμβάνει την προστασία του κ. Σημίτη και του πρωθυπουργικού περιβάλλοντος.

ΠΑΝΤΩΣ, στις τελευταίες παρασκηνιακές δραστηριότητες, ο κ. Ποττάκης, έχει ελάχιστη ανάμνηση παρά τα αντιθέτως λεγόμενα. Όσο για τον κ. Γεννηματά αυτό το διάστημα περνάει τη σκληρότερη δοκιμασία με αμφίβολη δυνατότητα αντιμετώπισής της.

Διαβάσαμε στον ημερήσιο Τύπο ότι στις 3 Αυγούστου δικάζεται στο Λονδίνο η πρώτην διευθύντρια των εκεί γραφείων της ΑΓΡΕΞ Ζωή Υψηλάντη. Η εν λόγω κυρία κατηγορείται από τη διεύθυνση της εταιρείας ότι καταχράστηκε το ποσό των 750.000 λιρών Αγγλίας, που προερχόταν από τις πωλήσεις ελληνικών οπωροκηπευτικών.

Αντεπιτιθέμενη η κ. Υψηλάντη υποστηρίζει ότι δεν χρησιμοποίησε τα χρήματα για προσωπικές της ανάγκες αλλά για ανάγκες του «κινήματος» και... κυβερνητικών αξιωματούχων. Την άκρη στην υπόθεση έχει αναλάβει να βρει η «Ιντερπόλ».

Η περίπτωση της κ. Υψηλάντη είναι μόνο η κορυφή του «παγόβουνου σκανδάλων» που λέγεται ΑΓΡΕΞ. Το ΑΝΤΙ ερευνά δύο άλλες περιπτώσεις που, αν μη τι άλλο, αποδεικνύουν ότι η εταιρεία αυτή —όπως και άλλες παρόμοιες— που ιδρύθηκε για να προωθήσει τις ελληνικές εξαγωγές, μόνο αυτό δεν κάνει.

Τον περασμένο χειμώνα στη Γαλλία —λόγω του ψύχους— υπήρχε μεγάλη ζήτηση ελληνικών πορτοκαλιών. Στις επιμονές, όμως, αιτήσεις των γάλλων εισαγωγέων, η ΑΓΡΕΞ Παρισιού απαντούσε: «Δεν έχουμε» ή «δεν βρίσκουμε... φορτηγά» ή «πάρτε μας αργότερα». Τη στιγμή που η ΑΓΡΕΞ είχε ανειλημμένες υποχρεώσεις οι χωματερές λειτουργούσαν στο «φουλ». Το περίεργο είναι ότι αφού αρχίσαμε να ερευνούμε το θέμα η ΑΓΡΕΞ έσπευσε να στείλει ένα φορτίο. Να ήταν άραγε σύμπτωση;

Προσπαθήσαμε να μάθουμε τι συμβαίνει, αλλά πέσαμε σε πέπλο σιωπής. Το μόνο που πληροφορηθήκαμε ήταν ότι λειτουργεί ένα πολύ περίεργο κύκλωμα, μέσω του οποίου τα ελληνικά εσπεριδοειδή πάνε πρώτα σε συγκεκριμένους μεγαλοεξάγοντες στη Γερμανία. Διαθέτοντας μεγάλες ποσότητες φρούτων, οι τελευταίοι μπορούν να ρίχνουν τις τιμές και είναι έτσι ανταγωνιστικοί, σε βάρος της ελληνικής οικονομίας φυσικά. Με άλλα λόγια, κάνουν αυτοί τη δουλειά που έπρεπε να κάνει η ΑΓΡΕΞ.

Ό,τι δε τους περισσεύει το στέλνουν στις άλλες αγορές της Ευρώπης. Φέτος για παράδειγμα, οι Γάλλοι έφαγαν ελληνικά πορτοκάλια αγορασμένα στη Γερμανία. Πέρσι τα είχαν αγοράσει από την Ισπανία και μια άλλη χρονιά από την Ολλανδία.

Συνέβη όμως και το εξής: επειδή οι Γάλλοι εισαγωγείς δεν έβρισκαν φρούτα μέσω της ΑΓΡΕΞ, απευθύνθηκαν σε άλλους. Τότε η ΑΓΡΕΞ έστειλε στο Παρίσι μια «μαύρη λίστα» μεσαζόντων συμβουλευόντας τους Γάλλους να μην αγοράζουν απ' αυτούς. Στη «μαύρη λίστα» συμπεριλαμβάνονταν και τα ονόματα: «Παπαδόπουλος, Μπαλακανάκης, Χατζηφάνης, Συρίγος, Κασαμάδας». Αγνωούμε για ποιο λόγο μπήκαν στη «μαύρη λίστα» οι κύριοι αυτοί και πολύ θα θέλαμε να μας πληροφορήσει σχετικά η ΑΓΡΕΞ. Όπως θα θέλαμε να μας ενημερώσει

και γιατί προτιμά τους μεγαλοεισαγωγείς της Γερμανίας, αν συμβαίνει κάτι τέτοιο. Μήπως υπάρχουν λόγοι εθνικού ή άλλου συμφέροντος που εμείς αγνοούμε;

Άλλη περίπτωση: πάλι φέτος το χειμώνα έφυγε από την Ελλάδα για κάποια άλλη ευρωπαϊκή πρωτεύουσα ένα φορτίο πορτοκάλια. Στο δρόμο, όμως, άλλαξε παραλήπτη και ο εισαγωγέας που το περίμενε έμεινε με άδεια τα χέρια. Τι είχε συμβεί; Ο εκεί εκπρόσωπος της ΑΓΡΕΞ μεταβίβασε καθ' οδόν το φορτίο σε άλλον έμπορο, επειδή υπήρχε μεγάλη ζήτηση και προφανώς επικράτησε στην... πλειοδοσία. Νέος θόρυβος προκλήθηκε, αλλά το σκάνδαλο «κουκουλώθηκε». Ωστόσο η αξιοπιστία μας έμεινε βαριά πληγωμένη.

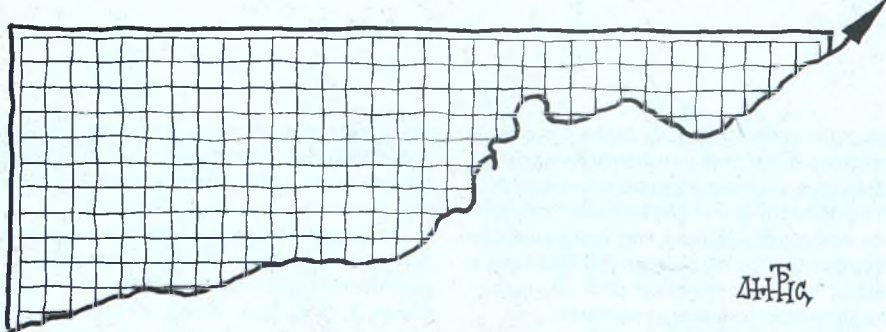
Με την περίπτωση ΑΓΡΕΞ θα ασχοληθούμε και πάλι. Για την ώρα δημοσιεύουμε ένα πειστήριο των αποτελεσμάτων της πολιτικής που ακολουθείται στις εξαγωγές φρούτων: πρόκειται για τη φωτογραφία του περιτυλίγματος πορτοκαλιού που πουλήθηκε φέτος το χειμώνα στο Παρίσι. Στο περιτύλιγμα δεσπόζει μια ελληνική ασπίδα που στο κέντρο της έχει έναν αρχαίο και τη λέξη DRACHMA. Όποιος το βλέπει πιστεύει φυσικά ότι αγοράζει ελληνικά φρούτα. Στο κάτω άκρο όμως, αναγράφεται ότι πρόκειται για προϊόν από τη Βαλencia της Ισπανίας. Με άλλα λόγια, οι Ισπανοί έσπευσαν να καλύψουν την τεράστια ζήτηση των ελληνικών φρούτων, με απάτη. Κάτι που τελικά, ως αθέμιτος ανταγωνισμός είναι και θέμα της ΕΟΚ.

Όσο υπάρχουν οι χωματερές κανείς δεν νοιάζεται στην Ελλάδα. Εδώ όμως προκύπτει το ερώτημα: τι θα γίνει όταν αυτές θα καταργηθούν αλλά θα βρούμε τις αγορές της Ευρώπης κατειλημμένες από τους «κουτόφραγκους»;

Ω.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΚΑΙ: Οι «Γούκοι» έρχονται...

του Βαγγέλη Γιαχνή

Ο συγκρατημένος οπτιμισμός του κ. Σημίτη δεν έσωσε κι αυτή τη φορά την κατάσταση. Τα νούμερα που παρουσίασε για την εξέλιξη των «ευαίσθητων» μεγεθών στο πρώτο εξάμηνο του '87 ήταν τόσο απογοητευτικά, ώστε κάθε προσπάθεια για αισιοδοξία προκαλούσε τον οίκτο και την ειρωνεία των παρισταμένων.

Δεν πρόκειται και σ' αυτό το σημείωμα ν' ακολουθήσουμε τη λογική της ποσοστολαγνείας που διακατέχει το οικονομικό «επιτελείο» του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας γιατί υποπετυόμαστε ότι επιχειρείται, με μοχλό την παραπληροφόρηση —συνειδητά πλέον— η παρέλκυση και ο αποπροσανατολισμός. Αλλά κι αν ακόμη επιθυμούσαμε να εφαρμόσουμε την αρχή της τεκμηριωμένης απάντησης, πώς θα μπορούσαμε ν' απαντήσουμε τεκμηριωμένα στον κ. Σημίτη όταν ο ίδιος ακολουθεί τη λογική του «αν η γιαγιά μου είχε καρούλια θα ήταν... πατίνι»; Είπε ο κ. Σημίτης «... η αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή κατά 9,9% προήλθε κατά ένα μεγάλο μέρος από έκτακτους και συγκυριακούς παράγοντες.

Συγκεκριμένα η επίπτωση από την εφαρμογή του φόρου προστιθέμενης αξίας... η φετινή κακοκαιρία... και η αναγκαία αύξηση των τιμολογίων των δημοσίων επιχειρήσεων νωρίτερα από πέρσι... προκάλεσαν την αύξηση στο πρώτο εξάμηνο κατά 3,7% περίπου. Αν αυτό το ποσοστό αφαιρεθεί από την αύξηση του τιμάρθμου το πρώτο εξά-

μηνο του 1987, τότε βλέπουμε ότι η αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή είναι στο ίδιο διάστημα κατά 6% περίπου». Πράγματι αν ο υπουργός κ. Σημίτης δεν ήταν μέλος της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, αν δεν είχε την ευθύνη για την εφαρμογή του ΦΠΑ, αν δεν αποφάσιζε ο ίδιος για την αύξηση των τιμολογίων των ΔΕΚΟ, και αν τέλος εναποθέταμε τις ελπίδες μας, για τις μέλλουσες καιρικές συνθήκες στην «καφετζού του κολοσσού», τότε θα μπορούσαμε και μεις να συμμεριστούμε την αισιοδοξία του κ. Σημίτη.

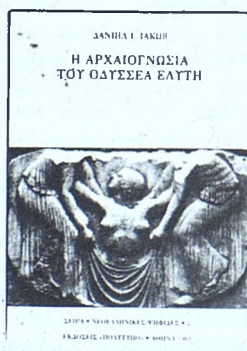
Είπε ο κ. Σημίτης «...το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 1.340 εκ. δολ. το πρώτο πεντάμηνο του έτους (σ.ο.ο. το ίδιο υπολόγιζε να φτάσει 1.250 εκ. δολ. σε ολόκληρο το έτος). Σε ECU επιτεύχθηκε μείωση κατά 24,8% σε σύγκριση με το '86... αν τα μεγέθη υπολογισθούν σε ECU υπάρχει σαφής βελτίωση». Αλλά γιατί ο κ. Σημίτης δεν συνέκρινε τα μεγέθη του με τις ισπανικές «πεσέτες» πχ. η με τα προτογαλικά «εσκούδος»; Έτσι θα εμφανίζονταν ακόμη μεγαλύτερη βελτίωση...

Ωστόσο, παρά τα προσφερόμενα ερεθίσματα για ειρωνικά σχόλια η κρισιμότητα της κατάστασης δεν επιτρέπει τη συνέχισή τους. Ο πληθωρισμός σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις —μετά από δύο χρόνια σκληρής λιτότητας των μισθωτών— θα προσεγγίσει το 17% περίπου στο τέλος του χρόνου, ενώ το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών θα ξεπεράσει τα 2.000 εκ. δολάρια. Βλέποντας

το αδιέξοδο οι «αρχιτέκτονες της σταθεροποίησης» βάζουν σε κίνηση τις πιστωτικές εφεδρείες. Με την πράξη 1087/29.6. 87 που ισχύει από τις 30 Ιουνίου 1987 η Τράπεζα της Ελλάδος καθόρισε ως ελάχιστο όριο για τα επιτόκια τραπεζικών χορηγήσεων 21% χωρίς την προμήθεια ενώ στο προηγούμενο καθεστώς τα ανώτατα επιτόκια έφταναν μέχρι 21,5% μαζί με την προμήθεια.

Παράλληλα, η πράξη προβλέπει την ελεύθερη διαπραγμάτευση των τραπεζών με τον κάθε πελάτη για τον προσδιορισμό του ύψους των επιτοκίων (που πάντως πρέπει να είναι πάνω από 21%) με βάση ορισμένα κριτήρια που θα διαμορφώσει η κάθε Τράπεζα χωριστά. Έτσι θα ισχύουν πολλά διαφορετικά επιτόκια, όχι μόνο από Τράπεζα σε Τράπεζα αλλά και της ίδιας Τράπεζας σε χωριστούς πελάτες. Ήδη αυτή τη στιγμή δύο Τράπεζες (Πίστωες και Ιονική) έχουν προσδιορίσει στο 22,5% μαζί με την προμήθεια, ενώ η Σίτυ Μπαγκ καθόρισε για τα ίδια επιτόκια το 24,5%. Όπως παρατηρούμε η πορεία είναι ανοδική και σύμφωνα με τη γνώμη έγκυρων τραπεζικών κύκλων τους αμέσως επόμενους μήνες τα επιτόκια θα διαμορφωθούν κατά μέσο όρο στο 25%. Δηλαδή συνέβη ακριβώς το αντίθετο από αυτό που ανέμεναν οι εμπνευστές των νέων τραπεζικών μέτρων. Ο διατραπεζικός ανταγωνισμός δεν έφερε πτωτικά αποτελέσματα αλλά αλματώδη αύξηση. Το φαινόμενο προκαλεί σύγχυση στα κυβερνητικά κλιμάκια καθώς οι αντιδράσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αλλά και αρκετών μεγάλων (κυρίως εκείνων που έχουν χρηματοδοτικά προβλήματα) θα είναι άμεσες και οξύτερες. Ήδη πολλές συνδικαλιστικές οργανώσεις των εμπόρων και βιομηχάνων έχουν καταγγείλει τα μέτρα σαν «αψυχολόγητα και εξοντωτικά».

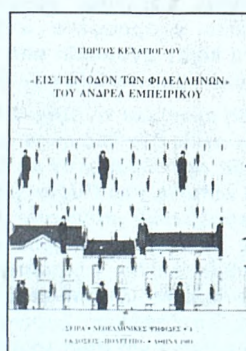
ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΙΑ ΤΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

Μ. Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ»
ΜΙΑ ΣΠΟΥΔΗ ΣΤΟΝ
ΕΡΩΤΙΚΟ ΣΕΦΕΡΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ
ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ»
ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΕΜΠΕΡΙΚΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ»
ΤΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
ΜΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΟΥ
ΤΟΥΤΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ • ΠΟΛΥΤΥΠΟ-
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗ «ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ»

Στο μέτρο της απελευθέρωσης των επιτοκίων είχε αναφερθεί για πρώτη φορά το φθινόπωρο του '85 ο κ. Σημίτης σαν ένα μέτρο από το «πακέτο των μέτρων του σταθεροποιητικού προγράμματος». Φέτος έκανε την εμφάνισή της η «έκθεση-Καρατζά» που ανέλυε λεπτομερειακά τις νέες αλλαγές στο τραπεζικό σύστημα. Η έκθεση προκάλεσε μεγάλες συζητήσεις και καταγγέλλθηκε από τις οργανώσεις των τραπεζοϋπαλλήλων σαν αντιαναπτυξιακή. Οι ουσιαστικότεροι λόγοι που επέβαλαν —κατά τη γνώμη μας— την απελευθέρωση των επιτοκίων ήταν δύο:

- ο συγχρονισμός και της πιστωτικής πολιτικής με το γενικότερο «απελευθερωτικό» πνεύμα της ασκούμενης μονεταριστικής πολιτικής και
- οι πιέσεις που ασκήθηκαν από τις ευρωπαϊκές τράπεζες, ενόψει της μαζικής εισβολής τους, στα πλαίσια της ενιαιοποίησης της ευρωπαϊκής αγοράς το 1992.

Ο φιλοσοφικός πυρήνας της λεγόμενης «σταθεροποιητικής πολιτικής» είναι ο περιορισμός του κυκλοφορούντος χρήματος, προκειμένου να ανακοπούν οι καταναλωτικές τάσεις. Δηλαδή η μικρότερη κυκλοφορία χρήματος στην αγορά, θα μειώσει τη ζήτηση, ενώ παράλληλα θα αυξηθεί η υπερπροσφορά προϊόντων, πιέζοντας με αυτόν τον τρόπο τις τιμές προς τα κάτω, ώστε να μειωθεί ο πληθωρισμός αλλά και οι εισαγωγές για να βελτιωθεί το ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών. Αυτά θεωρητικά γιατί στην πραγματικότητα όπως αποδείχθηκε δύο χρόνια μετά την εφαρμογή του «προγράμματος» δεν συνέβησαν καθόλου έτσι τα πράγματα. Ο βασικότερος λόγος της εκτροπής από τα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι το μικρό ποσοστό των μισθωτών (48%) σε σχέση με τους ελευθεροεπαγγελματίες και τους παραοικονομούντες που συνέχισαν με αμείωτη ένταση τις

καταναλωτικές τους συνήθειες. Βέβαια αυτές οι ιδιομορφίες είχαν επισημανθεί εγκαίρως από κείνους που γνώριζαν —έστω και λίγο— την ελληνική πραγματικότητα. Αλλά οι «φωστήρες» του κ. Σημίτη προτίμησαν ν' αποφύγουν τις οχλήσεις φορώντας ωτασπίδες. Σήμερα διαπιστώνοντας την αποτυχία ρίχνουν στη μάχη για τη «σταθεροποίηση» τις πιστωτικές μεθοδεύσεις. Κλείνουν δηλαδή ή μάλλον εκλογικεύουν τη ροή της κάνουλας των πιστωτικών χορηγήσεων.

ΟΙ «ΓΟΥΚΟΙ» ΤΡΙΒΟΥΝ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΟΥΣ

Ωστόσο η προσπάθεια αντιμετώπισης της αποτυχίας του σταθεροποιητικού προγράμματος με τη μέθοδο της επιλεκτικής χορήγησης τραπεζικών δανείων ανοίγει νέες πηγές σε τεράστια έκταση.

Η απελευθέρωση των επιτοκίων δεν έχει μόνο αντικοινωνικό χαρακτήρα, αλλά επιταχύνει την αποβιομηχάνιση και αποθαρρύνει κάθε επενδυτική διάθεση που θα είχε ενδεχομένως κάποιος «αιθεροβόμονας» επιχειρηματίας. Το κατά 25% αυξημένο επιτόκιο σημαίνει ότι ο δανειοδότημενος επιχειρηματίας θα έχει τη δυνατότητα αξιοποίησης αντί των 1.000 δρχ. τις 750 δρχ. που αποπληθωρισμένες (17% μέσος ετήσιος πληθωρισμός) μετατρέπονται ουσιαστικά σε 623 δρχ. περίπου. Με το προαναφερόμενο παράδειγμα γίνεται πασιφανές ότι κάθε σκέψη για τραπεζική δανειοδότηση θα πρέπει να μένει αμετακίνητη στο χώρο της φαντασίας. Απαντώντας σε αυτό το πρόβλημα το περιβάλλον του κ. Σημίτη και του κ. Χαλικιά ισχυρίζεται ότι «οι υγιείς επιχειρήσεις θα αυτοχρηματοδοτούνται» αλλά πόσες είναι πλέον οι υγιείς επιχειρήσεις και ποιες επιχειρήσεις (όσο υγιείς και να είναι) θα αυτοχρηματοδοτήσουν κατά 100% τις επενδύσεις τους; Νομίζουμε ότι δεν υπάρχει προηγούμενο σε παγκόσμια κλίμακα. Να υποθέσουμε ότι οι οικονομικοί μας επιτελείς επιθυμούν να καινοτομήσουν

στην οικονομική θεωρία; Δηλαδή «όλα τα 'χει η Μαριόρη... κλπ...».

Στην πανθομολογούμενη αποβιομηχάνιση λοιπόν προστίθεται ένα ακόμη πρόβλημα (ίσως το μεγαλύτερο) επιταχύνοντας τη διαδικασία διάλυσης και αποσάθρωσης της όποιας βιομηχανικής δομής που διαθέτει τούτος ο τόπος. Από την άλλη πλευρά η παροχή απεριόριστης ευχέρειας και ελευθερίας στις τράπεζες να χορηγούν πιστώσεις σύμφωνα με τα δικά τους κριτήρια έρχεται σε πλήρη αντίθεση με κάθε προσπάθεια κεντρικού αναπτυξιακού προγραμματισμού και καθιστά απαγορευτική την προσπάθεια των μικρών επιχειρήσεων στα τραπεζικά δάνεια.

Τέλος στο σκέλος των καταθέσεων, η πράξη ενώ παρέχει τη δυνατότητα στους μεγαλοκαταθέτες (5.000.000 δρχ. και πάνω) να διαπραγματευθούν με τις τράπεζες την άνοδο των επιτοκίων για τους μικροκαταθέτες θα ισχύει το επιτόκιο που κάθε φορά θα καθορίζεται ως ελάχιστο όριο. Μετά από όλα αυτά οι «γούκοι» τριβουν στην κυριολεξία τα χέρια τους, περιμένοντας τα θύματα. Μόνο στο πρώτο τετράμηνο του '87 διαμαρτυρήθηκαν 250.000 συναλλαγματικές ύψους 18 δισεκατομμυρίων δρχ. και οι ακάλυπτες επιταγές έφτασαν στα 17.720 κομμάτια, ενώ στο τρίμηνο Ιανουαρίου - Μαρτίου, οι πτωχεύσεις έφτασαν αισιώς στις 220. Τα μέτρα του κ. Σημίτη - Χαλικιά, άπλωσαν τώρα το δόντια τους και ροκανίζουν το —όχι και τόσο ευτραφές— σαρκίο των μικρομεσαίων και των αγροτών. Σύμφωνα «το μπλοκ των μη προνομιούχων» δηλαδή, δέχεται τις «ευαίσθητες θωπείες» των πολιτικών του εκπροσώπων.

Μήπως η αριστερά (αυτή που υπάρχει και όπως υπάρχει) αναπροσαρμόζοντας τους στόχους της, θα πρέπει να αναλάβει εκστρατεία διάσωσης της χώρας από τις διαλυτικές συνέπειες της πολιτικής που εφαρμόζουν ή θα ήθελαν να εφαρμόσουν συνεπέστερα, οι δυνάμεις διαχείρισης του συστήματος;

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ • ΔΙΣΚΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΤ • ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΩΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ • ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ • ΝΙΚΟΣ ΜΗΛΟΚΑΛΑΣ
ΝΑΝΟΣ ΠΑΛΑΟΥΡΙΤΗΣ • ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ • ΑΡΙΣΤ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
Τ. ΓΚΡΙΤΣΗΣ-ΜΙΑΛΗΣ • ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΟΛΛΑΣ
ΡΟΖΕ ΜΙΑΛΗΣ • Φ. Δ. ΔΡΑΚΟΝΤΑΞΙΔΗΣ
ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΜΟΥΣΤΗΣ • ΚΩΣΤΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ • Δ. ΔΕΚΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΧΙΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ • ΛΑΡΕ ΤΣΑΡΗΣ
ΝΑΤ. ΧΑΤΣΙΔΗΣ • ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΑΣΗΝΗΟΣ
ΚΑΡΑ ΚΡΟΤΤΙΜΙΑΚΗΣ • ΑΝΤΕΛΙΑ ΦΑΝΤΙΖΗ
ΝΤΕ ΣΑΥΤ • ΓΚ. ΓΚ. ΜΑΡΚΕΣ
ΓΚΓ ΝΤΕ ΜΟΥΣΤΕΛΛΑΝ • ΖΕΡΑΡ ΝΤΕ ΝΕΡΒΑΑ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ • ΜΟΝΤΑΙΝΙ
ΑΓΝΗ ΣΜΗΘ • ΑΝΤΡΕ ΖΙΝΤ

Γραφές της περιπλάνησης

Σαραντασέξι εκδόσεις για τη φυγή και το ταξίδι

ΑΝΡΙ ΜΙΣΟ • ΑΛΕΞΙΣΤΟΣ ΣΑΒΙΝΟ • ΦΕΡΤΕΡΙΟ ΦΕΛΑΙΝΙ
ΓΚ. Κ. ΙΝΦΑΝΤΕ • ΦΑΙΡΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ • ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΤΙΟΥΛΗΣ
ΕΟΡΤΙΣΙΟ ΜΟΝΤΑΛ • ΤΑΔΟΣ ΓΟΥΣΕΛΗΣ • ΕΝΤΩ ΣΤΕΛΙΟΣ
ΤΖΙΜ ΜΟΡΙΣΣΟΝ • ΝΙΚ. ΚΑΡΑΒΙΚΤΡΗΣ • ΔΙΜ. ΠΕΤΣΕΛΙΔΗΣ
ΑΛΜΙΕΡΤΟ ΜΟΥΡΑΝΙΑ • Β.Χ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ • Γ. ΚΑΡΠΙΔΗΣ
Ν.Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ • ΧΡΙΣΤΟΣ ΛΑΟΣ

31-32

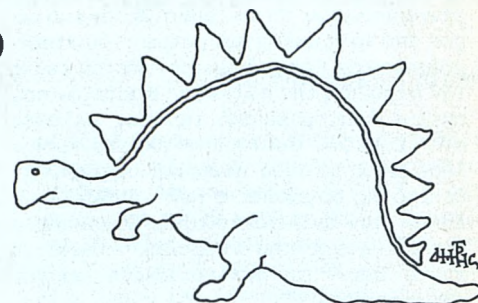
αφιέρωμα
Καλοκαίρι 87
Τιμή: 2.000 δρχ. (ισό)

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα 115 21
Τηλ. 72.29.237

Διακοπές και σενάρια περί του μέλλοντος ανασχηματισμού και του μέλλοντος της εξουσίας...

του Γιάννη Φλώρου

ΚΑΙ ΠΑΛΙ οι διακοπές του πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου στην Κέρκυρα με τον πρόεδρο της Βουλής Γιάννη Αλευρά δημιουργούν πυρετό σεναρίων. Και πάλι ο ανασχηματισμός της κυβέρνησης προβάλλεται ως βέβαιος. Και πάλι ουδείς γνωρίζει την πολιτική που θα ακολουθήσει η κυβέρνηση από το φθινόπωρο. Τα πάντα φαίνεται να μένουν ανοιχτά, ενώ ομολογείται και επίσημα η αποτυχία της σταθεροποιητικής οικονομικής πολιτικής. Τα αδιέξοδα στην εσωτερική πολιτική πληθαίνουν και στελέχη του ΠΑΣΟΚ δηλώνουν ότι αν πάμε για εκλογές στο άμεσο μέλλον «δεν θα μπορούμε να μαζέψουμε ούτε τις δυνάμεις μας».

ΒΑΣΕΙΣ: το «παιχνίδι» των αντιθέσεων και του κενού

ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝΤΑΙ λοιπόν όλες οι εκδοχές —πλην της διενέργειας άμεσων εκλογών. Κάτι που σύμφωνα με ορισμένους συναρτάται και με την πορεία των ελληνοαμερικανικών σχέσεων οι οποίες ακολουθούν την τεθλασμένη των «υπερήφανων εξάρσεων» και των «πραλτικών προσεγγίσεων». Το διάβημα Κήλυ δείχνει —ισχυρίζονται παράγοντες του κυβερνήσαντος κόμματος— ότι οι Αμερικανοί πιέζουν για μια συμφωνία εναρμονισμένη απόλυτα με τις δικές τους θέσεις· επίσης ότι δεν συμφωνούν με το δημοψήφισμα για τις βάσεις, γιατί αυτό θα ενισχύσει τις διαπραγματευτικές θέσεις της Ελλάδας.

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ, σύμφωνα με τις ίδιες εκτιμήσεις, στην επαναδιαπραγμάτευση της συμφωνίας για τις βάσεις θέτει τα εθνικά θέματα του Αιγαίου και του Κυπριακού —και κυρίως το πρώτο— για τα οποία, όμως, οι σύμμαχοί μας αρνούνται να δεσμευθούν. Συνεπώς, τονίζουν, υπάρχουν σοβαρές αντιθέσεις και η αμερικανική πλευρά εντείνει τις πιέσεις τραβώντας τα «πράγματα στην άκρη», όπως έγινε στην τελευταία περίπτωση Κήλυ.

ΑΥΤΕΣ ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ θεωρούνται ότι δεν εκφράζουν συνολικά την αμερικάνικη πολιτική (εξαιτίας της ρευστότητας και των κενών που υπάρχουν στην κυβέρνηση Ρήγκαν) αλλά μερίδες οι οποίες ανταγωνίζονται για το ποια θα επικρατήσει. Σ' αυτό συντελούν και άλλοι παράγοντες, όπως οι εκλογές στις ΗΠΑ το 1988 και το τέλος της κυβέρνησης Ρήγκαν.

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ υπόψη όλα αυτά κυβερνητικοί και άλλοι παράγοντες θεωρούν ότι ο Α. Παπανδρέου, αν και μεγαλοποίησε την υπόθεση Κήλυ «για να μην υπάρξουν χειρότερα», επιδιώκει μια ρεαλιστική διευθέτηση των ελληνοαμερικανικών σχέσεων. Φαίνεται όμως ότι προς το παρόν, η ελληνική πλευρά δεν έχει διαμορφώσει

συγκεκριμένη πολιτική. Έτσι όλα τα σενάρια αφήνονται ανοιχτά.

- Μπορεί να μην διεξαχθεί δημοψήφισμα, αφού δεν θα γίνουν διαπραγματεύσεις για νέα συμφωνία και να πάμε σε εκλογές.
- Να γίνει δημοψήφισμα και μετά εκλογές.
- Να γίνουν δημοψήφισμα και εκλογές μαζί.

ΕΙΝΑΙ ΓΕΓΟΝΟΣ ότι και στις τρεις περιπτώσεις ένα από τα στοιχεία που προσμετράται είναι οι εσωτερικές εξελίξεις. Μια εξωτερική πολιτική όμως που πρωταρχικά στηρίζεται στην εσωτερική κατανάλωση ούτε «εξωτερική», ούτε «πολιτική» μπορεί να χαρακτηριστεί. Ποτέ δεν θα έχει στόχους, θα παραμένει ασαφής και δεν έχει κανένα στοιχείο ικανό να τη μετατρέψει σε αποτελεσματική και δυναμική στη σημερινή συγκυρία και μακροπρόθεσμα.

ΑΙΖΕΙΕ πάντως να σημειωθεί η αναβολή της επίσκεψης του αμερικανού υφυπουργού Εξωτερικών Μ. Άρμακοστ στη γείτονα Τουρκία — η οποία δεν είναι άσχετη με τις εξελίξεις των ελληνοαμερικανικών σχέσεων. Σύμφωνα με ορισμένες ενδείξεις μια πρώτη εκτίμηση, από τον ίδιο τον πρωθυπουργό της πορείας των ελληνοαμερικανικών σχέσεων (που πιθανόν να κρύβει και εκπλήξεις) αναμένεται να γίνει κατά την ομιλία του στη σύσκεψη των συνδικαλιστικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ, στις 25 και 26 Ιουλίου. Ας σημειωθεί ότι η πιθανή αυτή ομιλία του πρωθυπουργού είναι η μόνη που θα γίνει στη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών σε στελέχη του κυβερνητικού κόμματος.

Όλες οι εκδοχές ανοιχτές...

ΤΟ ΙΔΙΟ ΚΛΙΜΑ ρευστότητας υπάρχει και για τον ανασχηματισμό. Και είναι το πλέον πιθανό να ενταθεί με τις καλοκαιρινές διακοπές του πρωθυπουργού και του προέδρου της Βουλής στην Κέρκυρα. Ήδη ορισμένες πλευρές του ΠΑΣΟΚ θεωρούν ότι ο ανασχηματισμός είναι σχεδόν βέβαιος και μάλιστα τον τοποθετούν τον Οκτώβριο, οπότε μπορεί να υπάρξει μια πλέον «ψυχρή», μετά τον καλοκαιρινό «καύσωνα», εκτίμηση της κατάστασης και κυρίως των οικονομικών μεγεθών. Έτσι, μία πλευρά του ΠΑΣΟΚ θεωρεί ότι χρειάζεται κυβέρνηση «δυναμική και ευέλικτη», ικανή να «μαζέψει» τα «λάθη» των τελευταίων δύο χρόνων και να δώσει άλλο «χαρακτήρα και πνοή» στο κυβερνητικό έργο.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ αυτή μπορεί να μην είναι η εκλογική, αλλά θεωρούν ότι θα αλλάξει το «οικονομικό επιτελείο» που σημαίνει ότι οι κ. Σημίτης και Τσοβόλας θα κληθούν να προσφέρουν άλλες υπηρεσίες. Ένα από τα στοιχεία που θα κρίνουν το τι θα συμβεί, είναι η

**Παιδότοπος
παιδικός σταθμός
νηπιαγωγείο**

Ένας χώρος στην αποκλειστική διάθεση των παιδιών. Οι ανάγκες του παιδιού για επικοινωνία, παιδαγωγικό παιχνίδι, δημιουργική συλλογική δραστηριότητα, αντιμετωπίζονται με την αγάπη, τη ζεστασιά και με ξεχωριστή ευθύνη από ανθρώπους ειδικούς.

Ντίνα Καψάλη
Λεωφ. Πεντέλης 53 - Χαλάνδρι
Τηλ. 68.28.047

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ:

θαλασσινές αναζητήσεις

ΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ:
αλασσινές αναζητήσεις

**ΤΟ
ΚΟΥΤΙ
ΤΗΣ
ΠΑΝΩΡΑΣ**

ΒΙΒΛΙΑ
ελληνική και
ξένη λογοτεχνία
εκδόσεις τεχνής
φιλοσοφία
πολιτική
ψυχολογία
παιδικά
κινηματογράφος
θέατρο
ξενόγλωσσα
τέχνες
γκραβούρες
λιδουργίες
μεταφράσεις
απίστες

Πλάκα • Βύρωνος 9 — τηλ. 32.22.394

οικονομική πολιτική που σε μια τέτοια επιλογή θα τροποποιηθεί. Για άλλους όμως θεωρείται βέβαια η παραμονή του κ. Σημίτη —εξ αιτίας και της ΕΟΚ— και η συνέχιση της ίδιας πολιτικής, οπότε ο ανασχηματισμός θα έχει άλλο χαρακτήρα.

ΣΥΜΦΩΝΑ πάλι με άλλες εκτιμήσεις η κυβέρνηση θα πάρει σειρά νομισματικών κυρίως μέτρων —μη αποκλεισμένης και της υποτιμήσεως της δραχμής, για την οποία όμως άλλοι ισχυρίζονται ότι δεν χρειάζεται εξαιτίας των επιπτώσεων που θα έχει, και ότι αρκεί η διολίσθηση, για τη στήριξη του υπάρχοντος σταθεροποιητικού προγράμματος.

ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ οικονομική πολιτική ένα άλλο δεδομένο είναι η προεδρία της ΕΟΚ το δεύτερο εξάμηνο του 1988. Η περίοδος αυτή θεωρείται ότι θα αξιοποιηθεί κατάλληλα από τον πρωθυπουργό για τη βελτίωση της εικόνας του ΠΑΣΟΚ, αφού θα έχει προηγηθεί και το συνέδριό του. Δεν μπορεί να πάει το ΠΑΣΟΚ σε εκλογές χωρίς συνέδριο, λένε ορισμένοι. Και το θέμα των εκλογών θα πρέπει να συνδυασθεί με τα ζητήματα της «προεδρικής πλειοψηφίας», το 1990, και του εκλογικού συστήματος.

ΓΙΑ ΤΟ τελευταίο μάλιστα, εκφράζεται η άποψη ότι θα αλλάξει —αποκλεισμένης βέβαια της απλής αναλογικής— με υιοθέτηση των περιφερειών και των δύο γύρων. Σ' αυτή την εκδοχή έχει εκφραστεί ριζική αντίθεση από τον κ. Μητσotάκη. Επισημαίνεται όμως εδώ η ομιλία του πρωθυπουργού στην Κ.Ο. του ΠΑΣΟΚ όπου έκανε λόγο για την αυτοδυναμία, που δεν σημαίνει αναγκαστικά μονοκομματισμό. Ορισμένοι συνδυάζουν αυτό με το θέμα των προεδρικών εκλογών, των συσχετισμών που θα διαμορφωθούν στη Βουλή και των κομμάτων που θα στηρίξουν τις υπάρχουσες πλειοψηφίες.

Ανασχηματισμός και «ρευστότητα»

ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ πλευρές του ΠΑΣΟΚ, εκτιμάται όμως, ότι δεν υπάρχει καμία σοβαρή ένδειξη για ανασχηματισμό. Απλώς το φαινόμενο ερμηνεύεται ως αποτέλεσμα της «ρευστότητας» του καλοκαιριού. «Ρευστότητα» υπάρχει, αφού σε κρίσιμα θέματα η κυβέρνηση δεν έχει διαμορφώσει πολιτική. Γι' αυτό διαχέονται από διάφορους απόψεις και εκτιμήσεις για να επηρεάσουν αργότερα πιθανές εξελίξεις. Αλλά αυτό είναι αποτέλεσμα των γνωστών αντιθέσεων στο κυβερνητικό κόμμα και των αδιεξόδων που διαμορφώνονται στην «ανασυγκρότηση και αναγέννηση» του Κινήματος. Αν δεν υπάρξουν κάποιες ψυχραιμίες εκτιμήσεις το φθινόπωρο, ισχυρίζονται, για την πορεία της οικονομίας, τις εσωτερικές και τις διεθνείς εξελίξεις, είναι άκαιρο να τίθεται ζήτημα ανασχηματισμού. Η συνέχεια και η παράταση μιας τέτοιας φιλολογίας θα δημιουργήσει επιπλέον προβλήματα στην κυβέρνηση, η οποία μετά από ένα διάστημα δεν θα γνωρίζει «πού πατά και πού πηγαίνει».

ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ πλευρές επισημαίνονται επίσης οι «άστοχες», «αποσπασματικές» και «πρόχειρες» ενέργειες της κυβέρνησης (π.χ. Τρίτσης — αρχαία, Γ. Μαγκάκης — ασφαλιστικό, Δ. Τσοβόλας — φορολογία γιατρών) οι οποίες δεν κατευθύνονται από ένα πολιτικό σχέδιο και συνεπώς δημιουργούν επιπλέον προβλήματα. Οι ενέργειες του κ. Τρίτση αποδίδονται στην «ιδιορρυθμία» του, ενώ για τον κ. Τσοβόλα λέγεται ότι δεν πρέπει να ακολουθήσει πολιτική ρήξης με το σύνολο των μικρομεσαίων και των επαγγελματιών για την τροποποίηση του φορολογικού συστήματος θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πολλές παράμετροι για να αντιμετωπισθεί σωστά η φοροδιαφυγή, που όμως αναγνωρίζεται ως υπαρκτή και διευρυνόμενη.

ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ είναι φυσικό σενάρια περί ανασχηματισμού, αλλαγών και προσώπων να διευρύνονται. Τα καλοκαιρινά μπάνια του πρωθυπουργού φαίνεται να προσφέρουν επιπλέον στήριξη. Καιρός να ξεχαστούν ο Κολοσσός της Ρόδου, Σκόντα... και Λάντα. Η ελληνοχριστιανική χλαμύδα του κ. Τρίτση δεν καλύπτει την έλλειψη πολιτικής ούτε τα διάφορα ήδη δοκιμασμένα οργανωτικά σχήματα αποτελούν λύσεις. Η «ρευστότητα» δίνει τη δυνατότητα στον πρωθυπουργό να έχει όλες τις εκδοχές ανοιχτές, δεν του επιτρέπει όμως να μετατρέψει την αμηχανία του κυβερνητικού στρατοπέδου σε πολιτική. Αυτή εξακολουθεί να αναζητείται μεταξύ του Κολοσσού και των αφελών προτάσεων του υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας για το ασφαλιστικό.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ αυτή φαίνεται να οδηγεί σε περισσότερα αδιέξοδα, αν συνεχισθεί η αντίληψη, να υπηρετήσουν όλα, το στόχο της, πάση θυσία, διατήρησης της εξουσίας. □

Τώρα -

ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία

Έγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Ευκολίες πληρωμής

ΜΠΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ - ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΗΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92. ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

Κυκλοφορεί
ο 23ος
ΤΟΜΟΣ
του ΑΝΤΙ

καλές διακοπές
μ' ένα βιβλίο
ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΕΜΟΥΝΔΟΣ

ΟΙ ΠΑΛΙΟΙ ΜΟΥ ΦΙΛΟΙ

Μια φοιτητική παρέα στα χρόνια της δικτατορίας...

ΠΑΝ-ΠΑΝ

ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

ΤΟΥ Γ. ΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ

Η σύγχρονη ελληνική πολιτική επικαιρότητα με τη μορφή του παλιού λαϊκού αστυνομικού μυθιστορήματος...

ΠΑΒΕΛ ΚΟΧΟΥΤ

ΜΙΑ ΘΗΛΥΚΗ ΔΗΜΙΟΣ

Είναι όμορφη, είναι ελκυστική και εκπαιδεύεται για δήμιος...

Ε.Μ. ΦΟΡΣΤΕΡ

ΔΩΜΑΤΙΟ ΜΕ ΘΕΑ

Μυθιστόρημα γεμάτο ήλιο και χιούμορ, που γνώρισε μεγάλη επιτυχία και στο σινεμά...

ΤΕΟΝΤΟΡ ΣΤΟΡΜ

Ο ΚΑΒΑΛΑΡΗΣ

ΜΕ ΤΟ ΑΣΠΡΟ ΑΛΟΓΟ

Τα ανθρώπινα όρια αντοχής, στην πάλη με τη φύση και τους ανθρώπους...

ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΓΟΥΛΦ

ΤΟ ΔΩΜΑΤΙΟ

ΤΟΥ ΤΖΑΚΟΜΠΙ

Η ζωή ενός νέου μέσα από τα κάτοπτρα μιας μεγάλης συγγραφέως...

ΤΡΟΥΜΑΝ ΚΑΠΟΤΕ

ΠΡΟΓΕΥΜΑ ΣΤΟΥ ΤΙΦΑΝΥ

Η αναζήτηση της ανθρώπινης επαφής στο κοινωνικό περιβάριο...

ΑΡΘΟΥΡ ΣΝΙΤΣΛΕΡ

Ο ΝΟΣΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΖΑΝΟΒΑ

Όταν ο χρόνος ραγίζει τον καθρέφτη των ειδώλων...

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΑΡΣΕΝΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ

ΠΙΕΤΕΡ ΓΚΛΟΤΣ
ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΚΥΡΚΟΣ
ΠΟΙΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ;

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΡΑΣ
ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΠΕΡΥ ΑΝΤΕΡΣΟΝ
ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΚΟ
ΚΡΑΤΟΣ

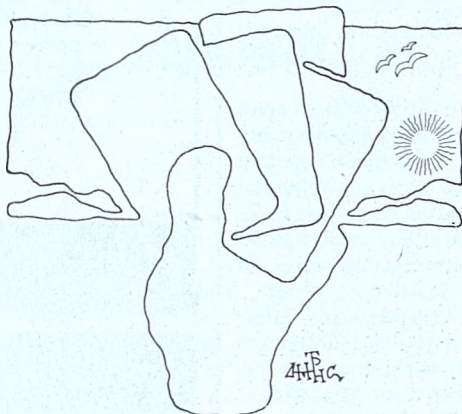
Α.Ζ. ΝΟΤ-ΜΠΕΚΕΡ
Η ΜΟΥΣΙΚΗ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Καλοκαίρι με πόκα

του Ρεπόρτερ

Πώς ο χειρισμός της αλληλογραφίας Γκορμπασόφ - Παπανδρέου μπορεί να υπηρετήσει την επανάληψη της «9ης Μαρτίου 1985»; Το ερώτημα τίθεται δίκην υποθέσεως με ανοιχτή την προοπτική της επαλήθευσης ή της αναίρεσής της. Το ερώτημα τίθεται δίκην παιγνίου, διότι το «Κίνημα» δυόμισι χρόνια τώρα παίζει πόκερ αναποδογυρίζοντας τραπέζι και παίζοντας μαζί. Το ερώτημα τίθεται διότι το «Κίνημα» και ο αρχηγός του δεν ορρωδούν προ ουδενός αφού έχουν την πεποίθηση ότι «κινούν τους μηχανισμούς της Ιστορίας» (κατά την άποψη του κ. Κουτσόγωργα, σ' εκείνο το αλυσμόνητο άρθρο του στο *ΒΗΜΑ* της Κυριακής 5 Μαΐου 1985 με οδηγίες προς εκλογείς «Για τι ψηφίζουμε»).

Δύο χρόνια μετά τις «χειρότερες ημέρες» που ακολούθησαν σωρευτικά την έναρξη της δεύτερης τετραετίας της «Αλλαγής» είναι σαφές ακόμα και για τον κοινό νου ότι το επίμαχο αντικείμενο για τη διεκδίκηση —κοντινή ή μακρινή— της τρίτης τετραετίας δεν μπορεί να κατασκευασθεί σε αναφορά προς το εσωτερικό μέτωπο, όπως έγινε με τη «ρήξη» του Μαρτίου 1985. Μια πρώτη ένδειξη γι' αυτό ήταν και η πρωθυπουργική εξαγγελία περί δημοψηφίσματος για τη λαϊκή επιδοκιμασία της συμφωνίας που θα έχει επιτευχθεί. Ο κ. Παπανδρέου γνωρίζει καλά ότι τα τεχνήματα που θα συναρμολογήσουν μια προεκλογική στρατηγική του κόμματός του και που θα αφορούν την «αξιοπρέπεια» και την «περηφάνεια» της πολιτείας του σε ένα μείζον και πολύπτυχο εθνικό ζήτημα (βάσεις, Αιγαίο, ελληνοτουρκικά, ίσως Κύπρος...) θα πρέπει να εμφανίζονται ότι διαθέτουν και «σκληρές ύλες». Και ότι διαθέτουν τέτοιες ύλες απέναντι σε «σκληρά» εκλογικά ακροατήρια, εκείνα της Αριστεράς. Αν συνυπολογισθεί ότι η πρόταση δημοψηφίσματος χαρακτηρίστηκε (τελικά...) από τις αριστερές ηγεσίες ως τέχνασμα, είναι λογικό να υποτεθεί πως τα περιθώρια αντοχής αυτής της πρότασης δεν εγγυώνται το προσδοκώμενο αποτέλεσμα της. Από την άλλη υπάρχουν ορισμένες πληροφορίες ότι κύκλοι της υπερατλαντικής σύμμαχου μας δυσφορούν στην ιδέα διενέργειας δημοψηφίσματος (έστω επειδή διαθέτουν τη γνώστη αυτή αντίληψη της κλειστής, κρατιστικής διπλωματίας...). Κι αυτή η δυσφορία δεν μπορεί παρά να ληφθεί υπόψη από μια κυβέρνηση που, μέχρι προ τινος τουλάχιστον, είχε πάρει καλούς βαθμούς στην έκθεση που είχε θέμα της «Πώς ο Ειρηνικός μπορεί να είναι ήρεμη θάλασσα;». Και, τέλος, η εξαγγελία περί δημοψηφίσματος δεν μπορεί παρά να έχει και κάποια «μειονεκτήματα» ευθέως συναρτημένα με κάποιες πεισμώνες «αντιμπεριαλιστικές» συμπεριφορές των νεο-ελλήνων: ακόμα κι αν στο «ΟΧΙ» της συμφωνίας δεν συναθροίζονταν το 50,01% των πολιτών, το ποσοστό θα ή-

ταν αρκετά μεγάλο για να διεκδικηθεί από μιαν ευρεία Αριστερά που θα είχε τα μάτια της στραμμένα στο... μακρινό παρελθόν του 1958... Αλλά και από το θετικό ποσοστό των «φρονίμων» ενός τέτοιου δημοψηφίσματος, τη μερίδα του λέοντος θα διεκδικούσε επαξίως και κατά τρόπο οργανικό η συντηρητική παράταξη. Αποτέλεσμα: ο κ. Παπανδρέου θα έπρεπε να πείσει ότι δεν έχει μείνει με το 20-25% του εκλογικού σώματος.

Ίδια δυσκολία θα υπήρχε και στην περίπτωση ταυτόχρονης διεξαγωγής εκλογών και δημοψηφίσματος, αφού, ακόμα κι αν το εκλογικό ποσοστό του «Κινήματος» ήταν αξιοπρεπές, μια μεγάλη μερίδα των πολιτών που ψήφισαν ΠΑΣΟΚ και συγχρόνως όμως «αντιμπεριαλιστικά» θα αποτελούσε αυτόχρονα και μια βεβαρημένη υποθήκη για τον κ. Παπανδρέου στους μετέπειτα χειρισμούς του για «εθνικά υπερήφανα» εξωτερική πολιτική.

Όποιες και να είναι οι εκδοχές, το σίγουρο είναι πως η κυβέρνηση θέλει και την πίτα αφάγωτη και το σκύλο χορτάτο. Μόνο που η πίτα στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι δύσκολη στη φτιάξη της: με την «καρμανιλοκρατία» μπορεί να ξεμπερδέψει κανείς, όπως λύνεται ένας γάμος μετά από σωρεία κακών ιστοριών του «παρελθόντος» που ανασύρονται ευσχημώς στην κατάλληλη στιγμή και, συναντικτικά ή μη, διάλυση. Είναι δύσκολο όμως να τα βολέψεις όπως θέλεις με τη δέσμη των σχέσεων που αφορούν τη θέση της χώρας στο διεθνές πλαίσιο. Εδώ, δεν αρκεί μια «κίνηση μάγου» αφού αυτή είναι πλέον από άλλοτε και από αλλού καταγεγραμμένη ως «κόλπο», και αφού οι μάγοι είναι, δυστυχώς, εξορισμένοι από το πεδίο του σύγχρονου κράτους και των εξωτερικών του σχέσεων.

Σε ποια λοιπόν συγκυρία τοποθετείται η «διαρροή» των επιστολών Γκορμπασόφ. Όταν ήδη ο κ. Παπούλιας, μεσούσης της «κρίσεως» του Μαρτίου με την Τουρκία, έχει κάνει το ταξίδι —αστραπή στη Σόφια, αλλά και έχουν μπει σε «ηρεμότερα ύδατα» οι σχέσεις με τη γείτονα— όταν ο κ. Κήλυ είχε συναντήσει τον κ. Παπούλια και του είχε διαμηνύσει τις γνωστές «ψηφοφορίες» περί Αμπού Νιν-

τάλ και ο κ. Παπανδρέου έλεγε «δεν θα υποκύψουμε σε εκβιασμούς» εν όψει της έναρξης των διαπραγματεύσεων για τη νέα συμφωνία περί βάσεων και οι κύκλοι στην Ουάσινγκτον απορρούσαν με την «αδικαιολόγητη έκρηξη» του αρχηγού του Κινήματος (κάποιοι ισχυρίζονται ότι ο κ. Κήλυ δεν έκανε διάβημα ούτε «υπερέβη τα εσκαμμένα», αλλά απλώς ενημέρωσε τον κ. Παπούλια...). Συγχρόνως η «διαρροή» γίνεται όταν ο αρχηγός του ΓΕΕΘΑ είναι στη Σόφια και ο κ. Παπούλιας στην Πράγα, αφού πρώτα συναντήθηκε με τον κ. Στουκάλιν (διαπιστώνοντας μαζί του «το πολύ καλό επίπεδο των ελληνοσοβιετικών σχέσεων»), όταν στην εθνική γιορτή των Αμερικανών την κυβέρνηση στη δεξίωση της πρεσβείας των ΗΠΑ εκπροσωπεί ο κ. Μπαντουβάς, όταν προετοιμάζεται το ταξίδι του κ. Παπανδρέου στη Σόφια. Δηλαδή: όταν η κυβέρνηση δείχνει συντονισμένη κινητικότητα προς ανατολές και όταν στέλεχός της «απειλεί», μετά την τελευταία συνεδρίαση του ΕΓ του ΠΑΣΟΚ, ότι αν οι Αμερικανοί παρατραβήξουν το σκοινί «μπορεί και να αλλάξει ο χάρτης της περιοχής» (το ίδιο και η «Εξόρμηση»).

Ανάμεσα σε αυτές τις ψηφίδες λοιπόν, οι επιστολές Παπανδρέου - Γκορμπασόφ (δηλαδή, ουσιαστικά, η επιστολή Γκορμπασόφ...) δεν μπορεί να «διέρρευσαν» από άγνωστη πηγή· κι αν το *ΒΗΜΑ* της 5ης Ιουλίου υποστηρίζει την εκδοχή περί «διαρροής» από τη σοβιετική πρεσβεία, τη δουλειά του κάνει: και ο κ. Παπούλιας, αλλά και το Καστρί, θα πρέπει να προστατευθούν όταν μάλιστα στο κύριο ρεπορτάζ της 1ης σελίδας η εφημερίδα υποθετεί αντισοβιετική (και αρκούντως παλαιομοδίτικη) στάση. Αλλά και το *ΕΘΝΟΣ* της ίδιας Κυριακής τη δουλειά του κάνει όταν αναγγέλλει (για να διαψευσθεί εμμέσως την άλλη ημέρα από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο) «Έρχεται τώρα ο Γκορμπασόφ» (σήριαλ που διαρκεί τουλάχιστον ενάμιση χρόνο!). Τη δουλειά τους κάνουν επίσης όσοι πληροφορούν παραπληροφωρώντας ότι «Πρόεδρος (δηλαδή ο κ. Παπανδρέου) είναι έξω φρενών με τη διαρροή. Και ο κ. Ρουμπάτης τη δουλειά του έκανε όταν λίγες μέρες πριν αναφέρθηκε στις επιστολές, αλλά εποίησε την νηυσαν σε ό,τι αφορά την παράγραφο της επιστολής Γκορμπασόφ για τις αμερικανικές βάσεις: αυτή η παράγραφος θα έπρεπε να δημοσιοποιηθεί σε κατάλληλο χρόνο, για το αναποδωγύρισμα της τσάχας...

Και αυτό σε κάποιο βαθμό επιτεύχθηκε και προς τα αριστερά και προς τα δεξιά του ΠΑΣΟΚ. Η ΝΔ μετά τη δημοσιοποίηση των επιστολών θα διαβεβαίωνε μεν ότι η κίνηση της δημοσιοποίησης εξυπηρετεί «στενά κομματικές σκοπιμότητες»· παράλληλα όμως θα σπεύσει, λες ανακλαστικά και ανίατα, να εκφράσει τη γνώστη «ατλαντική αλληλεγγύη» της:

συντασσόμενη με απόψεις Αμερικανών αξιωματούχων θα δηλώσει ότι «για ένα θέμα (σσ. οι βάσεις) που συνδέεται άμεσα με την Ατλαντική Συμμαχία» είναι σαφές πως «ο ηγέτης του ετέρου συνασπισμού δεν είναι το αρμοδιότερο πρόσωπο να προβαίνει σε υποδείξεις». Και φυσικά δεν παραλείπει η ηγεσία της συντηρητικής παράταξης να κινδυνολογήσει αντικομμουνιστικά, δηλώνοντας «ανησυχία για την πορεία που ακολουθεί η εξωτερική μας πολιτική» και «προειδοποιώντας», όπου δει, ότι «ο ελληνικός λαός δεν έχει εξουσιοδοτήσει κανέναν ξένο δεν έχει εξουσιοδοτήσει να ομιλεί εξ ονόματός του». Μαζί με τη «λύπη» της για την «κατάργηση» της μυστικής διπλωματίας, η σημερινή ηγεσία της δεξιάς αποδεικνύεται αγκυλωμένη στα παραδοσιακά της στερεότυπα και μοιάζει να θεωρεί τυχαίο επεισόδιο την 14η Αυγούστου 1974 όταν ο ιστορικός αρχηγός της εξήγγειλε την έξοδο της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Ο κ. Αβέρωφ σε ξεχωριστή του δήλωση μας θυμίζει παλιές καλές εποχές ψυχρού πολέμου, μιλώντας για «ενδεχόμενες βαρύτερες συνέπειες» των επιστολών, ενώ ο κ. Ράλλης νοσταλγεί την εποχή της «σαφήνειας» τότε που «η παράταξη μας κυβερνούσε τη χώρα» και «γνώριζαν οι Σοβιετικοί ότι η Ελλάδα είναι ενταγμένη στην Ατλαντική Συμμαχία»: «η ουσία είναι μια και η Γιάλτα γωνία».

Αν όμως τα εξαρτημένα ανακλαστικά της δεξιάς, συρρικνώνουν τα περιθώριά της για μια περισσότερο ευέλικτη αντιμετώπιση της αριστερόστροφης —τον καιρό αυτό τουλάχιστον...— ρητορικής του κ. Παπανδρέου, στην αντίπερα όχθη το ΚΚΕ μοιάζει εξίσου αγκυλωμένο στα γνωστά ακολουθητικά του σύνδρομα, που

του αναπαράγουν αυτές τις ημέρες μια πολιτική με έντονα τα στοιχεία της παλιάς «κριτικής συμπαράταξης» στο ΠΑΣΟΚ. Ο Ριζοσπάστης της Κυριακής 5ης Ιουλίου στο κύριο άρθρο του της 3ης σελίδας δανειζεται αυτούσια τη φράση του ηγέτη του Κρεμλίνου ότι το διώξιμο των βάσεων «είναι ομόθυμη απαίτηση του ελληνικού λαού», ενώ ούτε λίγο ούτε πολύ προτείνει ένα είδος συμφώνου με τη Σοβιετική Ένωση, αφού με την επιστολή του, ο ηγέτης της «πρόσφερε μια ανεκτίμητη ενίσχυση και μια ασπίδα» γι' αυτό και «η επιστολή Γκορμπατσόφ... δείχνει καθαρά ότι η χώρα μας στην προσπάθειά της να απαλλαγεί από τις βάσεις... δεν θα είναι μόνη της απέναντι στις πιέσεις, τους εκβιασμούς». Και να σκεφθεί κανείς ότι λίγες μέρες μετά τη 14η Μαΐου, οπότε ο Σολεμέντσεφ επέδωσε την επιστολή Γκορμπατσόφ στον κ. Παπανδρέου, ο τελευταίος, σαφώς από θέση ισχύος πλέον, επιτέθηκε ευθέως στο ΚΚΕ από το Βήμα της Βουλής, κατηγορώντας το ότι έχει «μαύρα μεσάνυχτα» για το τι συμβαίνει στη Σοβιετική Ένωση σήμερα... Είναι σχεδόν απόλυτα σίγουρο ότι, με μια τέτοια στάση της, που θυμίζει πάλι ομάδα πίεσης και όχι πολιτικό κόμμα, η ηγεσία του ΚΚΕ διευκολύνει αρκετά την επανάληψη της 2ας Ιουνίου 1985: τότε που έψαχνε να βρει τους λόγους ρευστότητας του ακροατηρίου της και της συνακόλουθης «αλληλεγγύης» και διαρροής του προς το ΠΑΣΟΚ... Και θα είναι αρκετά δύσκολο πλέον για την ίδια την ηγεσία του ΚΚΕ να μην στέκεται αμήχανη ή «κριτικά αλληλέγγυα» μπροστά στους χειρισμούς του κ. Παπανδρέου στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις, όταν ο αυθεντής σύντροφος Μιχαήλ Σεργκέβεβιτς τον έχει προσαγορεύσει «ομοϊδέατή» του.

Βεβαίως, ο κ. Γκορμπατσόφ δεν έκανε επέμβαση στα εσωτερικά μας: απλώς διάλεξε —όχι τώρα, από παλιότερα— τον «άτακτο» κ. Παπανδρέου ως σχετικά αδύνατο κρίκο (ή αντιφατικό παίχτη) στην αλυσίδα του ατλαντικού μπλοκ, και μέσω αυτού διαμηνύει προς άλλους, ατλαντικότερους, ευρωπαϊκούς εταίρους την επιθυμία του για μια άλλη τάξη πραγμάτων στη γηραιά ήπειρο (ή στη λεκάνη της, όταν προτείνει στον κ. Παπανδρέου «διεξαγωγή στην περιοχή της Μεσογείου πλατιάς διάσκεψης για την ασφάλεια και τη συνεργασία»). Και δεν είναι καθόλου σάφρων αυτός που θα σκεφτόταν ότι ο Σοβιετικός ηγέτης θέλει την Ελλάδα έξω από το ΝΑΤΟ και την αμερικανική σφαίρα επιρροής, αφού ως ρεαλιστής δεν επιλέγει την ανατροπή αλλά την μεταρρύθμιση των όρων της Γιάλτας. Αυτό το ξέρει και ο κ. Παπανδρέου, όταν του απαντά ότι οι βάσεις δεν φεύγουν, αλλά τίθενται υπό την αίρεση του αποτελέσματος των νέων διαπραγματεύσεων και του δημοψηφίσματος.

Το ζητούμενο λοιπόν σε όλη αυτή την ιστορία της «διαρροής» των επιστολών δεν είναι τόσο η ουσία τους όσο ο χειρισμός τους από την ελληνική κυβέρνηση. Αυτό που είπε ο κ. Κύρκος για το «υπερήφανο εθνικό καλοκαίρι» του Αρχηγού του Κινήματος έχει αρκετές αντιστοιχίες με άλλες στιγμές «εθνικής» ή «εσωτερικής υπερηφάνειας». Μόνο που αυτή τη φορά ο κουτσαβακισμός της «υπερηφάνειας» προβλέπεται να κρατήσει περισσότερο από κάποιες άπαξ συντελούμενες «ρήξεις» και να είναι περισσότερο δύσκολος για αυτό και περισσότερο τραγελαφικός.

Με άδηλες συνέπειες για την επιτυχία του θιάσου του κ. Παπανδρέου, αλλά και για το όποιο και όσο κοινό του... □

Στη σειρά
«ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ»
κυκλοφορούν:

ΘΡΗΝΟΣ (Γιάννη Σπανδωνή)

ΓΡΑΙΚΟΙ (Γιάννη Σπανδωνή)

ΠΡΟΣ ΑΓΝΩΣΤΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ (Γιάννη Σπανδωνή)

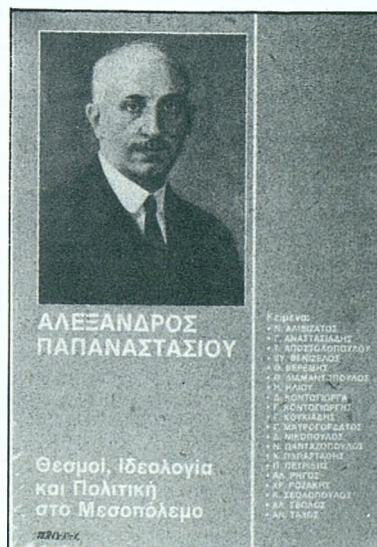
Ο ΕΤΡΟΥΣΚΟΣ (Μίκα Βάλταρι)

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΙΗΝ (Χάουαρντ Φαστ)

Η ΜΑΣΚΑ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ (Μαίρης Ραϊνώ)

*

Εκδόσεις ΚΑΛΕΝΤΗ
Κολοκοτρώνη 15 - 1ος όροφος
Τηλ.: 3234270 - 3231781
105 62 ΑΘΗΝΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:
Θεσμοί, ιδεολογία
και πολιτική στο Μεσοπόλε-
μο

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
- Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
- Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
- ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
- Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
- Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
- Η. ΗΛΙΟΥ
- Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
- Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
- Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
- Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
- Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
- Ν. ΠΑΝΑΤΟΠΟΥΛΟΣ
- Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
- Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
- ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
- ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
- Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
- ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
- ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΑΛΕΝΤΗ

του Τύπου, του Ραδιοφώνου, της Τηλεόρασης...

● Μόλις κυκλοφόρησε η «Επετηρίδα του Ελληνικού Τύπου» που επιμελήθηκε το «Τμήμα τεκμηριώσεως» (!) της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών. Ιδού πως παρουσιάζεται σ' αυτή (στη σ. 87) το ANTI.

ANTI (15νθήμερο - έτος 23ο)

Εκδότη: (Χρ. Παπουτσάκης)
Ιδρυτής: Εξδοτικά Επλ.: Ν. Θεοφανίδης Α.Ε.
Δημοχάρους 60 - 115 21 Αθήνα
Τηλ.: 7232.713, 7232.819

Επειδή αγοράστηκε από τον Λαμπράκη η επιχείρηση «Ν. Θεοφανίδης Α.Ε.», βρεθήκαμε κι εμείς —εκόντες άκοντες— τσουβαλιασμένοι στο Συγκρότημα ενώ διανύουμε το 23ο (!) έτος της έκδοσής μας.

Μετά απ' όλα αυτά σκεφτόμαστε να συμβουλευθούμε δικηγόρο για να απαιτήσουμε κάποια παχυλή αποζημίωση. Ίσως, μάλιστα, καταφύγουμε και στον κ. Γ. Ματζουράνη που πρόσφατα μετά τη μήνυση των Κοσκωτάδων κέρδισε τη δική εναντίον του Έθνους. (Θα του επιτρέψει άραγε ο κ. Θ. Καλούδης ή θα τον απολύσει κι αυτόν στην περίπτωση που θα συνεργαστεί μαζί μας;).

● Δικαιολογημένη έκπληξη προκάλεσε, στους «γνωρίζοντες και μη» τις εξ αγχιστείας σχέσεις της εφημερίδας με τον αρχηγό της ΝΔ το πρωτοσέλιδο θέμα του «Ελεύθερου Τύπου» τη Δευτέρα 13 Ιουλίου.

Το θέμα αναφερόταν στην «υπόθεση Θεοφάνους» και με τον τίτλο «ΕΠΙΘΕΣΗ ΕΒΕΡΤ» έκανε τέτοιο «σιγόντο» στον «χονδρό», ώστε ο «ψηλός» όταν το διάβασε ένοιωσε να ...«προδίδεται τραγικά» από τον άπιστο Βουδούρη!

Από εκεί και πέρα φαίνεται ότι τα τηλεφώνα «άναψαν» και ο εκδότης του Ε.Τ. έδωσε τις απαραίτητες εξηγήσεις... Ωστόσο, η ανησυχία του «ψηλού» δεν διασκεδάστηκε. Σκεφτείτε να χάσει το «μετερίζι» του «Ελεύθερου Τύπου». Και του πάει τόσο...

● Από τον δημοσιογράφο κ. Ν. Αγγελή πήραμε την ακόλουθη επιστολή:

Αξιότιμε κ. Διευθυντά,
Ο ανώνυμος συνεργάτης σας που μου επετέθη απρόκλητα στο τεύχος 3 Ιουλίου δεν έκανε σωστή χρήση του φακέλου μου. Άντλησε από αυτόν μόνον ότι τον βόλενε και μάλιστα έδωσε διαστρεβλωμένες πληροφορίες...

Ναι και εγώ, όπως εκατοντάδες άλλοι δη-

μοσιογράφοι, όλων των ιδεολογιών, έχω μια σύμβαση έργου με το Κράτος. Μόνον στην Δικτατορία αρνήθηκα να δώσω έστω και ένα κείμενο σε κρατικό μέσο ενημερώσεως. Αυτό δεν με εμποδίζει, όπως και την πλειοψηφία των άλλων συναδέλφων, να κάνω σωστά την επαγγελματική μου δουλειά στην «Μεσημβρινή» και δικαίως το ΠΑΣΟΚ με χαρακτηρίζει σαν σκληρό επικριτή της κυβερνήσεως. Αυτό δεν είναι «μυστικό» αφού μπορεί καθένας να το αντιληφθεί διαβάζοντας τις καθημερινές ε-νυπόγραφες στήλες μου. Προσπαθώ ωστόσο να είμαι σωστός και δίκαιος στην κριτική μου... Ο ανώνυμος συνεργάτης σας με ...καταγγέλλει στην κυβέρνηση ότι «αργομισθός». Μου αποδίδει και μισθό φοβερά αυξημένο....

Μου ανέθεσαν ένα ρεπορτάζ Βουλής και κά-νω ό,τι μπορώ. Ουδείς τους εμποδίζει, κατό-πιν μάλιστα της καταγγελίας του συνεργάτου σας, να με απολύσουν. Θα είναι η τέταρτη απο-λύση μου για πολιτικούς λόγους.

Η πρώτη έγινε το 1964 από το λαογραφικό τμήμα του ΕΙΡ από τον κ. Πεπονίη διότι ανήκα στην «Ελευθερία» και όχι στο Συγκρότημα.

Η δεύτερη στη Δικτατορία από ένα γραφείο Τύπου οργανισμού που κατείχα από πολλών ε-τών με την λίαν τιμητική για μένα αιτιολογία, «της ελλείψεως πνεύματος συνεργασίας με την εθνική κυβέρνηση».

Η τρίτη επί ΝΔ όταν μόλις είχα καταλάβει το νεοϊδρυθέν γραφείο Τύπου του υπουργείου Δικαιοσύνης το 1978. Ο μακαρίτης Γ. Σταμά-της που διεδεχθη τον Κ. Στεφανάκη, με απέλυ-σε γιατί δεν ήμουν «επαρκώς εθνικόφρων».

Στις διαμαρτυρίες μου απάντησε ο ίδιος ο Κ. Καραμανλής που είπε στον Α. Τσαλδάρη να μου δώσει «τη θέση που μου έκλεψε η δι-κτατορία». Έτσι βρέθηκα στη Γραμματεία το 1978 όπου και μένω αναλαμβάνοντας τη δου-λειά που μου αναθέτουν. Δεν θα παραιτηθώ φυσικά επειδή το θέλει ο συνεργάτης σας, ό-πως δεν παραιτούνται και οι δεκάδες αριστε-ροί συνάδελφοι που υπηρετούν σε κρατικές θέ-σεις. Όσο για εκείνο το «πληροφορεί». Αν α-ποτελεί υπαινιγμό (στην τηλεφωνική μας επι-κοινωνία το αποκλείσατε) είναι κακόθια γιατί τα Πρακτικά της Βουλής με τα οποία α-σχολούμαι δεν έχουν... μυστικά!

Με τιμή

Νίκος Αγγελής

● Σ.Σ.: Ας μην ανησυχεί ο κ. Αγγελής. Δεν πρόκειται να διωχθεί από κανέναν. Αν όμως πρόκειται να συμβεί κι αυτό, τον διαβεβαιώνουμε ότι από μας θα βρει πλήρη συμπαράσταση. Άλλωστε, όπως και ο ίδιος θα έπρεπε να έχει καταλάβει, το σχόλιο της στήλης αφορούσε διωγ-μούς: εκείνους που ο κ. Αγγελής επιζητά για συναδέλφους του —μη ομόδοξους του— που εργάζονται στο δημοτικό ρα-διοσταθμό της Αθήνας. Και όσα για τη δι-πλοθεσία κλπ. αναφέρθηκαν ήταν ακρι-βώς για να του υπενθυμίσουν ότι ενώ αυ-τός σιτίζεται από το Πρωτάνειο, είναι κά-πως υπερβολικό να συντονίζεται με εκεί-νους που διαμαρτύρονται ότι τους κυνή-γησε το ΠΑΣΟΚ. Εδώ ο κ. Αγγελής μας γράφει ότι πιο πολύ τον κυνήγησε η χούν-τα και η ΝΔ παρά το ΠΑΣΟΚ —αν και ο άνθρωπος είναι από τους πιο ένθερμους οπαδούς του Κ. Μητσοτάκη. Μια άλλη α-πορία είναι βέβαια τι είδους ρεπορτάζ πε-ρί Βουλής ενδιαφέρει τη Γενική Γραμμα-τεία Τύπου. Αλλά αυτό δεν αφορά τον κ. Ν. Αγγελή. Αφορά άλλους.

● Όλο για τις αθηναϊκές εφημερίδες

ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Δεν είναι η πρώτη φορά στα τελευταία —και κάπως υποσχετικά— μεταπολι-τευτικά χρόνια που διαπιστώνεται η υποτελής σχέση μεγάλης μερίδας του Τύπου προς την εξουσία: την εξουσία την κρατική ή την κομματική, την ο-ποιαν υποτίθεται ότι ελέγχει ο Τύπος, προκειμένου να δικαιώνει την πάλαι ποτέ φιλελεύθερη προσαγωγή του «τέταρτη εξουσία».

Αυτή τη φορά, ο λόγος είναι για το Συγκρότημα Λαμπράκη. Είναι λυπηρό να παρακολουθεί κανείς τις στήλες των εφημερίδων του (που στέγασαν λαμ-πρά ονόματα της δημοσιογραφίας, και όχι μόνον αυτής) να μετατρέπονται σε διαύλους παραπληροφόρησης: στο ΒΗΜΑ της 5ης Ιουλίου αφήνεται εμμέ-σως, πλην σαφώς, να εννοηθεί ότι οι σοβιετικοί ήσαν οι αυτουργοί της «διαρ-ροής» της αλληλογραφίας Γκορμπατσόφ - Παπανδρέου, ενώ οι πιθανότεροι (και για ευνόητους λόγους) διαυλοί διαρροής (πχ. Καστρι, υπ. Εξωτε-ρικών...) τίθενται στο ίδιο αυτό δημοσίευμα υπεράνω υποψίας.

Τις ημέρες αυτές όμως συνέβη και κάποιο άλλο περιστατικό, λυπηρά απο-δεικτικό των σχέσεων υπαλληλίας στις οποίες διατελεί το Συγκρότημα Λαμ-πράκη προς αυθέντες της «αλλαγής» που διακρίνονται στη συμπεριφορά τους για τσαμπουκά παλιού χωροφύλακα. Και προκειμένου μάλιστα να μην διαταραχθούν αυτές οι σχέσεις υπαλληλίας —με την προσδοκία ότι τα αν-ταλλάγματα, οικονομικά ή πολιτικά, θα συνεχισθούν— οι ιθύνοντες του συγ-κροτήματος καταπατούν κάθε είδους δεοντολογία εξαναγκάζοντας επιλε-κτα στελέχη τους σε χειρονομίες άμεσα μειωτικές της επαγγελματικής και ηθικής τους επιφάνειας. Βεβαίως, η θέση του Συγκροτήματος Λαμπράκη στην προκειμένη υπόθεση ήταν κάθε άλλο παρά ευτυχής: έχοντας θίξει άμε-σα δύο «δεινόσαυρους» του «Κινήματος», αντιμετώπιζε επιπρόσθετα τον κίνδυνο να δει να δημοσιοποιούνται εις βάρος του καταθέσεις ανώτατων και κορυφαίων κυβερνητικών στελεχών. Οι ιθύνοντες του Συγκροτήματος επέ-λεξαν την άμυνα και, τελικά την υποχώρηση.

Όμως η υποχώρηση ήταν ασύντακτη και, σαν τέτοια, τους έφερε άλλο πρόβλημα: αν η επιλογή της δημόσιας σύγκρουσης με την κυβέρνηση θα τους κόστιζε μίαν οριακή, ίσως, διατάραξη της «έγκυρης» αλληλεγγύης τους με την «αλλαγή» και τον Αρχηγό της, η άτακτη υποχώρηση τους κοστί-ζει εξίσου, αν όχι περισσότερο, αφού διαταράσσεται η φήμη του ΒΗΜΑΤΟΣ ως «εγκύρου φύλλου» η σχέση εμπιστοσύνης με το κοινό...

Αδιέξοδες και οι δύο επιλογές, αφού κοινό μέτρο τους έχουν τη μη διατά-ραξη των υπαλληλικών σχέσεων Συγκροτήματος - εξουσίας...

Υ.Γ. Ύστερα από όλα αυτά (αν χρειασθεί θα γίνουμε πιο συγκεκριμένοι) τι να πρωτοθαυμάσει κανείς από το σχετικό δημοσίευμα του ΒΗΜΑΤΟΣ της 12ης Ιουλίου; Μήπως την «εγκυρότητα» που διεκδικεί μέσω του κ. Κουτσό-γιώργα;!

γράφουμε. Το ξέρετε ότι στον γειτονικό μας Πειραιά εκδίδεται (από το έτος 1897 παρακαλώ) η «Ημερησία Πειραική Εφημερίδα» ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ; Στο φύλλο της 24/6 με τον πηχαιό τίτλο που τρομοκρατεί με την εισβολή των Εξαρχείων... Η α-

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΤΕΤΑΡΤΗ 24 ΙΟΥΝΙΟΥ 1987
Τμήμα 12 - Έκδο 11 - Αρ. 24.980
Γραφείο - Τηλεφωνικό Κέντρο 12
Ελευθερίου Βενιζέλου, 106, Τηλ. 102
Τηλεομο. 41.5375, Τηλ. 41.7732
Διεύθυνση: Μ. Α. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΕΙΣΒΟΛΗ (υπό- πτω) ΑΠΟ ΤΑ ΕΞΑΡΧΕΙΑ...

λήθεια είναι βέβαια ότι η σκληροπυρηνική δεξιά έχει ενοχληθεί από τον κ. Α. Ανδριανόπουλο και το σταθμό του, όπως αντίστοιχα συνέβη και στην Αθήνα. Πόσο μικρός είναι αυτός ο τόπος και πόσο όμοιοι είναι άνθρωποι του...

● Αχ! αυτοί οι πράκτορες... Σύμφωνα με το «Καλάμι» της 9/7 την πάτησε ο πρώην πράκτορας της ΚΥΠ Κυριάκος Διακογιάννης στο «πολύκροτο» ρεπορτάζ που δημοσίευσε στην *Αυριανή*. Έμπλεξε τους πράκτορες —σύμφωνα πάντα με το «Καλάμι»— της CIA με εκείνους της KGB. Σχιζοφρένεια; Πιθανόν. Μήπως για τον ίδιο δεν ήταν σχιζοφρένεια όταν υπηρετούσε τον Ανδρέα Παπανδρέου και συγχρόνως τον «κάρφωνε» στην ΚΥΠ; Δουλειές δύσκολες και περίπλοκες...

● Νέα επίθεση ετοιμάζει μερίδα του φιλοκυβερνητικού Τύπου —με προεξάρχοντα το ρόλο του Συγκροτήματος— εναντίον του Προέδρου της Δημοκρατίας. Ο κ. Σαρτζετάκης αρνείται να υπογράψει διάφορα διατάγματα απαιτώντας συγχρόνως την κυβερνητική συγκατάθεση προκειμένου να συγκροτηθούν γραμματείες «παρά τη προεδρία» που θα αντι-

στοιχούν σε αρμοδιότητες υπουργείων. Το τελευταίο δεν αρέσει και τόσο στο Καστρί που ενορχηστρώνει μια επίθεση που «θα σκάσει μύτη» σε λίγες μέρες. Προγραμματίζονταν για την περασμένη Κυριακή αλλά αναβλήθηκε επ' ολίγον. Κρίθηκε ότι η δεξίωση της 24ης Ιουλίου πρέπει να περάσει «ανέμελα»...

● Σε άλλες σελίδες του περιοδικού θα διαβάσετε ένα μικρό αφιέρωμα για μια από τις πιο άξιες Ελληνίδες που μπορούν να διεκδικήσουν την ιδιότητα «ποιήτρια»: τη Μάτση Χατζηλαζάρου. Ενώ οι εφημερίδες μας βομβαρδίζουν καθημερινά για κάθε λεπτομέρεια που αφορά τα καμαρίνα της Αλικίας και της Ζωϊτσας, ονομάζοντας τις σχετικές σελίδες «πολιτιστικές», δεν βρέθηκε ο υ τ ε ένας υπεύθυνος του καλλιτεχνικού ρεπορτάζ να γράψει δυο αράδες για τη Μάτση Χατζηλαζάρου που πέθανε την Τρίτη 16 Ιουνίου. Λάθος. Βρέθηκε μία εφημερίδα: η «Καθημερινή». Έγραψε δυο λόγια στην κοσμική στήλη της (στις 2/7) όπου η ποιήτρια αναφερόταν ως... «Μήτση», επανόρθωσε την επομένη αναφέροντας ότι το ορθόν είναι «Μάτση» με την προσθήκη ότι προέρχεται από το... *Αδαμαντία*. (sic που θα έλεγε και η κ. Ελένη Βλάχου).

Αλλά το δημοσίευμα καλύτερα να έλειπε, αυτό είπαν όλοι. Γιατί θα μπορούσε να πει κανείς ότι έφτανε στα όρια «προσβολής μνήμης τεθνεώτος» αφού, ό,τι βρήκε να επισημάνει για τη Μάτση Χατζηλαζάρου ήταν τα κουτσομπολιά των σαλονιών και τα κιλά της μακαρίτισσας. *Τι σνομπισμός και τι ανοησία, Θεέ μου!* όπως θα αναφωνούσε και η κ. Ελένη Βλάχου.

Και να σκεφθεί κανείς ότι την εποπτεία της σχετικής στήλης «Τήλεφος» έχει η τέως ιδιοκτήτρια της εφημερίδας που εκτός από κοσμική κυρία θέλει να λογαριάζεται και πνευματικός άνθρωπος.

● Έπαινοι αξίζουν στην ΕΡΤ-1 και την Εύη Δεμίρη για τη θαυμάσια εκπομπή «Περεστρόικα - δυο χρόνια μετά», της 9/7. Κάτι τέτοια, όμως, μας κάνουν να μελαγχολούμε σκεπτόμενοι πόσα ακόμα θα μπορούσαμε να είχαμε κερδίσει αν υπήρχε τόλμη και «γκλασνόςτ»...

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΕΝΟΣ ΣΟΒΑΡΟΥ ΛΑΘΟΥΣ

Ένα σοβαρό λάθος είχε ο πίνακας με τις μηνιαίες κυκλοφορίες των εφημερίδων του Απριλίου που δημοσίεψε την περασμένη φορά το Αντί. Από καθαρά τυπογραφική αβλεψία, παραλείφθηκαν τα στοιχεία της κυκλοφορίας της Ελευθεροτυπίας και ξεχάστηκε το όνομα των Νέων, με αποτέλεσμα άλλα να γράφουμε στο επεξηγητικό μας σημείωμα και άλλα να δείχνει ο πίνακας των κυκλοφοριών.

Η σωστή κατάταξη και αριθμοί στις εφημερίδες που πρόσκεινται στο ΠΑΣΟΚ στο σημείο αυτό είναι:

	1986	1987	Μεταβολή
NEA	(2)123.170	(4)110.582	- 10,2%
ELEUTHER.	(4)108.988	(3)120.050	+ 10,2%

Ευτυχώς, το σχόλιο που συνόδευε τον πίνακα ανέφερε, πολύ σωστά, ότι η Ελευθεροτυπία εξακολουθεί να ανεβαίνει και να διεκδικεί τη δεύτερη με τρίτη θέση, ενώ τα Νέα εξακολουθούν να πέφτουν με κίνδυνο όχι μόνο να χάσουν τη δεύτερη θέση, αλλά να βρεθούν τέταρτα στις πανελληνίες κυκλοφορίες.

Σύμφωνα με πηγές που έχουν ως τώρα αποδειχθεί πολύ καλά ενημερωμένες, τα αποτελέσματα των πωλήσεων των αθηναϊκών εφημερίδων το Μάιο και τον Ιούνιο, επιφυλάσσουν πολύ μεγάλες εκπλήξεις στην κατάταξή τους.

Παρατηρήσεις κυρίως επί ...Κοσκωτά

Προφορικά και γραφτά πήρα ορισμένες παρατηρήσεις για το άρθρο μου που δημοσιεύτηκε την περασμένη φορά με τίτλο 1986: Χρυσή χρονιά για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Επειδή παρουσιάζουν γενικότερο ενδιαφέρον ορισμένες από αυτές, θα τις αναφέρω αναλυτικότερα.

Η πρώτη ήρθε από ορισμένους ιδιοκτήτες και αφορά το περίφημο αφορολόγητο (χωρίς δικαιοδοτική) 4% πάνω σε όλες τις εισπράξεις που δίνεται μόνο στις ημερήσιες εφημερίδες. Έτσι, μου αναφέραν ότι το ποσό αυτό πολλές φορές δεν το κρατούν οι ιδιοκτήτες και δεν μπορεί να θεωρηθεί καθαρό κέρδος τους γιατί το δίνουν είτε σε πληροφωρισμένους είτε σε συνεργάτες τους.

Αυτό που λένε είναι αλήθεια, αν και δεν εφαρμόζεται σε όλα τα «μαγαζιά». Πάντως, αυτά τα ποσά που δίνουν οι ιδιοκτήτες, θα ήταν οπωσδήποτε αναγκασμένοι να τα πληρώσουν και οπωσδήποτε είναι ένα κέρδος τους ότι διαθέτουν για το σκοπό αυτό, το 4%.

Οι άλλες τρεις παρατηρήσεις αφορούν τον ισολογισμό Κοσκωτά.

Σχετικά, λοιπόν, με τον ισολογισμό της Γραμμής υποστηρίχθηκε από ορισμένους αναγνώστες ότι:

● Η Εφορία δε θα δεχθεί την κάλυψη όλων των παλαιών ζημιών της εταιρείας (285,1

εκ. δρχ.) με τα καθαρά κέρδη (286,1 εκ. δρχ.) της εταιρείας το 1986 χωρίς πρώτα να εισπράξει το φόρο που αναλογεί στα κέρδη αυτά.

Η άποψη αυτή δε φαίνεται να είναι σωστή γιατί ο νόμος επιτρέπει την κάλυψη ζημιών μιας πενταετίας για βιομηχανικές επιχειρήσεις και μιας τριετίας για εμπορικές επιχειρήσεις από τα κέρδη μιας χρονιάς προτού φορολογηθούν.

● Τα τεράστια πάγια στοιχεία της εκδοτικής επιχείρησης Κοσκωτά δεν μπορούν να συγκριθούν με τα πάγια στοιχεία των άλλων εκδοτικών επιχειρήσεων γιατί άλλη είναι η λογιστική αξία πχ. των μηχανημάτων που είχαν αγοράσει παλιότερα και άλλη εκείνων που αγοράστηκαν τώρα.

Η παρατήρηση αυτή έχει κάποια βάση, αν και η τελευταία αναπροσαρμογή των παγίων στοιχείων των επιχειρήσεων έγινε στους ισολογισμούς του 1983 με το νόμο 1249/1982 δηλαδή μόλις πριν από τρία χρόνια.

Και πάντως, είναι τόσο τεράστια η διαφορά των παγίων επενδύσεων Κοσκωτά σε σχέση με τις πάγιες επενδύσεις των άλλων εκδοτών, ώστε δεν μπορεί να αλλάξει η βασική μου άποψη ότι ενώ όλοι οι άλλοι, καθεύδουν υπό το «σύνδρομο του Τιτανικού» η Γραμμή Α.Ε. έχει γίνει ένας γίγαντας και οι άλλοι είναι νάνοι πλάι της.

● Η τρίτη και τελευταία παρατήρηση για

του Ν.Ι. Κυριαζίδη

τον ισολογισμό Κοσκωτά είναι ίσως η πιο ενδιαφέρουσα. Υποστηρίζει ότι τα πέντε περιόδικα του, είχαν το 1986 ζημία και όχι, όπως εμφανίζει, κέρδη.

Συγκεκριμένα αναφέρουν ότι τα «έξοδα πολυέτους αποσβέσεων» αυξήθηκαν μέσα σε ένα χρόνο κατά 406,2 εκ. δρχ. και ότι το ποσό αυτό ουσιαστικά καλύπτει τις τεράστιες δαπάνες διαφήμισης και άλλες που έκανε το 1986 για να ξεκινήσει τα περιοδικά TV3 και Μία. Και, όπως υποστηρίζουν αυτά τα 406,2 εκ. δρχ. αφαιρέθηκαν από τις τρέχουσες δαπάνες της Γραμμής η οποία κανονικά θα έπρεπε να εμφανίζει ζημία 120,1 εκ. δρχ. και όχι κέρδη 286,1 εκ. δρχ.

Κι ακόμη λένε, ότι ο Κοσκωτάς τα κάνει αυτά γιατί θέλει σώνει και καλά να εμφανίζει ότι έχει κέρδη αν και έχει ζημίες.

Το μόνο που μπορεί να λεχθεί εδώ είναι ότι ο νόμος επιτρέπει τη μεταφορά των «δαπανών πρώτης εγκατάστασης» στα πάγια στοιχεία και την απόσβεσή τους μέσα σε μια πενταετία και όχι τον πρώτο χρόνο που έγιναν. Επομένως ο Κοσκωτάς μπορούσε να παίξει το παιχνίδι του όπως το ήθελε!

Υ.Γ. Και ένα τυπογραφικό λάθος. Τα κέρδη της Τράπεζας Κρήτης ήταν μόλις 27,6 εκ. δρχ. και όχι 276,6 εκ. δραχμές δηλαδή κέρδη περισσότερα από όλα τα περιόδικα Κοσκωτά το 1986.

Το κόμμα δεν θέλει Κασσάνδρες! Θέλει άντρες...

του Πάνου Παναγιωτόπουλου

«Το κόμμα δεν θέλει Κασσάνδρες!... Θέλει άνδρες!...». Αυτή ήταν μία από τις πιο επιγραμματικές, ίσως, αποστροφές, που χρησιμοποίησε στη ραδιοφωνική του συνέντευξη για τον σταθμό του δήμου Πειραιά ο μέχρι πρότινος γενικός γραμματέας του δήμου της Αθήνας **Γιώργος Θεοφάνους**.

Προφανής επιδίωξη του ήταν με αυτόν τον έμμετρο όσο και αλληγορικό τρόπο να δώσει το μέτρο της διαφωνίας του με τον δήμαρχο Αθηναίων **Μ. Έβερτ**. Μιας διαφωνίας της οποίας τα «γεννεσιουργά αίτια» παραμένουν αμφιλεγόμενα, όσον αφορά την «έπιστημη» εκδοχή που διατύπωσε δημόσια η κάθε πλευρά: Γιατί, ο μεν κ. Θεοφάνους υποστήριξε ότι παραιτήθηκε από τη θέση του, γιατί δεν μπορούσε να συμμερισθεί τις αμφιβολίες που εκφράζει — πάντοτε κατά τον ίδιο — ο κ. Έβερτ, σχετικά με το αν και σε ποιο βαθμό είναι σε θέση η Ν.Δ., υπό την ηγεσία του Κ. Μητσοτάκη, να δώσει λύση στο σημερινό πολιτικό αδιέξοδο. Ενώ ο δήμαρχος της Αθήνας ανακοίνωσε ότι ο κ. Θεοφάνους απολύθηκε, μετά από διαφωνία που είχε μαζί του για την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ του Γ. Γ. του δήμου και των αντιδημάρχων. Ανεξάρτητα πάντως από τις προβαλλόμενες εκδοχές, το «θέμα Θεοφάνους» και οι προεκτάσεις του μπορούν να εκτιμηθούν, αν προσέξει κανείς ιδιαίτερα τα ακόλουθα αντικειμενικά στοιχεία:

● Ο κ. Θεοφάνους εμφανίζεται, εκ πρώτης όψεως ως ένα υπηρεσιακό πρόσωπο που ασκεί έντονη κριτική σε ένα κατ' εξοχήν πολιτικό πρόσωπο, όπως ο κ. Μ. Έβερτ. Τα πράγματα, όμως, δεν είναι ακριβώς έτσι. Ο μέχρι πρότινος Γ. Γ. του δήμου της Αθήνας ανήκε από καιρό στο στενό κύκλο των «τεχνοκρατών - πολιτικών στελεχών» του χώρου της Ν.Δ., που περιβάλλει τον κ. Έβερτ. Είναι δε ένα από τα βασικά ιδρυτικά στελέχη της «Εταιρείας Μελέτης Προβλημάτων Συλλογικών» (Ε.Μ.ΠΡΟ.Σ.) που συσπειρώνει τα στελέχη αυτά. Μετέχει στο διοικητικό της συμβούλιο και είναι και υπεύθυνος του διμηνιαίου εντύπου της εταιρείας, που τιτλοφορείται «*Ελεύθερη Κοινωνία*».

Τα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ. της ΕΜΠΡΟΣ, που προέρχονται από τον ίδιο κύκλο «τεχνοκρατών», που πλαισίωσαν τον Μ. Έβερτ στα διάφορα υπουργεία από τα οποία πέρασε, είναι οι καθηγητές **Γ. Δράκος** (πρόεδρος), **Στ. Σαραντιδής** (αντιπρόεδρος), **Γ. Οικονόμου** (ταμίας), **Κ. Ξυπολιάς** (μέλος), καθώς και οι κ. **Σ. Σαμπενθάν** (Γεν. Γραμμ.) και **Σ. Χαιρέτης** (μέλος).

● Ο κ. Θεοφάνους είχε διατελέσει επί των κυβερνήσεων της Ν.Δ. γενικός γραμματέας του υπουργείου Συντονισμού και πρόεδρος του Δ.Σ. της Ολυμπιακής. Είχε δε τη συμπάθεια πολλών κυβερνητικών στελεχών της εποχής, όπως του κ. Γ. Ράλλη, του κ. Μητσοτάκη κ.ά. Γι' αυτό και τις λίγες φορές που ορισμένοι βουλευτές της τότε αντιπολίτευσης είχαν διατυπώσει «αιχμές», από το βήμα της Βουλής, για την ανάμιξη του κ. Θεοφάνους υπό την ιδιότητα του νομικού συμβούλου στο περιβόητο «τάμα του Παπαδόπουλου», η πολιτική κάλυψη που του δόθηκε από την κυβέρνηση της Ν.Δ. ήταν πλήρης.

Η «περιρρέουσα ατμόσφαιρα»

Το «θέμα Θεοφάνους» ανακύπτει σε μία χρονική περίοδο όπου το κλίμα μεταξύ του δημοτικού μεγάρου της Λιοσίων και των γραφείων της Ρηγίλλης είναι βαρύ. Η υπόθεση της επάνδρωσης και λειτουργίας του δημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού της Αθήνας, οι αντιδράσεις της κλαδικής των δημοσιογράφων της Ν.Δ. και οι επιθέσεις που γίνονται από μερίδα του προσκειμένου στη Ν.Δ. Τύπου κατά του δημάρχου Αθηναίων, έχουν φορτίσει ήδη την ατμόσφαιρα. Ο τρόπος με τον οποίο προβάλλεται από τον φιλοκυβερνητικό Τύπο η συνέντευξη Έβερτ στο ραδιοφωνικό σταθμό του Πειραιά και όχι τόσο το πλήρες περιεχόμενό της, που έχει μεν αντιγηγετικές «αιχμές», αλλά δεν είναι «ανατρεπτικό» για την ηγεσία Μητσοτάκη) κλιμακώνει την υπάρχουσα ένταση. Έτσι, ενώ επίσημα η Ρηγίλλα σιωπά, βουλευτές που ανήκουν στην εκτεταμένη, από αριθμητικής πλευράς, ομάδα των «γηγετικών» της Ν.Δ., όπως οι κ. **Γ. Σούρλας**, **Ν. Κατσάρος**, **Κ. Γκουγκουρέλας** κ.ά., ασκούν κριτική με ομιλίες τους στις επιλογές του κ. Έβερτ. Από την άλλη πλευρά, το παιχνίδι στον Τύπο «χοντραίνει».

Η «Ακρόπολις», μετά την αναδιάρθρωση και τις αναδομήσεις στα διευθυντικά της στελέχη, θέτει ανοιχτά θέμα Έβερτ. Και μάλιστα θέλει το δήμαρχο της Αθήνας να δρα «καθ' υπέρβασιν» καί' αυτού ακόμα του πολιτικού σχήματος της Ν.Δ.

Τα κίνητρα

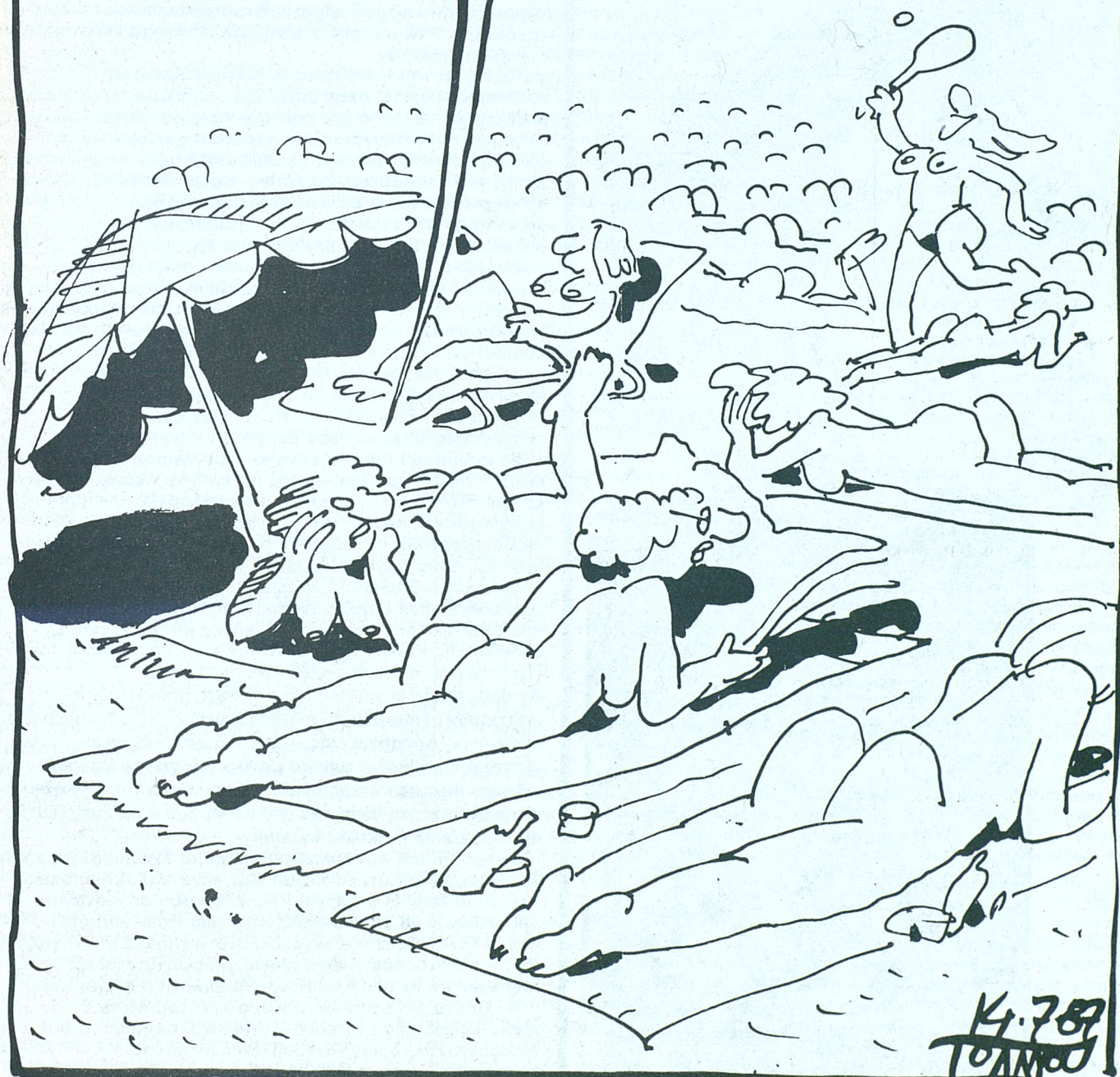
Βέβαια, ο κ. Έβερτ αντιλαμβάνεται ότι οι συσχετισμοί δεν τον ευνοούν. Κάνει μία δήλωση για το δημοσίευμα της «Ακρόπολης» και «ομνύει» στην παράταξη, χωρίς να αναφερθεί στον αρχηγό της. Όταν, όμως, σε νέα ραδιοφωνική συνέντευξη, που παραχωρεί, του εφίσταται η προσοχή σε αυτή την παράλειψη, αποσαφηνίζει τη θέση του. Λέγοντας ότι «δεν υπάρχει θέμα αρχηγίας στη Ν.Δ.».

Οι «κατευναστικές» αυτές δηλώσεις του δημάρχου Αθηναίων δεν είναι άσχετες και με το κλίμα που διαμορφώνεται μεταξύ ορισμένων στενών συνεργατών και φίλων του, όπως ο βουλευτής **Δ. Σιούφας**, ο διευθυντής της Ν.Δ. **Άγγ. Μπρατάκος**, ο αντιδήμαρχος **Κων. Σαψάλης** κ.ά. Οι συνεργάτες του αυτοί που είναι ταυτόχρονα και κομματικά στελέχη της Ν.Δ., επιμένουν ότι «δεν πρέπει να τραβηχτεί άλλο το σκοινί», γιατί η ένταση στις σχέσεις με τη Ρηγίλλα δημιουργεί «αντι-εβερτικές» συσπειρώσεις στην κομματική βάση και στο στελεχικό δυναμικό» και αποδυναμώνει έτσι τον κ. Έβερτ από μία απαραίτητη υποδομή, που θα του χρειασθεί, όταν μπει στην τελική «κούρσα» για την αρχηγία.

Το «θέμα Θεοφάνους» ανακύπτει, λοιπόν, υπό αυτές τις αντικειμενικές συνθήκες. Το βασικό ερώτημα που το παρακολουθεί και προσδιορίζει την πραγματική του διάσταση, είναι κατά πόσον ο τ. Γ. Γ. του δήμου ενήργησε αυτόνομα, ή «καθ' υπόδειξιν» της Ρηγίλλης. Διότι, αν συμβαίνει το δεύτερο, τίθεται πλέον ζήτημα κομματικής πειθαρχίας για όλα τα στελέχη του κόμματος, τα οποία εξελέγησαν με το ψηφοδέλτιο του κ. Έβερτ ή συνεργάζονται σήμερα μαζί του. Κάτι που μπορεί να υποκρύπτει σαφή κατεύθυνση της Ρηγίλλης για να εγκαταλειφθεί σταδιακά ο κ. Έβερτ από τα κομματικά στελέχη που τον περιβάλλουν και να απομονωθεί. Ωστόσο, η εξέλιξη των γεγονότων δεν φαίνεται να δικαιώνει την τελευταία ερμηνεία χωρίς βέβαια να μπορεί να αποκλείσει κανείς την «έμμεση ενθάρρυνση» του κ. Θεοφάνους να διαρρήξει τις σχέσεις του με τον κ. Έβερτ, λόγω της κλιμάκωσης της έντασης με τη Ρηγίλλα. Η «έπιστημη» Ρηγίλλης τήρησε σιγή γύρω από το θέμα παρ' όλο που η επιστολή Θεοφάνους της είχε κοινοποιηθεί, ταυτόχρονα με την επίδοσή της στον κ. Έβερτ. Ενώ ο δήμαρχος Αθηναίων επιδίωξε και πέτυχε να κυριαρχήσει η «προσωπική χροιά» στην αντιδικία του με τον πρώην συνεργάτη του. Λοιπόν, «τέλος καλό, όλα καλά»...

Οι «αντιγηγετικοί» κύκλοι στη Ν.Δ. πιστεύουν ότι «έπεται συνέχεια». Και με την προϋπόθεση ότι δεν θα υπάρξουν πρόωρες εκλογές, ομιλούν για «εξελίξεις», που θα δρομολογηθούν από το ερχόμενο «φθινόπωρο». Ωστόσο ο κ. Μητσοτάκης, μετά την τροπή που πήρε η πρωτοβουλία Ράλλη, δεν φαίνεται να ανησυχεί ιδιαίτερα για τους υπόλοιπους «δελφίνους». Και επιλέγει —παρά τις όποιες αντίθετες εισηγήσεις— την τακτική της «ψύχραιμης αντιμετώπισης», ασκούμενος στο παιχνίδι της «εύθραστης εσωκομματικής ισορροπίας» και πιστεύοντας ότι η πολιτική εμπειρία που διαθέτουν άνθρωποι σαν τον Μ. Έβερτ, καθώς και τα περιθώρια χρόνου που έχουν μπροστά τους, θα τους αποτρέψουν να διακινδυνεύσουν επί του παρόντος συνολικές και μοιραίες συγκρούσεις. □

ΠΑΛΙ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ
ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ
ΚΑΙ ΒΑΖΟΥΝ ΚΟΛΟΥΣ;

Κ. 789
ΤΟ ΔΕΛΤΑ

του Γιάννη Ιωάννου

Τα καλοκαίρια της ραθυμίας

Το καλοκαίρι επιβάλλει απόλυτα τους ρυθμούς του στην πολιτική ζωή του τόπου — ρυθμούς ράθυμους, «παρά θιν' αλός». Αυτό πιστοποιεί η ανασκόπηση από το 1980 έως σήμερα. Ο Κ. Μητσοτάκης αναβάλλει για φέτος την εξόρμηση του «νέου ανένδοτου». Ο Α. Παπανδρέου θα επαναλάβει τις «στοχαστικές» διακοπές του στην Κέρκυρα με τον Γ. Αλευρά και τη σεναριολογία για «δραματικές αποφάσεις και αλλαγές» από το φθινόπωρο. Η εργατική τάξη και οι ηγέτες της θα κάνουν τα μάνια τους. Μοναδική εξαίρεση σε αυτή τη νωχελική παράδοση της πολιτικής ζωής, αποτελούν τα καλοκαίρια του 1965 και του 1974: τα Ιουλιανά της Αποστασίας και η κυπριακή τραγωδία με τη μεταπολίτευση: καλοκαίρια που έμειναν, στη μνήμη μας και τα ανακαλούμε με επετειακές αναφορές. Αλλά εμείς σήμερα θα αναφερθούμε στα άλλα καλοκαίρια - τα καλοκαίρια της Αλλαγής και εκείνα που την προανήγγειλαν.

Όμως, αν και η πολιτική ζωή αναγκάζεται να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις και στο κλίμα των καυτών μεσημεριών, ωστόσο δεν φαίνεται να εγκαταλείπει εύκολα τα χαρακτηριστικά της του υπόλοιπου χρόνου: τον εξωραϊσμό των διακοπών με δήθεν βαρύγδουπες πολιτικές θέσεις και αποφάσεις, την άγονη «εργασιοθεραπεία» και υποσχυσιολογία, τα μεγάλα λόγια και σχέδια. Σύμφωνα μάλιστα με την επισκόπηση των τελευταίων επτά καλοκαιριών του ΠΑΣΟΚ και των κυβερνήσεων της «Αλλαγής», τα φαινόμενα αυτά των «καλοκαιρινών ονείρων» αποτελούν ένα είδος τμήματος και τιμήματος των καλοκαιρινών διακοπών, όπως οι ουρές στα πλοία και τα πεταμένα πλαστικά στις παραλίες. Τμήμα και τιμήμα που δεν φαίνεται να είναι αδιάφορο ακόμα και για τον «απολιτικό» παραθεριστή ή αδειούχο. Στη χειρότερη περίπτωση τον βοηθούν να αντιμετωπίσει με μεγαλύτερη ψυχραιμία τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων και τις εκστρατείες διαλόγου των κομμάτων στις πλαζ.

Το καλοκαίρι μπηκε, αλλά κοντοστέκεται. Ο καύσωνας φέτος αναμένεται ανυπόφορος αν και στο σημείο αυτό οι μετεωρολόγοι και οι πρακτικοί των προβλέψεων (βοσκοί, ραβδούχοι και αστρολόγοι) διαφωνούν διαμετρικά: όσο τουλάχιστον και οι λιμενικοί του κ. Αλεξανδρή με τους αρχαιολόγους της κ. Μερκούρη για την πραγματική προέλευση του USO (όπως λέμε UFO), δηλαδή του Unknown Sunk Object ('Άγνωστο βυθισμένο αντικείμενο) που ανελκύστηκε με πολλές δαπάνες και προσπάθειες ανοιχτά της Ρόδου. (Ενώ φαίνεται ότι η καταβύθισή του είχε κοστίσει ελάχιστα και έγινε σιωπηρά).

Αν όλες αυτές οι κολοσσιαίες γκάφες πρόκειται να κοστίσουν υπουργεία σε αναδομούμενους το φθινόπωρο, ο στρατηγός Δροσογιάννης —παρόλα όσα λέγονται— πολύ σύντομα θα «βγάλει απο το μανίκι τον άσσο» και θα επιτύχει θεαματικότερη σύλληψη από εκείνη του Ρωχάμη, εδραιώνοντας τη θέση του στο υπουργείο Δημόσιας Τάξης: αυτά μας είπε η «καφετζού».

Το καλοκαίρι κοντοστέκεται. Ακόμα έχουμε ψύχρες και δεν είναι βέβαιο ότι θα περάσουμε «ένα καλοκαίρι όπως όλα τα άλλα». Η ακρίβεια μας αναγκάζει σε δισταγμό προκειμένου να επαναλάβουμε το έθιμο των διακοπών, ενώ οι ελληνοαμερικανικές, ελληνοτουρκικές και —γιατί όχι— ελληνοσοβιετικές σχέσεις προοιωνίζονται εξελίξεις που πιθανόν να οδηγήσουν σε ένα εκλογικό φθινόπωρο.

Αλλά ένα εκλογικό φθινόπωρο προετοιμάζεται καταλλήλως από ένα προεκλογικό καλοκαίρι. Αποφεύγοντας όμως να προβλέψουμε και να προαναγγείλουμε, προτιμήσαμε να αναπολήσουμε. Τα καλοκαίρια που πέρασαν αξίζουν κι αυτά κάποια μνεία.

Σύνταγμα 1965
Σύνταγμα 1974
Σύνταγμα σήμερα...

Νέοι θεσμοί: «Αυριανή» και Κέρκυρα

Το καλοκαίρι του 1980 ακολουθεί μια σημαντική αλλαγή στην πολιτική σκηνή: την ανάδειξη, το Μάιο, του Κων. Καραμανλή στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Η νέα κυβέρνηση υπό την πρωθυπουργία του Γεωργίου Ράλλη σπαράσσεται από εσωτερικές αντιθέσεις, που κορυφώνονται στο περιφερειακό συνέδριο των Καμένων Βούρλων (14-15 Ιουνίου), και από τη συστηματική υπονόμευση των «αβερωφικών».

Μέσα στο ίδιο καλοκαίρι ξεσπάει η μεγάλη διάρκεια απεργία των τεχνικών Τύπου, που οδηγεί στην κυκλοφοριακή άνοδο της «εφημερίδας του ταλίνου», της περιβόητης *Αυριανής*. Οι συνθήκες γίνονται όλο και πιο ευνοϊκές για το ΠΑΣΟΚ, ο πρόεδρος του οποίου έχει ευρύτερες πολιτικές φιλοδοξίες από εκείνες της ελληνικής σκηνής.

Ο Α. Παπανδρέου εντέλλεται τους βουλευτές και στελέχη του ΠΑΣΟΚ να κινητοποιηθούν όλο το καλοκαίρι «για την όσο το δυνατόν πιο πλατιά ενημέρωση του λαού πάνω στις θέσεις του ΠΑΣΟΚ» —ακόμα δεν υπάρχει το «κυβερνητικό πρόγραμμα της Αλλαγής» ή εκείνο των «100 ημερών» του καλοκαιριού του 1981. Ο ίδιος ταξιδεύει ως την Ισπανία όπου συναντάται με τον τότε γραμματέα του Εργατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος Φελίπε Γκονζάλες. Η συνεργασία των δύο κομμάτων, όμως, δεν τον ικανοποιεί και προτείνει να επιδιωχθεί η συντονισμένη δράση των σοσιαλιστικών κομμάτων της Νότιας Ευρώπης για τα θέματα του σοσιαλισμού και της αλλαγής. Στις 29 Ιουνίου ο Α. Παπανδρέου αναφέρεται στις συνομιλίες που έχει στην Άγκυρα ο υπουργός Εξωτερικών Κ. Μητσοτάκης με τον Τούρκο πρωθυπουργό Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ και υποστηρίζει ότι ο Κ. Μητσοτάκης αποδέχθηκε για πρώτη φορά να αναχθεί ο διάλογος Ελλάδας - Τουρκίας σε πολιτικό επίπεδο: αποδέχθηκε επίσης την ύπαρξη «νομίμων διαφορών» στο Αιγαίο και συμφώνησε στην ανάγκη να δοθεί μεγαλύτερη συμμαχική βοήθεια στην Τουρκία. Επιπλέον, ο πρόεδρος της αξιωματικής αντιπολίτευσης —που τον διαψεύδει με δηλώσεις του ο πρωθυπουργός Γ. Ράλλης— υποστηρίζει ότι τα «ανταλλάγματα για την ένταξη στην ΕΟΚ είναι ο επανεγκλωβισμός στο ΝΑΤΟ και η επίλυση των διαφορών με την Τουρκία».

Στις 5 Ιουλίου ο κ. Παπανδρέου δηλώνει ότι ο κ. Ράλλης «δεν μπορεί να αναλάβει οποιαδήποτε δέσμευση απέναντι στις ΗΠΑ, το ΝΑΤΟ ή την Τουρκία χωρίς την έγκριση της εθνικής αντιπροσωπείας» και τον καλεί να αναμετρήσει τις ευθύνες του και να συνααινέσει στην άμεση σύγκληση της εθνικής αντιπροσωπείας.

Σεισμοί στο Βόλο, επεισόδια στη Ρόδο για το τουρκικό τουριστικό πλοίο «Γκεμλικ» και ο θάνατος της φοιτήτριας και μέλους της ΚΝΕ Σωτηρίας Βασιλακοπούλου κυριαρχούν στην εσωτερική ειδησεογραφία του Ιουλίου.

Σεισμόπληκτοι της Θεσσαλίας. Δεξιά, ο Μυγιάνης με το χρυσό μετάλλιο μετά την Ολυμπιάδα της Μόσχας.

Στις 11 Ιουλίου πάντως, σε συνέντευξη Τύπου, ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης Α. Παπανδρέου καταγγέλλει τη «συνεχιζόμενη μονόπλευρη και μεθοδευμένη πληροφόρηση του λαού από την κρατική ραδιοτηλεόραση». Με ανοιχτή επιστολή του στον κ. Ράλλη τονίζει ότι ο φορολογούμενος πολίτης δεν πληροφορείται για βασικά ζητήματα που τον αφορούν και παίζουν καθοριστικό ρόλο στην πορεία του λαού και του έθνους. Στην ίδια συνέντευξη ο κ. Παπανδρέου εξηγεί τις θέσεις του ΠΑΣΟΚ για πολυφωνική διοίκηση και ενημέρωση στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα.

Στη Σύνοδο της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ στις 12 Ιουλίου, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κάνει την πρόβλεψη ότι οι εκλογές θα γίνουν το φθινόπωρο του 1980. Επίσης, ο κ. Παπανδρέου εξηγεί ότι η ανάγκη να διατηρηθεί το ήπιο κλίμα, όπως ζητά ο κ. Ράλλης, δεν επιτρέπεται να συγχέεται με την άτονη αντιπολίτευση, με συγχροχάρτι προς τη Δεξιά ή με πράσινο φως στην κυβερνητική πολιτική. Στην απόφαση της Κ.Ε. αναφέρεται ότι στόχος του Κινήματος στις εκλογές «είναι η αποφασιστική νίκη που θα επιτρέψει την αυτοδύναμη εφαρμογή του προγράμματός του». Παράλληλα, δημοσιεύεται απόφαση της Κ.Ε. του ΚΚΕ που θεωρεί εθνική και δημοκρατική ανάγκη την άμεση προκήρυξη εκλογών με το σύστημα της απλής αναλογικής και καθορίζεται ως στόχος του ΚΚΕ το 17%, δηλαδή η συμμετοχή στη δεύτερη κατανομή.

Στις 22 Ιουλίου ο κ. Παπανδρέου αναφέρεται στις διαπραγματεύσεις για την επανένταξη στο ΝΑΤΟ. Δηλώνει ότι «μόνο η Βουλή που θα προκύψει από τις νέες εκλογές —γιατί η σημερινή έχει παύσει να εκφράζει τη βούληση του εκλογικού σώματος— είναι αρμόδια να αποφασίσει για τις επιλογές που αφορούν την ίδια την εθνική μας υπόσταση». Η κυβέρνηση του κ. Ράλλη απαντά (όπως απαντά σήμερα η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ στο ανάλογο αίτημα του κ. Μητσοτάκη), ότι δηλαδή «η παρούσα Βουλή εκφράζει τη βούληση του εκλογικού σώματος μέχρι της λήξεως της υπό του Συντάγματος προβλεπόμενης προθεσμίας». Επιπλέον, ο κ. Παπαν-

δρέου σε δηλώσεις του τονίζει ότι η κυβέρνηση «οφείλει να ενημερώνει ανελλιπώς τη Βουλή για τις διαπραγματεύσεις και ακόμη να υποβάλει στον κοινοβουλευτικό έλεγχο κάθε της ενέργεια».

Ο απολογισμός του καλοκαιριού περιλαμβάνει εκτός από το στρατιωτικό πραξικόπημα στην Τουρκία (11 Σεπτεμβρίου) και τις συνεχείς εμφυλιοπολεμικές αναφορές του κ. Ευ. Αβέρωφ και τη θεσμοθέτηση των «διακοπών εργασίας και περισυλλογής» του κ. Α. Παπανδρέου στην Κέρκυρα. Διακοπές από τις οποίες προκύπτουν ενδιαφέρουσες δηλώσεις και εξαγγελίες, χωρίς όμως αντίκρισμα. Το καλοκαίρι, λοιπόν του 1980 θεσμοθετείται η πολιτική διάσταση των διακοπών με τη συνάντηση, στις 20 Αυγούστου, των λεγόμενων σοσιαλιστών ηγετών της Νότιας Ευρώπης, από τους οποίους κανένας δεν είχε αναδειχθεί ακόμα πρωθυπουργός (Παπανδρέου, Γκονζάλες, Σοάρες, Κράξι και Σαρλ Ενρύ ως εκπρόσωπος του Μιτεράν). Στόχος της συνάντησης είναι η συνεργασία των σοσιαλιστών της Νότιας Ευρώπης για την «ανακοπή της πορείας της Δεξιάς και της αντίδρασης στον ευρωπαϊκό χώρο». Ο κ. Παπανδρέου χαρακτηρίζει τη συνάντηση «ιστορική καμπή, που πραγματοποιείται σε μια περίοδο γεμάτη κινδύνους αλλά ταυτόχρονα γεμάτη δυνατότητες και προοπτικές για την Ευρώπη». Σε ομιλία του μετά το τέλος της συνάντησης τονίζει την ανάγκη για «βαθείς αλλαγές, που επιβάλλεται να γίνουν στην Ελλάδα» με τη διαρκή στράτευση και συμμετοχή του λαού.

Εμπρησμοί και προεκλογική προετοιμασία

Το καλοκαίρι του 1981 δεν φορτίζεται μόνο από την προεκλογική ατμόσφαιρα αλλά και από τους εντυπωσιακούς εμπρησμούς πολλών πολυκαταστημάτων, τις μεγάλες καταστροφές του δασικού πλούτου από τις πυρκαγιές και τον εναγκαλισμό της κυβέρνησης Ράλλη με τους ακροδεξιούς, που είχε απαιτήσει και πέτυχε ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπεύθυνος για τα οικονομικά Ευ. Αβέρωφ. Κυρίαρχα σλόγκαν του ΠΑΣΟΚ και του προέδρου του ότι η κυβέρνηση Ράλλη αποτελεί «κυβέρνηση θερινών διακοπών» (λόγω της αδυναμίας της να παραγάγει κυβερνητικό έργο) και η πολιτική της «καμένης γης» στα οικονομικά. Αυτή τη χρονιά υπάρχουν δύο «διακοπές εργασίας» σε νησιά — τη Ρόδο και την Κέρκυρα.

Αρχές Ιουνίου ο κ. Α. Παπανδρέου ζητάει με επιστολή του στον κ. Ράλλη την άμεση διάλυση της Βουλής και επιπλέον να αναγνωρίσει ο πρωθυπουργός ότι η κυβέρνησή του έχει «ουσιαστικά υπηρεσιακό χαρακτήρα». Απαιτεί επίσης να αποσχει ο κ. Ράλλης «από την ανάληψη δεσμεύσεων που θα φέρουν προσκόμματα στην υλοποίηση του προγράμματος της κυβέρνησης, που θα προκύψει μετά τις εκλογές».

Στις 9 Ιουνίου, στη συζήτηση στη Βουλή για τους εμπρησμούς στα πολυκαταστήματα, ο Α. Παπανδρέου διατυπώνει την άποψη ότι «οι υπεύθυνοι των τρομοκρατικών ενεργειών πρέπει να αναζητηθούν προς την κατεύθυνση της χουντικής δεξιάς και του παρακράτους». Στις 3 Αυγούστου, μιλώντας για τους μεγάλους εμπρησμούς στην Αττική και αλλού, ο κ. Παπανδρέου επισημαίνει την ανάγκη να κινητοποιηθούν όλοι οι Έλληνες για τη διάσωση και προστασία του δασικού πλούτου: προσθέτει ότι απαιτούνται άμεσες και συντονισμένες ενέργειες όλων των φορέων και ζητάει να ενταθούν οι προσπάθειες για να συλληφθούν και να τιμωρηθούν παραδειγματικά οι ένοχοι. «Προειδοποιούμε —δήλωσε ο κ. Παπανδρέου— ότι οι οικοπεδοφάγοι σε καμιά περίπτωση δεν θα μπορέσουν να κερδοσκοπήσουν από τον καμένο πλούτο της χώρας». Δύο μέρες αργότερα ζητά την παραίτηση της κυβέρνησης και αναρωτιέται για το πώς κυβερνήσεις της ΝΔ «δεν μπόρεσαν να συλλάβουν ούτε έναν ένοχο εμπρησμού». Τις κατηγορεί μάλιστα ότι «δεν διαμόρφωσαν ούτε ένα σχέδιο για την αντιμετώπιση των εγκληματικών πυρκαγιών».

Στην 8η Σύνοδο της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ, στις 20 Ιουνίου, ο κ. Α. Παπανδρέου τονίζει ότι στις προσεχείς εκλογές το ΠΑΣΟΚ θα είναι το κόμμα μιας σημαντικής, απόλυτης πλειοψηφίας στη Βουλή. Προσθέτει δε ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ «θα προχωρήσει αυτοδύναμα στην υλοποίηση της μεγάλης Αλλαγής, που ονειρεύτηκαν γενιές και γενιές, χωρίς παραχωρήσεις και συμβιβασμούς. Θα προχωρήσει με στελέχη που δεν προσχωρούν στη συναλ-

Η ανατίναξη του «Σκλαβενίτη» από τον ΕΛΑ.

λαγή, που έχουν αγωνιστική συνείδηση, πίστη στους στόχους, πίστη και σεβασμό στο λαό μας». Αναφερόμενος στις επικρίσεις του ΚΚΕ εξηγεί ότι το ΠΑΣΟΚ δεν χρειάζεται κανενός είδους εγγυητές για την υλοποίηση του προγράμματός του.

Η εκλογική νίκη των Γάλλων σοσιαλιστών, στις 21 Ιουνίου, χαιρετίζεται ως αναγέννηση της ελπίδας για την Ευρώπη και το σοσιαλισμό. Η κυβέρνηση Ράλλη διακόπτει τις συνομιλίες για τις αμερικανικές βάσεις. Στις 4 Ιουλίου ο Α. Παπανδρέου καλεί τον πρωθυπουργό να δώσει περισσότερες εξηγήσεις για τις θέσεις της ελληνικής κυβέρνησης στην πορεία των διαπραγματεύσεων προσθέτοντας: «Ο κ. Ράλλης, εφόσον δεν απαντά, παραμένει εκτεθειμένος όχι μόνο απέναντι στον ελληνικό λαό αλλά επίσης και απέναντι στην ιστορία και το έθνος». Την ίδια μέρα δίνεται στη δημοσιότητα το πρώτο μέρος της διακήρυξης του κυβερνητικού προγράμματος του ΠΑΣΟΚ. Ο κ. Παπανδρέου το χαρακτηρίζει «δημοκρατική πρόταση εξουσίας» και «συμβόλαιο ανοιχτό στο διάλογο με τους κοινωνικούς και συνδικαλιστικούς φορείς».

Τέλη Ιουλίου πραγματοποιείται στην Κέρκυρα σύσκεψη του Α. Παπανδρέου με Έλληνες οικονομολόγους που εργάζονται σε διεθνείς οργανισμούς (με πρώτο τον Γερ. Αρσένη) για την πορεία και τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Σε δηλώσεις του μετά τη λήξη της σύσκεψης, ο κ. Παπανδρέου τονίζει ότι η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θα εφαρμόσει αμέσως την τιμαριθμική αναπροσαρμογή μισθών και ημερομισθίων και την τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας. Δηλώνει επίσης ότι η σύσκεψη επεξεργάστηκε ένα σχέδιο ανάγκης για να αντιμετωπισθεί η οικονομική κατάσταση της χώρας και εξαγγέλλει ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θα μειώσει αισθητά τον πληθωρισμό και θα αυξήσει κατά 3% το ακαθάριστο εθνικό προϊόν. Στις 31 Ιουλίου, με την ευκαιρία της δημοσίευσης του πλήρους κειμένου της διακήρυξης για το κυβερνητικό πρόγραμμα το Κίνημα τους ο πρόεδρος του επισημαίνει ότι «είναι η πρώτη φορά που πολιτικό κόμμα ή κίνημα δίνει στη δημοσιότητα μήνες πριν από τις εκλογές το κυβερνητικό του πρόγραμμα και καλεί το λαό σε ανοιχτό διάλογο, που μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές βελτιώσεις στην τελική μορφή του προγράμματος».

Στα μέσα Αυγούστου γίνεται στη Ρόδο η τέταρτη συνάντηση των ηγετών των σοσιαλιστικών κομμάτων της Νότιας Ευρώπης με συμμετοχή των Παπανδρέου, Ζοσπέν, Κράζι και Σοάρες. Στο κοινό ανακοινωθέν αναφέρεται ότι «η εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ θα είναι πολύ μεγαλύτερης σημασίας για όλες τις σοσιαλιστικές δυνάμεις στην Ευρώπη, πολύ περισσότερο που έρχεται μετά την ιστορική επιτυχία του Φρανσουά Μιτεράν και του Σοσιαλιστικού Κόμματος».

Στα τέλη Αυγούστου οριστικοποιείται ως ημερομηνία εκλογών η 18η Οκτωβρίου. Ο Γεώργιος Ράλλης υποστηρίζει σε συνέντευξή του ότι «ψήφος υπέρ του ΠΑΣΟΚ σημαίνει ψήφο εναντίον των παραδοσιακών μας συμμαχιών και συνεργασιών» και προσθέτει ότι «η αλλαγή για την αλλαγή είναι πολύ επικίνδυνη επιλογή για όσους σκέφτονται επιπόλαια». Απαντώντας ο Α. Παπανδρέου δηλώνει ότι ο «ώριμος ελληνικός λαός δεν παρασύρεται από τις κινδυνολογίες του πρωθυπουργού, γιατί γνωρίζει ότι δεν κινδυνεύει η δημοκρατία, αλλά η ΝΔ που οδηγείται με μαθηματική ακρίβεια στη συντριβή και στον καταποντισμό της στις εκλογές που έρχονται».

Κηρύσσοντας από τις αρχές Σεπτεμβρίου την πανελλήνια εξόρμηση προς την εξουσία, ο Α. Παπανδρέου με ειδική συνέντευξή του στην Εξόρμηση αναφέρεται στους τομείς που θα κοινωνικοποιησει το ΠΑΣΟΚ «μετά από προσεκτική μελέτη των ειδικών συνθηκών σε κάθε περίπτωση και των διαδικασιών αποξήμωσης που προβλέπει το Σύνταγμα». Οι τομείς που θα κοινωνικοποιηθούν είναι τράπεζες, ενέργεια, επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, μαζικές μεταφορές και συγκοινωνίες, ορυκτός πλούτος, μεγάλα ναυπηγεία, οι βιομηχανίες χάλυβα, τσιμέντων και λιπασμάτων, η φαρμακοβιομηχανία και η πολεμική βιομηχανία. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κηρύσσει επίσημα την έναρξη του προεκλογικού αγώνα στις 31 Αυγούστου σε συγκέντρωση στελεχών από όλη την Ελλάδα στο γήπεδο «Σπόρτιγκ». Καλεί τις Ελληνίδες και τους Έλληνες «να ενώσουν τις δυνάμεις τους στο μεγάλο αγώνα για την επιβίωση του έθνους και τη νέα Ελλάδα» και τονίζει ότι το ΠΑΣΟΚ θα προχωρήσει στην υλοποίηση του προγράμματός του «με απόλυτο σεβασμό στο Σύνταγμα, τις δημοκρατικές ελευθερίες και τον πολιτικό πλουραλισμό».

Αναδόμηση, λαχαναγορά και δημοτικές εκλογές

Το φρέσκο στην εξουσία ΠΑΣΟΚ έχει αρχίσει να δείχνει τα πρώτα σημάδια της πολιτικής του: απουσία προγράμματος, λεξιμαγεία, πολιτικός πατερναλισμός και συγκεντρωτισμός. Όλα αυτά βέβαια μέσα σε ατμόσφαιρα πίστωσης χρόνου από τη μεγάλη πλειονότητα του ελληνικού λαού (μετά μάλιστα από την αρχηγία Αβέρωφ στη ΝΔ και τον παροπλισμό του Γ. Ράλλη). Η νέα μαγική λέξη «αναδόμηση» αποτελεί το αποκορύφωμα των πολιτικών και άλλων αυτοσχεδιασμών της κυβερνητικής πολιτικής, που σύντομα οδηγείται σε αδιέξοδο. Τα αδιέξοδα θα λυθούν με την «αναδόμηση» του Ιουλίου, που έχει ως θεαματικότερη αλλαγή την ανάληψη του «νέου» υπουργείου Εθνικής Οικονομίας από τον Γερ. Αρσένη στη θέση του Απ. Λάζαρη. Ορκίζεται υφυπουργός Αθλητισμού ο Κώστας Λαλιώτης ενώ ο Δημ. Κουλουριάνος γίνεται υφυπουργός Οικονομικών στη θέση του Μαν. Δρεττάκη.

Η έντονη προσπάθεια που καταβάλλει η σχεδιάζει η κυβέρνηση στα οικονομικά αρχίζει να κυριαρχεί στα πρωτοσέλιδα των φιλοκυβερνητικών εφημερίδων. Η κυβέρνηση θα δώσει δύο μάχες μέσα στο καλοκαίρι, που θα την οδηγήσουν σε ανάλογες ιδεολογικές επιλογές: τη «μάχη του τελάρου», με τη βοήθεια των συνεταιρισμών προκειμένου να κατατροπώσει τους μεσάζοντες της λαχαναγοράς και του εμπορίου αγροτικών προϊόντων. Και τη μάχη κατά των «συντεχνιών» με αφορμή την παρατεταμένη απεργία των τραπεζικών.

«Η οικονομία —υπογραμμίζει ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου— δεν αντέχει άλλες αδικαιολόγητες ανατιμήσεις ούτε άκαιρες διεκδικήσεις». Στα εγκαίνια της ΔΕΘ, στην πρώτη πρωθυπουργική ομιλία, αναφέρει ότι «ναρκοθετούν την Αλλαγή οι παράλογες απαιτήσεις εργοδωτών και εργαζομένων».

Τα προσκλητήρια για την αύξηση της παραγωγικότητας και τις επενδύσεις συνδυάζονται ολόκληρο το καλοκαίρι με αισιόδοξες εικόνες για την κατάσταση της οικονομίας. Η υποτίμηση της δραχμής —όπως και το 1985— θα έρθει τους χειμωναχτικούς μήνες μαζί με τον λεγόμενο ετεροχρονισμό της ΑΤΑ, δηλαδή την κλοπή της. Κινητικότητα δεν παρουσιάζει μόνο στην περιβόητη «μάχη της λαχαναγοράς» (που συνοδεύεται μάλιστα με ηχηρές θερινές εξαγγελίες «κατά της νοθείας στα τρόφιμα» και του «ηλεκτρονικού ελέγχου στις τιμές») αλλά και στις σχέσεις με την Τουρκία, με την οποία συμφωνείται το γνωστό «μορατόριουμ» στο Αιγαίο. Ο Ανδρέας Παπανδρέου θα μιλήσει στη Βουλή, στις 18 Αυγούστου, για το νομοσχέδιο περί «Εθνικής Αντίστασης» και θα συνοψίσει την κυβερνητική πολιτική στο συγκεκριμένο θέμα:

«Δεν ήρθαμε να δικάσουμε και να διχά-

Η «μάχη του τελάρου» ήταν από τις ηρωικότερες του ΠΑΣΟΚ· χάθηκε και αυτή...

σουμε. Στόχος μας είναι η Εθνική Αντίσταση. Αναγνωρίζουμε την Ενιαία Εθνική Αντίσταση από το μεγαλείο της και σαν συνέχεια του αλβανικού έπους. Ήρθε η ώρα δίπλα στους ήρωες του 1821 να τοποθετήσουμε στην εθνική μας μνήμη όλους αυτούς που έπεσαν την περίοδο 1940-1944». Δεν λείπουν οι πρωθυπουργικές και υπουργικές εξαγγελίες για την οικονομική αποκατάσταση όχι μόνο των αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης αλλά και όλων των πολιτικά αδικηθέντων έως το 1974. Η πορεία προς τις δημοτικές εκλογές του Οκτωβρίου γίνεται χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα μέσα στο ΠΑΣΟΚ

και πάντα στο πλαίσιο της αντίληψής του ως κυρίου πόλου της αλλαγής. Δύο γεγονότα σκιάζουν τη συνολική εικόνα: η παραίτηση του Στ. Παναγιώλη, που κοσμεύεται με καταγγελίες από τον ίδιο τον πρωθυπουργό ότι αποτελεί «νέα μέθοδο αποστασίας», και η αιφνιδιαστική κατάργηση του σταυρού προτίμησης (λίγο μετά τον ανασχηματισμό) που χαιρετίζεται ως κατάργηση των φέουδων και των κομματάρχων και ως τερματισμός της ρουσφετολογίας στην πολιτική μας ζωή. Πριν τον ανασχηματισμό ο πρωθυπουργός είχε περάσει κάποιες μέρες «στοχασμού και εργασίας» στην Κέρκυρα.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ! 1983

Φυλλομέτρημα φακέλων και προεδρία της ΕΟΚ

Το καλοκαίρι του 1983, οι διακοπές στην Κέρκυρα γίνονται στα μέσα Ιουλίου και ο Α. Παπανδρέου —με την παρέα του Γιάννη Αλευρά— φέρεται να μελετά φακέλους και εισηγήσεις, καθώς είναι αποφασισμένος (όπως και το '82) να ρίξει το προσωπικό του βάρος στα εσωτερικά θέματα και ιδιαίτερα στα οικονομικά. Μάλιστα, η κατευθυνόμενη ειδησεογραφία από το νησί των Φαιάκων θέλει τον κ. Παπανδρέου να ασχολείται με τρεις μεγάλους τομείς οικονομικών θεμάτων (Υγεία, Πρόνοια, Δημόσια Διοίκηση - Αποκέντρωση, Ανεργία - Απασχόληση).

Όμως τον Ιανουάριο του 1984, ο Ευ. Γιαννόπουλος θα συνεχίσει να παραμένει υφυπουργός Εργασίας, ο Γ. Γεννηματάς θα μετατεθεί από το υπουργείο Εσωτερικών (θα το αναλάβει ο οπαδός της αποκέντρωσης Μ. Κουτσόγιωργας) και ο Π. Αυγερινός θα τεθεί σε τιμητικό παροπλισμό στο υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας. Από τον Ιούλιο του 1983 η Ελλάδα έχει αναλάβει την προεδρία της ΕΟΚ, το γεγονός δίνει την ευκαιρία για στενές σχέσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας Κων. Καραμανλή με τον πρωθυπουργό. Ο Α. Παπανδρέου επιβεβαιώνει και στη νέα σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ την έμφαση της κυβέρνησής του στα εσωτερικά προβλήματα και στη λεγόμενη «καθημερινή αλλαγή». Μάλιστα διατυπώνει το αξίωμα ότι η καθημερινή αλλαγή είναι i-

σης αξίας με τους στρατηγικούς στόχους και τονίζει την εμμονή του ΠΑΣΟΚ στην καθιέρωση «του σοσιαλιστικού ήθους ως καθημερινής πρακτικής και συμπεριφοράς».

Δεν λείπουν, όμως, και οι διεθνείς φιλοδοξίες, πλην της προεδρίας της ΕΟΚ και πριν την «πρωτοβουλία των έξι». Με μήνυμά του προς τους σοσιαλιστές πρωθυπουργούς της Νότιας Ευρώπης ο κ. Παπανδρέου προτείνει το συντονισμό των ενεργειών τους για κοινή στάση ως προς το δολάριο (η τιμή του αυξάνεται αλματωδώς) και τα άλλα μεγάλα προβλήματα της Ευρώπης. Αντίθετα με τις «γιορτές μίσους», που θεσπίζει η ΟΝΝΕΔ του κ. Αβέρωφ, ο πρωθυπουργός καλεί σε διασφάλιση και διεύρυνση της πολιτικής της «Εθνικής Λαϊκής Ενότητας» με κύριο βάρος τους θεσμούς λαϊκής συμμετοχής.

Ο Λουκιανός στη Βουλιαγμένη είχε και πολύ σουξέ...

Ευρωεκλογές και ανάσες στην Ελούντα

Μετά τα ολίγον ενθουσιαστικά αποτελέσματα των ευρωεκλογών του Ιουνίου, ο Α. Παπανδρέου αρχίζει σειρά συσκέψεων με το ΚΥΣΥΜ, το Εκτελεστικό Γραφείο και ομάδες βουλευτών, προκειμένου να συζητήσει τα προβλήματα εφαρμογής του κυβερνητικού προγράμματος και την πορεία της Αλλαγής. Προετοιμάζεται ο νέος ανασχηματισμός του Σεπτεμβρίου, που θα αναδείξει ισχυρό υπουργό τον Α. Τσοχατζόπουλο και ο οποίος προαναγγέλλεται στις συσκέψεις του κ. Παπανδρέου ως «ανασχηματισμός δυναμικός και προεκλογικός».

Οι διακοπές στην Ελούντα και στην Κέρκυρα είναι συχνές και η σημασία τους προβάλλεται όσο περίπου η μετάβαση του Χριστού στην έρημο και του Αλλάχ στο βουνό. Αρχίζει μπαράζ μέτρων και εξαγγελιών, που όμως το χειμώνα θα πιστοποιήσουν τις επιλογές προς το αντίθετο, δηλαδή το λαϊκισμό. Η μάχη του τελάρου και των συνεταιρισμών καταλήγει σε συμβιβασμό της κυβέρνησης με τους χονδρέμπορους, που παλιννοστούν στη λαχαναγορά. Τα νέα μέτρα για τα ρυθμιστικά σχέδια και τις οικοδομές καταλήγουν στις νομιμοποιήσεις των αυθαίρετων και το νομοσχέδιο για την «εξυγίανση της διοίκησης» και τους νέους διορισμούς στις γνώριμες ρουσφετολογικές επιλογές.

Η φωτογραφία που πάει παντού...

Το νέφος βρίσκεται στα πάνω του ιδιαίτερα μετά τα μέσα Ιουλίου, και για την Κέρκυρα δεν φεύγει μόνο το γνωστό διδυμο Παπανδρέου - Αλευρά (αρχές Αυγούστου αυτή τη φορά) αλλά και ο πρόεδρος της ΝΔ Ευ. Αβέρωφ. Από κεί θα δηλώσει ότι παραιτείται τις 29 Αυγούστου από την αρχηγία, ενώ λίγες μέρες πριν είχε διαβεβαιώσει ότι δεν πρόκειται να παραιτηθεί οικειοθελώς.

Στη νέα σύνοδο της Κ.Ε., την 14η κατά σειρά, ο κ. Παπανδρέου θα επισημάνει ότι «το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών αν και έχει διαφορά σε βάρος του ΠΑΣΟΚ 6,5% από τις εθνικές εκλογές του 1981, είναι μια αδιαμφισβήτητη νίκη της πορείας της Αλλαγής γενικότερα αλλά και του ΠΑΣΟΚ ειδικότερα». Επιπλέον επισημαίνει ότι «ο τύπος της αρνητικής αναμέτρησης Δεξιά - αντιδεξιά» και εφ' όλης της ύλης» που εξάντλησε όλες τις δυνατότητές του, οδήγησε με ευθύνη όλων, χωρίς εξαίρεση, σε υπερβολές φανατισμού και «οργανωτιστικής» επίδειξης. «Πιστεύω, τόνισε ο κ. Παπανδρέου, ότι είναι η τελευταία φορά αυτού του τύπου των εκλογικών αναμετρήσεων».

Μετά τη νέα νίκη η χαλάρωση

Η «τρίκα» εκινείτο δραστηρίως μεσοκαλοκαίριο του '85.

Λίγους μήνες μετά τη δεύτερη εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ θα αρχίσουν να ακυρώνονται όχι μόνο οι προεκλογικές επαγγελίες αλλά και οι μετεκλογικές, όπως η διάψευση για την υποτίμηση της δραχμής, η διαβεβαίωση για το ολιγομελές υπουργικό σχήμα και η υπόσχεση για νέα περίοδο στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα. Μετά την εκλογική νίκη της 2ας Ιουνίου ορκίστηκε η νέα κυβέρνηση, που κατά τον πρωθυπουργό είχε προσωρινό χαρακτήρα μέχρι να ψηφιστεί ο νέος νόμος τον Ιούλιο για το οριστικό σχήμα, που θα ήταν και η κυβέρνηση ολόκληρης της τετραετίας (θα ακολουθήσουν βέβαια τρεις μικρές και μεγάλες «αναδομήσεις», που δεν ονομάζονται πλέον έτσι). Το νέο σχήμα περιλαμβάνει 15 υπουργούς (μεταξύ τους μερικοί πολυθεσίτες, π.χ. ο Γ. Αρσένης αναλαμβάνει τα υπουργεία Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Εμπορικής Ναυτιλίας), δύο αναπληρωτές και μόνο δύο υφυπουργούς. Στις 10 Ιουνίου ο Γ. Αρσένης διαψεύδει τα φημολογούμενα για υποτίμηση της δραχμής και δηλώνει ότι «η φημολογία γύρω από το εθνικό νόμισμα πλησιάζει τα όρια της αντεθνικής ενέργειας». Ανάλογες διαβεβαιώσεις θα δώσει στις 5 Αυγούστου και ο διάδοχός του υπουργός Εθνικής Οικονομίας Κώστας Σημίτης και συγκεκριμένα ότι «δεν πρόκειται να γίνει υποτίμηση του εθνικού νομίσματος, όπως αυτή που πραγματοποιήθηκε την 9η Ιανουαρίου 1983. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας δεν απαιτεί υποτίμηση γιατί θα ενισχύονταν οι πληθωριστικές πιέσεις».

Στη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας στις 17 Ιουνίου ο Α. Παπανδρέου μιλάει για «δέκα το πολύ υπουργούς στο νέο σχήμα» και τονίζει:

«Κερδίσαμε ίσως την πιο σημαντική μάχη των τελευταίων δεκαετιών και στόχος μας πρέπει να είναι φυσικά και η επόμενη τετραετία για να κλείσει οριστικά το θέμα της Δεξιάς "παλαιού τύπου". Κάποια Δεξιά θα υπάρξει στο μέλλον, αλλά όχι ταυτισμένη με τις αμαρτίες του παρελθόντος».

Στις συζητήσεις για τις προγραμματικές δηλώσεις της κυβέρνησης ο πρωθυπουργός διαβεβαιώνει ότι θα συνεχιστεί η πολιτική της προηγούμενης τετραετίας και επαναβεβαιώνει την πίστη του ΠΑ-

ΣΟΚ στο τρίπτυχο «εθνική ανεξαρτησία - λαϊκή κυριαρχία - κοινωνική απελευθέρωση, ως σταθερό στόχο της πολιτικής μας πράξης. Αγωνιζόμαστε για μια κοινωνία δικαίου, χωρίς εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον άνθρωπο, για μια κοινωνία όπου ο άνθρωπος θα ολοκληρώνεται πνευματικά και πολιτιστικά και θα αναπτύσσει δημιουργικά τις πρωτοβουλίες του, δίχως καταπίεση και αλλοτρίωση. Πιστεύουμε τελικά σε μια πραγματικά ελεύθερη κοινωνία».

Το τρίτο δεκαήμερο του Ιουλίου ο Α. Παπανδρέου θα βρεθεί πάλι για διακοπές εργασίας και περισυλλογής στην Κέρκυρα αλλά αυτή τη φορά χωρίς την αποκλειστικότητα του Γ. Αλευρά. Θα βρεθούν εκεί και οι Α. Τσοχατζόπουλος, Γ. Γεννηματάς και Κ. Λαλιώτης (η άλλοτε τρίκα) προκειμένου να συζητήσουν το νέο σχήμα και τη λειτουργία της κυβέρνησης. Κύρια γνωρίσματα του νέου κυβερνητικού σχήματος που ορκίστηκε στις 26 Ιουλίου είναι η «αποχώρηση» των Γ. Αρσένη και Απ. Λάζαρη, η ενίσχυση του Α. Τσοχατζόπουλου ως πρώτου τη τάξει, η συμμετοχή οκτώ μελών του Ε.Γ. (ορισμένοι από αυτούς, με πρώτους τους Γ. Γεννηματά και Κ. Λαλιώτη, θα αναγκασθούν σε παραίτηση λόγω του «διαχωρισμού κυβέρνησης - κόμματος» στη νέα Κ.Ε. του Σεπτεμβρίου, από την οποία θα διοριστεί ένα άχρωμο Ε.Γ.) και η ανάληψη των ραδιοτηλεοπτικών μέσων και της κυβερνητικής εκπροσώπησης από τον Κώστα Λαλιώτη.

Στη ΔΕΘ ο πρωθυπουργός θα γνωστοποιήσει τα πρώτα δείγματα της οικονομικής στροφής, που θα ολοκληρωθεί τον Οκτώβριο με την κρίση στη ΓΣΕΕ, και τις διαγραφές συνδικαλιστών και πολλές εκδηλώσεις κρατικού αυταρχισμού.

Εκτός από τα θέματα της πολιτιστικής πρωτεύουσας, η Αθήνα καλύφθηκε από τα απορρίμματα.

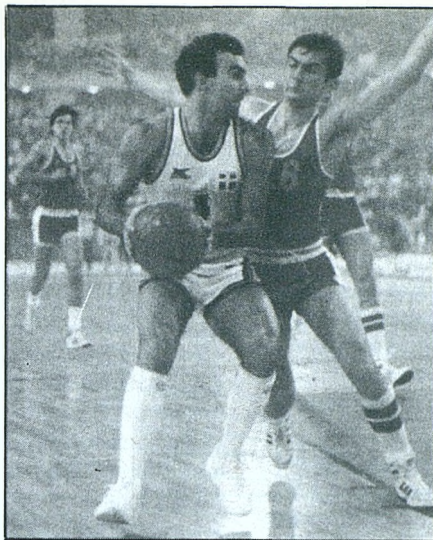
Φροντίδα για τις πυρκαγιές
από τις ακτές του Μεξικού

Την έναρξή του τη σηματοδοτεί η δήλωση του πρωθυπουργού, στα τέλη Ιουνίου μετά την επιστροφή του από το Συμβούλιο Κορυφής στη Χάγη, ότι είναι ικανοποιημένος από τη συμπαράσταση που πέτυχε «υπέρ της Ελλάδας από την Ευρώπη» για τα προβλήματα των σχέσεών μας με την Τουρκία. Αρχίζουν οι ανακρίσεις για το «Φάκελο της Κύπρου», που θα οδηγήσουν σε «γοργή και σε βάθος κάθαρση της εθνικής προδοσίας». Οι διακοπές δεν γίνονται μόνο στην **Κέρκυρα** αλλά και στην **Ισάπα του Μεξικού**, με τις εργασίες της «Πρωτοβουλίας των έξι». Ο Α. Παπανδρέου προτείνει στους ομόλογούς του να πιέσουν τους ισχυρούς Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ ώστε τον έλεγχο των πυρηνικών δοκιμών που γίνονται από τις δύο υπερδυνάμεις να ασκούν επιστήμονες από τις έξι χώρες.

Την ανεμελιά των μεξικανικών διακοπών και τις διαβουλεύσεις για τη μοίρα του πλανήτη διέκοψε για ελάχιστο χρόνο ο υφυπουργός Γεωργίας κ. Κολιούσης ο οποίος και πήρε τις σχετικές οδηγίες για τη μέθοδο κατασβέσεως των πυρκαγιών που είχαν φουντώσει στην ελληνική επικράτεια.

Αδιάκοπες συσκέψεις και σχεδιασμοί στα ανώτατα συλλογικά όργανα με την προεδρία του πρωθυπουργού οδηγούν σε πολλά νέα μέτρα ανάκαμψης της οικονομίας και αντιμετώπισης των κυβερνητικών παραλυσιών (νέο ωράριο εργασίας, νομοσχέδιο για τα ενοίκια, νέες ρυθμίσεις

Ο Γκάλης στο περσινό Μουντιάλ της Μαδρίτης. Αριστερά, η εθνική star που «μεσουράνησε» με καλαθιές στην Επίδαυρο.

για τις προβληματικές και υπερχρεωμένες επιχειρήσεις κτλ.). Στον ανασχηματισμό απομακρύνονται πρόσωπα (όπως η κ. Βάσω Παπανδρέου) που είχαν επιφορτιστεί με την άσκηση συγκεκριμένων πολιτικών στο χώρο τους, προκειμένου τα νέα (Γ. Πέτσος) να εφαρμόσουν τελείως αντίθετες.

Στο ειδυλλιακό περιβάλλον του «Αστέρα» στη Βουλιαγμένη, σε ένα παρατεταμένο γεύμα εργασίας, σαββατιάτικα στις 26 Ιουλίου, συνήλθε το ΚΥΣΥΜ. Μετά το τέλος της συνεδρίασης, ο πρωθυπουργός δήλωσε στους δημοσιογράφους: «Εγώ πάντως απλώς προήδρευσα». Η φράση πέρασε —κι αυτή— στην ιστορία.

Το Σεπτέμβριο στη ΔΕΘ ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ διαβεβαιώνει ότι καρποφορεί η πολιτική της λιτότητας και για το σκοπό αυτό η κυβέρνησή του είναι αποφασισμένη «να αγνοήσει πιέσεις, φόβους για τη δημοτικότητα της και μικρόψυχους υπολογισμούς κόστους και κέρδους για να ολοκληρώσει την προσπάθειά της πιστεύοντας ότι έχει και θα έχει τη συμπαράσταση της μεγάλης πλειοψηφίας του ελληνικού λαού». Όμως οι δημοτικές εκλογές του Οκτωβρίου, οπότε το ΠΑΣΟΚ κατέβηκε στις μεγάλες πόλεις με τα παλιά φθαρμένα ονόματα και με την πολωτική πολιτική των ευρωεκλογών και των εκλογών του 1985, απέδειξαν το αντίθετο.

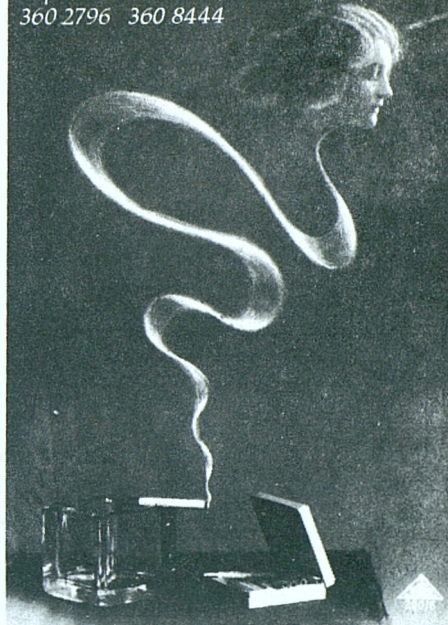
Τα ρίγη του πρώτου φθινοπώρου έγιναν αισθητά στο ΠΑΣΟΚ. Φαίνεται πως τα ευφρόσυνα καλοκαίρια πήραν τέλος...

Στον «Αστέρα», ο πρόεδρος της κυβέρνησης «απλώς προήδρευε».

ιντριγυια

Θεμιστοκλέους & Δερβενίων 60
360 2796 360 8444

Η INTΡΙΓΚΑ

κάθε μέρα από τις 8 μ.μ.
όλο το καλοκαίρι στον πεζόδρομο
Θεμιστοκλέους και Δερβενίων

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ
Μύθοι του Αιγαίου

Μπ. Αντωνίου, Τ. Κυπριανίδης, Γ. Μηλός, Θ. Τσεκούρας: Μύθοι του Αιγαίου

Τ. Κυπριανίδης: Η «κρίση της Αλλαγής» και οι προοπτικές της Αριστεράς

Α. Μητρόπουλος: Το μέλλον του συνδικαλιστικού κινήματος

Η. Ιωακείμογλου: Από την απαξίωση του κεφαλαίου στην αναδιάρθρωση της παραγωγής (1973-1985)

Χ. Βερναρδάκης και Γ. Μαυρή: Τα κοινωνικά μπλοκ και οι σχέσεις εκπροσώπησης στη σύγχρονη ελληνική ιστορία

Α. Ανδρέου: Ιδιωτική εκπαίδευση. Προσανατολισμός, διάρκειες και τομές. (Ιστορική προσέγγιση)

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 20

Αρχαιοπληξία, πτωχαλαζονεία και αυθαιρεσία

Στα σαλόνια και στα μπαρ, Κολωνακίου και πέριξ, η νεορθοδοξία και ο μεγαλοϊδεατισμός γενικά, και ειδικότερα στην αρχαιοπληκτική μορφή τους που μας αφορά εδώ, είναι από γραφικά έως χαριτωμένα, μολονότι δεν κυκλοφορούν ξυλάρμενα μ' ένα ποτό στο χέρι, παρά απηχούν απόψεις συγκεκριμένες (ιδεολογία, άρα, συγκεκριμένη) που καλλιεργούνται σε άλλους θύλακες εξουσίας, τα πανεπιστήμια λ.χ. ή και λίγο παραπάνω, και απεργάζονται, λοιπόν, πολιτική και εξουσία.

Αν τώρα περάσουμε από τα σαλόνια και τα μπαρ σε μορφές και σχήματα της καθαυτή εξουσίας (αν λησμονήσουμε δηλαδή προς στιγμήν πως τα σχόλια και τα μπαρ είναι εξουσία), το γραφικό, ανεβασμένο στην πανεπιστημιακή έδρα ή τον υπουργικό θώκο, παύει να είναι γραφικό — και το χαμόγελο έχει μόνο δόντια.

Φτάσαμε στον Αντώνη Τρίτση, εκ παραδόσεως παραδοσιόπληκτο, ρεμβώδη νοσταλγό άλλοτε των συλλογικών μορφών έκφρασης στα λαϊκά πανηγύρια, τώρα του αρχαίου κλέους, της αττικής, και πιο πίσω ακόμα, γλώσσας και της ελληνοχριστιανικής αγωγής, τον Αντώνη Τρίτση που εντάσσει ακόμη και αυτή την αμετροέπειά του και το φανταρισμό στην προσωπική του γοητεία: καθότι ευάερος και συμπαθής, το άλας της πεζής κοινωνικοπολιτικής ζωής μας, ο δικός μας δηλαδή Κατσιφάρας, λίγο πιο σικ, πιο λίγο κιτς, Αντώνης Τρίτσης.

Μα ο Αντώνης Τρίτσης είναι υπουργός, ο αρμόδιος υπουργός

Παιδείας, και εδώ εξαντλείται και σταματά το γραφικό. Η αμετροέπεια, η αλαζονεία και ο αυταρχισμός, βασικά εργαλεία της πολιτικής βούλησης και πράξης του Αντώνη Τρίτση, και της κυβέρνησης που τον όρισε υπουργό της, με την ισχύ και την αυθαιρεσία της εξουσίας παίρνουν καινούργιες, πολύ πιο επικίνδυνες διαστάσεις.

Ο Αντώνης Τρίτσης τώρα εκδίδει διαταγές. Να επανέλθουν τα αρχαία στο γυμνάσιο — ή και στο δημοτικό, «με παιχνιδίσματα», λέει. Γιατί μόνο παιχνίδια ξέρουμε εμείς, και τσαλίμια. Αφού τα μείζονα θέματα της εκπαιδευτικής πολιτικής, που θα έπρεπε, μαζί με την εξωτερική πολιτική λ.χ., να στοιχειοθετούν κυβερνητικό πρόγραμμα που υποβάλλεται προεκλογικά προς έγκριση, γίνονται κόλπα ακροβατικά, ξαφνική ζείμπεκιά σε στιγμή μερακλώματος, μαγκιά και τσαμπουκάς του εκάστοτε «αρμοδίου». Και το κεφαλαιώδες πρόβλημα της γλωσσικής αγωγής γενικά, ή το πολυδαίδαλο θέμα της διδασκαλίας των αρχαίων, γίνεται στα χέρια και στο στόμα του κ. Τρίτση νερό του Καματερού και Κολοσσός της Ρόδου.

«Ερίξε ο τρελός μια πέτρα στο πηγάδι, και θα χρειαστούν τριάντα γνωστικοί για να τη βγάλουν», λέει η παροιμία που μας τη θυμίζει τις μέρες αυτές ο καθηγητής Φάνης Κακριδής (ΤΑ ΝΕΑ, 9 Ιουλίου).

Και αν έτσι ο τρελός, σκεφτείτε ο Τρίτσης...

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ν. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

Έφυγε τελικά ο Στέφανος Κουμανούδης. Το βράδυ, στις 3 του Ιούλη ανάμεσα σε φίλους και παλιούς μαθητές του. Ήταν ο πιο σημαντικός Έλληνας επιγραφικός της μεταπολεμικής περιόδου αλλά ταυτόχρονα και ένας από τους πιο μαχητικούς ερμηνευτικούς αρχαιολόγους. Την αρχαιολογία και την επιγραφική τις έβλεπε μόνο σαν κλάδους βοηθητικούς της ενιαίας ερμηνευτικής και συνθετικής αρχαιολογικής επιστήμης, που σαν μοναδικό σχεδόν στόχο θα πρέπει να έχει την ανασύνθεση της ζωής του αρχαίου κόσμου κι όχι την αναλυτική και μηχανική κατάρτησή της.

Ο ίδιος ήταν ασυμβίβαστος στην επιστημονική του δουλειά και δεν δίσταζε ποτέ να αντιταχθεί σε πρόσωπα και καταστάσεις όποτε έκρινε ότι βλάπτονται τα αρχαία ή, ακόμα, ότι εμποδίζεται η σωστή προβολή τους για λόγους εθνοκαπηλείας ή απλής σεμνοτυφίας. Όλη του την αγάπη για το παρελθόν και την ιστορία του τόπου εκφράζει επιγραμματικά στην «εντολή» που δίνει στο τέλος του έργου του «Ελληνική Αρχαιολογία» (όπου δίνει και τις απόψεις του για τους στόχους που θα έπρεπε να είχε και αυτούς που δυστυχώς κατάντησε να έχει η αρχαιολογία στην Ελλάδα): *Αγάπα το αρχαίο σου ως σεαυτόν*.

Εκτός απ' την «Ελληνική Αρχαιολογία», έχει εκδόσει και τη «Θηβαϊκή Προσωπογραφία», και, σε συνεργασία με το μαθητή του Άγγελο Μαθαίου, τις «Αρχαίες Ελληνικές Επιγραφές». Ανάμεσα στα άρθρα του περιλαμβάνονται πολλές δημοσιεύσεις επιγραφών καθώς και μερικά σημαντικά ερμηνευτικά θεωρητικά άρθρα με αρχαιολογικό θέμα όπως: «Περικόπησαν τα πρόσωπα», «Θεσέως σηκός», «Μαραθών». «Perhaps Usually Certainly» κτλ. Παράλληλα μετάφρασε τους «Μιμίμβους» του Ηρώδου σε συνεργασία με τον Σ. Κακίση (1981) και, αριστουργηματικά, τους «Αχαρνείς» του Αριστοφάνη (1985). Πρόσφατα είχε μεταγράψει και ετοίμασε την έκδοση του ημερολογίου του Στέφανου Α. Κουμανούδη, που ήταν μια από τις σημαντικότερες μορφές της αρχαιολογικής επιστήμης του 19ου αιώνα, και ο μεγαλύτερος Έλληνας επιγραφικός.

Η μαχητική του στάση απέναντι στα συμβαίνοντα στο χώρο της αρχαιολογίας αλλά και γενικότερα στην πολιτιστική ζωή του τόπου εκφράστηκε και μέσα από τις συνεργασίες του στο «ΑΝΤΙ», που φιλοξένησε αρκετές φορές άρθρα του.

Την προσφορά του στην αρχαιολογική επιστήμη, και ειδικότερα στην επιγραφική, πέρα από το πλήθος των νέων στους οποίους προσπάθησε και μετάδωσε την αγάπη του γι' αυτές, την ολοκλήρωσε και με την ίδρυση της Ελληνικής Επιγραφικής Εταιρείας, σωματείου για την ανάπτυξη των επιγραφικών σπουδών στην Ελλάδα.

Με τις ευρύτερες λογοτεχνικές και καλλιτεχνικές του γνώσεις και η ευαισθησία του στην αποδοχή των σύγχρονων ρευμάτων, ασχολήθηκε και με τη μετάφραση κειμένων του υπερρεαλισμού. Έτσι μετάφρασε εξαιρετικά δύσκολα κείμενα όπως τον Α. Μπρετόν, *Ο τρελός έρωτας*, *Νάντια*, κ.ά., του Τριστάν Τσαρά, *Ο υπερρεαλισμός και ο μεταπολεμικός*, του Λουί Αραγκόν, *Ο χωρικός του Παρισιού*, του Τζιόρτζιο ντε Κίρικο, *Ο εβδόμος*, κ.ά.

Σημειωματάριο Ειδήσεων

● Τα νέα είναι σύντομα, απλά, καθημερινά. Αυτή τη φορά είπα να ξεχάσω όλο αυτό τον βομβαρδισμό των πληροφοριών που μας αγχώνει και δίνει σε όλους μας την αίσθηση πως «κάτι τρέχει». Άλλωστε στο περασμένο τεύχος είχαμε την ευκαιρία να αναφερθούμε αρκετά διεξοδικά στα πολιτιστικά συμβάντα του φετινού καλοκαιριού και να δώσουμε έναν «μικρό οδηγό» για όσα γεγονότα κρίναμε σκόπιμο να επισημάνουμε.

● Η Αθήνα αδειάζει σιγά σιγά παρά τις αρχικές προβλέψεις: ο πνιγμένος από τα μυαλά του πιάνεται και οι κάτοικοι του άστεως επινόησαν το νέο είδος των διακοπών: επίσκεψη στα πατρογονικά ή σε φίλους που διαθέτουν εξοχικό σπίτι και θέλουν το κάμπινγκ. Μέχρις ότου ανέλθει το εισόδημά μας «από την ευτυχή έκβαση» των μέτρων του κ. Σημίτη, προσπαθούμε με τη βοήθεια και της πατροπαράδοτης ελληνικής ευφυΐας να επιβιώσουμε. Στο τέλος θα καταφέρουμε να περάσουμε άλλο ένα χαρούμενο καλοκαίρι. Από τις ακρογιαλιές και τις βουνοκορφές φτάνουν κι έρχονται μηνύματα:

● Στη Νεφέλη: *Πρόσεχε το κρασί του Ρήνου...*

● Στο φίλο Δ.Δ. από το Σαν - Αντόνιο των ΗΠΑ: *Ευχαριστούμε πολύ για την καταπληκτική φωτογραφία που μας έστειλες. Ανάμενε έκπληξη. Έχεις μικρό γιό και μας το έκρυβες;*

● Στον παλιό του κουμπάρο στο Δήλεσι ο Χ.Ν. στέλνει πολλές ευχές με σημείωμά του μέσω του περιοδικού: *«Βρε παιδί μου τι είναι πάλι ετούτα τα καμώματα; Βάπτισες το παιδί με*

κουμπάρο εκείνον τον παλαιοκομματικό της ΝΔ, στο ίδιο στίλ που έκαμε βαφτίσια και ο Λαλιώτης; Τι περιμένεις από αυτόν; Αλλά, πού να πάρεις χαμπάρι! Εδώ κοτζάμ Λαλιώτης ξέχασε ποια τύχη επιφυλλάσει ο Ανδρέας στους κουμπάρους του: Γερονικόλος, Αρσένης και λοιποί... Και συ, σαν άλλος μικρομεσαίος την πάτησες με τον παλιοκομματικό».

● Σήμερα πορτάζουν οι *Μαρίνες*. Χρόνια πολλά στην *Μαρίνα* του Δημήτρη και την άλλη *Μαρίνα* του άλλου Δημήτρη (να της ζήσει και το νεογέννητο), την πάλαι ποτέ *«Μαρίνα των Βράχων»* και την άλλη που μας βγήκε από τα βραχάκια.

● Θαλασσινό το μήνυμα και από το βιβλιοπωλείο *«Κουτί της Πανδώρας»*, Βύρωνος 9 στην Πλάκα: λειτουργεί έκθεση το μήνα αυτό με θέμα *«Θαλασσινές Αναμνήσεις»*.

Βουτήχτε!

● Τέλος, στο σεβαστό καθηγητή *Φάνη Κακριδή* που ξέσπασε για τα παιχνιδίσματα του, τον πρωθυπουργό. Από την Τρίτη θα συνιστούσε η στήλη να διαβάζει τότε - τότε και την έγκυρη *«Αυριανή»*. Ο κ. Κακριδής τότε, δεν θα επικαλούνταν, στην απελπισία του, τον πρωθυπουργό. Από την *«Αυριανή»* θα μάθαινε ότι ο πρωθυπουργός ήξερε και ενέκρινε τις πρωτοβουλίες του υπουργού του. Έτσι είναι δυστυχώς κύριε Φάνη μας. Και *«μεις που πιστέψαμε στην Αλλαγή κλπ. κλπ.»* πάνε αυτά, τελειώσανε. Ας κάνουμε όλοι σκόνο και την αυτοκριτική μας...

ΜΑΤΣΗ ΧΑΤΖΗΛΑΖΑΡΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟ, 1941

πόσην αγάπη
εσύ Χάροντα στυγνέ
ρήμαξες φέτος

ΜΑΤΣΗ ΧΑΤΖΗΛΑΖΑΡΟΥ

λέξεις γανώνων
μήπως και αποκάνω
για μας τη θανή

ΜΑΤΣΗ ΧΑΤΖΗΛΑΖΑΡΟΥ

«Ήρθαν τα κτήνη κι έχωσαν τις τριχωτές τους μούρες μεσ' στους κάλυκες των άσπρων λουλουδιών.

Έτσι το αίμα έσταξε και μετά κατακυλούσε απ' τις κοιλιές και τους λαγόνες των βουνών κάτω στις πολιτείες.

Κι οι πολιτείες μας γίνανε τέλματα κόκκινα κι αλαλάζοντα —πηγάδια χαινόντα που 'κραζαν το διαβήτη με κανένα ακρωτηριασμένο πόδι, ή με το πυώδες στόμα ενός μωρού που αντί για γάλα θηλάζε χολή».

20.11.1941

Σημ. Α.Ξ. Το ποίημα αυτό με τον αριθμό 36 βρίσκεται τελευταίο σε τετράδιο όπου η Μ. Χ. έχει καθαρογράψει τα πρώτα της ποιήματα, χρονολογημένα από το 1939 ως το 1941. Δέκα απ' αυτά περιέχονται στο «Μάης Ιούνης και Νοέμβρης». Δημοσιεύεται πρώτη φορά. Μεταδίνει ζωηρά τη ζοφερή ατμόσφαιρα του πρώτου εκείνου χειμώνα της Κατοχής.

Για τη Μάτση Χατζηλαζάρου

Η Μάτση Χατζηλαζάρου με τη φίλη της Γεωργία Παπαγεωργίου.

Το ΑΝΤΙ, με το μικρό αφιέρωμα στη Μάτση Χατζηλαζάρου που ακολουθεί, θα ήθελε καταρχήν να αποτίσει φόρο τιμής στη σημαντική αυτή ελληνίδα ποιήτρια που πέθανε την Τρίτη 16 Ιουνίου 1987.

Η Μάτση Χατζηλαζάρου, ερωτική και γήινη, δε λογάρισε ποτέ την υστεροφημία. Με τον ανήσυχο και πλάνητα βίο της, τον γεμάτο περιέργεια και δίψα για τη ζωή, δεν έδωσε τη δυνατότητα, καταρχήν τουλάχιστον, στη συστηματική γνωριμία με το έργο της. Η Μάτση Χατζηλαζάρου, με την εκρηκτική πρώτη εμφάνισή της στα ελληνικά γράμματα, έδωσε το στίγμα της μεγαλοσύνης της και «τιμωρήθηκε» από τους εχθρούς της ανανέωσης της ποίησης με την έμπρακτη διακήρυξη της απελευθέρωσης ποίησης και ζωής «τιμωρήθηκε» από τους πουριτανούς, άλλοτε και τώρα, με τη σιωπή.

Το ΑΝΤΙ με τις σελίδες που ακολουθούν, θα ήθελε να συμβάλει στη γνωστοποίηση του έργου της σε ευρύτερα σύνολα αλλά και να προσφέρει ένα αρχικό αλλά σταθερό σημείο αναφοράς για περαιτέρω μελέτη και έρευνα του έργου της. Προς την κατεύθυνση της «διασταύρωσης», αφενός της προσωπικότητας και αφετέρου του έργου της, καταθέτουμε μια σειρά από κείμενα, που συγκεντρώνουν μια πρώτη βασική ύλη εκκίνησης για το άγνωστο αλλά πάντοτε ζητούμενο ακροατήριο της ποίησης.

Όπως έλεγε ο Αντρέας Καραντώνης στο κριτικό εκείνο σημειώμά του στα «Νέα Γράμματα», μιλώντας για τα πρωτοφανέρωτα ποιήματα της τότε Μάτσης Ανδρέου: «Μάης, Ιούνης και Νοέμβρης» Ίκαρος 1944, πως «ρίζα της ρίζας των ποιημάτων των αυτών είναι ο έρωτας φεύγοντας με κύκλους ολοένα πιο ανοιχτούς και τολμηρούς καθώς τείνουν προς τη σύλληψη του κεντρικού νοήματος της ζωής και ξαναγυρίζοντας πάλι σαν ένα είδος Σαπφικής αποθέωσης».

Αυτό πιστεύω κι εγώ τώρα σαν την μόνη αλήθεια σε όλο το συντελεσμένο έργο της με το όνομά της πια, Μάτση Χατζηλαζάρου, που είναι: «Έρωσ μελαγχρινός» (1979), «Εφτά γραφτά στα ελληνικά» (1984), «Το δίχως άλλο - αντίστροφη αφιέρωση» (1985).

Έτσι, μέσα από αυτά όλα, ξανακούω την ξεχωριστή φωνή της να ξαναλέει σε άσβηστον αντίλαλο:

«ιοί άοκνοι
παρεμβαίνουν θεριστές
σε τόσους βίους...»

και ανοίγοντας σε ελπίδας χαραυγή του κόσμου, μας λέει: «τότε ένα βίος της ποίησης δε θα βρίσκεται πια για κανέναν στο υπερπέραν...».

Μα θα μπορούσε ακόμη κανείς να σημειώσει εδώ τους πολλούς με τόση σημασία υπογραμμένους άλλους στίχους της, αλλά προτρέπω και παρακαλώ να διαβαστούν όλοι οι στίχοι όπως σε πρώτη ανάγνωση, που είναι όλο το δώρο που μας άφησε της ζεστής καρδιάς της, σαν το συγκεκριμένο καλοκαίρι που νιώθουμε το χειμώνα για τις ακρογιαλιές μας τις ακόμα αχάλαστες που τόσο αγάπησε.

Και τελειώνω αυτές τις γραμμές μου για την ποιήτρια:

Μάθησε ο καιρός
τριαντάφυλλο· πού ξέρεις
ομορφιά δίχως πόνο;
Άπονη ομορφιά,
σε ανάμνηση έτσι μένει.

Δ.Ι. Αντωνίου

ΜΑΤΣΗ ΧΑΤΖΗΛΑΖΑΡΟΥ

Χρονολόγιο

1914 Γεν-
νάριος 17

Γέννηση Μαρίας - Λουκίας Χατζηλαζάρου, κόρης του Κλέωνος και της Βιργινίας, στη Θεσσαλονίκη. (Ο πατέρας του Κλέωνος ήταν ο Περικλής Χατζηλαζάρος, πρόξενος της Αμερικής στην Τουρκοκρατούμενη Ελλάδα, που γνώρισε στη Γενεύη, κατά τη διάρκεια των σπουδών του, την Αμερικανίδα κόρη γερουσιαστού από την Βιρτζίνια Loucy Caar Upton και την παντρεύτηκε). Η οικογένεια Χατζηλαζάρου, κατά τη διάρκεια του Α' παγκοσμίου πολέμου, επιβιβάζεται νοσοκομειακού πλοίου και αναχωρεί για τη Νότια Γαλλία. Και από κει μεταβαίνει στη Ρώμη. Με τη λήξη του πολέμου το 1919 επιστρέφουν στη Θεσσαλονίκη και το 1920 με 1921 εγκαθίστανται στην Αθήνα. Η Μάτση σπουδάζει «κατ' οίκον», όπως ήταν η συνήθεια για τα κορίτσια καλών οικογενειών της εποχής. Η οικονομική χρεοκοπία του Κλ. Χατζηλαζάρου οδηγεί σε σκληρή αναμέτρηση με την πραγματικότητα.

1931 Γάμος με τον βαυαρικής καταγωγής Καρλ Σούρμαν (ως το 1936). Εργάζεται στις «Λαϊκές Τέχνες», το γνωστό κατάστημα του Καραπάνου, όπου και γνωρίζεται με την Εριφύλλη Καρτάλη.

1934 Πεθαίνουν οι γονείς της, ο ένας μετά τον άλλον, μέσα σε έξι μήνες.

1937 Γάμος με τον γεωπόνο και αρχιτέκτονα κήπων Σπύρο Τσαούση (ως το 1938).

1939 Γάμος με τον ποιητή Αντρέα Εμπερικό (ως το 1943).

1944 Εκδίδει με το ψευδώνυμο Μάτση Ανδρέου το *Μάης, Ιούνιος και Νοέμβριος*, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα Ιουνίου 1944 (εξώφυλλο και προμετωπίδα του Διαμ. Διαμαντόπουλου, χαραγμένο από τον Γιώργο Μανουσάκη).

Δημοσιεύει: «Γητειά», *Τα Νέα Γράμματα*, χρόνος Ζ', Ιούλης 1944, αρ. 4 σ. 278.

Δεσμός με τον ποιητή Αντρέα Καμπά (ως το 1946).

1945 «Δύο διαφορετικά ποιήματα», *Τετράδιο Πρώτο*, Αθήνα, Απρίλης 1945.

Φεύγει με υποτροφία του Γαλλικού Ινστιτούτου για τη Γαλλία το Δεκέμβρη.

1946 Συμβίωση με το ζωγράφο Χαβιέρ Βιλατό (ως το 1954).

1948 «Psychanalyse» και «Tasemi» (στα γαλλικά), *Le temps de la Poésie*, GLM, Ιούλιος 1948, σσ. 35-38.

1949 Cinq Fois (με 6 γκραβούρες του Χαβιέρ Βιλατό), εκδ. GLM, Παρίσι Μάρτιος 1949.

1951 Chants Populaires des Grecs, εκδ. GLM, Παρίσι, Μάρτιος 1951 (μετάφραση).

Δύο από τις χαλκογραφίες του Χαβιέρ Βιλατό για το «Κρυφοχώρι», ουσιαστικά πορτρέτα της Μάτσης.

Κρυφοχώρι (εκδ. Τετράδιο αρ. 14) Αθήνα, Οκτώβριος 1951 (με 4 χαλκογραφίες του Χαβιέρ Βιλατό).

1954 «L' araignée - Images», «Guèpres», *Les Lettres Nouvelles*, 2ος χρόνος, Μάιος 1954, αρ. 15, σσ. 696-700.

1957 Συμβίωση με τον Κορνήλιο Καστοριάδη στο Παρίσι (ως το 1958) και πρώτο ταξίδι στην Ελλάδα.

1958 Επιστροφή και επανεγκατάσταση στην Αθήνα.

1959 Μπαίνει στον ΕΟΤ όπου εργάζεται ως το 1964.

1964 Επανεγκατάσταση στο Παρίσι. Εργάζεται στο κατάστημα Βαράγκη.

1973 Οριστική επιστροφή στην Ελλάδα. Εργάζεται στη Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων της Εμπορικής Τράπεζας (ως το 1984).

1979 *Έρως Μελαχρινός*, εκδ. Ίκαρος) Αθήνα, Ιούλης 1979.

1980 «50.000.000 πεθαμένοι κάθε χρόνο», «Μια χαλκογραφία του Javier Vilató». «Αυτός που βλέπει αλήθειες», «Φαύνος», «Κλειώ 1979. Χαλκός σφυρήλατος 2.30 εκ.», «Ψυχανάλυση»: Ποίηση '80, Θανάσης Θ. Νιάρχος, Αντώνης Φωστιέρης.

1982 «21 τριστίχα», *Η λέξη*, Γενάρης '82, σσ. 24-25.

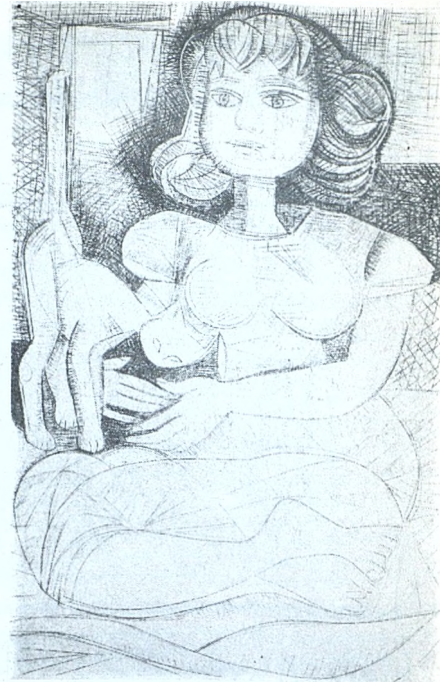
«Ecrire France», GLM (αφιέρωμα) εκδ. Fata Morgana, Παρίσι 1982.

1984 «9 του Σεπτεμβρίου του 1980» *ΑΜΗΤΟΣ, στη μνήμη Φώτη Αποστολόπουλου* (ΚΜΣ), Αθήνα 1984, σσ. 27-28.

7 x 3 (εκδ. Τυπογραφείο Κείμενα), Αθήνα, Ιούλης 1984.

Το Δίχως Άλλο - Αντίστροφη Αφιέρωση - Dedicace à rebours (εκδ. Τυπογραφείο Κείμενα), Αθήνα, Δεκέμβριος 1985.

1987 Ιού-
νης 16 Θάνατος Μάτσης Χατζηλαζάρου.

Επιλογή Κριτικογραφίας

Σταύρος Βαβούρης, *Νεανική Φωνή* (8), 1944.

Αντρέας Καραντώνης, Μάτσης Ανδρέου: Μάης, Ιούνιος και Νοέμβριος (ποιήματα) 1944, *Νέα Γράμματα* (χρ. 2', Εχ. 4, Ιούλιος 1944) σσ. 321-322.

Ιππόκαμπος, *Λογοτεχνική και καλλιτεχνική εφημερίδα*, εκδ. του Τετράδιου, Αθήνα, Απρίλης 1945.

Φιλολογικά Χρονικά (τ. Γ', τχ. 26, Μάης 1945) σ. 109.

Άρης Δικταίος, *Αναζητητές προσώπου*, (εκδ. Φέξης) Αθήνα 1963, σσ. 171-173.

Επίκαιρα, 29.11.1979 (Τάκης Μενδράκος). *Ελευθεροτυπία*, 4.11.1979.

Φ. Αμπατζοπούλου, *Δεν άνθησαν ματαιώς* (εκδ. Νεφέλη), Αθήνα 1980, σσ. 254-258, 384.

Ξ. Συγγελάκη, «Η ποιήτρια του αμφορέα του Πικάσσο», *Η Αυγή*, 11.5.83.

Για την τηλεοπτική παρουσίαση της Μάτσης Χατζηλαζάρου σε σκηνοθεσία Φρίντας Λιάπα, δες, Οκτώβριος 1984:

Αναστασίας Λαμπρία, «Πετυχημένο άνοιγμα», *Μεσημβρινή*, Ντένις Γκολέμα, «Οι καλές εκπομπές του χρόνου...», *Τα Νέα*, Χάρης Λουκάκου, «Μια γυναικεία εκπομπή με ευαισθησία», *Η Αυγή*, Μηνά Χρηστίδη, «Η σταγόνα στον ωκεανό», *Ταχυδρόμος*.

Άντεια Φραντζή, «Το ερωτικό τοπίο της Μάτσης Χατζηλαζάρου», *Αντί* (282, 1.3.85).

Ειρήνη Λεβίδη, «Από τις όχθες του Αμούρ (7 x 3)», *Το Τέταρτο* (Μάιος 1985).

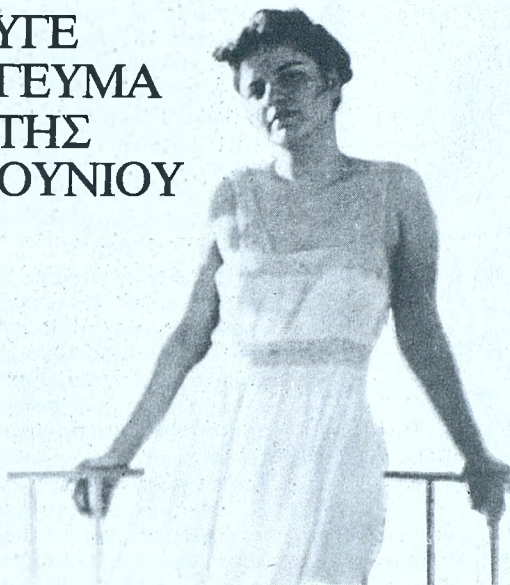
Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, «Η ερωτική διεκδίκηση του κόσμου», (Το δίχως άλλο. Αντίστροφη αφιέρωση), *Η Αυγή* (4.3.1986).

Μ(άνος) Χ(ατζιδάκις), Μάτση Χατζηλαζάρου: «Το δίχως άλλο», *Το Τέταρτο*, (Μάρτιος 1986).

Στάθης Τσαγκαρουσιάνος, «Έμαθα πάρα πολλά από τους άνδρες» - συνέντευξη της Μάτσης Χατζηλαζάρου, *Ελευθεροτυπία* (2.11.1986).

ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΤΣΗ ΧΑΤΖΗΛΑΖΑΡΟΥ

ΠΟΥ ΕΦΥΓΕ
ΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ
ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ
ΣΤΙΣ 16 ΙΟΥΝΙΟΥ
ΤΟΥ '87

Δεν ξέρω ν' αναλύω τους ποιητές, γι' αυτό θ' αρχίσω απ' τα προσωπικά μου.

Πέθανε σιωπηλά μια αληθινή ποιήτρια και μια αληθινή Κυρία. Και τα δυο τα έχτισε με την ίδια της τη ζωή, την παιδεία της και τ' ασίγαστο πάθος της για τη ζωή και τον έρωτα.

Σαν ήμουν πολύ νέος, τη ζούσα από μακριά. Είτανε φίλη του φίλου μου Αντρέα Καμπά. Και ήταν απλησίαστη. Ένα αληθινό ερωτικό όνειρο, έτσι καθώς γελούσε, γέροντας το κεφάλι της στον ώμο του Αντρέα. Πάντα ξεχνούσε τ' όνομά μου. Δεν ήμουν μέσα στην τροχιά της. Μα εγώ τη ζούσα από μακριά κι επαναλάμβανα τους στίχους της, την ώρα που επέστρεφα το βράδι σπίτι μου.

*Απλώνω την αγκαλιά μου και συνάζω,
όλα τα μάτια, και τους καημούς, τα βράχια, τ' ακρογιάλια.
Απλώνω την αγκαλιά μου και συνάζω,
όλους τους ασφόδελους που φύτεψα στα βράχια, όλα μου
τα μεράκια, τα ντέρτια — το τσιφτετέλι και το ζεϊμπέκικο,*

Ήταν η εποχή που ανακαλύπταμε το ρεμπέτικο και την απελευθέρωση των αισθήσεων. Οι δρόμοι ακόμη ακίνδυνοι, φιλοξενούσαν τρυφερά το βράδυ τις ανησυχίες μας και τις γυρνούσαν σε Μουσική.

Ετούτες τις λαχτάρες του Μαγιού πώς να τις σβήσω;

Μονόροφα σπίτια με τις αυλές και τις ερεθισμένες αναπνοές, κάναν το δρόμο πιο ζεστό κι απ' το κρεβάτι μας. Και σπαρταρούσαμε στα πεζοδρόμια λέγοντας «Καληνύχτα» στον Τ.Σ. Έλλιott.

*Εχάσαμε τα φρένα μας, γιατί ζητάμε το τραγούδι μας
Δεν το λένε μονάχα
ούτε ελευθερία
ούτε έρωτα
ούτε πέος
ούτε βλάστηση, γονιμοποίηση
ούτε σχήμα
ούτε πάθος
ούτε και πόνο*

Η Μάτση πρωταγωνιστούσε. Τρόπαιο στους διαλυμένους συντρόφους μας, έτοιμους να χαθούν.

*έρωτα, αγάπη, πόθο, ηδονή,
Έρωτα, Έρωτα.*

Στο πλάι από κοντά η Ασφάλεια, το Κράτος, η Μακρόνησος, το έθνος με τη μορφή ενός παραδοσιακού χαφίε, με τα ψαλτήρια και τους Δεσποτάδες και με το γκονγκ να μας θυμίζει κάθε πρωί πως είμαστε γ έ ρ ο ι τριών χιλιάδων ετών.

Ασφυξία. Χωρίς τον μπαγλαμά και το ασηχτήρ του μπουζουκιού, χωρίς το χασικλίδικο καμμό της μάγισσας και το χορό μιας αλεξανδριανής φελλάχας, θα 'χαμε γίνει πρόβατα έτοιμα για σφαγή, στ' όνομα πάντα του Πατρός, παντός υιού και κάθε μορφής έθνους. Μα η Μάτση τραγουδούσε:

*Αύριο θα σμιζώ τα δυο σου σκέλη, μήπως γεννηθεί ένα μικρό
λυπητερό παιδάκι, θα το λένε Ιούς, Μανιούς, ίσως και
Aqua Marina.*

Το επανέλαβα σαν ήμουν είκοσι χρονών, σε μια ηθοποιό αριστερή. Μου 'πε: «Δεν ντρέπεσαι»;

Απελπισία. Είχε τελειώσει η Κατοχή, φύγαν οι Γερμανοί κι έπρεπε ακόμα να ντρεπόμαστε. Ίσαμε τότε;

Μα η Μάτση τραγουδούσε. Τι λέω; Κραυγάζε!

Φέρτε μου να γεννήσω όλα τα μωρά της πλάσης!

Αλλά ο Καιρός τότε μας έλεγε θυμωμένα: «Δεν ντρέπεσαι»;

Τη Μάτση δεν την είχα δει από τότε. Μα μέσα μου είχε μείνει ανέπαφη η εικόνα της. Κληρονομιά μιας εποχής που πάει να χαθεί. Μια εικόνα ερωτική της νεότητάς μου. Ίσαμε που μεγάλωσα, πέρασα στην απέναντι όχθη που λένε, κι άρχισα την κατάβαση «εν χορδαίς και οργάνοις», και μια μέρα, στο Τρίτο Πρόγραμμα, παίρνω στα χέρια μου ένα βιβλίο ΕΡΩΣ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ με αφιέρωση: «Για τον Μ.Χ. με θαυμασμό και φιλία. Μάτση Χατζηλαζάρου, 1.10.1979». Χίλια τριαντάφυλλα σκορπιστηκαν στο πάτωμα, το 'θελα τόσο πολύ. Επιτέλους σμιζαν οι τροχιές μας. Γράφω τη «Μάτση των Ονείρων» και τη διαβάζω μια Κυριακή το μεσημέρι από το Ραδιόφωνο. Σε δυο τρεις μέρες την ακούω να μου μιλάει στο τηλέφωνο με συγκίνηση. Μ' ευχαρίστησε και συγκρατημένα με ρωτάει: «Εννοούσατε τον Αντρέα...». «Ναι, τον Αντρέα», της απαντώ.

Μου έστειλε αργότερα και τ' άλλο της βιβλίο με αφιέρωση, το «7x3». 'Ήθελα να τη συναντήσω μα συνεχώς το ανέβαλα. Τη βλέπω ένα βράδυ στην Τηλεόραση, σ' ένα αφιέρωμα γι' αυτήν. Ήταν το ίδιο όμορφη, το ίδιο ονειρική. «Πόσο είναι δυνατή», σκέφτηκα. Μίλησα με τη Ναταλί Σαρώτ —είτανε φίλες. Της είχε μιλήσει για μένα. «Θα πάω να τη δω», της είπα. Και στις 16 Ιουνίου του '87, έφυγε οριστικά.

Η τελευταία φορά που τη θυμάμαι ζωντανή, ήτανε στου Βασιλαίνα, εκείνη σ' άλλο τραπέζι με τον Αντρέα, το '46.

Σαν κυκλοφόρησε το πρώτο της βιβλίο που 'χε τον τίτλο «Μάης, Ιούνης και Νοέμβρης», υπήρχε μια αφιέρωση στην πρώτη κι ό-λας σελίδα. «Σ τ ο ν Α ν τ ρ έ α ». Κι όλοι ρωτούσαν ποιον εννοεί. Τον Εμπειρικό που άφηνε ή τον Καμπά που ακολουθούσε.

Τώρα γνωρίζω πως η αφιέρωση «στον Αντρέα» δεν περιείχε αμηχανία —«σε ποιον», αλλά τόλμη. Και στους δύο. Γιατί ο πρώτος της είχε δώσει τον τρόπο, τη διέξοδο για να εκφραστεί, κι ο δεύτερος α ι τ ι α για να εκφραστεί.

Στον Αντρέα λοιπόν, με την πιο γυναικεία κραυγή που ακούστηκε ποτέ στα ελληνικά:

Φέρτε μου να γεννήσω όλα τα μωρά της πλάσης!

Τι κρίμα Μάτση που δεν σε πλησίασα έστω στο τέλος, λίγο πριν φύγεις, πριν χαθείς. Το 'χα στο νου, μα άργησα ή βιάστηκες. Έτσι θα μείνεις για πάντα η Μάτση των Ονείρων μου.

Μάνος Χατζιδάκις
14/7/1987

ΜΝΗΜΗ ΜΑΤΣΗΣ ΧΑΤΖΗΛΑΖΑΡΟΥ

Ως φίλος γράφω τα λίγα τούτα λόγια για τη Μάτση Χατζηλαζάρου, όχι ως κριτικός της λογοτεχνίας που δεν είμαι. Ως φίλος της από πολλά χρόνια, αλλά και ως φίλος της ποίησης γενικότερα, και της ποίησης της Μάτσης ιδιαίτερα.

Θα έγραφα πως η Μάτση είναι η πιο σημαντική σύγχρονη ποιήτριά μας, αν αυτός ο προσδιορισμός του φύλου δεν περιόριζε τη σημαντικότητα του έργου της —από τους πιο σημαντικούς μας ποιητές λοιπόν. Μέσα στον ελληνικό σουρεαλισμό μάλιστα, πιστεύω ότι τα λιγότερα ποιήματα που μας έχει χαρίσει ως σήμερα, και στα οποία, αλίμονο, δεν μπορεί να προσθέσει άλλα, την τοποθετούν στη κορυφή, δίπλα στον μερικά χρόνια σύντροφό της Αντρέα Εμπειρίκο. Χρονικά —κατά σειρά πρώτης δημοσίευσης— έρχεται μετά τον Εμπειρίκο, τον Νίκη Καλαμάρη (Ράντο ή Κάλας) και τον Νίκο Εγγονόπουλο. Εκείνοι είχαν εκδώσει τις πρώτες συλλογές τους πριν τον πόλεμο, η Μάτση, νεότερή τους άλλωστε, δημοσίευσε, ως Μάτση Ανδρέου, το «Μάης, Ιούνης και Νοέμβρης» μόλις τον Ιούνιο 1944.

Δεν μπορούσε να λείπει η Μάτση από το περιοδικό που εκδώσαμε τέσσερις φίλοι το Μάρτη 1945, το ΤΕΤΡΑΔΙΟ. Άλλωστε ως φίλη τότε του Ανδρέα Καμπά του «ποιητή 68 στίχων κι ενός ημιτελούς» όπως τον αποκαλούσαμε, είχε τη φυσιολογική της θέση ανάμεσά μας σαν ο ανώνυμος πέμπτος εκδότης του ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ. Μας έδωσε τότε τα «Δύο Διαφορετικά Ποιήματα» που το κέφι τους το χορευτικό αποδίνει όμορφα την πρώτη μετακατοχική ελαφράδα.

Το Δεκέμβριο 1945 η Μάτση έφυγε για το Παρίσι με τον Αντρέα Καμπά, και άλλους 150 υποτρόφους του Γαλλικού Ινστιτούτου. Έζησε έκτοτε στο Παρίσι συνέχεια 11 χρόνια. Συνδέθηκε με τον ζωγράφο Χαβιέρ Βιλατό που εικονογραφεί με πρωτότυπες χαλκογραφίες δύο συλλογές ποιημάτων της, μια στα γαλλικά το "Cinq Foies" και την άλλη στα ελληνικά.

Το "Cinq Foies" εκδόθηκε στις εκδόσεις GLM στο Παρίσι το 1949, και το ακολούθησε το 1954 το La Frange des Mots τυπωμένα και τα δύο στο χέρι από τον τελευταίο μερακλή της γαλλικής τυπογραφίας τον Γκυ Λεβίς - Μανό, που έχει στον κατάλογο των εκδόσεών του, κοντά στην Μάτση, τα μεγαλύτερα ονόματα της σύγχρονης γαλλικής και ισπανικής ποίησης.

Το 1951 εξέδωσε, τελευταία έκδοση του ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ, το «Κρυφοχώρι» έξι καινούρια ποιήματα της Μάτσης στα ελληνικά, με έξι πρωτότυπες χαλκογραφίες του Βιλατό. Τυπωμένη σε λίγα αντίτυπα, δίχως διαφήμιση, η έκδοση δεν προσέχθηκε όσο άξιζε της Μάτσης.

Στα γαλλικά η Μάτση δημοσίευσε δύο ποιήματα στο περιοδικό του GLM "Le Temps de la Poésie" τον Ιούλιο 1948, (έμελλε μετά να μπει στο Cinq Foies), δύο άλλα ποιήματα στο Les Lettres Nouvelles το Μάη 1954, και θαυμάσιες μεταφράσεις από ελληνικά δημοτικά τραγούδια (Chants po-

pulairs des Grecs, GLM Παρίσι 1951) και από τους «Επίνικους» του Πινδάρου μερικά αποσπάσματα στο Mercure de France (Γενάρης 1956).

Το 1979 επιμελήθηκα για τον ΙΚΑΡΟ τη συλλογή της «Έρως Μελαχρινός» με μια πρωτότυπη λιθογραφία του Βιλατό. Προοριζόταν για παρουσίαση στο ελληνικό κοινό του συνολικού ως τότε έργου της. Έτσι τα πρώτα 25 ποιήματα είναι αναδημοσιεύσεις από το «Μάης, Ιούνης και Νοέμβρης», από το ΤΕΤΡΑΔΙΟ και από το «Κρυφοχώρι», τα επόμενα 7 «Τα λόγια έχουν κρίση» είναι μετάφραση, ή μάλλον απόδοση στα ελληνικά από την ίδια της συλλογής του 1954 "La Frange des Mots". Τα 20 ποιήματα του δεύτερου μέρους «Εκεί Πέρα - Εδώ» είναι όλα καινούρια, αρχικά γραμμένα στα γαλλικά.

Δημοσίευσε ακόμα δύο συλλογές: το 1984 την τρίγλωσση "7 X 3 —Εφτά γραπτά στα ελληνικά— Sept textes en français - Seven Writings in english" το 1985 "Το Δίχως Άλλο —Αντίστροφη Αφιέρωση— Dédicace a Rebours" όπου τα πέντε πρώτα ήταν αποδόσεις δικές της στα ελληνικά του Cinq Foies και η «Αντίστροφη Αφιέρωση» ένα σημαντικό καινούριο ποίημα στα ελληνικά και στα γαλλικά. Πρόκειται για δύο εκδόσεις του «Τυπογραφείου ΚΕΙΜΕΝΑ» στοιχειοθετημένες, σελιδοποιημένες και φροντισμένες με χέρι αγάπης και με το μεράκι του αληθινού τεχνίτη που τόσο άρεζε της Μάτσης.

Η Μάτση δεν ξαναγύρισε στην Ελλάδα παρά μόνο το 1957, για μερικούς μήνες που έγιναν επτά χρόνια. Το 1964 ξαναεγκαταστάθηκε στη Γαλλία. Το 1973 γύρισε οριστικά και έζησε ως το τέλος στην Αθήνα.

Στο Παρίσι ζούσε έντονα την αγάπη της, την προσήλωσή της στη ζωή και στις μικρές πολύτιμες απολαύσεις που της έφερ-

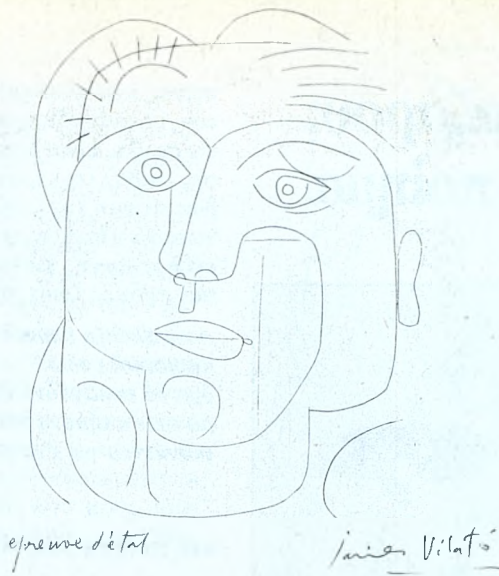
νε κάθε μέρα, και για τις οποίες ήταν πάντα διαθέσιμη, παρά την τρομερή στενότητα που της επιβάλλανε τα περιορισμένα υλικά μέσα της. Στην Αθήνα τα τελευταία 14 χρόνια ζούσε τη νοσταλγία αυτής της άμεσης ζωής που την ανασταίνει τόσο αληθινά στα ποιήματά της, δίχως όμως να αναλίσκονται σε κλαυθμρισμούς για μια χαμένη ευτυχία, αλλά πάντα με τη βαθιά αισιοδοξία, τη ζωτάνια και τη φινέτσα ανθρώπου που με την απέραντη περιέργειά της και το ερευνητικό της μυαλό ήξερε να μετατρέπει όλα τα μικροβιώματα της καθημερινής ζωής σε απολαύσεις που μετουσιώνονταν με τη σειρά τους σε ποίηση.

Τις μεγάλες στιγμές της τις είχε ζήσει και απολαύσει όσο κανείς —και τις τραγούδησε με τις πιο εύγλωττες εικόνες παρμένες κι αυτές από την καθημερινή ζωή. Δε φοβόταν να τις θυμηθεί εξίσου ένσαρκες και άμεσες σε ένα άλλο είδος απόλαυσης που δεν ήταν μοναχική —στη συντροφιά των φίλων της. Γιατί της Μάτσης δεν της έλειψε ποτέ ο μικρός κύκλος των φίλων παλιών και νέων, πολύ νεότερων συχνά που γοητεύθηκαν από τη γνωριμία της. Σε όλους ανοιγόταν πάντα με περίσσια αγάπη και ανθρωπιά, και έγνοιε για τη ζωή τους, με όσες συγκινήσεις της έφερνε η συμμετοχή η τόσο άμεση σε όλα τα φαινόμενα της ζωής. Δεν έζησε ποτέ σαν ασκητής ή αρνητής του κόσμου η Μάτση.

Αναδιφούσε πάντα με αχόρταγη περιέργεια τις λέξεις, τις ρίζες, τα νοήματά τους σε τρεις και τέσσερις γλώσσες. Έπαιζε μαζί τους με γελαστή σοβαρότητα και ένα σεβασμό που καταξίωνε τις έννοιές τους τις πιο μουσικές, και τις έντυνε με τις πιο αγαλές εκφράσεις, τις πιο εκρηκτικές εικόνες. Σπάνια ξεμάκρυνε από την αρχική, την ουσιαστική, τη μουσική σημασία τους που δεν είναι πάντα η τρέχουσα. Η γραφή της δεν ήταν «αυτομάτη» με την καθαρά σουρεαλιστική έννοια, με την έννοια ότι κατέγραφε στο χαρτί ό,τι της ερχόταν στο νου στον ύπνο ή στον ξύπνιο. Λειτουργούσε το γράψιμό της σαν μια έκκριση του σώματος και του πνευμάτός της. Γοητεύει τις λέξεις όπως ο μάγος τα φίδια, και γοητεύονταν από αυτές με μια αυθόρμητη, πηγαία και παιχνιδίζουσα ευκολία, δίχως φιλοσοφία, δίχως εκζήτηση, με μια απλή σοφία που την ξαναβρίσκω μόνο στους μεγάλους τους πιο γνήσιους λυρικούς του αιώνα μας, στον Απολλίναϊρ, στο Λόρκα, στο Λώρενς.

Οι τρεις τελευταίες εκδόσεις της, μαζί με μερικά σκόρπια ποιήματα σε περιοδικά καλύπτουν ουσιαστικά ολόκληρο το έργο της Μάτσης Χατζηλαζάρου ούτε 100 ποιήματα. Δείχνουν πόσο συνεπής ήταν στον εαυτό της, πόσο μια τεχνίτισσα, όταν υμνεί τον έρωτά της για έναν άντρα, αλλά και την αγάπη της για τη ζωή, τον έρωτα τον τροπαιοφόρο, τον καταλαγιασμένο, τον αναπολητικό και τον χαμένο. Πάντα μένει μέσα στη ζωή, κοντά στη γη, με τις ομορφιές και τα κουσούρια της: με τις μυρουδάτες λυγαριές / ναι τότε αγαπιόμασταν κατάχαμα / κι ως ήταν παντού χαρτιά / βρώμικα ξεκοιλια-

σμένα στρώματα / σκουριασμένοι σομιέδες τουμπαρισμένοι / λάστιχα με βαθιές μαχαιριές / ο έρωσ τα δικά του μοναχά ήξερε...» κοντά στη θάλασσα όπου «της στεριάς ο άνεμος πατικώνει κάθε κύμα σχηματίζει τις σπινιάδες που γλιστράνε πάνω στα νερά και γρήγορα ξεγίνονται... αν ένα βαρύ σύννεφο διασχίσει τον ουρανό εκεί κοντά θα χρωματίσει τη θάλασσα με άσπρες και ασημιές επιφάνειες και τεράστιες γαλαζομαυρες λουρίδες...», με τη θύμηση της αττικής γης που την κουβαλούσε πάντα μαζί της στις πιο δύσκολες μέρες του Παρισιού, όπως βγαίνει τόσο καθαρά στο «Κρυφοχώρι» που δεν είναι κανένα εφευρημένο όνομα αλλά τοπωνύμιο μιας περιοχής της Αθήνας εκεί κατά το Αιγάλεω που το ξετρύπωσε σε ένα τουριστικό χάρτη. Καμιά της εμπειρία δεν είναι δανεισμένη. Είναι όλες αγ-

κυρωμένες μέσ' τη δική της πραγματικότητα μέσα στα πιο προσωπικά σωματικά και ψυχικά της βιώματα.

«Ναυτίλος μεγαλόπρεπος πάνω στο τραπέζι μου

κοχύλι άσπρο και πυρρό
παλιό κέλυφος ζώου με φροντίδα
αν και το περίβλημά του είναι πάντα έρμα

εγώ όταν φύγω στο θάνατο
το κάλυμμα που θα έχω εκκρίνει
δεν θα είναι παρά λόγια λογίων»

Από τέτοιες εκκρίσεις από τις πιο θεσπέσιες του ανθρώπου, από τέτοια «λόγια λογίων» είναι καμωμένη η καλύτερη λυρική ποίηση όλων των αιώνων. Ανάμεσά της θα υπάρχουν και μερικά ποιήματα της Μάτσης Χατζηλαζάρου.

Αλέξανδρος Ξύδης

«Ήταν πάντα τόσο νέα»

Χρόνια δικτατορίας, 1971-72. Δουλεύαμε μαζί στο κατάστημα Βαράγκη, στο Παρίσι, Boulevard Haussmann, Métro Miromésnil. Η Μάτση ήταν διευθύντρια —πώς είχε βρει αυτή τη δουλειά, ούτε και ξέρω— είχε κάνει τόσα στη ζωή της. Εγώ, ήμουν το «παιδί για όλες τις δουλειές» —σιάξιμο του μαγαζιού, λογαριασμοί, θελήματα. Άρχιζα μόλις μεταπτυχιακά, τότε, κι η Μάτση έμαθε πως έφαγαν δουλειά από το Φώτη και τη Μαρίκα, τους Αποστολόπουλους, με τους οποίους μέναμε στο ίδιο σπίτι, εκείνοι στο 3ο πάτωμα ενός παλιού μεγαλοαστικού σπιτιού της rue de Vaugirard, πίσω απ' το Λουξεμβούργο, εγώ σε μια από τις σοφίτες του τελευταίου πατώματος. Αυτοί, λοιπόν, με συστήσανε στη Μάτση, που ανέβαινε συχνά, λαχανιάζοντας, τις σκάλες που οδηγούσαν ως το «στούντιο» των φίλων της. Κάποιες φορές, αργότερα, ανέβαινε κι ως το καμαράκι μου. Της έκανε, θυμάμαι, εντύπωση το μοναδικό μου παράθυρο, κάτω απ' τη σκεπή, απ' όπου, σε στιγμές μπουχτίσματος κι όρθιος πάνω σε σκαμνί, μπορούσε κανείς ν' αγναντεύει τις κορυφές των δένδρων του κήπου... Καθόταν η Μάτση στη μοναδική καρέκλα και ντουμανίαζε με καπνό τα 7 μου τετραγωνικά.

Πιο πολύ της μιλούσα παρά μου μιλούσε: είχε τον τρόπο, όταν οι άνθρωποι της πήγαιναν, να τους κάνει να εκφράζονται. Τη θεωρούσα συνομήλικη. Μα κι εκείνη αισθανόταν νέα. Μια μέρα, στου Βαράγκη, έφτασε έξαλλη. Ακούς, μου λέει, ένας εργάτης στο δρόμο μου είπε «πήγαινε πιο πέρα, memée» (γριούλα, κάτι τέτοιο). Αναγνώρισα ότι είχε απόλυτα δίκιο να θυμώσει. Ποτέ, κανείς, δεν θα 'χε την ιδέα να πει τη Μάτση memée. Ήταν πάντα τόσο νέα.

Το μαγαζί του Βαράγκη δεν πήγαινε καλά. Κάτι οι τιμές, που δεν ήταν φτηνότερες απ' τα γαλλικά παρόμοια είδη, κάτι το απόκεντρο του μαγαζιού (σε καλή γειτονιά, αλλ' όχι σ' εμπορικό πέρασμα), δουλειά δεν υπήρχε. Περνάγανε σποραδικά κυρίες και κύριοι —bonjour madame, voulez - vous voir quelque chose, un canapé, une table cigogne και τα λοιπά— βλέπανε,

μικροαγοράζανε, σπάνια κάτι σοβαρό, φεύγανε. Περνάγανε και κάποιες πλούσιες ελληνίδες της εκεί παροικίας, που πολλές γνώριζαν προσωπικά τη Μάτση, συζητούσαν, πασπάτευαν τα υφάσματα του Τσεκλένη (κάτι όντως επληκτικές κουρτίνες με μεγάλα καφετιά διακοσμητικά σχέδια που έχω ακόμη στο δωμάτιό μου και στάθηκε αδύνατο να ξαναβρω έκτοτε), συνήθως δεν αγόραζαν. Κάποτε πέρασαν κι οι Μητσotάκηδες, οικογενειακώς. Είχανε παλιές σχέσεις με τη Μάτση. Εγώ έστριβα τη μούρη μου (αποστάτης γαρ και τα τέτοια...) κι η Μάτση με κορόιδευε για τ' «αριστεριστικά» καμώματα. Μια άλλη φορά πέρασε κι η γυναίκα με την κόρη του Lacan —είχε παντού μεγάλες γνωριμίες η Μάτση, με τον κόσμο της ψυχανάλυσης ιδιαίτερα. Φορούσε, θυμάμαι, η νεαρά μια πολύ χοντρή γούνα, μου 'κανε φοβερή εντύπωση. Όπως όλοι οι της ηλικίας μου ένιωθα δέος για τον Lacan, όμως η γούνα της κόρης δεν μου ταίριαξε. Ίσως και να ζήλευα, πάντως...

Φορές, όταν γίναμε πιο οικείες, η Μάτση μου μιλάγε για τους ανθρώπους που γνώρισε ή και έζησε μαζί τους. Πιο τελευταία τον Χαβιέ, όπως τον έλεγε, ζωγράφο κι ανηψιό του Picasso· τον Καστοριάδη, κυρίως, που πάντα θαύμαζε κι αγαπούσε· τον Εμπερίκο. Γι' αυτόν τον τελευταίο μου 'χε τυπώσει μια ιστορία: όταν έγινε ο πόλεμος, διηγόταν η Μάτση, ξέρεις ποια ήταν η μεγαλύτερη στεναχώρια του; Που δεν θα μπορούσε να πάει στο Παρίσι για ν' αγοράσει το αγαπημένο μου άρωμα! Και γέλαγε... Εμένα, αυτή η αριστοκρατική ακρότητα, φραστική έστω, σουρεαλιστική άντε, με εξαγριώνει —το καταλάβαινε και γέλαγε ακόμα πιο πολύ. Μ' εκείνο το βραχνό, βαθύ γέλιο, γέρνοντας το κεφάλι προς τα πίσω. Ξεπερνούσε τα πάντα με τον καγχασμό. Άλλοτε πάλι μου μιλάγε για το πως έκρυψε τον Καρτάλη στην κατοχή, για το ρόλο των Καρτάληδων στην Αντίσταση. Στενή φίλια την έωνε μ' αυτή την οικογένεια, με την Εριφύλλη ιδιαίτερα. Η Λία Κ., που η Μάτση αγαπούσε σαν παιδί της κι έμενε τότε στο Παρίσι, ερχόταν κάποτε και μας βοηθάγε

στο μαγαζί —ήταν και δικιά μου παλιά γνωριμία από το Βόλο.

Ποτέ δεν έκανε λόγο για την ποίησή της. Κι εγώ, λίγο η άγνοια, λίγο η αλαζονεία της νεότητας προς ό,τι περασμένο, δεν είχα γυρέψει να δω. Γνώρισα τα γραφτά της πολύ αργότερα. Μα δεν είμασταν πια κοντά για να της εκφράσω τις σκέψεις μου —πόσο με έθελεξαν, πόσο ξαναβρήκα σ' αυτά το λεπτό πνεύμα, την ειρωνεία, την ευαισθησία, την νεότητα, τον αντικονφορμισμό που την χαρακτήριζαν... Σκάω σαν το σκέφτομαι. Αυτός ο αντικονφορμισμός μας πλησίαζε, πριν απ' όλα. Και το ειρωνικό γέλιο, που δεν ήταν ειρωνεία, μα τρόπος επιβίωσης, ζωής. (Ποτέ δεν μάθαινε κανείς πως η Μάτση υπέφερε: κάγχαζε πάντα).

Όταν έκλεισε το μαγαζί —γενική απογραφή, γενικό ξεπούλημα κι όλ' αυτά— δεν την έχασα. Πήγαινα σπίτι της, στην 7η περιφέρεια της πόλης, στο σκοτεινό διαμερισμάκι που παιδιώνε την παρισινή της διαμονή. Είχα βρει, τότε, δουλειά σαν διορθώτρια σχεδίων ελληνικής προέλευσης στη σχολή ABC· ήμουν δε ιδιαίτερα ενθουσιασμένη που λάβαινα σχέδια κάποιων πολιτικών κρατουμένων στον Κορυδαλλό και προσπαθούσα, διορθώνοντας, να περνάω συμβολικά μηνύματα περί ελευθερίας εκφράσεως κι άλλα τέτοια παιδιαστικά. Η Μάτση μ' άκουγε σαν να μην την κούραζε ποτέ. Εκείνη, ωστόσο, δεν είχε βρει δουλειά, η πλάτη της, ο αυχένας της, πόναγαν —συντείνοντος και του ελεεινού παρισινού κλίματος—, έτρεχε στους γιατρούς, έκανε μασάζ, η φωνή της έκλεινε απ' το τσιγάρο.

Ήρθε το τέλος της δικτατορίας, οι περισσότεροι φίλοι κατέβηκαν στην Ελλάδα. Οι Αποστολόπουλοι το ίδιο. Μια μέρα έφυγε κι η Μάτση. Έκτοτε της τηλεφωνούσα κάθε που βρισκόμουν στην Αθήνα. Τη σκεφτόμουν σαν μέρος του εαυτού μου, δεν είχα καν ανάγκη να τη δω. Πριν 15 μέρες, μαζί με το πρωινό ταχυδρομείο, ήρθε κι η ειδήση του θανάτου της από τις στήλες του Αντί.

Sans blagues, Μάτση, τι θα πει, «πέθανες»;

Βάσια Καρκαγιάννη - Καραμπελιά

Μάτση Χατζηλαζάρου: Το κερδισμένο ποίημα

Η Μ. Χ. στο γραφείο της όταν εργαζόταν στην Εμπορική Τράπεζα.

Πατρίδα της Μάτσης Χατζηλαζάρου είναι η ποίηση. Εκεί χτίζει το σπίτι της, εκεί το κατοικεί. Μέσα σ' αυτήν την πατρίδα, και σ' αυτό το σπίτι, διαδραματίζονται τα συμβάντα του βίου: γέννηση, έρωτας, θάνατος. Τα υπόλοιπα, ό,τι με τόση επισημότητα ονομάζουμε βιογραφία, εννοώντας τον καθημερινό μόχθο των ανθρώπων, συχνά δεν έχουν από μόνα τους τίποτα από το ωράισμα των υψηλών στιγμών, τίποτα από το αγλάνισμα των μεγάλων πράξεων: θάνατος αγαπημένων, προβλήματα επιβίωσης, βιοπορισμός, παρουσίες και απουσίες φίλων, γάμοι, χωρισμοί, αρρώστιες, ταξίδια, φροντίδες και προσπάθειες που καρποφορούν ή ναυαγούν— όλα αυτά βρίσκουν μια θέση, «στοιβαζονται», όπως γράφει η ίδια η ποιήτρια, μέσα σ' αυτήν την πατρίδα και σ' αυτό το σπίτι, την ποίηση. Εκεί αποκτούν το ωράισμα και το αγλάνισμα που ανίσως η ζωή το στερεί, η αληθινή ποίηση το δίνει, αλλά πάντα υπό όρους και πάντα με ακριβό τίμημα.

εγώ καταγωγή μου τα λόγια

και σε κάθε μια απ' τις πτυχές των σωθικών μου και ως τις πιο ελάχιστες ρυτίδες μου και μες σε καθένα μου μάτι και μες στα μαλλιά και στις χειρονομίες μου ακόμα ή στα έπιπλά μου και στα τοπία μου θα μάθω ένα φθόγγο που θε να το ζήσει το βιωμά μου

«Τοπία», Ε.Μ., σελ. 572

Μέσα σε αυτή την μόνο πρόσκαιρα λυτρωτική και προπάντων επίμονη, επώδυνη και αβέβαιη διαδικασία της μετατροπής των πραγμάτων του υλικού και ψυχικού κόσμου σε λέξεις, σε ποίημα, το παροδικό και φυγαλεό γίνεται μόνιμο, το ασημαντό σημαντικό, το ευτελές γίνεται υψηλό, μοναδικό. Ο αληθινός ποιητής δεν μένει ένας αντιγραφέας ή διακοσμητής του κόσμου, αλλά γίνεται δημιουργός Κόσμου. Η ποίηση της Μάτσης Χατζηλαζάρου ανήκει κατ' εξοχήν σε εκείνο το είδος που τροφοδοτεί και κρατά ανοιχτή τη διαμάχη των φιλοσόφων αν οι λέξεις μπορούν να κάνουν κάτι περισσότερο, κάτι άλλο από το να ονομάζουν τα πράγματα— αν μπορούν να αποκτούν την υπόσταση πραγμάτων, να συνιστούν μια πραγματικότητα, την πραγματικότητα των εικόνων της συνείδησης, αυτό που ο Νοβάλις ονόμαζε «ανώτερη λογική»³.

Τι συμβαίνει όταν ο ποιητής γίνεται δημιουργός Κόσμου; Αυτός ο κόσμος, η πατρίδα, το σπίτι του ποιητή γίνεται από λέξεις, υλικό αμφίβολο και αμφίσημο, ασταθές και ευπαθές, άνοιχτο στον κίνδυνο της κατάρρευσης. Κι επειδή αυτός ο φόβος της ενδεχόμενης κατάρρευσης, είναι το συνεχές ρίσκο και το στοίχημα της αληθινής ποίησης, ο ποιητής - δημιουργός είναι ε-

κείνος που αναλαμβάνει να στερεώνει και να στηρίζει το σπίτι του, με μίαν εξίσου συνεχή προσπάθεια. Η μετατροπή των λέξεων σε ύλη, είναι πράξη μαγική και αναλογική, προϋποθέτει μύηση, επιβάλλει εγρήγορση και εμμονή. Δεν ξέρω σε ποιαν ακριβώς στιγμή της ζωής της η Μ.Χ. στρατεύεται συνειδητά στο έργο αυτό. Πάντως, αν αρχικά σ' αυτό την οδηγεί μια βίαιη εσωτερική ανάγκη, πιστεύω πως από ένα σημείο και μετά η ποίηση σαν τρόπος ζωής γι' αυτήν είναι θέμα απόφασης, επιλογής.

Αν ψαλίδιζα μερικά λόγια από την ίδια τη σάρκα μου για να τα ακουμπήσω εδώ και αν τυφλωνόμουν ένα από αυτά τα βράδυα τα επικίνδυνα διάφανα δροσερά και λυπηρά τι θα ήταν λυπηρό τότε καημένη εσύ θ' άκουγες άραγε ότι ο πόνος δημιουργεί, τα φωνήεντα για ένα μονάχα αλφάβητο

«Ζώσιμο», Το δίχως άλλο, σελ. 24

«Η ποίησή μας είναι η ζωή»

Ε.Μ., σελ. 20

Η ποίηση είναι η ζωή. Είναι η «γητεία» που μεταμορφώνει μαγικά το σώμα σε ακρογιάλι (Ε.Μ. σελ. 18), τις μυρουδιές σε καταρράκτες (ε.ά., σελ. 15), τα μέλη σε δροσιά αμπελιού (ε.ά., σελ. 17), είναι «η γητεία, όνειρο ή θαύμα» (ε.ά. σελ. 28) που κάνει «ό,τι δεν φθάνει το χέρι να το ξεπερνάει η καρδιά μας» (ε.ά., σελ. 29).

Ένα σώμα αποφασισμένο *ακρογιάλι*, σκέφτομαι, είναι πάντα κάτι μοναδικό, και δεν μου φαίνεται διόλου παράξενο που συχνά, πολλά χρόνια μετά από την πρώτη γνωριμία μου με τα ποιήματα της Μ.Χ., μου συμβαίνει να βλέπω ή ν' αγγίζω αντικείμενα και να τα ζω φιλτραρισμένα από ένα στίχο της.

Την πιο ηδονική αφή την έχει το σταφύλι το πρωί, σαν είναι δροσερό και σκεπασμένο με κείνη την άχνη τη λεπτή. Πάνω την κοιλιά σου, με τα τρία μου δάχτυλα, και μου γενιέται πάλι η εικόνα της δροσιάς του αμπελιού.

«Μάης, Ιούνης και Νοέμβρης», Ε.Μ., σελ. 17

Όταν ένα άγγιγμα, μια εικόνα, μια εμπειρία των αισθήσεων συναντά τις εικόνες, τις ευτυχισμένες λέξεις του ποιητή, μονομιάς η δύναμή της πολλαπλασιάζεται, η έντασή της μεταβάλλεται σε αγαλλίαση, ανακούφιση: η μοναξιά καταργείται. Αυτή είναι η νίκη και η ευλογία της ποίησης. Τα πρώτα ποιήματα της Μάτσης Χατζηλαζάρου έχουν τη χάρη και την ευλογία να νικούν.

Ωστόσο η ποιήτρια, στο ξεκίνημά της, κρατά τη μυστική της δύναμη στη σκιά—είναι ο δικός της τρόπος να αμφιβάλλει, κάτι που διατήρησε μέχρι το τέλος, μένοντας ιδιαίτερα ολιγογράφος. Κι ενώ κυκλοφορεί μέσα στους δαφνώνες της λογοτεχνικής μας ζωής, η κατάκτησή τους δεν φαίνεται να την απασχολεί, όπως ακριβώς κι αργότερα. Το προσωπικό βίωμα, το ποιητικό όραμα δεν συμβαδίζουν πάντα μ' αυτό που θα λέγαμε λογοτεχνική «σταδιοδρομία».

Η Μ.Χ. πρωτοεμφανίστηκε στα γράμματά μας το 1944 (με το ψευδώνυμο Μάτση Ανδρέου), με την ποιητική συλλογή «Μάης, Ιούνης και Νοέμβρης» που κυκλοφόρησε από της εκδόσεις Ίκαρος. Ένα χρόνο αργότερα, πάλι με το ίδιο ψευδώνυμο, δημοσιεύει τα «Δυο διαφορετικά ποιήματα» στο περιοδικό *Τετράδιο*, στο πρώτο τεύχος του (Απρίλης 1945).

Τη Μ.Χ., στην πρώτη ποιητική της εμφάνιση, οι άλλοι θα τη δούν και θα την κρίνουν σχεδόν αποκλειστικά σαν μέλος μιας ομάδας, μιας συντροφιάς, αρκετά συζητημένης. Η συντροφιά του περιοδικού *Τετράδιο* διεκδικεί δίκαια μια θέση στην πρωτοπορία της εποχής, αλλά δεν διακρίνεται γι' αυτό που θα λέγαμε «πνεύμα ομάδας», με κοινές αισθητικές θέσεις—δεν εκφράζει ένα κίνημα, ή μια σχολή. Η συστέγαση ποιητών με διαφορετικές τάσεις σε ένα περιοδικό που να εκφράζει ένα ανανεωτικό πνεύμα, δεν ήταν άλλωστε κάτι καινούργιο. Είχε ήδη συμβεί στα *Νέα Γράμματα*, περιοδικό της «γενιάς του '30», που κυκλο-

φόρησε το 1936, σταμάτησε με τον πόλεμο και ξαναβγήκε το 1944. Πολλοί συνεργάτες των *Νέων Γραμμάτων* εμφανίζονται και στο *Τετράδιο*, πλάι στις δυναμικές παρουσίες των νεότερων. Αρκεί απλώς να απαριθμήσει κανείς τους συνεργάτες του *Τετράδιου*, για να φανεί η πολυφωνικότητά του: Νίκος Εγγονόπουλος, Νάνος Βαλαωρίτης, Αλεξ. Ξύδης, Οδυσσέας Ελύτης, Ανδρέας Καμπάς, Γιώργος Σεφέρης, κι ακόμη Τίμος Μαλάνας, Γιώργος Λίκος. Στο τρίτο τεύχος δημοσιεύει κείμενό του ο Ανδρέας Εμπειρικός κι αργότερα, το 1947, σε μια νέα μορφή του περιοδικού, το *Μικρό τετράδιο*, εμφανίζονται ο Μίλτος Σαχτούρης, ο Νίκος Γκάτσος, ο Τάκης Παπατζώνης, ο Γιώργος Μαυροϊδής: νέοι ποιητές, λοιπόν, πλάι στους παλιούς. Πόσο είναι μεταξύ τους δεμένοι στα ζητήματα της έκφρασης; Και πόσο αποτελούν την ομάδα της Μ.Χ.; Έχει κανείς την εντύπωση ότι οι ποιητές αυτοί αναφέρονται ως ομάδα από τους κριτικούς μόνο για να δεχθούν πυρά, να στηλιτευθούν, ακόμη και να προπηλακισθούν;

«Τελευταία κυκλοφόρησε από τον κύκλο των συρεαλιστών ένα περιοδικό με τον παραπάνω τίτλο (*Τετράδιο*). Θα είμασταν πρόθυμοι να αναδημοσιεύσουμε μερικά σπαραχτικά πράγματα, αν διαθέταμε σχετικό χώρο. Θα αναδημοσιεύαμε μερικούς από τους «Χαβάδες» της Μάτσης Ανδρέου και του Εγγονόπουλου για να δώσουμε στους αναγνώστες μας μερικά δείγματα από την τέχνη αυτή, που θα μπορούσε να ονομαστεί «Διασκεδαστική Τέχνη»... Δεν είναι γιατί ντρεπόμαστε να επαναλάβουμε τη σεξουαλική φρασεολογία του κ. Εγγονόπουλου. Είναι γιατί δεν πιστεύουμε πως υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα τόσο λίγο σοβαροί άνθρωποι...». (*Φιλολογικά Χρονικά*, τ. Γ', αρ. 26, Μάης 1945, σ. 109).

Οι επικρίσεις φτάνουν στον παροξυσμό: «Τα κείμενα του *Μικρού Τετράδιου* προδίνουν με δραματική ενάργεια τον ψυχικό σφαδασμό ενός κόσμου που πεθαίνει περιτυλιγμένος από τις αμαρτίες του», γράφει ο σχολιαστής του *Ριζοσπάστη*. Με ανάλογο, αλλά ίσως πιο πατρικό τόνο, ο Νίκος Καρύδης γράφει για ένα «περιοδικό καλών παιδιών που παίζουν τις κουμπάρες» στην τραγική περίοδο 1944-45, μέσα στους ελεφάντινους πύργους τους. Το άρθρο, με τίτλο «Οι κακοί έμποροι», είναι αρκετά ενδεικτικό για το πνεύμα της εποχής. (*Ελεύθερα Γράμματα*, αρ. 14, 1945, σσ. 9-11).

Μια νέα κρίση θα ξεσπάσει το 1947, όταν ο Γάλλος φιλέλληνας και ελληνοιστής Robert Levesque θα δημοσιεύσει στη Γαλλία το βιβλίο *Domaine Grec 1930-1946*, (Genève - Paris, Ed. des Trois Collines, 1947), όπου ανθολογούνται 20 συγγραφείς, κι ανάμεσά τους ο Ελύτης, ο Εγγονόπουλος, ο Γκάτσος, και η Μάτση Ανδρέου. Πάλι θα φουντώσει ο θόρυβος για τις «κλίκες», ενώ άλλοι θα σπεύσουν να συγχαρούν την προσπάθεια του Levesque, «φτάνει να έλειπαν ορισμένες ρουφιανερί, κομπίνες και συμφωνίες, αυτά και κάποιοι βεβιασμένοι και συμπτωματικοί τρόποι που φαίνεται πως κυριάρχησαν στη μέθοδο της επιλογής και της συγκρότησης της *Ελληνικής Περιοχής*» (Βλ. περ. *Ο Αιώνας μας*, αρ. 9, Νοε. 1947).

Αυτή λοιπόν είναι η ατμόσφαιρα που περιβάλλει την ποιήτρια, σ' αυτό τον πνευματικό χώρο κυκλοφορεί. Οπωσδήποτε, δεν λείπουν οι φίλοι, και, φυσικά, οι φίλοι της συντροφιάς του περιοδικού. Από αυτή λοιπόν τη συντροφιά προέρχεται ένα αρκετά ιδιόρρυθμο, θα λέγαμε, πορτραίτο της, δημοσιευμένο στον *Ιππόκαμπος*, *Λογοτεχνική και καλλιτεχνική εφημερίδα*, έκδοση του *Τετράδιου* (Αθήνα, 13 του Απριλίου 1945). Το αντιγράφουμε:

«Μάτση Ανδρέου: Γεννήθηκε το 1914. Αγνωσούμε κάθε άλλη δράση της, εκτός από την ποιητική συλλογή *Μάης, Ιούνης και Νοέμβρης* που κυκλοφόρησε το '44. Επίσης ένα ποίημα που δημοσιεύτηκε στα *Νέα Γράμματα* λίγο αργότερα αλλά είναι της ίδιας συλλογής. Το νέο βιβλίο της θα έχει τίτλο "Γενάρης, Φεβάρης, Μάρτης, Απρίλης, Ιούλης, Αύγουστος, Σεπτέμβρης, Οκτώβρης και Δεκέμβρης". *c'est une femme assaisonnée*».

«Une femme assaisonnée»: ίσως ο χαρακτηρισμός ν' απηχεί το ύφος του χιούμορ της εποχής. Εμείς θα σκεφτόμασταν άλλες λέξεις για τη Μ.Χ., όπως π.χ. αμαζόνα. Μήπως όμως η συντροφιά δεν ήθελε αμαζόνες;

Για την ποιητική συλλογή της του 1944, μάταια ψάχνουμε κάποια σοβαρή νύξη, κάποια κριτική αντιμετώπιση. Πάντως φαίνεται πως την τιμή της «πρώτης μνείας» τη διεκδικεί ο Μιχαήλ Ροδάς, αρθρογράφος στο *Ελεύθερο Βήμα*. Σε κριτική του (αρνητικότατη) για τον Ανδρέα Εμπειρικό, προαναγγέλει (προσβλητικότατα) τη δυσμενή κριτική του για την ποιήτρια Μάτση Ανδρέου, κι όταν θα πραγματοποιήσει την απειλή του, θα χαρακτηρίσει στίχους της συλλογής της ως «δείγμα κυνισμού»⁴.

Πολύ αργότερα βρίσκουμε μια θετική όσο και σοβαρή κρίση για τη Μ.Χ., από τον Άρη Δικταίο. Τη χαρακτηρίζει ερωτική ποιήτρια, συγγενική μορφή της Πολυδούρη: «είναι οι πιο συγγενικές ερωτικές φύσεις της ποίησής μας», γράφει, αλλά επισημαίνει τις διαφορές τους «λόγω αγωγής», αφού η Μάτση γνώρισε τον Φρόντ, «το δάσκαλο που τη χειραφέτησε... και γι' αυτό στράφηκε στο σουρεαλιστικό κίνημα». (Βλ. Άρη Δικταίου, *Αναζητητές προσώπων*, εκδ. Φέξη, 1963, σσ. 171-173).

Όμως η Μ.Χ. έχει άραγε κάποια ουσιαστική σχέση με τον υπερρεαλισμό, και ιδιαίτερα με το υπερρεαλιστικό κίνημα, ώστε να δικαιολογείται μια τέτοια κρίση; Φοβούμαι ότι εδώ πάλι ανακύπτει το πρόβλημα της πρώτης της εμφάνισης στο χώρο μιας συντροφιάς, που καθώς η επίσημη κριτική την έβαζε στο στόχαστρο, μπερδευε και τις ταυτότητες των μελών της και, είτε για να υπεραπλουστεύσει, είτε για να ψέξει, είτε για να απορρίψει, διατυμπάνιζε διάφορα για σουρεαλιστές, αυτόματη γραφή, ασέβεια στην παράδοση, ελιτισμό και ελεφάντινους πύργους.

Αν σ' ορισμένους από τους νέους συνεργάτες του *Τετράδιου* υπάρχουν στοιχεία που τους συνδέουν με τον υπερρεαλισμό και τη θεωρία του για τη γλώσσα και τη γραφή, κι ανάμεσα σ' αυτούς και τη Μάτση, δεν είναι περισσότερα απ' όσα συναντάμε σ' άλλους ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. Οπωσδήποτε έχει έρθει η ώρα του υπερρεαλισμού για την Ελλάδα. Το έργο του Εμπειρικού και του Εγγονόπουλου είναι ήδη καταξιωμένο σ' ένα στενό κύκλο, κι ο Οδυσσέας Ελύτης έχει προχωρήσει στο δικό του δρόμο, πλευρίζοντας τη θεωρία σε πολλά σημεία της. Ωστόσο, «υπερρεαλιστικό κίνημα» στην Ελλάδα δεν υπάρχει ούτε και τη στιγμή που βγαίνει το *Τετράδιο*, όπως άλλωστε δεν υπήρξε και παλιότερα. Οι επαναστάτες - πρωτοπόροι ποιητές τραβούν τον ατομικό τους δρόμο έξω από κινήματα, και ο καθένας συνδέεται ατομικά με τη μεγάλη ποιητική επανάσταση που είχε ήδη αρχίσει στις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα, και που βρίσκεται στη βάση όλων των πρωτοποριακών καλλιτεχνικών κινήματων του αιώνα μας.

Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο και μόνο μπορεί να συζητηθεί η σχέση της Μ.Χ. με τον υπερρεαλισμό. Ο δρόμος της είναι προσωπικός και μοναχικός. Δεν ανήκει σε ομάδα ή σχολή, δεν «ανήκει», γενικότερα, σε κάτι που να προσφέρεται ως στέγη ή στέγαστρο ή ευκαιριακή λύση —μία θεωρία, μία μανιέρα. Ανήκει στην ποίηση και την κατοικεί, αποφασισμένη να δοκιμαστεί μέσα σ' αυτήν, και εκεί να χτίσει και να στηρίξει το σπίτι της και τη ζωή της.

Αν αναζητήσουμε τους προγόνους της, θα τους βρούμε στον Αρθούρο Ρεμπώ, στον Μαλλαρμέ, στον Ζεράρ ντε Νερβάλ, στον Απολλιναιρ, στον Αρτώ, στους γερμανούς «mystiques», στους maudits: σε ποιητές που έχουν λατρέψει την «επικίνδυνη τέχνη», κι έχουν ταυτίσει τη ζωή και την ποίηση με τον κίνδυνο, το ρίσκο.

ΕΓΩ ήλιε κυανοχαίτη

ΜΑΓΙΑ θα σου κάνω με μίαν επωδό

δε θα μπορείς πια να κρατήσεις τα πέδιλά μου πάνω στη λιωμένη
άσφαλτο αποτύπωμα κάθε φυγής μάθε τώρα στην ενήλικη
πως γράφεται ένας πλανήτης που καταστρέφει τα συστήμα-
τα πρέπει η λέξη εγώ να 'ναι ένα έντομο μες στον πευκώ
να

«Στοιχειώδεις κλίσεις». Το δίχως άλλο, σελ. 31

«Είμαι αυτό που ζωγραφίζεις - Είσαι αυτό που γράφω»

Έχουν περάσει τριάντα πέντε χρόνια από την πρώτη της εμφάνιση, όταν κυκλοφορεί στην Ελλάδα το νέο βιβλίο της, *Έρως Μελαχρινός* (Ίκαρος, Αθήνα 1979). Σ' αυτό περιλαμβάνονται τα παλιά της ποιήματα, αναδημοσιεύεται το *Κρυφοχώρι* (που είχε κυκλοφορήσει ιδιωτικά το 1951 από τις εκδ. *Τετράδιο*), και η άγνωστη ποιητική δουλειά της: παλιότερα κείμενα που γράφτηκαν και εκδόθηκαν στα γαλλικά κι άλλα, πιο πρόσφατα, γραμμένα στα ελληνικά.

Η ποιήτρια, που από το 1947 ζούσε στο Παρίσι, ασκήθηκε και σε μια δεύτερη γλώσσα, τα γαλλικά, όχι μόνο μέ δικά της ποιήματα, αλλά και με μεταφράσεις δημοτικών τραγουδιών και ύμνων του Πινδάρου. Η επιλογή των μεταφραστικών πονημάτων της είναι πολύ ενδεικτική: η Μ.Χ. ψάχνει τη γλώσσα και τις γλώσσες. Δεν ψάχνει λέξεις, ψάχνει το «τραγούδι», τα τραγούδια των ανθρώπων.

Ο *Έρως μελαχρινός* κι η επανεμφάνιση της ποιήτριας, ήταν ένα γεγονός για κείνους που γνώριζαν κι αγαπούσαν την ποίησή της. Η παλιά, γνωστή φωνή ξανακούγεται, η μαγεία ξαναβρίσκεται μα αυτή τη φορά μέσα σ' έναν καταγισμό σημάτων: ονόματα προσώπων, τόπων, πραγμάτων, που η Μ.Χ. τα συνταιριάζει στους πιο παράδοξους συνδυασμούς, τα σμίγει αναμεταξύ τους με γενναιοδωρία, τόλμη, αλλά και αγωνία. Γιατί από το σμιζιμο αυτό οι λέξεις πρέπει να ενεργοποιηθούν, να γίνουν μαγνήτες και να τραβήξουν κοντά τους τα πράγματα, τα πρόσωπα, τους τόπους, να τα «φέρουν» μαγικά μέσα στο παρόν και τη ζωή. Την ανάγκη αυτή —ανάγκη ζωής— σίγουρα την τροφοδοτεί ο έρωτας, η νοσταλγία. Όμως οι ερωτικοί ποιητές ήταν πάντα «μυστικοί». Η αλχημεία του στίχου είναι γι' αυτούς ένας τρόπος να φέρνουν κοντά τους το αγαπημένο πρόσωπο, να διαιωνίζουν τον έρωτα.

Εκεί που 'ναι κιόλας κάπα ταυρομάχου αίμα και ήλιος και σκιά
και νότισμα της λαγόνας και αρώματα κανέλας που καίνε το λαιμό
μας η έκρηξη της παρουσίας του
όταν το σούρουπο αποκαμωμένο καβαλάει έναν τοίχο και παρισ-
τάνει την μουκενβίλια όλο άθος φραμπιλά και χείλια
το ατέλειωτο στραγγάλισμα της απουσίας
που αυτή είναι ο φαύνος με οίστρους μουσικής πιο τραχιά κι από
τις περιστροφές ανθρώπου και ζώου όταν μάχονται πιο χυμώδης
κι απ' το παχύ φύλλο που νυχιάζω για να νιώσω το μελίτωμα να
κυλάει

«Προσωπογραφία», Ε.Μ., σελ. 56.

Στίχοι που τόσο μοιάζουν με ξόρκια, επαναλήψεις λέξεων

στον ίδιο στίχο ή στο ποίημα, επαναλήψεις στίχων που μοιάζουν να βρίσκονται εκεί για να σταθεροποιήσουν, να φιξάρουν τις εικόνες, ή ακόμη να ελέγξουν τη ροή τους —αυτό είναι το «τραγούδι» της Μ.Χ., τραγούδι που αποσυνδέεται συνεχώς απ' οτιδήποτε θα μπορούσε να έχει σχέση με μουσική υπόκρουση του κόσμου, κι αντίθετα, προσπαθεί να «φέρει» τον κόσμο, να «φέρει» τα πράγματα, όπως στις λιτανείες οι πιστοί προσπαθούν να φέρουν τη βροχή.

είναι και λόγια σαν φτερώματα με στίγματα

και τόσα λόγια Σύννεφα σωρεία νήματα ισχνά συνοχές μες
στον ουρανό μας φλάμπουρα και λάβαρα με μίαν επιγραφή το
παν είναι ομιλία ως το αίμα όμως ένας λόγος είναι και μά-
τι και κλήση και χούφτα ανοιχτή

ασφοδίλι

ψηλά από βράχο πέφτει είναι κοπέλες με νωχέλεια που τ' α-
φήνουνε και κατρακυλάει μες στη ρεματιά για ν' ακούσουν την
ηχώ του

ασφοδίλι δίλι δίλι

ασφοδίλι ασφο ασφοδίλι

«Τα λόγια έχουνε κρόσσια», Ε.Μ., σελ. 59

Όμως τα λόγια, οι λέξεις, η γραφή, δεν φέρνουν μόνο τον κόσμο, αλλά και τον απομακρύνουν: παίρνουν, στερούν, εμποδίζουν. Αν η απελευθέρωση της φαντασίας είναι ένα μοναδικό εργαλείο γνώσης και κυρίευσης του κόσμου, πόσο μπορεί να λυτρώσει από το φόβο της φθοράς, της απουσίας και του θανάτου; Τα λόγια, όσο και οι πράξεις των ανθρώπων, δεν μπορούν να σταματήσουν την πορεία προς το θάνατο.

Ναυτίλος μεγαλόπρεπος πάνω στο τραπέζι μου

κοχύλι άσπρο και πυρρό

παλιό κέλυφος ζώου με φροντίδα

αν και το περίβλημα είναι πάντα έρμα

εγώ όταν φύγω στο θάνατο

το κάλυμμα που θα 'χω εκκρίνει

δεν θα 'ναι παρά λόγια λογίων

«Εκεί-πέρα εδώ», Ε.Μ., σελ. 77

Τα ταξίδια της Μ.Χ., οι αναζητήσεις, οι περιπλανήσεις της γίνονται μέσα κι έξω από τη ζωή, γιατί γίνονται μέσα κι έξω από τις σελίδες. Αυτό είναι το «Εκεί - πέρα εδώ» της (Ε.Μ., σελ. 71). Όταν προσπαθεί να ζωντανέψει τελετουργικά το μυστήριο της γέννησης μέσα από τις ζωοδότρες σταγόνες του νερού («Σταγόνες», Ε.Μ., σελ. 82) κι όταν προσπαθεί να νικήσει την απουσία («Αντίστροφη αφιέρωση», *Το δίχως άλλο*, εκδ. Κείμενα, Αθήνα 1985), δεν ξεχνά ότι η επόμενη σελίδα θα είναι λευκή.

Καρδιοδόχη σακάτικη

άναντρα ταγμένη στην άσπρη σελίδα

και τα μάτια αμήχανα να πηγαινόρχουνται

«Εκεί-πέρα εδώ», Ε.Μ., σελ. 99

Ο αγώνας με τη λευκή σελίδα, για τη Μ.Χ., είναι ο μεγάλος αγώνας για την ελευθερία, την κατάργηση των συνόρων, την ακινητοποίηση του χρόνου, την οριστική, τελική πραγμάτωση του έρωτα. Στα ποιήματά της, ο έρωτας υπάρχει σαν το μεγάλο στοιχείο του πιστού, αλλά και σαν το ρίσκο του αποστάτη. Είναι η δύναμη που συγκεντρώνει και διασπά τις λέξεις και τη ζωή. Έτσι, μπορούμε να τον διαβάσουμε διπλά: σαν θέμα κυρίαρχο και παραλλασσόμενο, αλλά και σαν κλειδί που ερμηνεύει όλα τα άλλα θέματα - γέννηση, φθορά, απουσία, νόστος. Δεν πρόκειται μόνο γι' αυτά που μοιράζονται οι άνθρωποι - χειρονομίες, λόγια, συγκινήσεις, ηδονή— αλλά και για όλα αυτά που μοιράζουν τον άνθρωπο, τον κομματιάζουν σε σώμα και μυαλό, μέσα σε μια σπαρακτική αντιπαλότητα. Ποιος θα κερδίσει; Η μνήμη - θάλασσα ή το σώμα - τάφος;

είσαι ολότελα περιορισμένη
τροχοπέδη η σάρκα σου
ποτέ δε βγήκε
από το μαλλί σου
ένα βαρύ τσαμπί μοσχάτο
ένα άσμα βυζαντινό
ή μια φρεγάδα

«Στοιχειώδεις κλίσεις», *Το δίχως άλλο*, σελ. 30.

«Το αληθινό ποίημα»

Σ' αυτό το αδυσώπητο παιχνίδι, μια παρτίδα κερδίζεται και μια χάνεται. Για τους ποιητές η «αληθινή» ζωή είναι πάντα αλλού, και πάντα, για το λόγο αυτό, κομματιασμένη ανάμεσα στις λέξεις και στη δράση, σ' αυτό που σκεφτόμαστε, επιθυμούμε, γράφουμε, και σ' αυτό που ζούμε⁷. Το «αληθινό» ποίημα, για τους ποιητές, είναι σαν την αληθινή ζωή. Είναι πάντα «αλλού», από άλλο υλικό: από σάρκα και αίμα. Η ιδέα είναι παλιά. Είναι όμως μια συνταγή:

μια μέρα η ξηρά θα μας εξωθήσει να κωπηλατήσουμε ακόμα πιο
πέρα και θα σκαλίσεις με το σουγιά πάνω στην κοιλιά μου με τα
όμοια γράμματα που έχουν οι μπάγκοι του Ζάππειου το αληθινό
ποίημα που σαλεύει τα κρόσσια του για να σβήσει το ουράνιο τό-
ξο

«Στήμα», *Το δίχως άλλο*, σελ. 22

Το αληθινό ποίημα και η αληθινή ζωή φαίνεται πως αποτελούν το διπλό αίτημα των ποιητών του σύγχρονου κόσμου, που γεννήθηκε μέσα από μεγάλες επαναστάσεις, ανατροπές και αμφισβήτηση. Στους πιο γνήσιους εκφραστές αυτού του διπλού αιτήματος, κάθε διατάραξη του μέτρου, της σύνταξης, του λογικού ειρμού του στίχου δεν είναι θέμα αισθητικής αναζήτησης ή ανεπάρκειας. Είναι ένας αγώνας, μια κίνηση στη σκακιέρα, συχνά πολύ τολμηρή και απροσδόκητη. Το χάσμα πρέπει να γεμίσει, να ζωντανέψουν οι λέξεις, να φέρουν μαγικά τα πράγματα, να αποκαταστήσουν τη χαμένη αρμονία, να χτίσουν ένα κόσμο, μέσα κι έξω από τη σελίδα. Η σελίδα πρέπει να κερδηθεί, το ποίημα πρέπει να κερδίσει.

Στη νεοελληνική ποίηση ο αγώνας αυτός είχε άξιους εκπροσώπους. Ανάμεσά τους, παίκτρια με μοναδική αγωνιστική τόλμη και τιμότητα είναι η Μάτση Χατζηλαζάρου, που έφυγε στις αρχές του καλοκαιριού για ένα ακόμη μεγάλο ταξίδι της, μέσα στη σιωπή της πολιτείας και του πνευματικού κόσμου. Οι σελίδες αυτές, γραμμένες βιαστικά, την αποχαιρετούν μόνο για λίγο. Γιατί είναι σίγουρο πως θα μας έρχεται, μήνα Μάη, Ιούνη και Νοέμβρη, και πάντα με τα δώρα της ποίησης:

τσαμπί της φυστικιάς ζεσταμένο απ' τον ήλιο
ανεμώνες κόκκινες, μαβιές και άσπρες
μυρουδιές δροσερές, σαν μικροί καταρράκτες
ονόματα γαρύφαλα
ή ονόματα τουλίπες
γυναικεία φωνή μες σ' ένα σπίτι

Αθήνα, 30 Ιουνίου 1987

Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου

Σημειώσεις

1. «Στοιβαγμα», από τον κύκλο ποιημάτων «Εκεί-πέρα εδώ» (*Έρωσ Μελαχρινός*, Ίκαρος 1979, σσ. 84-86): «είν' άξιο το μάτι σου να διασταλεί / τόσο που να καθρεφτίζει την εικόνα / του κόσμου». Η εικόνα του κόσμου μετατρέπεται σε εικόνες του ποιητή. Ο ποιητής γράφει τον κόσμο: «Σταματάω εδώ για να γράψω» (ό.π.).

2. Τα ποιήματα από το βιβλίο *Έρωσ Μελαχρινός*, Ίκαρος, Αθήνα 1979, αναφέρονται με τον τίτλο τους και τη συντομογραφία Ε.Μ.

Τα ποιήματα από το βιβλίο *Το δίχως άλλο*, αντίστροφη αφιέρωση, de-

dicace à rebours, Τυπογραφείο Κείμενα, Αθήνα 1985, αναφέρονται με τον τίτλο τους και τη συντομογραφία *Το δίχως άλλο*.

3. «Θα καταλάβουμε τον κόσμο όταν θα καταλάβουμε τους εαυτούς μας, γιατί αυτός και μεις αποτελούμε αδιάσπαστα μέρη», γράφει ο Νοβάλις. Κι ο Ρεμπώ πίστευε ότι «η μεταμόρφωση του κόσμου είναι άρρηκτα δεμένη με την ερμηνεία της», προεκτείνοντας τη σκέψη του Μπωντλαίρ: η φαντασία είναι επιστημονικό εργαλείο για να μάθουμε τον κόσμο.

4. Βλ. σχετικό σχόλιο στα *Νέα Γράμματα*, τ. Ζ, 1944, σελ. 324, στη στήλη «Διαπιστώσεις».

5. «Από τον Άρνιμ, όλη η ιστορία της σύγχρονης ποίησης είναι εκείνη των ελευθεριών που πήραν οι ποιητές σχετικά με την ιδέα του εγώ είμαι», γράφει ο Μπρετόν. «Τούτη η ώρα όταν όλα με γράφουν», της Μ.Χ. (βλ. Ε.Μ., σελ. 71) μας οδηγεί στο «on me pense» του Ρεμπώ και στο διχασμό του ποιητή ανάμεσα στον υποκειμενικό και τον αντικειμενικό κόσμο. Εκεί βρίσκεται η επικίνδυνη ελευθερία του ποιητή, και σ' αυτήν είναι πάντα παγιδευμένος: «Όμως ξαναρωτώ / ένας από μας / μπόρεσε ποτέ του να 'ναι / ΑΛΗΘΙΝΑ / φέρετρο κι όχι ο νεκρός / η λέξη έρωσ ή μήλο κι όχι άνθρωπος / ελεύθερος κι όχι καταδικασμένος» (*Το δίχως άλλο*, σελ. 31).

6. Η ποιητική συλλογή *Έρωσ Μελαχρινός* δημοσιεύτηκε με την επιμέλεια του Αλέξανδρου Ξύδη και με προλόγιμά του που το διακρίνει η βαθιά αισθαντικότητα, η ευστοχία και η αγάπη για το έργο της ποιήτριας. Για το βιβλίο αυτό, υπάρχουν πολλές μνείες στην ελληνική βιβλιογραφία (βλ. *Κριτικογραφία*, σ' αυτό το τεύχος). Για μια εμπειριστωμένη και ουσιαστική κριτική ανάλυση, βλ. Άντειας Φραντζή, «Το ερωτικό τοπίο της Μάτσης Χατζηλαζάρου», περ. *Αντί*, τχ. 282, 1 Μαρτίου 1985, σσ. 49-51.

7. «La vraie vie est absente. Nous ne sommes pas au monde» γράφει ο Ρεμπώ στην *Εποχή στην κόλαση*. Κι ο Μπρετόν: «Το να ζεις ή να παύεις να ζεις είναι λύσεις φανταστικές. Η ύπαρξη είναι αλλού». Αυτό το αρκετά αινιγματικό «αλλού» των σύγχρονων ποιητών, αναφέρεται, νομίζω, ως έναν τουλάχιστον βαθμό στην «καταθλιπτική ιδέα ενός ανεπανόρθωτου διαζυγίου ανάμεσα στην πράξη και στο όνειρο (και την επιθυμία)» (Μπρετόν).

ΑΠΟ ΤΟ ΣΠΙΤΙ...

...ΣΤΗ ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΣΗ ΣΕ ΧΡΟΝΟ ΜΗΔΕΝ!!!

Είμαστε η πρώτη φωτοσύνθεση
με H/Y χωρητικότητας 160 I B.

Και με δυνατότητες για:

- Να δεχόμαστε κείμενα από οποιοδήποτε PC IBM COMPATIBLE ή AMSTRAD 8256/8512
- Σύνδεση μέσω τηλεφωνικής γραμμής (MODEM).
- Σελιδοποίηση 10σελ./1' με υποσημειώσεις.
- Ευρετήριο ονομάτων (INDEX).
- SORT & Σελιδοποίηση Λεξικού.
- Προγράμματα συλλαβισμού για 17 γλώσσες.

Μπορείτε σήμερα να στείλετε τα κείμενά σας μέσω τηλεφωνικής γραμμής ή σε «ΔΙΣΚΟ» 5^{1/4} κι εμείς αναλαμβάνουμε την υπόλοιπη επεξεργασία του βιβλίου ή εντύπου σας.

Με αυτό τον τρόπο μειώνεται ο χρόνος παραγωγής και επιτυγχάνουμε καλύτερη ποιότητα.

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

ΦΩΤΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΕ

ΣΟΛΩΝΟΣ 130 - ΤΗΛ. 36.37.283

«Η ποίησή μας είναι η ζωή»

δεν είμαι πια θνητή είμαι θανατωμένη
τώρα τα λόγια που ακολουθούν είναι εκεί-
να που νομίζω ότι τα λένε οι άλλοι
ΜΑΤΣΗ ΧΑΤΖΗΛΑΖΑΡΟΥ

Δεν θα παραπονεθώ βέβαια για το αιχμηρό —όσο οξύ κι αν είναι— πιθανό σχόλιο σε βάρος αυτού του άρθρου, σχετικά με το πόσο είναι βαρύτατα όψιμο, μιας κι αναφέρεται σε βιβλίο που κυκλοφόρησε πριν 43 χρόνια. Πρόκειται για το πρώτο ποιητικό βιβλίο της Μάτσης Χατζηλαζάρου (κυκλοφόρησε με το ψευδώνυμο «Μάτση Ανδρέου»), *Μάνη - Ιούνης και Νοέμβρης*, εκδ. Ίκαρος, Ιούνης 1944. Δεν είναι πως τότε έμεινε τάχα απαρατήρητο ή ασχολίαστο. Κάθε άλλο. Κι ούτε μπορούσε μια τέτοια υψηλής ποιότητας ερωτική ποίηση να μην επισημανθεί όσο το εδίκαιούτο. Υπήρξαν ποιητές, όπως ο Σταύρος Βαβούρης (π. *Νεανική Φωνή*, τεύχος 8, 1944) και κριτικοί, όπως ο Ανδρέας Καραντώνης (π. *Νέα Γράμματα*, χρόνος Ζ', τεύχος 4, 1944), που στήσανε αυτή ευαισθητοποιημένο να συλλάβει, πάνω από τον σάλαγο της απάνθρωπης και αφανιστικής μηχανής, του καθημερινού θανάτου από πείνα ή από εκτελέσεις, στημένης από το ναζιστικό τέρας, το ακατάλυτο σάλπισμα της ζωής που δεν έστεργε να υποστεί τις σημαίες της και φυσικά ούτε τη φλογερή εκείνη του έρωτα. Κι ας θέριζε ο θάνατος κι ας άλωναν λόγο και δημιουργία άλλες προτεραιότητες. Πραγματικά, μέσα σε ένα κλίμα όπου κάθε αξία επιβιώνει στο μέτρο που μπορεί να στρατευτεί για την εξυπηρέτηση χειρισμών πολιτικής δράσης προς κάποιο κορυφαίο ζητούμενο, όπως η επιβίωση κι η απελευθέρωση ενός σκλαβωμένου λαού, στράτευση που αναιρεί ή παραμερίζει όποια άλλη ζωτική παράμετρο, χρειάζοταν απίστευτο θάρρος να ωθήσει στο προσκήνιο τον έρωτα και την ομορφιά του σαν ύψιστη αξία για τη συνέχιση της ζωής, πλάι στις άλλες μάχιμες αξίες.

Με το *Μάνη, Ιούνης και Νοέμβρης* η Μάτση Χατζηλαζάρου ευαγγελιζόταν την ανάσταση της ζωής μέσα από τον έρωτα. Ο λόγος της, πλατάγισμα ευφρόσυνης σημαίας μέσα στη σκοτεινιά της σκλαβιάς, θύμιζε πως τίποτα δεν αφανίζει τη ζωή οριστικά όσο η λησμονιά κι ο παραμερισμός του έρωτα. Στάθηκε σε αυτό το πεδίο μάχης απίστευτα θαρραλέα. Κόβοντας την ανάσα των προβλεπτών του σεμνότυπου ερωτικού λόγου, ακόμα και ρισκάροντας την αξία του προσωπικού της νομίσματος έναντι μιας επιτίμησης ή κατακραυγής, πετούσε κατάμουτρα του καθημερινού θανάτου τα δικαιώματα της ζωής, τα κεφαλαία της φωνήεντα - τον έρωτα, σαν αντίσταση πάνω από την ιστορία και την ένοχη λογική της.

Μερικοί μικρομπακάληδες του ανθρώπινου μεγέθους, πλασιέ του κατασκευασμένου, μέσα στο έμφοβο κεφάλι τους, δεδόντος χαρακτηρίζανε, κι ακόμα ίσως συνεχίζουν να χαρακτηρίζουν σαν «φυγή» τις τέτοιες φωνές (κι ακούστηκαν την ίδια εποχή κι άλλες) που επέμεναν: «δεν παραιτούμαστε από καμιά φλέβα της ζωής. Μπορούμε να ζούμε».

Διότι δεν ήταν λιποταξία, δεν ήταν φυγή από τον αγώνα επιβίωσης, που, πολύ λίγοι ίσως κατανοούσαν πως έπρεπε να δίνε-

ται όχι μόνο στο επίπεδο της διεκδίκησης του ξεροκόμματος της μπομπότας, αλλά και στο επίπεδο της στήριξης της ψυχής στην ορθοστασία της, για να κρατηθούν ορθάνοιχτες οι πύλες της για κάθε τι το ανθρώπινο που κινδύνευε, στίχοι σαν αυτούς:

Ζωή μου, δίπλα σου βλέπω την αναπνοή και ακούω το καρδιοχτύπι όλων των πραγμάτων.

ή:

Ένα αγιόκλημα εσκαρφάλωνε αναστενάζοντας και μοσχοβολώντας

κι ακόμα:

Αύριο θα σμιζω τα δύο σου σκέλη, μήπως γεννηθεί ένα μικρό λυπητερό παιδάκι, θα το λένε Ιούς, Μανιούς, ίσως και Aqua Marina.

Φέρτε μου να γεννήσω όλα τα μωρά της πλάσης, δώστε να πεθάνω όλους τους θανάτους.

• • •

Σε μια εποχή που ο ερωτισμός μαράζωνε στα γκέτο της σεμνοτυφίας ή της ατολμίας σε ό,τι αφορά τον εκφραστικό λόγο και που, όπως έγραφε ο Σταύρος Βαβούρης: «ο έρωτας των νεοελληνίδων ποιητριών ήταν το ρομαντικό άσθμα ατέλειωτων σπαραξικάρδιων τετράστιχων» η Μάτση, αδίσταχτη, αμαζονική, σαπφική, γενναία, θα σαλπίσει:

Παλικάρια! Σιμώστε, καβαλήστε μας, είμαστε τα άσπρα σας άτια, είμαστε οι αχνισμένες σας φοράδες.

κι αλλού:

Θρηνώ όλες τις χაίτες των κοριτσιών που είναι ριγμένες επάνω στα μαξιλάρια του συμβατικού έρωτα. (...).

Θα τους πω: κοιτάτε τους άντρες τους λεβέντες, τους ελεύθερους, τον άντρα lionτάρι, τον άντρα карабиού κατάρτι, τον άντρα έλασμα και τόξο και φωνή από κορφοβούνι σε κορφοβούνι - τότε ίσως του δοθούνε, ναι, ίσως ερωτευθούνε.

Ο αγαπημένος άντρας είναι το περιεχόμενό της, τον περιέχει:

Σε περιβάλλω με μια μεγάλη αναμονή.

Σε περιέχω όπως τ' αραχωβίτικο κιούπι το λάδι.

Σε ανασαίνω όπως ο θερμαστής του карабиού ρουφάει μες στα πλεμόνια σου το δειλινό το μπάτη.

Τον εισπράττει, τον εισπνέει, τον ακροάται. Ο αγαπημένος άντρας είναι το ον που ξεσηκώνει τους θηλυκούς χυμούς της και την καταστραίνει ακατάλυτο κύτταρο και έλυτρο ζωής:

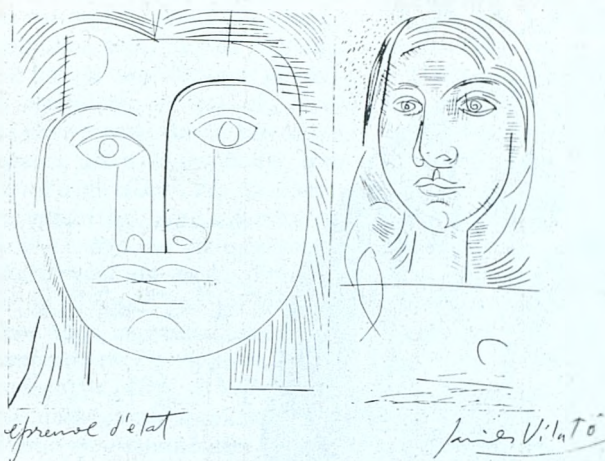
Πώς πέφτει το φύλλο της λεύκας το φύλλο που μαγεύει το φως; έτσι θε να πέσω μες την αγκαλιά σου.

Πώς σβήνουν τα τραγούδια των κοριτσιών το σούρουπο;

έτσι θε να σβήσω μες την αγκαλιά σου.

Λες κι ήτανε χθες βράδυ ακρογιάλι το σώμα μου, τα χέρια σου δυο μικρά τρυφερά καβούρια.

Στην περίπτωση της Μάτσης Χατζηλαζάρου δεν χρειάζονται οι καταδύσεις ούτε οι προβολείς βυθού από μέρους των μανια-

κών δυτών στα έρεβη της μεταπλασίας των βιωμένων εμπειριών σε ποιητική εκφορά. Ο ποιητικός βυθός της Μάτσης πυρωμένος από οίστρο και σπάνιας ποιότητας ερωτικό σφρίγος τινάζει από μόνος του στην επιφάνεια τα μαργαριτάρια του. Αχρηστεύει τη λαβυρινθοδρομία των αναλυτών. Κατάματα, μέχρι τυφλώσεως, πέταξε στα μάτια των ερεβολόγων την πανέμορφη γύμνια του πάθους της, την ομορφιά και την ιερότητα του πόθου της με ποιητικό λόγο που —ας το πούμε ανεπιφύλαχτα— δεν έχει να ζηλέψει πολλά από τη σαπφική φωνή σε αιμάτωση, ορμή, γλυκάδα και θάρρος, σε έκταση και ύψος αίσθησης και σε κίνηση προς τη ζωντανή φλέβα ζωής: τον έρωτα.

Ωστόσο πλάι στον μπορύσκο αυτόν χυμό ζωής που αποπνέει η ποίηση της Μάτσης, απίστευτα δριμύ και εμπιστευμένο από την Ποίηση στην ευαισθησία της, δεν λείπει η στοχαστική τρυγία με την γεύση της καταφατικής πίκρας, σήμα της τραγικότητας του ανθρώπινου προσώπου, ιδιαίτερα αισθητής σε αυτόν τον άμφωτο τόπο των ποιητών, όπου η πλημμύρα του φωτός δείχνει τα περιγράμματα τόσο καθαρά που να εμπνέει την ιδέα του πεπερασμένου, χωνεμένου μέσα στο αμάχητο άπειρο:

Κι όλα τα άρμπουρα να λύσω, κι όλες τις μέδουσες να σκοτώσω, πάλι ο εαυτός μου θα είναι μια εξορία.

Ίσως να 'μαστε αθώοτεροι κι από ένα καναρίνι, αγνοί όμως δεν είμαστε.

Για να κλείσει ο λόγος της στο πρώτο της αυτό βιβλίο:

σωπαίνει ο άνεμος που ροβολάει από το βουνό με ένα μονάχα στεναγμό ανθρώπου.

• • •

Υπάρχουν κάποιοι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι που, κατατρυχώμενοι ίσως από αποτυχοσες νεανικές απόπειρες, στον ποιητικό λόγο, κι ενώ διόλου δεν τους χρειάζεται η νεώτερη ποίησή μας, αυτοί προχωρημένοι πια σε ηλικία αλλά μάλλον όχι και σε ανάλογη σοβαρότητα, επιμένουν να μπερδεύονται στα πόδια της, να της βγάζουν τα μάτια για να υπηρετήσουν την κοκκεταρία τους και την «σοφία» τους πάνω σε χιλιοσχολιασμένα και χιλιοπατημένα και για τούτο σίγουρα κι ευκολόβατα πια ποιητικά κείμενα, μη ρισκάροντας να δοκιμαστούν πάνω σε παρθένο κείμενο. Αυτοί! Είδανε; Μιλήσανε; Είπανε τίποτα; Τι είπανε για την ποίηση της Μάτσης Χατζηλαζάρου;

Υπάρχουν και κάποιοι επώνυμοι καταστιχογράφοι, καρτελογράφοι, που επιμένουν να πετσοκόβουν και να στρατολογούν σε γενιές τους ποιητές μας. Και αυτοί! Σε ποια γενιά κονσέρβα έχουν περιορίσει τη Μάτση; Φτάνει. Γι' αυτούς και γι' άλλους η ποιήτρια είπε: *(Εκεί πέρα Εδώ, Ίκαρος 1985).*

Ξέρω πως θα πεθάνω εδώ δεν μπορώ πια να πλησιάσω τους άλλους πιο κοντά από τη βολή της λαλιάς τους και δε φαίνεται κανένας να καταλαβαίνει εκείνα που εγώ φωνάζω.

Έκτωρ Κακναβάτος

Αντρέας Γεωργίου

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟ ΚΡΑΤΟΣ Η ΝΥΧΤΑ ΤΩΝ ΕΡΠΙΕΤΩΝ

Μια άλλη αντίληψη
για τις κοινωνίες μας
και τον «πολιτισμό» μας

Εκδόσεις Γλάρος

ΑΝΤΡΕΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟ ΤΕΛΕΙΟ ΚΡΑΤΟΣ Η ΝΥΧΤΑ ΤΩΝ ΕΡΠΙΕΤΩΝ

Το βιβλίο του δημοσιογράφου και ερευνητή Αντρέα Γεωργίου *Το τέλειο κράτος* – η νύχτα των ερπετών ανήκει στα ανατρεπτικά δοκίμια της τρέχουσας κοινωνικής ανθρωπολογίας. Μέσα από έναν επιτυχή συνδυασμό επιστημονικής γνώσης και πρωτοποριακού στοχασμού, ο συγγραφέας μας δίνει μια μοναδική εικόνα της ανάπτυξης των συστημάτων κυριαρχίας στο ζωικό και κατά προέκταση στο ανθρώπινο βασίλειο. Ταυτόχρονα μας προειδοποιεί ότι η πορεία προς την τελειοποίηση του κράτους περικλείει και την παράλληλη πορεία προς την υποβάθμιση του ανθρώπου, αφού ο άνθρωπος σπρώχνεται από τους «διακοσμημένους κυρίαρχους» πίσω στην πρωτόγονη μορφή της «ιεραρχίας του κοτετσιού» της επιβολής, δηλαδή του ισχυρότερου ζώου πάνω στο αδύνατο.

Σε όλα τα βιβλιοπωλεία

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • 106 77 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 36.18.457 • 36.19.167

[illegible]

pour celui un regard - voir tant
 visible et aux moins grandes aller
 ne je ne sais autre
 après - midi tu m'as dit je t'ai
 vides depuis trente ans c'était la
 dernière fois que je m'inscris
 le mariage le mariage et le fait
 m'adonne puis une notation
 note d'amour ouvrir au noir en
 être à deux balbuties des
 vides petites d'admirer me pei-
 rent tandis que le vent du nord
 vent en m'embrassant à l'angle de
 et ceux il est terre ce corps
 assoiffé de toi il apprêt à
 prêt les moudatous du d'au-
 je dirais ~~to~~ beaucoup
 la jeune la brune de
 "oh je me suis dit
 je les écris les de
 mon mieux devienne pour
 ne je crainrais des galeries en
 dessous des dessous et à l'intérieur
 leur des nuits comment s'entendre
 auement car certains dans ces
 avec des écrits tout à fait différents

Το εκτενές¹ ποίημα της Μάτσης Χατζη-λαζάρου, «Αντίστροφη αφιέρωση - Dédicace à rebours», είναι το τελευταίο δημο-σιευμένο ποίημά της και περιλαμβάνεται στο ποιητικό βιβλίο *Το δίχως άλλο?*. Η ημερομηνία που συνοδεύει και τις δύο μορ-φές του ποιήματος (την ελληνική και τη γαλλική) είναι η ίδια: 7.2.85, και επιβάλ-λει από την αρχή την ιδέα της σύγχρονης γραφής και του ελληνικού αλλά και του γαλλικού. Αυτό, ενώ είναι κάτι σύμφυτο με την ποίηση της Μ.Χ., στην προκειμέ-

νη περίπτωση αποκτά άλλες διαστάσεις, μιας και η σύγχρονη γραφή, εδώ, είναι εξαρχής μεικτή για να διαχωριστεί στην πορεία³. Θυμίζω εδώ ότι η Μ.Χ. είναι από εκείνους τους δημιουργούς που έχουν εκφραστεί στην αρχή ελληνικά⁴, κατόπιν γαλλικά⁵, σε μία τρίτη περίοδο επεξεργασίων έχουμε τις προσωπικές της μεταγραφές από τα ελληνικά στα γαλλικά και το αντίστροφο⁶, και σε μία τελευταία, που καταληκτικό όσο και οριακό της παράδειγμα είναι η «Αντίστροφη αφιέρω-

ση»⁷, η μεικτή γραφή διαχωρίζεται και προωθείται προς τα έξω συγχρόνως.

★ ★ ★

Ποίημα-αφιέρωση: Αφιερώνει κανείς στην αρχή. Ένα ποίημα - αφιέρωση στο τέλος ενός βιβλίου και στο γέρμα μιας ζωής είναι οπωσδήποτε ένα ποίημα που πραγματοποιεί, με μόνη έστω τη θέση του στη συνολική ύλη, μια ανάστροφη αφιέρωση. «Αντίστροφή» την ονομάζει η Μάρση Χατζηλαζάρου, αποδίδοντας έτσι το *à rebours*. Το πρόβλημα που θέτει η από-

1. 126 στίχους μετρά η «Αντίστροφη αφιέρωση», 123 στίχους η *Dédicace à rebours*. Η διαφορά έκτασης προέρχεται από το ότι σε δύο στίχους στο ελληνικό κείμενο (61/62, 75/76, 77/78, 91/92, 109/110, 111/112) αντιστοιχεί ένας στη γαλλική μεταγραφή (61, 74, 75, 89, 107, 108). Αλλά και από αναπτύξεις σε δύο στίχους στο γαλλικό κείμενο (76/77, 99/100, 112/113) οι οποίοι παρουσιάζονται ως ένας στίχος στο ελληνικό (79, 102, 116).

2. Μάτση Χατζηλαζάρου, *Το δίχως άλλο, Αντιστροφή αφιέρωση, Dédicace à rebours*, (εκδ. Τυπογραφείο Κείμενα), Αθήνα 1985.

3. Σύμφωνα με την προφορική της μαρτυρία το ποίημα αυτό γράφτηκε με τη χρήση και των τριών γλωσσών συγχρόνως. Στα στάδια επεξεργασίας που ακολούθησαν πρόκρινε για την ελληνική «παράλλαξη» τη χρήση εμβόλιμων στίχων στα γαλλικά και για τη γαλλική «πα-

ραλλαγή», αγγλικών, καθώς και τη μοναδική ελληνική λέξη «φόρμιγξ». Επισημαίνω πως δεν υπάρχει απόλυτη αντιστοιχία των εμβόλιμων στίχων· δηλαδή, δεν μεταγράφονται όλοι οι γαλλικοί στίχοι της ελληνικής «παράλλαγής» σε αγγλικά στην «γαλλική παράλλαξη».

4. Πρώτες της δημοσιεύσεις στα ελληνικά: Μάτση Ανδρέου, *Μᾶης, Ιούνης και Νοέμβρης*, Αθήνα 1944 και *Πρώτο, Δύο διαφορετικά ποιήματα*, Τετράδιο, Αθήνα 1945.

5. Πρώτη δημοσίευση δύο ποιημάτων της στο *Le Temps de la Poésie* (Ιουλ. 1948) τα οποία περιλαμβάνονται στο *Cinq Fois* (εκδ. GLM), Παρίσι 1949.

6. Στο *Έρως Μελαχρινός* (εκδ. Ίκαρος), Αθήνα 1979, όπου εκτός από παλαιότερες αναδημοσιεύσεις ποιημάτων της γραμμένων στα ελληνικά έχουμε ελληνική μεταγραφή του *La Frange des Mots* (Παρίσι 1954) καθώς και το

Εκεί-Πέρα Εδώ, που ενώ δημοσιεύεται για πρώτη φορά, η αρχική του αδημοσίευτη γραφή ήταν στα γαλλικά. Η πρακτική αυτή συνεχίζεται, με αδιευκρίνιστο τον ακριβή χαρακτήρα της συγγραφής, στην τρίγλωσση έκδοση 7×3 - *Επτά γραπτά στα ελληνικά - Sept textes en français - Seven Writings in english*», Αθήνα 1984.

7. Το τελευταίο βιβλίο της *Το δίχως άλλο* περιλαμβάνει τις ελληνικές μεταγραφές του *Cinq Fois* (ό.π. σημ. 5) και τη διγλωσση έκδοση (ελληνικά - γαλλικά) *Αντίστροφη αφιέρωση Dédicace à rebours*.

8. Ενδεικτικά παραθέτω: «θα σου έρθει κείνο το κυβικό κλουβί που σου 'χω τάξει με μικρά κόκκινα γαργυφαλλά μέσα να πετάνε πέρα δώθε τραγουδώντας φλογερά» - «tu recevras aussi la cage cubique déjà promise avec à l'intérieur des minuscules oeillets rouges qui voleront en chantant leur ais poignants».

δοση του τίτλου, αλλά και η απόδοση όλου του ποιήματος στο σύνολό του, είναι ένα ζήτημα που σχετίζεται με μία συνολικότερη σχέση της ποιητρίας με τη γλώσσα. Και εδώ απλώς υπαινίσσεται μία σειρά μικρές, ασημαντες εν πολλοίς, αποκλίσεις της μεταγραφής⁸ αλλά και άλλες σημαντικότερες αλλαγές απόδοσης από τη μία γλώσσα στην άλλη⁹, και τροποποιητικές του νοήματος που εμφανίζεται, κατ' αυτόν τον τρόπο, ως δευτερεύον.

Υποβάλλεται έτσι μία θεώρηση του όλου ποιήματος με όρους που συγγενεύουν περισσότερο προς ηχητικές αναλογίες αλλά και εικαστικούς συνειρμούς, και αποδίδουν πιστότερα, κατά τη γνώμη μου, το ίχνος των αισθημάτων ακολουθώντας μία διαδικασία, που προσιδιάζει στη μεταφορά του ψυχολογικού κανόνα της συναισθησίας παρά σε μία μετάφραση. Γιατί «μεταφράζοντας» κανείς τα αισθηματά του σε λέξεις, ήδη τα παραφράζει, και όταν μάλιστα κινείται σε περισσότερους από έναν γλωσσικούς κώδικες, η «μετάφραση» αυτή ανακυκλώνει το βίωμα, το οδηγεί σε μια νέα προοπτική και του δίνει μια νέα παράταση ζωής εντός του κύκλου της ποιητικής συν-ομιλίας.

Η ποιητική γλώσσα της Μάτσης Χατζηλαζάρου δεν μπορεί να νοηθεί μέσα από την εκ των προτέρων παραδοχή της μοναδικότητας την οποία συνηθίζουμε να δίνουμε στην εθνική μας γλώσσα και την αποκλειστική χρήση της για τη λογοτεχνική δημιουργία. Στην ποίηση της Μ.Χ. τα πράγματα δεν είναι έτσι. Γιατί εδώ έχουμε κάθε φορά να κάνουμε με το εγχείρημα της δημιουργίας μιας νέας γλώσσας και μέσα απ' αυτήν την ανανέωση επιτυγχάνεται, πιστεύω, η λογοτεχνικότητα. Τα σημεία της γραφής και της ανάγνωσης δεν πειθαρχούν στη σχολική εμπειρία, αλλά ούτε καν στην παραδοσιακή αντίληψη για τη μητρική γλώσσα. Γιατί κυρίως προέρχονται από τη μητέρα-γλώσσα των αισθημάτων. Η γλώσσα/φωνή και η γλώσσα/σημάδι, απ' όπου πηγάζουν οι πρώτες γλωσσικές σχέσεις, αποκαθιστούν τη σχέση της γλώσσας με το ι-

διο το σώμα —ιδρωμένο σημάδι, ματωμένο φθόγγο— το ερωτικό σώμα μιας γυναίκας που παλεύει ως το τέλος για να κατανοήσει την ορμή και το πάθος.

Η Μάτση Χατζηλαζάρου χαρακτηρίζεται, θα έλεγα, από εκείνη τη βαθιά ελευθερία —ανυπότακτη— που την οδήγησε σε επιτεύξεις που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν εξαίρεση στο σώμα της νεοελληνικής γραμματείας. Η σχέση της με την ελληνική γλώσσα —από καταγωγή¹⁰— με τη γαλλική —από επιλογή και συγκυρίες¹¹— και με την αγγλική —από καταγωγή¹²— αλλά κυρίως η σχέση της με τον κώδικα που της προσέφερε η ψυχανάλυση¹³, έδρασαν έτσι ώστε να παραχθεί αυτός ο συγκεκρισμός —απότοκος μιας βυθοσκόπησης, που κάνει τελικά όλες τις αναγωγές του στην «πρώτη» γλώσσα.

Έτσι, με τη Μάτση Χατζηλαζάρου μοιάζει να μαθαίνουμε «ανάγνωση» και «γραφή» από την αρχή. Αυτή, όμως, είναι μία συνειδητοποίηση του τέλους. Και ως αναγνώστες γινόμαστε με άμεσο τρόπο κοινωνοί της αφιερωματικής σχέσης την οποία, αντιστρέφοντας τη σειρά των πραγμάτων, μας αποκαλύπτει εν τέλει η ποιήτρια.

Η αφιέρωση του τέλους στο σύνολο της ποιητικής δημιουργίας «για κείνον με την αντρικία φωνή - μάτια και με χέρια μεγάλες φτερούγες που δεν τις ξεχνάω (...)»¹⁴ γίνεται αφιέρωση εκκίνησης εντός του ποιήματος. Από αυτή την παλιά αρχή —ιστορικά— ξεκινά και το αναποδογύρισμα που πραγματοποιεί: από το ίδιο το λογικό επιστέγασμα προς τη σαρωτική κατάλυσή του. Η Μ.Χ. δεν είναι γυναίκα σπαραγμένη που γράφει για τα αισθήματά της. Είναι η ίδια το σπάραγμα που γράφει και ομιλεί. Είναι η ίδια η λαλιά και η γραφή του αιώνιου λίμπιντο.

* * *

Δοκιμάζει, όπως μας λέει, τη διατάραξη της σύνταξης:

«Θα 'θελα μα πόσο θα 'θελα ναι θα
'θελα αμέσως τώρα τώρα θέλω να

ξεμαλλιάσω λίγο τη σύνταξη για να σε τραγουδήσω όπως έμαθα στο Παρίσι»¹⁵.

Το «ξεμάλλιασμα», όμως, της σύνταξης δεν γίνεται για την καταστρατήγηση της έλλογης μεθόδου, δεν γίνεται από σκοπού ή για να υπακούσει σε κάποια διδάγματα αυτόματης γραφής. Γίνεται για να φτάσει σ' αυτήν ακριβώς τη γλώσσα όπου τα πράγματα ομιλούν, όπου το σεντόνι, το κρεβάτι του έρωτα, γίνεται ο καλύτερος εκφωνητής των αισθημάτων και το εγώ —παθητικό— απλώς καταγραφές. Εκεί όπου ο ερωτικός λόγος δεν περιγράφει, αλλά γεννά τα νέα ακούσματα, εκεί που η ανεπάρκεια του γλωσσικού οργάνου της καθημερινότητας αποκαθαιρείται και γεννά τις νέες λέξεις ή το άνευ νοήματος «νόημα». Ως τη σωπή, εκεί που όλα μπορούν να ησυχάσουν, ως το θάνατο: «*ME EKPIZΩΝΕΙΣ*»¹⁶, έτσι όπως συγκεκριαλιώνοντας αναφωνεί και σωπαίνει.

«*Κι ένιωσα πρώτη φορά "le vierge le vivace et le bel aujourd' hui"*»¹⁷.

Η αναφορά στον Μαλλαρμέ, όπως και παρακάτω η εκ νέου μνεία του συνοδευμένη από την ονομαστική αναφορά στον Ρεμπώ και τον Απολλιναιρί¹⁸, συνιστούν κυρίως σήματα που αναφέρονται σε από κοινού, με το πρόσωπο στο οποίο απευθύνεται, ερωτική προσέγγιση των ποιητών και όχι σε λόγια σχέση. Και αυτές οι αναφορές έρχονται να συνειρευθούν με το υπερμέγεθες δέντρο της Αμερικής το Wellingtonia¹⁹ και την ταπεινή οξυφώνη οκαρίνα²⁰, το γνωστό λαϊκό όργανο των μεσογειακών λαών. Και να συναντηθούν με το μονόγραμμά του²¹, που δεν είναι βέβαια ο ίδιος, και με τοπωνύμια όπως Τσεπέλοβο, Πάπιγκο, Ελαφότοπο, Βίκο, που δεν είναι κατ' ανάγκην οι πραγματικοί τόποι. Είναι περισσότερο ο ήχος των τόπων και ο απόηχος του συνειρμού της καταγωγής της που φέρουν στην επιφάνεια. Γιατί όλα αυτά συνυπάρχουν και συνεργάζονται σε μία αφιερωματική διαδικασία προς την ίδια τη ζωή που έχει ήδη απομακρυνθεί ως πραγματικότητα, η ο-

9. «εσύ μάχες και ένσαρκα άλογα του Uccello» - «you battles and starry-eyed horses of Uccello». Η μετάβαση από το "starry-eyed" στο "ένσαρκα" ή και το αντίστροφο, δεν μπορεί να αιτιολογηθεί νοηματικά. Θα μπορούσε, όμως, να προταθεί ως πιθανή (και καθόλου βέβαιη) η μετάβαση από μια νοηματικά άστοχη απόδοση του starry-eyed σε «έναστρα» και η επιλογή μιας νέας χαρακτηριστικής ιδιότητας για τα άλογα του Uccello η οποία, όμως, αυτή τη φορά δικαιώνεται, κατά τη γνώμη μου, ως ηχητική παραλλαγή του έναστρα. Γιατί μια τέτοια ηχητική μεταγραφή πιστεύω πως είναι δυνατή για την ποιήτρια που μεταγράφει «εγώ σ' έχω άρωμα έρωτα» σε «you my Eros aroma» και διατηρεί ως μόνη ελληνική λέξη εντός της γαλλικής μεταγραφής (με αγγλικούς εμβόλιμους στίχους) τη λέξη «φόρμιγξ», η οποία μπορεί να «ακουστεί» και ως μη ελληνική.

10. Η μητέρα της καταγόταν από τα Ζαγοροχώρια. Δες και «εγώ σε Τσεπέλοβο Πάπιγκο Ελαφότοπο / εγώ σε Βίκο με τα γιοφύρια του κει που διαβαίνει ο / χρόνος».

11. Υπότροφος του Γαλλικού Ινστιτούτου (μαζί με άλλους 150 Έλληνες) φεύγει η Μάτση Χατζηλαζάρου για το Παρίσι το Δεκέμβριο του 1945. Επιστρέφει το 1956 και παραμένει στην Ελλάδα ως το 1964. Για να ξαναφύγει για τη Γαλλία όπου έζησε ως το 1973. Η οριστική της επιστροφή και εγκατάστασή της στην Ελλάδα πραγματοποιείται τότε.

12. Γνωρίζουμε ότι η μία της γιαγιά, από την πλευρά του πατέρα της, ήταν αμερικανίδα με οικογενειακό όνομα Upton. Από εκεί και το βαπτιστικό όνομα του αδελφού της Μάτσης, Ώπτον Χατζηλάζαρος.

13. Η σχέση της με την ψυχανάλυση ανάγεται στους χρόνους της γνωριμίας και του γάμου

της με τον Αντρέα Εμπειρίκο, ο οποίος και την εισήγαγε στην ποίηση.

14. «Αντίστροφη Αφιέρωση», στ. 1 και 2.

15. ό.π., στ. 56, 57, 58 και 59.

16. ό.π., στ. 126 (καταληκτικός).

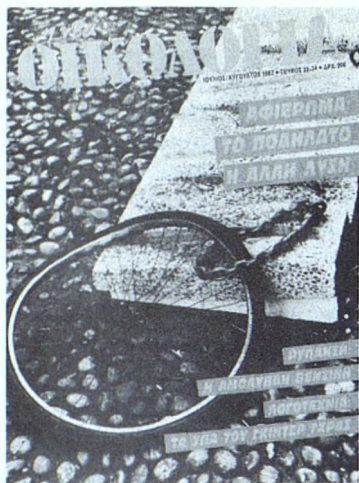
17. ό.π., στ. 3, 4 και 5, δες και Stéphane Mallarmé, *Oeuvres complètes, texte établi et annoté par Henri Mondor et G. Jean-Aubry* (εκδ. Gallimard), Παρίσι 1945, «Plusieurs Sonnets II», σ. 67. (Πρώτη δημοσίευσή του τον Μάρτιο του 1885, *La Revue Indépendante*. Ακολουθεί η έκδοσή του στον τόμο *Poésies* του 1887).

18. «Αντίστροφη Αφιέρωση», στ. 87.

19. ό.π., στ. 88.

20. ό.π., στ. 90.

21. ό.π., «δύο κροταλίες όρθιοι στρίβουν και ξαναστρίβουν γλιστρώντας ο ένας γύρω απ' τον άλλο όταν σταματήσουν η περιπτυξη τους είναι το μονόγραμμά σου».

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1987, ΤΕΥΧΟΣ 33

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΠΟΔΗΛΑΤΟ

Γράφουν Μιχάλης Πασχαλίδης, Νίκη Καρδακάρη, Γιώργος Μακρόπουλος, Χάρης Πατσός, Θέμης Πούντζας και η Οικολογική Κίνηση Σερρών

ΡΥΠΑΝΣΗ

Πάνος Πλαγιαννάκος: Αμόλυβδη βενζίνη. Πού, πότε, πώς;

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Σοφία Τραυλού-Ράμμου: Ο ζωολογικός κήπος του Γκύντερ Γκρας

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Γιώργος Ριτζούλης: Η δύσκολη πορεία των πράσινων μέσα απ' τους θεσμούς - Συνέντευξη με τον Ότο Σίλντ

ΤΣΕΡΝΟΜΠΙΛ

Σταύρος Θάνος: Θερμές κηλίδες στον ελληνικό χώρο

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Χάρης Αγγελίδης: Στα πρόθυρα μιας επανάστασης. Συνέντευξη με το René Passet

ΟΙΚΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Μιχάλης Μοδινός: Ινδονησία. Η χωροθέτηση της φτώχειας

ΑΝΤΙΡΥΠΑΝΣΗ

Ιωάννα Κιούση: Νέες τεχνολογίες επεξεργασίας αποβλήτων

ΥΓΕΙΑ

Γ. Σιγάλας: Η συστημική προσέγγιση στην θεραπευτική

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Μ. Σανταμούρης, Α. Μπουρίτσας: Ηλιακή ενέργεια σε ιχθυοπααραγωγικό σταθμό

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ

Σχέδιο Καταστατικού για τη συνάντηση στο Τσεπέλοβο

ποία ανήκει στον ιστορικό της χρόνο, αλλά ως ποιητική πραγματικότητα είναι ενεστωτική, δηλαδή παρούσα.

Έτσι και το ξεμάλλιασμα της σύνταξης, όσο «δάνειο» τέχνασμα κι αν είναι δεν «παιζει» πλέον όπως στον Henri Michaux (Βέλγιο 1899 -). Κινείται περισσότερο στη γραμμή του Michel Leiris (Παρίσι 1901 -) και είναι δυνατόν να αναγνωριστεί, εν μέρει, σε ορισμένα κείμενά του. Ο βαθμός, όμως, της πρωτοτυπίας της ισχυροποιείται από τον τρόπο με τον οποίο αποδεκατίζει τα ρήματα που επιβάλλουν το χρόνο από τα συμφραζόμενά τους, ενεργοποιεί τα ουσιαστικά και σπαράσσει τη μοναδική πρόταση: *εσένα σ' έχω (εγώ)*²² στις δυνατές μονάδες (ε)σε / με / εσύ / εγώ σε / σ' έχω / tu me / je te / je me / tu m' es / tu m' as / you / moi je te²³

και σε μια μεγάλη ποικιλία συνδυασμών.

Από τον εξορκισμό του σημειομένου οδηγούμαστε στην ιερότητα του σημαίνοντος, στο ανάστροφο και πάλι για να φτάσουμε από έναν άλλο δρόμο, αυτή τη φορά, στην επικύρωση του τίτλου του ποιήματος.

Το ποιητικό υποκείμενο παραφυλάει, μέσα στο ποίημα, και δικαιώνει τον εσωτερικό του μονόλογο ακριβώς διαταράσσοντας την ενότητα του. Δοκιμάζει και δοκιμάζεται μέσα στην τυραννία να αποδοθεί και πάλι η δύναμη στα πράγματα, να γίνει πάλι η φύση δραστική και δονούμενη για να φέρει εδώ, στο παρόν, μπροστά στα μάτια μας, το ποθούμενο «σε γιασεμί»²⁴.

Και γίνεται έκκληση «εσύ σελίδα μου εσύ μολύβι μου ερμηνευτή μου»²⁵ και γίνεται θαυμασμός «βλέποντας τον εσαεί ευδαιμόνα άντρα»²⁶ και ομολογείται ως ερωτική συνάντηση

«σε μίσχος
σε φόρμιγξ
με φλοισβίζεις
σε ζαργάνα α μ' αρέσει»²⁷

και ανεβαίνει στον αφρό η ερωτική περιπυξη καθώς πηγάει από τον καταγισμό του «θα 'θελα...»²⁸, αλλά και η μοναχικότητα της ανάκλησης, που συγκεντρώνει

22. «Εσένα σ' έχω...», στίχος 60: εκκίνηση της πράξης της συντακτικής διατάραξης η οποία εκτείνεται ως το τέλος του ποιήματος με ελάχιστες εξαιρέσεις.

23. Οι αποσπάσεις είναι δικές μου και καταγράφονται με τη σειρά που εμφανίζονται και στα δύο κείμενα (ελληνικό και γαλλικό).

24. «Αντίστροφη αφιέρωση», στ. 65.

25. ό.π., στ. 113 και 114.

26. ό.π., στ. 33.

27. ό.π., στ. 80, 81, 82 και 83.

28. ό.π., από στ. 24 έως 59, όπου παρουσιάζεται το «θα 'θελα...» ως έναρξη εννέα ενότητων «επιθυμίας» με επίταση στην τελευταία ενότητα, όπου μετά το αρκτικό «θα 'θελα» έχουμε επανάληψή του άλλες δύο φορές (συνολικά στο αναφερόμενο απόσπασμα 11 φορές) για

ται περιληπτικά στο «γνωστό έργο της συγκεκριμένης μουσικής που λέγεται "κοντσέρτο για έναν άνθρωπο μόνο"»²⁹.

Και ο έρωτας γίνεται «συμπαιγνία»³⁰, είδος μυστικής συνωμοσίας, που οι άλλοι δεν μπορούν να παρακολουθήσουν, δηλαδή να κατανοήσουν, όταν

«σε ληστεύω από αλλουνού τα χέρια
σε ακούω από δω από κει
σε σιωπώ μες στην απέραντη τρυφερότητα»³¹.

Και ορίζεται έτσι η ομιλητική σιωπή του έρωτα και η ατελής, γι' αυτό και συνεχής συν-ομιλία.

Γιατί αυτός στον οποίο απευθύνει την ανάστροφη / αντίστροφη αφιέρωση είναι αυτός που κατ' αρχήν της είχε αφιερώσει³² και της είχε αφιερωθεί. Αυτός που η καρδιά του πιάνει «από τη διώρυγα του Μπέρικγκ μέσα απ' όλη τη Ρωσία»³³, αυτός που το απόγεμα είπε «τριάντα χρόνια σε περίμενα»³⁴.

Αντί-δωρο αφιέρωση, λοιπόν, σ' αυτόν που την πρωτοπερπάτησε στην ποιητική ζωή. Και του απευθύνεται:

«Εσύ δωρητής (δεξιά κάτω της εικόνας) εκείνου του μικρού κίτρινου αγριολούλουδου»³⁵.

Άντεια Φραντζή

να περάσουμε αμέσως μετά στην προσαγή του «θέλω».

29. Ενδεχομένως αναφέρεται κυριολεκτικά σε «έργο της συγκεκριμένης μουσικής» που αγνώστου ή έχουμε μια μεταφορά. Πάντως, εκτιμώ πως η πιθανότερη εκδοχή είναι η κυριολεξία.

30. «Αντίστροφη αφιέρωση», στ. 35, 36: «(α εκκίνες οι / συμπαιγνίες)».

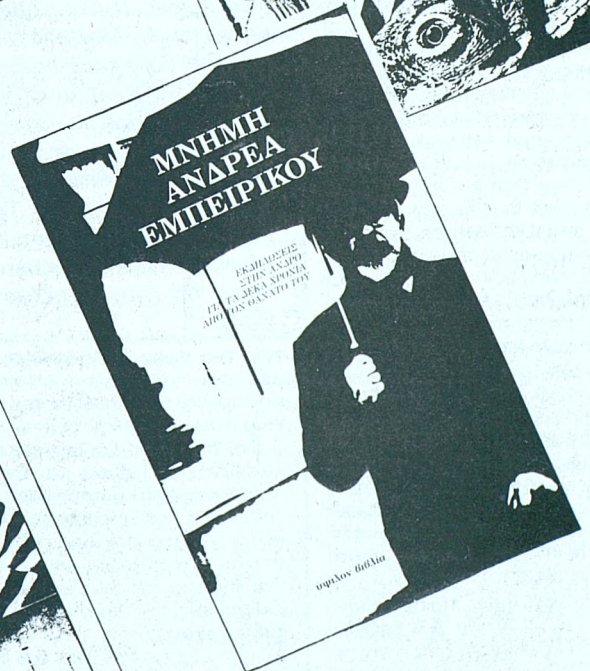
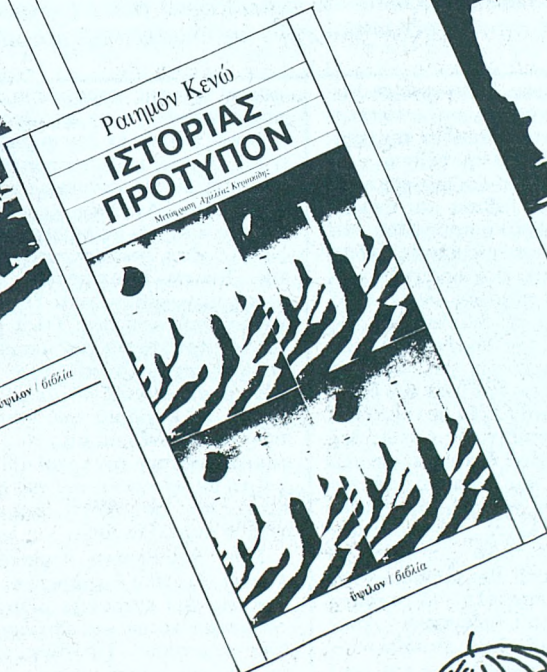
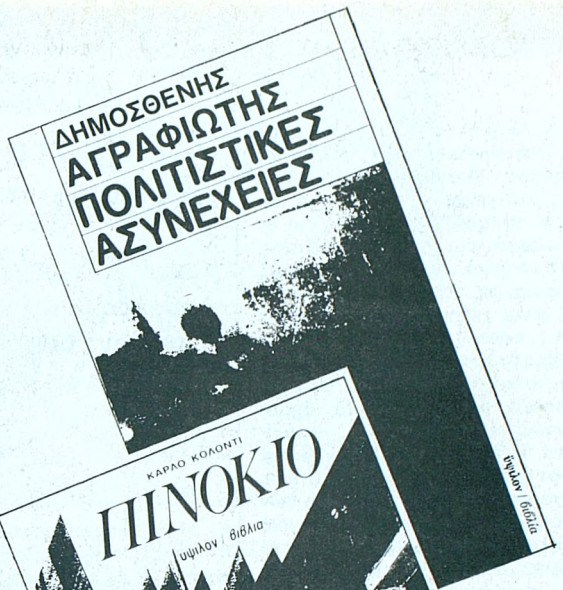
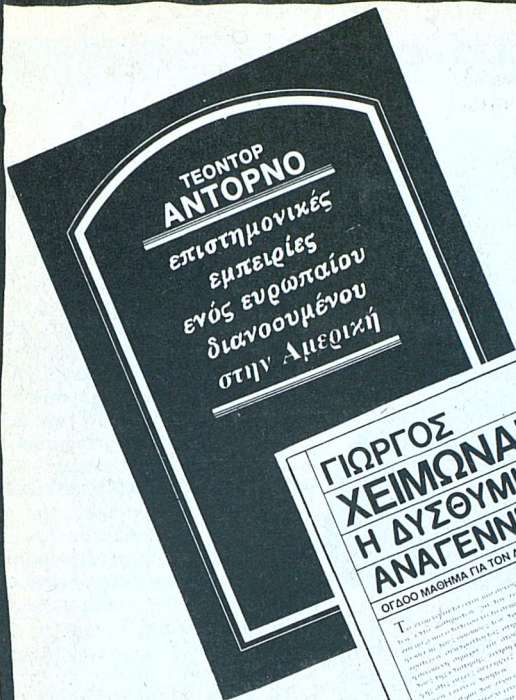
31. ό.π., στ. 121, 122 και 123.

32. Αναφέρομαι στον Αντρέα Εμπειρικό, ο οποίος είχε αφιερώσει «στη Μάτση» την ποιητική συλλογή του *Ενδοχώρα*, (εκδ. του Τετράδιου), Αθήνα 1945, στην οποία περιλαμβάνονταν ποιήματα γραμμένα από το 1934 έως το 1937.

33. «Αντίστροφη αφιέρωση», στ. 44 και 45.

34. ό.π., στ. 3.

35. ό.π., στ. 99 και 100.

ΚΑΤΑΚΑΛΟΚΑΙΡΟ!
Ύψιλον/βιβλία

Ζωοδόχου Πηγής 34
Αθήνα 106 81
τηλ. 3638257

Ας δούμε όμως συγκεκριμένα τη λειτουργία της την τελευταία περίοδο. Πιστεύω ότι η εικόνα της Εταιρείας δεν είναι τόσο ρόδινη. Αναμφίβολα έγιναν και ανασκαφές και στερεώσεις και εκδοτικό έργο. Όμως οι αυτόνομες ανασκαφές το τελευταίο διάστημα είναι ελάχιστες σε σχέση με τους πόρους και τα έσοδα. Η χρηματοδότηση μεγάλης κλίμακας αναστηλώσεων και διαμορφώσεων ανύπαρκτες. Οι δημοσιευόμενες μονογραφίες σπανίζουν. Η βιβλιοθήκη κινδυνεύει να είναι χρήσιμη μόνο σε φοιτητικές εργασίες. Ήδη, η αλλοίωση των στόχων της εταιρείας είναι κοινό μυστικό αφού σήμερα έχει μετατραπεί ουσιαστικά σε διαχειριστή πιστώσεων του υπουργείου Πολιτισμού ώστε να παρακαμφθούν οι δεσμεύσεις του Δημοσίου Λογιστικού. Η φθορά του θεσμού περιγράφεται συνοπτικά αλλά καιρια σε άρθρο της Χαράς Κιοσσέ («Βήμα», 29-3-87). Όχι όμως και ολοκληρωμένα. Γιατί δεν αναφέρεται στη λειτουργία της ίδιας της Εταιρείας, στη μεγάλη αλλοίωση του ποσοστού των μελών μεταξύ αρχαιολόγων και «αρχαιοφίλων» σε βάρος των πρώτων, στον αριθμό των ενεργειών αρχαιολόγων που είναι μέλη της, στα κριτήρια επιλογής τους κ.ά. Στοιχεία δηλαδή που δίνουν το δικό τους στίγμα σε έναν οργανισμό που υποτίθεται ότι υπηρετεί την επιστημονική έρευνα στον τομέα της αρχαιολογίας. Ας μην ξεχνάμε ότι βρισκόμαστε στα 1987 και τα κριτήρια λειτουργίας ενός τέτοιου οργανισμού δεν μπορούν να βασίζονται σε αντιλήψεις του περασμένου αιώνα. Έτσι, οι παραιτήσεις των καθηγητών Λαμπρινουδάκη και Παπαποστόλου, αποτελούν πραγματικά την κορυφή του παγόβουνου. Οι νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες της Εταιρείας με τους τοκισμούς, τις μετοχές κτλ. μήπως σχετίζονται με την αθρόα εγγραφή την τελευταία τριετία βιομηχάνων, εφοπλιστών και επιχειρηματιών, ως ισόβιων μελών; (!).

Ας είμαστε όμως πιο συγκεκριμένοι. Το τελευταίο ΔΣ προβαίνει την τελευταία τριετία στην εγγραφή 182 νέων εταίρων από τους οποίους μόνο 18 είναι αρχαιολόγοι. Μεταξύ των υπολοίπων συναντάμε πρεσβευτές, οικονομολόγους, νομικούς, επιχειρηματίες, εφοπλιστές, βιομηχάνους και άλλους. Για τον λόγο το αληθές ας παραθέσουμε μερικά ονόματα, αν και τον εκλογικό κατάλογο του 1987 με τα ονόματα των εταίρων μπορεί ο καθένας να τον συμβουλευθεί (Αλέξανδρος Εφραίμου, Γεράσιμος Βασιλόπουλος, Ιωάννης Λάτσης, Ιωάννης Μαρινόπουλος, Γεώργιος Πατέρας, Ανδρέας Ποταμιανός κ.ά.). Μερικά ονόματα που προκαλούν τουλάχιστον απορία, ό-

Ζητήματα ανοιχτά

του
Δημήτρη
Κωνσταντίου

Συμπληρώνονται φέτος 150 χρόνια από την ίδρυση της «Εν Αθηναις Αρχαιολογικής Εταιρείας» (1837-1987). Ενάμιση αιώνας επιστημονικής δραστηριότητας (ανασκαφές, αναστηλώσεις, βιβλιοθήκη, εκδοτικό έργο κτλ.). Σημαντικοί εκπρόσωποι του πνεύματος και της αρχαιολογικής επιστήμης έγιναν εταίροι της και ανέλαβαν, κατά καιρούς, τις τύχες της Εταιρείας (Κουμανούδης, Καββαδίας, Οικονόμος, Ορλάνδος κτλ.). Φαίνεται επομένως δικαιολογημένος ο φιλόδοξος φετινός γιορτασμός των 150 χρόνων με εκδηλώσεις που θα καλύψουν ολόκληρο σχεδόν το χρόνο, με αποκορύφωμα τη συνεδρίαση των μελών στο Ηρώδειο στις 21 Σεπτεμβρίου και την ομιλία του Γεν. Γραμματέα καθηγητή Γ. Μυλωνά για τα 150 χρόνια. Αναμφίβολα, μιλάμε για έναν από τους παλαιότερους επιστημονικούς οργανισμούς με παραγωγή σημαντικού έργου και διεθνές κύρος. Επομένως, κάθε λόγος που θα αναφέρεται στις δραστηριότητές της, πρέπει να λαμβάνει υπόψη της αυτήν ακριβώς την παράδοση και το προσφερόμενο έργο, να μη μηδενίζει αλλά να αντιμετωπίζει κριτικά τη λειτουργία της. Το τελευταίο νομίζω ότι επιβάλλεται σήμερα. Για να σταματήσουν οι ψιθυριοί των διαδρόμων που καθημερινά πολλαπλασιάζονται και να αποκτήσει πάλι η Εταιρεία το κύρος της στον επιστημονικό χώρο και ιδιαίτερα τον αρχαιολογικό.

πως του ιερέα Σχοινιωτάκη Εμμανουήλ, κάτοχο των ντόμπερμαν που κατασπάραξαν την Αθηναία δικηγόρο στην Εύβοια.

Στο συνολικό αριθμό συμπεριλαμβάνονται βέβαια και άνθρωποι με σημαντική προσφορά στα γράμματα και ειλικρινές ενδιαφέρον για την αρχαιολογική επιστήμη. Το γεγονός όμως αυτό δεν αναιρεί τη διαπίστωση της αλλοίωσης του συσχετισμού μεταξύ αρχαιολόγων και «αρχαιοφίλων». Τα εισαγωγικά που βάζω στην τελευταία λέξη δε νομίζω ότι είναι υποτιμητικά. Απλώς δεν μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ ανθρώπων που πραγματικά ενδιαφέρονται για την αρχαιολογία, και άλλων που χρησιμοποιούν τον τίτλο του εταίρου —και μάλιστα του ισόβιου— για κοινωνική προβολή. Όλοι όμως ψηφίζουν και αναδεικνύουν Διοικητικά Συμβούλια, χαράζουν επομένως κατευθύνσεις και ορίζουν τους στόχους της επιστήμης όσον αφορά την Αρχαιολογική Εταιρεία. Γίνονται δημιουργοί επομένως μιας συγκεκριμένης ιδεολογίας για το ρόλο των μνημείων, τις προτεραιότητες της έ-

ρευνας και της προστασίας. Θα προσπαθήσει να με αντικρούσει πιθανώς κανείς με τον ισχυρισμό ότι η ΑΕ είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και έχει ανάγκη κεφαλαίων. Αν είναι όμως έτσι, τότε το παιχνίδι ας παιχθεί καθαρά. Ας γίνει έκκληση στον ΣΕΒ, την Ένωση Εφοπλιστών, τους μεγαλοεργολάβους και την Αρχιεπισκοπή Αθηνών. Όλοι μαζί για την προστασία των μνημείων και την αρχαιολογική έρευνα (!). Τότε όμως φαντάζουν μακάβρια φάρσα τα λογίδια των «αυθεντιών» στα συνέδριά μας, που κατακεραυνώνουν τον εργολαβισμό και τη σύγχρονη έννοια της ανάπτυξης που ισοπεδώνει κάθε μνήμη του παρελθόντος.

Στην προκειμένη περίπτωση, το ανησυχητικό δεν έγκειται στο γεγονός της εγγραφής βιομηχάνων, εφοπλιστών και επιχειρηματιών ως εταίρων. Προβλέπεται εξάλλου και από το καταστατικό. Με 25.000 δρχ. μπορείς να γίνεις ισόβιος εταίρος. Μεγαλύτερη ανησυχία προκαλεί η δυσφορία εγγραφής αρχαιολόγων και μάλιστα των νεωτέρων. Μήπως επειδή έχουν μικρή επιστημονική

δραστηριότητα; Με όσα αναφέραμε πιο πάνω, είναι μήπως αναγκαία; Έπειτα ποιος είναι ο κριτής, και ποια τα κριτήρια; Μήπως όμως αλλοιωθεί ο επιστημονικός χαρακτήρας της Εταιρείας; Δεν γνωρίζω όμως το επιστημονικό έργο του παπα-Σχοινιωτάκη ή του κ. Λάτση. Τότε; Μήπως ο φόβος εισδοχής νέων αρχαιολόγων και η συνεπαγόμενη απομυθοποίηση των αυθεντιών, των κατεστημένων νοοτροπιών και λειτουργιών —αφού γνωρίζουν από τα μέσα το αντικείμενο, τις ανάγκες της προστασίας των μνημείων και τις απαιτήσεις της έρευνας— οδηγούν στην απόρριψη των αιτήσεων; Με αυτή την πρακτική, δικαίως οι αρχαιολόγοι αρνούνται να υποβληθούν σ' αυτή τη δοκιμασία. Τα γεγονότα μιλούν μόνα τους. Το 1976, 24 αρχαιολόγοι μέσω του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων υποβάλλουν αίτηση εγγραφής. Η Εταιρεία απαντά αρνητικά το 1978, και τους ζητά να υποβάλουν νέα αίτηση μεμονωμένα (!). Ορισμένοι υποβάλλουν νέα αίτηση και παίρνουν αρνητική απάντηση το 1982. (Ο ΣΕΑ νομίζω διαθέτει πολλά στοιχεία για τους δόπιστους). Έξι χρόνια δηλαδή για ένα όχι.

Μετά από όσα εκτέθηκαν, γίνεται πιστεύω φανερό η απαίτηση για διαφάνεια. Ζητήματα παραμένουν ανοιχτά, και θα βρουν τη λύση τους μόνο μέσα από διάλογο και καθαρές τοποθετήσεις. Τούτο το σημείωμα είναι μια πρόκληση σε διάλογο. Γιατί η σωπή δεν είναι πάντα χρυσός. Τα ερωτήματα έχουν ήδη τεθεί. Η Αρχαιολογική Εταιρεία με τους προωθούμενους συσχετισμούς, θα μεταβληθεί τελικά σε σύλλογο αρχαιοφίλων. Πιθανώς να είναι απαραίτητο. Μάλιστα θεωρώ ότι θα είναι αρκετά χρήσιμο. Τότε όμως πρέπει να επανεξετασθεί ο ρόλος των αρχαιολόγων στην Εταιρεία.

- Θα υλοποιηθεί και πώς το αυτονόητο ότι όλοι οι αρχαιολόγοι γράφονται με απλή αίτηση ως εταίροι; Τότε θα μιλάμε όμως για καθαρά επιστημονικό οργανισμό και θα πρέπει να εξετασθεί ο ρόλος των αρχαιοφίλων...

- Θα καταργηθεί ο μυστικισμός και οι λειτουργίες των ομάδων;

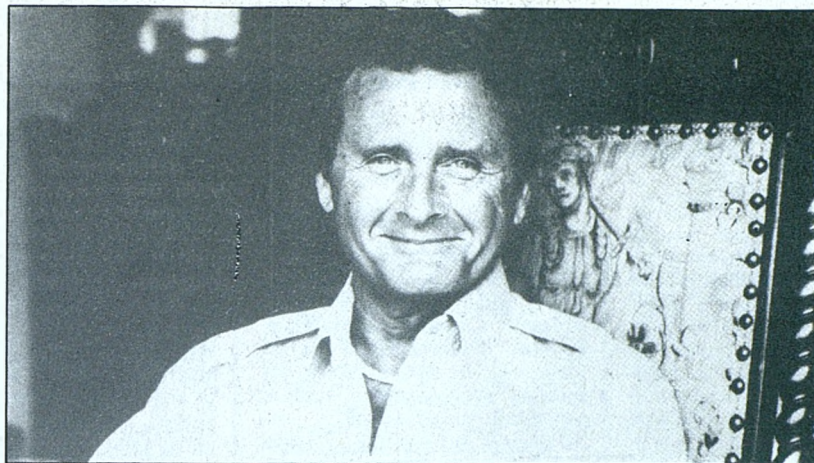
- Θα επιβληθεί η διαφάνεια, η ουσιαστική συμμετοχή των εταίρων και η δημοκρατική λειτουργία των οργάνων;

- Θα κατοχυρωθεί το επιστημονικό κύρος της Εταιρείας;

Ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων, οι Πανεπιστημιακές Σχολές, οι εταίροι αλλά και η ίδια η Πολιτεία που επιχορηγεί την Εταιρεία οφείλουν να πάρουν θέση. Ας επαναλάβω κι εγώ. Δεν έχουμε την πολυτέλεια να αφήσουμε να φθαρεί η Αρχαιολογική Εταιρεία. Το πρώτο βήμα θα είναι να μιλήσουμε ανοιχτά. □

Στον αστερισμό της τζαζ και της ηλεκτρονικής μουσικής

της Δέσποινας Σαββοπούλου

...και
ο Σταν
Γκέτζ.

Με τις μέτριες θερμοκρασίες να κυριαρχούν στη μουσική πολιτιστική μας ζωή, συνεχίζεται και αυτό το δεκαπενθήμερο το πρόγραμμα των εκδηλώσεων. Από τα βασικά στοιχεία του η ηλεκτρονική μουσική και η τζαζ συμπληρώνονται με μερικές συναυλίες Ελλήνων καλλιτεχνών σε περιφερειακά κυρίως φεστιβάλ, με ολίγη κλασική και με ελάχιστη ροκ στο Λυκαβηττό.

Ο Ντιζι Γκιλέσπι...

Η ηλεκτρονική Πάτρα

Η ηλεκτρονική μουσική ιδιαίτερα παραμελημένη ως τώρα, βρήκε την καλύτερη φιλοξενία στο Φεστιβάλ της Πάτρας. Το ενδιαφέρον και η εκτίμηση των διοργανωτών και κυρίως του καλλιτεχνικού διευθυντή Θ. Μικρούτσικου για το είδος, καθώς και η προσπάθειά τους να γίνει αυτό πιο γνωστό και πιο κατανοητό στο κοινό, τους οδήγησε στη δημιουργία ενός ενισχυμένου «ηλεκτρονικού μουσικού δεκαπενθήμερου».

Έτσι, συνεχίζεται έως αύριο και υπό την προεδρία του Ιάνη Ξενάκη το Συνέδριο Ηλεκτρονικής Μουσικής, που άρχισε στις 15 Ιουλίου και έχει θέμα τις «Μουσικές εφαρμογές της μικροπληροφορικής». Επίσης, έχουν προγραμματιστεί:

- Για σήμερα Παρασκευή, στο Φρούριο της Πάτρας ηλεκτρονική οπτικοακουστική συναυλία.
- Για την Κυριακή (19/7) «ζωντανή» ηλεκτρονική μουσική.

- Τη Δευτέρα και την Τρίτη (20-21/7) συναυλίες του συγκροτήματος Xenakis Ensemble. Το Xenakis Ensemble ιδρύθηκε το 1981 στο Παρίσι με πρωτοβουλία του συνθέτη Ιάνη Ξενάκη. Απαρτίζεται από τους καλύτερους μουσικούς σύγχρονης μουσικής της Ολλανδίας και του Βελγίου. Σκοπός του να δημιουργήσει προγράμματα που θα μπορούν να θεωρηθούν ανακαινιστικά. Το υλικό του προέρχεται από τις επιτυχίες του Ξενάκη, των μαθητών του και όλων των συνθετών που ασχολούνται με το είδος. Το βασικό του ρεπερτόριο αποτελείται από είκοσι πέντε συνθέσεις του Ξενάκη. Τις συναυλίες αυτές θα διευθύνει ο Huub Kerstens, ενώ στο πιάνο σολίστ θα είναι ο Geoffrey Madge και σοπράνο ο Yumi Nata. Τα έργα που θα παιχτούν είναι: Epei (1976), Evriali (1973), Anactoria (1969), Dmaadhim (1976), Eonteo (1969), Jalous (1978), Psappha (1975), Ikhoor (1978), Thallean (1984) κ.ά.

Αλλά το αποκορύφωμα του αφιερώματος στην ηλεκτρονική μουσική είναι το σεμινάριο με θέμα «Μουσικές εφαρμογές της μικροπληροφορικής». Το σεμινάριο θα πραγματοποιηθεί από τις 20 έως τις 30 Ιουλίου και σε αυτό θα παρουσιασθούν τρία μουσικά μικροπληροφορική συστήματα:

- Άμεση ηχητική σύνθεση - εκτέλεση.
- Τεχνική συμφωνία - εκτέλεση και πολυαγωγή.

Θα διδάξουν αντίστοιχα ο David Wessel από τις ΗΠΑ, ο Klarens Barlow από τη Γερμανία και η ομάδα «Πολυαγωγίας» από τη Γαλλία και την Ελλάδα.

Τα μαθήματα χωρίζονται σε τρεις κύκλους. Θα διαρκούν επτά ώρες την ημέρα και θα δοθούν στην αίθουσα του Εμπορικού και Εισαγωγικού Συλλόγου της Πάτρας. Το «ηλεκτρονικό» πρόγραμμα κλείνει στις 27/7 με Μεικτή Ηλεκτρονική Μουσική.

Στο πλαίσιο του Φεστιβάλ της Πάτρας μπορείτε ακόμα να παρακολουθήσετε τις συναυλίες:

του Κυριάκου Σφέτσα (28/7), της Νέλλης Σεμιτέκολλο (23/7), του Γιάννη Πάριου (24-25/7), του Βασίλη Παπακωνσταντίνου (27/7), του Ανδρέα Αδαμόπουλου (28/7), του Μάνου Χατζιδάκι (22/7) και της φωνής - θρύλου Victoria de los Angeles, στις 29/7 στο Αρχαίο Ωδείο της Πάτρας.

Η Victoria de los Angeles είναι Καταλανή αλλά γεννήθηκε στη Βαρκελώνη, όπου και ζει. Το ρεπερτόριό της είναι πλούσιο και περιλαμβάνει μουσική μπαρόκ, προ-μπαρόκ, όπερες αλλά και γερμανικά και γαλλικά τραγούδια. Η Victoria de los Angeles έγινε διάσημη στα χρόνια '49-'50.

Κατά τη διάρκεια της 43χρονης καριέρας της έχει εμφανιστεί σε ολόκληρο τον κόσμο και έχει συνεργαστεί με τους σπουδαιότερους διευθυντές ορχήστρας. Η δισκογραφία της περιλαμβάνει 22 πλήρεις όπερες και 40 L.P.S. από τα οποία πολλά έχουν κερδίσει διακρίσεις. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι το 1980 η μεγάλη Victoria βραβεύτηκε με χρυσό δίσκο έχοντας πουλήσει πάνω από 5.000.000 αντίτυπα!

Στο Αρχαίο Ωδείο της Πάτρας λοιπόν, στις 29 του μηνός θα χαρείτε ένα όμορφο απόγευμα και θα έχετε ακουστικές συγκινήσεις.

Και στην Αθήνα τζαζ

Ας αφήσουμε, όμως, την Πάτρα και ας επιστρέψουμε στη μουσική ζωή της Αθήνας και μάλλον στο πρόγραμμα της «Μουσικής Αθήνας '87». Ύστερα από τους ροκ ήχους του προηγούμενου δεκαπενθήμερου, η «Μουσική Αθήνα '87» για τις μέρες που ακολουθούν δείχνει να είναι περισσότερο τζαζιστική.

Έτσι, την ερχόμενη Τετάρτη 22 Ιουλίου παρουσιάζεται συναυλία με το κουιντέτο του μεγάλου Αμερικανού τζαζίστα Dizzy Gillespie. Το κουιντέτο αποτελείται, εκτός από τον ίδιο, και από τους: Samuel Rivers (μπάσο), John Lee (ντραμς), Ignacio Berroa (κιθάρα) και Ed Cherry (κιθάρα).

Ο κορυφαίος τρομπιτίστας Gillespie έχει διανύσει μακροχρόνια πορεία στο χώρο της τζαζ. Γεννημένος το 1917 στη Νότια Καρολίνα, έκανε τα πρώτα του πετυχημένα βήματα με τα κομμάτια

«Kerouac» και «Stardust» όπου διακρίνεται η επιρροή του ινδάλματος του Gillespie, Roy Eldridge. Εξακολουθεί ακόμη και σήμερα να προσφέρει πολλά στο χώρο της τζαζ, όχι μόνο ως τρομπιτίστας, αλλά και ως τραγουδιστής conga - drummer και show - man.

Τη σκυτάλη παίρνει ο Cab Calloway, ένας από τους μεγαλύτερους show - business - man του 20ου αιώνα με τη συναυλία του τη Δευτέρα 27 Ιουλίου. Το όνομά του είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το Cotton Club. Ο Calloway, ιδρυτικό μέλος, σε πολλές ορχήστρες και πάντες, έχει στο ενεργητικό του πλήθος πετυχημένων ταινιών όπως η «St. Louis Blues», η «Blue brothers» κ.ά. Είναι ο βασιλιάς του HI - DE - HO, της λέξης, που γεννήθηκε όταν ο Calloway έχασε τα λόγια του τραγουδιού «Minnie the moocher».

Το πρόγραμμα στους ήχους της τζαζ συνεχίζεται στις 28 Ιουλίου με το κουαρτέτο του Stan Getz. Ο Stan Getz είναι εκείνος που, το 1962 με το άλμπουμ του «Jazz Samba» έκανε όλο τον κόσμο να χορεύει bossa - nova. Οι κριτικοί του έχουν αφιερώσει τίτλους, όπως του μεγαλύτερου τενόρο-σαξωφονίστα. Για την ίδια μέρα έχουμε και την ελληνική εκπροσώπηση του είδους: το συγκρότημα «ΧΟΡΕΣ» του Γ. Τρανταλίδου που παίζει κρουστά.

Ροκ και κλασική

Όσον αφορά την ελάχιστη ροκ μουσική στο Λυκαβηττό θα εμφανιστούν οι Black Sabbath (21/7) —γι' αυτούς γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος— και ο Churk Berry, ο ζωντανός θρύλος του rock n' roll (19 και 20/7).

Τέλος, το ολίγον της κλασικής συνίσταται στο Αγγλικό Φεστιβάλ Μπαχ (21 και 23/7) και σε μια συναυλία της Κ.Ο.Α. (27/7) στα πλαίσια του Φεστιβάλ Αθηνών.

Στον αστερισμό της ηλεκτρονικής και της τζαζ λοιπόν το δεκαπενθήμερο που ακολουθεί. Ας ελπίσουμε ότι θα ανεβάσει την «πολιτιστική μας θερμοκρασία».

Στο προηγούμενο τεύχος μας και στο άρθρο «Κι αν είναι ροκ...» μπερδεύτηκαν οι παράγραφοι στη γ' και δ' στήλη. Ζητούμε συγγνώμη.

Οι αυθέντες του Δήμου Θεσσαλονίκης και η αυθεντική ιστορία της πόλεώς τους...

2300 χρόνια περίμενε η Θεσσαλονίκη για να αποκτήσει τέτοιο δήμαρχο...

του Χρήστου Τυροβούζη

Η ανήκουστη περιπέτεια του τόμου «Θεσσαλονίκη - 2300 χρόνια» αποκτά πλέον δραματικό ενδιαφέρον, καθώς ο Δήμος της συμπρωτεύουσας προχωρά στην ολοκλήρωση του εγκλήματος (απόσυρση - πολτοποίηση - «ανασύνθεση») και βασικοί συντελεστές του έργου, κλιμακώνοντας την άμυνά τους, θα αναγκαστούν τελικά να καταφύγουν στη δικαιοσύνη. Αξίζει να εμβαθύνουμε σε ορισμένες από τις πτυχές αυτής της εξέλιξης, που επικαιροποιεί, μεταξὺ των άλλων, και το πρόβλημα της πολιτικής χρήσης (ή αχρήστευσης) της Ιστορίας. Ας δούμε, όμως, συνοπτικά το χρονικό των γεγονότων:

Όταν στα τέλη του '84 το Δημοτικό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης αποφάσισε την έκδοση του επετειακού τόμου και ανέθετε τη συγγραφή των επιμέρους κεφαλαίων σε πανεπιστημιακούς και άλλους επιστήμονες, προφανώς δεν εξάρτοσε την κυκλοφορία, ακεραιότητα και «αποδοχή» του τόμου από την «πολιτική βούληση» της εκάστοτε δημοτικής αρχής¹. Τυχόν ανάθεση της συγγραφής με την αίρεση της αναδρομικής «διορθωτικής» παρέμβασής είτε του κ. Μαναβή είτε του κ. Κούβελα είναι σαφές πως αν μπορούσε να συζητηθεί, θα συναντούσε την άκαμπτη αντίθεση όλων των συγγραφέων και συντελεστών. Όμως η «μεταπολίτευση» στο Δήμο επεφύλασσε οδυνηρές εκπλήξεις...

Στις 18 Μαΐου του '87 ο Αντιδήμαρχος Πολιτιστικών κ. Αντώνης Παντολέων πρότεινε —ούτε λίγο ούτε πολύ— την «ανασύνθεση» του βιβλίου «Θεσσαλονίκη - 2300 χρόνια». Και το αιτιολογικό: «...έχουν εγερθεί σοβαρές αμφισβητήσεις για το περιεχόμενο του, το οποίο χαρακτηρίζεται από μονομέρεια, επειδή περιέχει ατέλειες, επειδή διαπιστώνονται σοβαρές παραλείψεις, επειδή διακρίνεται από έντονο υποκειμενισμό των συγγραφέων και δεν εκφράζει την αυθεντική ιστορία αυτής της πόλεως...». Αυτό σημαίνει ότι «...ο Δήμος δεν έχει δικαίωμα να υιοθετήσει και αναλάβει την ευθύνη μιας τέτοιας έκδοσης...». Δια ταύτα: «...να γίνει αποσύνθεση των σελίδων του βιβλίου και να αφαιρεθούν οι σελίδες που αναφέρονται στην Ιστορία της πόλεως μετά το 1912. Το υπόλοιπο βιβλίο, με προσθήκη 20 σελίδων που θα αναφέρονταν στη συμμετοχή της Θεσσαλονίκης στον Μακεδονικό Αγώνα, θα ανασυντεθεί σε βιβλίο με νέα μορφή και τίτλο: *Η Θεσσαλονίκη...*»².

Την εισήγηση αυτή του αντιδημάρχου η πλειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου μετέτρεψε σε εκτελεστή απόφαση. Διακόπηκε, αρχικά, η κυκλοφορία του βιβλίου και, τις πρώτες μέρες του Ιουνίου, ένας μεγάλος αριθμός αντιτύπων του μεταφέρθηκε —αν αληθεύουν οι σχετικές πληροφορίες— σε αποθήκη των δημοτικών Σφαγείων. Η μετακομιδή έγινε με απόλυτη μυστικότητα και οι αρμόδιοι προσποιήθηκαν άγνοια, καθυστερώντας μάλιστα τακτική συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου (στην οποία θα έπρεπε να απαντήσουν σε σχετική επερώτηση της αντιπολίτευσης), προφανώς για να προλάβουν να δημιουργήσουν τετελεσμένα γεγονότα³.

Οι άμεσα ενδιαφερόμενοι συγγραφείς και συντελεστές του τόμου έχουν ήδη ενεργοποιηθεί. Σε δήλωσή τους (25.5.87) στηλιτεύουν τις «μικροκομματικές σκοπιμότητες» που υπαγόρευαν τη «ναζιστικού ύφους πράξη» της «ανασύνθεσης» και δηλοποιούν την πρόθεσή τους να καταφύγουν σε κάθε πρόσφορο ένδικο ή διοικητικό μέσο. Εξάλλου, ο πρώταρχος του Α.Π.Θ. Δ.Α. Φατούρος και το Δ.Σ. του Συλλόγου Φοιτητών Τμήματος Φιλολογίας καταδικάζουν τις μεθοδεύσεις της ηγεσίας του Δήμου. Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. κάνει λόγο για «ιδεολογικά κριτήρια», «λογοκρισία» και «επιλεκτική αφαίρεση ορισμένων κειμένων»⁴. Καθώς και η πανεπιστημιακή Σύγκλητος παίρνει αντίστοιχη θέση, διαμορφώνεται ένας συσχετισμός ολότατα αρνητικός για τους εμπνευστές της «ανασύνθεσης». Και όμως αυτοί αισιοδοξούν και επιμένουν στην προώθηση της απόφασής τους, την οποία επενδύουν πρόχειρα με επιχειρήματα για «...Σκόπια που καταδοκούν και εθνικούς κινδύνους που διαγράφονται»⁵. Τις νεότερες εξελίξεις θα πληροφορηθούμε σύντομα από τις εφημερίδες...

Είναι λίγο πρόωρο και οπωσδήποτε ελάχιστα χρήσιμο να επιχειρηθεί εδώ κάποια συνταγματική, νομοθετική ή δικονομική προσέγγιση. Όμως η υπόθεση του υπό ανασύνθεση (και αποσύνθεση) τόμου είναι φανερό ότι κινεί (ή πρέπει να κινήσει) προβληματισμούς γύρω από την επιστημονική και πολιτική νομιμοποίηση της Αυτοδιοίκησης (και κάθε φέρεα δημόσιας εξουσίας) να θέτει (και να μεταθέτει) τους όρους ανάπτυξης του ιστορικού λόγου. Μπορεί ο Δήμος (ή το Κόμμα, η Διοίκηση κ.ο.κ.) να προσθαφαι-

ρει θεματικές και δοκίμια —ερίμνη των συγγραφέων— με την ιδιότητα του χρηματοδότη, του εργοδότη ή απλά... του νικητή των εκλογών; Και πόσο αποτελεσματικό μπορεί να φανεί, άραγε, το όπλο της κριτικής απέναντι σε αυτούς που ασκούν, εν ψυχρώ, κριτική δια των όπλων;

Ας επανέλθουμε στο αιτιολογικό της εισήγησης του αντιδημάρχου και ας προσπαθήσουμε, με όση νηφαλιότητα επιτρέπει η περίπτωση, να κατανοήσουμε τη φιλοσοφία που τη διατρέχει: «Ο Δήμος δεν έχει δικαίωμα να υιοθετήσει και αναλάβει την ευθύνη μιας τέτοιας έκδοσης». Περίεργη ταύτιση του Δήμου —θεσμού με το Δήμο— σημερινή πλειοψηφία και στελέχωση. Σύγχυση ανεπίτρεπτη του δικαιώματος της αυτοδιοίκησης να οργανώνει και ενισχύει επιστημονικές εκδόσεις, με την ευχέρεια των προσωπικών φερέων του οργάνου «Δημοτικό Συμβούλιο» να προβάλλουν δια πυρός και σιδήρου τις απόψεις τους, τόσο πάνω στην πολιτική και κοινωνική ιστορία, όσο και επί παντός επιστητού. Αθέμιτη συνεκφορά της δυνατότητας κάποιου δημοσίου προσώπου να διαχωρίζει τη θέση του (ή να τοποθετείται αρνητικά) απέναντι σε δημοσιοποιημένες επιστημονικές θέσεις, με κάποιο υποτιθέμενο δικαίωμα της πλειοψηφίας του Δήμου να λογοκρίνει τα βιβλία που χρηματοδοτεί.

Όμως αυτή είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου, αφού ο κ. αντιδήμαρχος αποφαινεται πως, σχετικά με το επίμαχο τμήμα του βιβλίου, «έχουν εγερθεί σοβαρές αμφισβητήσεις». Ερώτηση πρώτη: Πότε και από ποιον ειδικό επιστήμονα έχει διατυπωθεί αρνητική κριτική; Ερώτηση δεύτερη: Αν περιοριστούμε στην πολιτική και ιδεολογική σφαίρα, ποιο κόμμα ή πολιτικό πρόσωπο τοποθέτησε δημόσια κατά τρόπο απορριπτικό πριν τον κ. Κούβελα, ο οποίος —πάντως— προτίμησε να μιλήσει αφού προηγουμένως είχε κιάλας «δράσεις»; Ακόμη, με ποια κριτήρια έχει εντοπίσει ο κ. Παντολέων τις «ατέλειες» και τις «παραλείψεις» των επίδικων δοκιμίων; Γιατί δεν συνισφέρει τις —επιστημονικές, εννοείται, και τεκμηριωμένες— θέσεις του γύρω από τη μεσοπολεμική ιστορία της Θεσσαλονίκης ώστε να διασκεδαστεί η καταμαρτυρούμενη «μονομέρεια» των μονομερών εξοστρακισθέντων κειμένων; Γνωρίζει μήπως επιστημονικά δοκίμια πλήρως αποστειρωμένα από τον υποκειμενισμό των συγγραφέων» τους; Και τι συμβαίνει αν αυ-

τός ο υποκειμενισμός συνίσταται, τελικά, στη θεωρητική και μεθοδολογική συγκρότηση και ιδιοσυστασία κάθε ιστορικού επιστήμονα; Έχει διαβάσει μερικές τουλάχιστον από τις χιλιάδες σελίδες που έχουν γράψει οι επιστήμονες και θεωρητικοί γύρω από το πρόβλημα της αντικειμενικότητας στην Ιστορία; Αντ' αυτού φαίνεται πως προτίμησε να αυτοαναγορευτεί σε χαρισματικό μύστη και εντολοδόχο εκφραστή της «αυθεντικής ιστορίας αυτής της πόλεως»⁶.

Πάντως τις «ατέλειες» του βιβλίου φρόντισε τελικά να καταγράψει ο κ. Κούβελας στη γνωστή συνέντευξή του. Κατά τη γνώμη του, τα κείμενα του τόμου που πραγματεύονται την Ιστορία της Θεσσαλονίκης μετά τους Βαλκανικούς πολέμους: α) δίνουν στρεβλή εικόνα για τον Βενιζέλο, καθώς τον εμφανίζουν αγγλόφιλο· β) τονίζουν με έμφαση τους κοινωνικούς αγώνες που αναπτύχθηκαν στην πόλη· γ) δεν αναφέρονται στο έργο του Κ. Καραμανλή· δ) δίνουν επιχειρήματα στους βαλκανικούς γείτονές μας· ε) τελικά, η ιστοριογραφία δεν μπορεί να είναι «ούτε πλαστή, ούτε ψεύτικη, ούτε ελλιπής», ούτε και να αναφέρεται σε πρόσφατα, κρίσιμα και διαμφισβητούμενα γεγονότα.

Ας μην ανοίξουμε επιστημονικό διάλογο με τους προκαθήμενους του Δήμου Θεσσαλονίκης. Για τις ανάγκες αυτού του άρθρου είναι, νομίζω, επαρκείς οι παρακάτω τοποθετήσεις:

α) Ο Βενιζέλος σε πολλές και κρίσιμες καμπές προσαρμόστηκε, μονογαμικά μάλιστα, στις ιεραρχήσεις της βρετανικής εξωτερικής πολιτικής. Τα αρχαιακά υλικά (αλλά και ορισμένες ιστορικές συνθέσεις) επιβεβαιώνουν πανηγυρικά —για όσους δεν φέρουν παρωπίδες και παραμορφωτικούς φακούς— αυτή τη γενική διαπίστωση⁷. Στο τέλος - τέλος, καμιά «εθναρχική» μεθόδευση δεν μπορεί να αποτρέψει την ιστορική έρευνα από το έργο της. β) Η πολιτική, κοινωνική και οικονομική ιστορία της συμπρωτεύουσας αποτελεί απαγορευμένη ζώνη μόνο για τυχόν επιγόνους των εθνικιστών και απολογητών του μεσοπολέμου και, κυρίως, του μεταπολέμου. Εξάλλου, εκτός από τους χρηματοδότες του Μακεδονικού Αγώνα, ιστορική δράση ανέπτυξαν και οι εργάτες - θύματα των κατασταλτικών μηχανισμών του κράτους.

γ) Δεν γνωρίζω να χρημάτισε πρωθυπουργός ο κ. Κ. Καραμανλής στην περίοδο 1912-13. Εκτός

αν η «Ιστορία» του κ. Παντολέοντος πρόκειται να επιχειρήσει ιστορικό άλμα από το 1913 στη δεκαετία του '50. Γνωρίζω όμως σε ποιας μορφής πολιτικό STATUS ανθούν, συνήθως, τα προσωποπαγή υποδείγματα «ιστοριογραφίας» που φαίνεται να κερδίζουν την προτίμηση των σημερινών τοπικών αρχόντων της Θεσσαλονίκης.

δ) Υπενθυμίζω το σολωμικό: «το Έθνος πρέπει να μάθει να θεωρεί εθνικό ό,τι είναι αληθές». Ο εθνογραφικός χάρτης του μακεδονικού χώρου, κατά το μεταίχμιο 19ου και 20ου αιώνα και λίγο αργότερα, μένει να σχεδιαστεί. Αποκλείεται όμως να ταιριάζει στη μονοχρωματική οπτική ορισμένων...

ε) Επειδή ακριβώς κάποια γεγονότα είναι πρόσφατα, κρίσιμα, αμφιλεγόμενα κλπ., είναι αναγκαίο να επιχειρηθεί η περιγραφή και ερμηνεία τους. Οι κοινωνικοοικονομικοί προσδιορισμοί των πολιτικών θεσμών, η ειδική σημασία της εξάρτησης, ο χαρακτήρας της Αντίστασης, τα αίτια του Εμφυλίου και μια σειρά αντικειμένων της ιστορικής επιστήμης μπορεί και πρέπει να ερευνηθούν πληρέστερα. Μακάρι οι προσεγγίσεις να είναι πολυεδρικές και πολυφωνικές, μακάρι ο σχετικός διάλογος να μην μονοπωληθεί από κάποια περικλειστή «επιστημονική κοινότητα».

Από το άλλο μέρος, ας δεχθεί η δημοτική αρχή της Θεσσαλονίκης (και κάθε άλλη αρχή) ότι οι ιστορικοί συμβαίνει να είναι αρμοδιότεροι να μιλήσουν για Ιστορία, με τον ίδιο τρόπο που ο κ. Κούβελας και ο συνεργάτης του είναι βαθύτεροι γνώστες των κανόνων

του πολιτικού παιχνιδιού. Και ας δεχτούμε όλοι ότι το πέπλο σιγής που καλύπτει μέχρι σήμερα την ελληνική ιστορία της περιόδου μετά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο πρέπει κάποτε να πέσει⁸. Η ως τώρα επιλεκτική προβολή, από τον κυρίαρχο ιστορικό λόγο, γεγονότων πολεμικών ή στενά πολιτικών στη βάση «ηθικοπλαστικών» στοχεύσεων εθνικιστικής χροιάς, οργανωμένη καθώς ήταν από το μετεμφυλιακό κράτος, πόντισε με σκοταδισμό αρκετές γενιές Ελλήνων. Η νέα πνοή που σημειώνεται μεταπολιτευτικά στην ιστοριογραφία μας, καθώς και στον ευρύτερο χώρο των κοινωνικών επιστημών, φαίνεται να εγγυάται ένα καλύτερο μέλλον. Όμως η δοκιμασία του τόμου για τη Θεσσαλονίκη (που αποτελεί και δείγμα γραφής για τους προσανατολισμούς ενός κόμματος εξουσίας) έρχεται να λειτουργήσει προειδοποιητικά για όσους θα φαντάζονταν αυτή την πρόοδο νομοτελειακή.

Ίσως δεν πρέπει να κλείσει αυτό το άρθρο πριν κατονομαστεί νομικοπολιτικά η ενέργεια του Δήμου Θεσσαλονίκης που έδωσε το έρεισμα για τη συγγραφή του. Την απάντηση δίνει κι εδώ η πλούσια σε αντιδημοκρατικές εμπεριστατωμένες νεοελληνική ιστορία, μόνο που τη δίνει με τρόπο αρνητικό: Δεν πρόκειται για προληπτική λογοκρισία, αφού ο τόμος κυκλοφόρησε κανονικά. Δεν στοιχειοθετείται ούτε και κατασταλτική λογοκρισία, αφού ο θεσμός αυτός προϋποθέτει κάποια επικοινωνία με τους συγγραφείς, καθώς και ορισμένη δημοσιότητα. Είναι, βέβαια, προφανές, ότι δεν είχαμε σύλληψη και εκτόπιση

των «υπαιτιών», ενέργεια που βασιζόταν —τότε— στο «δίκαιο της ανάγκης» και το «παρασύνταγμα». Η περίπτωση αντιστοιχεί ευθέως στις σωρευτικές πρακτικές λογοκρισίας και καταστροφής των «αυθεντικών περιεχομένων» εντύπων που ασκούσε συχνά —πυκνά η μεταξική δικτατορία. Το δυστύχημα είναι ότι εκεί είχαμε προληπτική δράση, προειδοποίηση, δημοσιότητα και κάποια νομικοποίηση των περιορισμών της ελευθερίας έκφρασης⁹. Αυτά, τουλάχιστον, προκύπτουν από την «αυθεντική ιστορία», αυτής της χώρας...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1) Αποφάσεις του ΔΣΘ 1304 / 13.12.1984 και 1312 / 31.10.1985.
- 2) Δήμος Θεσσαλονίκης, Υπηρεσία Πολιτισμού, Αριθμός Πρωτοκόλλου Γραφείου Αντιδημάρχου 271 / 18.5.1987.
- 3) Πρβλ. εφημερίδα «Θεσσαλονίκη», 6.6.1987.
- 4) Έγγραφο με Α.Π. 1538, Κωδικός Αριθμός ΔΓ 31-36 της 1.6.1987. Βλ. και ανακοίνωση Τύπου της Πρυτανείας του Α.Π.Θ. της 5.6.1987 (εφημερίδες της επομένης).
- 5) Συνέντευξη του Δημάρχου Θεσσαλονίκης Σ. Κούβελα στον Άρη Σκιαδόπουλο, περιοδικό «Ταχυδρόμος», 10.6.87.
- 6) Αξίζει να σημειωθεί ότι, στην ιστορική επιστήμη, η αυθεντικότητα αναφέρεται στις πηγές και όχι στην ιστορία ως «πραγματική» αλληλουχία γεγονότων κλπ. Ο κ. αντιδήμαρχος θα μπορούσε ενδεικτικά, να διαβάσει το (καθόλου «αριστερό») δοκίμιο του HENRI - IRENEE MARROU στο κλασικό συλλογικό «L' HISTOIRE ET SES METHODES», I, ENCYCLOPEDIE DE LA PLEIADE, PARIS 1961. Για το λόγο και ανεδαφικό μιας γενοστογραφίας - αναπαράστασης, η θεωρία της ιστορίας έχει αποφανθεί από καιρό. Βλ. πρόσφατη σύνοψη στο βιβλίο του Θεόφιλου Βέικου

«Θεωρία και μεθοδολογία της Ιστορίας», Αθήνα 1987, κυρίως σελ. 15-17 και 39-46. Εξάλλου, η φορτική επίκληση της «αλήθειας», της «ακρίβειας» κλπ. —εύκολη, τελικά, υπόθεση— συχνά έρχεται να συγκαλύψει τους πιο διάτρητους στόχους. Το μυαλό μου πηγαίνει στον πρόλογο και τον επίλογο της δίτομης «Ιστορίας της Ελληνικής Χωροφυλακής, 1936-1950», Αθήνα 1973, του «διεθνούς κύρους ιστορικού συγγραφέως» Α.Β. Δασκαλάκη.

7) Ενδεικτική μια δήλωση του Ελ. Βενιζέλου τον Ιούνιο του 1917: «Αποκαθιστώσαι το συνταγματικόν καθεστώς μας και την αξιοπρέπειάν μας ως ελευθέρου Έθνους, αι μεγάλοι δυνάμεις... έκαμαν την ευγενεστέραν χρήσιν της απ' αιώνας ιδιότητος των ως εγγυητριών και προστατιδων των υψίστων συμφερόντων της Ελλάδος...». Εφημερίδα «Νέα Ημέρα», 22.6.1917. Πληθώρα ανάλογων στοιχείων περιέχει το βιβλίο του Π. Πετρίδη «Εθνική εξάρτηση και εθνική πολιτική», Θεσσαλονίκη 1981.

8) Αξίζει να σημειωθεί ότι σήμερα στο Λύκειο διδάσκεται: α) γενική μεθοδολογική εισαγωγή β) Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός και θεματικές από την Επανάσταση του 1821, μαζί με πτυχές της εξωτερικής πολιτικής της περιόδου 1821-1832, και γ) Κοινοτικός βίος στην Τουρκοκρατία και ...Μικρασιατικός πόλεμος. Ας μην περάσουμε και σε θέματα ποιότητας.

9) Πλήρη ανάλυση επιχειρεί ο Ν. Αλιβιζάτος, «Οι πολιτικοί θεσμοί σε κρίση, 1922-1974», στα ελληνικά Αθήνα 1983, σελ. 356-7 (ιδιώνυμο) 370 (ο Άρειος Πάγος αποφαίνεται σε θέματα ελευθερίας έκφρασης), 408 επόμ. (προληπτική διοικητική εκτόπιση), 418-9 (τιμωρία της διάδοσης ιδεών που προσανατολίζουν στην ανατροπή του κοινωνικού καθεστώτος, με το νόμο 117/18.9.1936), 424-5 (κατάσχεση εφημερίδων) κ.ο.κ. Αφιερωμένη εξαιρετικά στη δημοτική αρχή Θεσσαλονίκης, η σελ. 6 του βιβλίου του κ. Τσάτσου «Δια να γίνει μεν κράτος», Αθήνα 1945.

για τις διακοπές σας
τέσσερα μεγάλα βιβλιοπωλεία
στην καρδιά της Θεσσαλονίκης
σας περιμένουν...

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4
ΤΗΛ. 228 682

3 ΤΟ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853

2 ΕΓΝΑΤΙΑ 150
ΤΗΛ. 235 916

4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

Βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και
τα παιδιά σας από 30 δρχ.
Χιλιάδες βιβλία για μικρούς και μεγάλους,
συντροφιά στα βουνά και στις θάλασσες...

28 ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ

Η ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΑ ΜΟΝΤΕΛΟ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Π. ΘΕΟΔΩΡΟΥ - Μ. ΜΙΧΑΛΑΚΑ

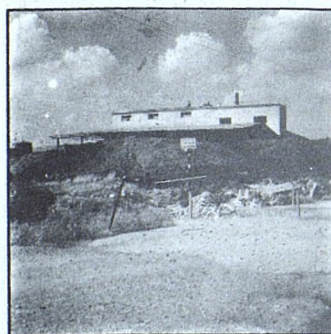
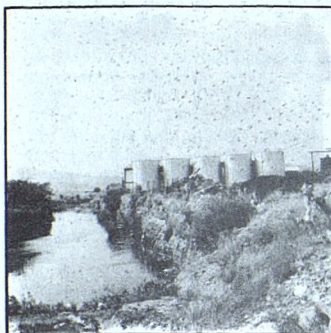
ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ

Πρόκειται για μια μελέτη που παρά τον τίτλο της δεν απευθύνεται αποκλειστικά στον οδοντίατρο και δεν απαιτεί ιδιαίτερες γνώσεις από τον αναγνώστη. Το περιεχόμενο της συνιστά μια πρόταση, μια στρατηγική προσέγγισης της κατάστασης της οδοντιατρικής περίθαλψης, σήμερα, στη χώρα μας, και αφορά τον καθένα που ενδιαφέρεται για το χώρο της υγείας. Η μελέτη αυτή διερυννά βασικές παραμέτρους της οδοντιατρικής περίθαλψης, όπως είναι οι κοινωνικές συνιστώσες της οδοντιατρικής επιστήμης, ο κοινωνικός ρόλος και η κοινωνική θέση του οδοντίατρου, η εκπαίδευση και η επιμόρφωσή του, η συμπεριφορά και οι απαιτήσεις των ασθενών, κτλ., μέσα από συλλογισμούς και υποθέσεις που στη θεωρητική τους βάση ισχύουν για κάθε είδος περίθαλψης· τέλος, ολοκληρώνεται με μια γενική αλλά ιδιότυπη αναφορά στο νόμο για το Εθνικό Σύστημα Υγείας.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΛΟΥΛΟΥΔΗΣ
Πολιτοικολογία
Εκδ. «Στοχαστής», Αθήνα 1986

... η αριστερά θα βγει από την κρίση της αν βρει τα μέσα και το λόγο που θα την καθιστούν και πάλι αξιόμαχη απέναντι σ' έναν καπιταλισμό που αλλάζει επίσης μέσα και λόγο.

Είναι γεγονός ότι και στη χώρα μας έχει αρχίσει κυρίως την τελευταία δεκαετία μια έντονη συζήτηση για την οικολογία και το περιβάλλον. Το βιβλίο του Λεωνίδα Λουλούδη, *Πολιτοικολογία* —σε μια περίοδο έντονων αναζητήσεων στους κόλπους των σύγχρονων πολιτικών και κοινωνικών κινημάτων, όπως έχουν εμφανισθεί μέχρι τώρα στον τόπο μας— αποτελεί μια συγκροτημένη ανάπτυξη της οικολογικής προβληματικής, πολύτιμη συνεισφορά στην όχι και τόσο πλούσια ελληνική οικολογική βιβλιογραφία. Η οικολογική προβληματική χρωμάτισε με σημαντική καθυστέρηση τις πολιτικές συζητήσεις στον τόπο μας. Ο συγγραφέας θεωρώντας αναγκαία τη διαμόρφωση μιας ριζοσπαστικής πρότασης εναλλακτικής συγκρότησης της κοινωνικής και πολιτικής δομής της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας υποστηρίζει ότι η αριστερά οφείλει να μην αγνοήσει άλλα κινήματα που θέτουν τα ίδια ζητήματα με αυτή και μάλιστα στο επίκεντρο της προβληματικής τους. Ένα τέτοιο κίνημα είναι το οικολογικό που διερευνώντας τον επαναπροσδιορισμό των σχέσεων κοινωνικής δραστηριότητας και φύσης θέτει το αίτημα της συνάντησης των αριστερών και των οικολόγων.

Το βιβλίο που αποτελείται από άρθρα και παρεμβάσεις γραμμένα την περίοδο 1979-1986 στα περιοδικά «Πολίτης», «Δεκαπενθήμερος Πολίτης», «Αντί», «Νέα Οικολογία» και την εφημερίδα «Αυγή», χωρίζεται σε τρία κεφάλαια - ενότητες. Το πρώτο, «Τεχνολογία, ο πυρήνας της οικολογικής κριτικής» είναι μια ιστορική και πολιτική προσέγγιση του τεχνολογικού φαινομένου. Το δεύτερο, «Σύγχρονη Γεωργία. Το παράδειγμα μιας παρέκκλισης» αποτελεί μια περισσότερο συγκεκριμένη ανάλυση των επιπτώσεων από την εφαρμογή της κυρίαρχης αναπτυξιακής στρατηγικής στη σύγχρονη γεωργία. Στην τρίτη ενότητα, «Πολιτική και Οικολογία. Απόπειρα σύνθεσης», μέσα από την ανάλυση και το σχολιασμό περιβαντολογικών προβλημάτων και της πολιτικής των κομμάτων ο συγγραφέας θέτει το ζήτημα της οργανικής σύνδεσης της (αριστερής) πολιτικής και της οικολογίας. Αυτή είναι και η οπτική μέσα από την οποία αναπτύσσει την προβληματική του για το οικολογικό κίνημα και την αριστερά.

Το ενδιαφέρον του βιβλίου δεν βρίσκεται μόνο στην οπτική με την οποία αναλύει και σχολιάζει τα ζητήματα που αναδεικνύει το οικολογικό κίνημα, αλλά και στην προβληματική της συνάντησης των σκέψεων και ιδεών των νέων κινήματων με την αριστερά.

Ο Λ. Λουλούδης διατυπώνοντας αυτή την πρόκληση επιχειρεί μια τομή στην οικολογική προβληματική υπερασπιζόμενος —για ορισμένους— μια ουτοπία. Η οποία όμως αποτελεί σήμερα ένα από τα στοιχεία διατύπωσης ενός διαφορετικού πολιτικού λόγου από την αριστερά.

ΚΑΡΕΛ ΤΣΑΠΕΚ
Απόκρυφες ιστορίες
Μετάφραση: Κ. Κουντούρης
Εκδ. «Μέδουσα», Αθήνα 1987

Οι *Απόκρυφες Ιστορίες* δημοσιεύτηκαν το 1945 μετά τον θάνατο του συγγραφέα. Είναι μια θαυμάσια συλλογή από βινιέτες. Πόσο λογική μοιάζει η αγανάκτηση του Εβραίου φούρναρη για το θαύμα των πέντε άρτων του Χριστού; Πόσο σπαραξικάρδιο είναι το γράμμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου προς τον δάσκαλό του Αριστοτέλη και η απαίτησή του να τον βοηθήσει να αναγνωρισθεί ως θεός; Και πόσο επίκαιρη η επιπολαιότητα με την οποία ο Ομηρικός Θεοσίτης κατηγορεί τους πάντες και τα πάντα. Δεικτική ειρωνεία και λεπτό χιούμορ χρωματίζουν αυτές τις ιστορίες.

Ο Κάρελ Τσάπεκ που πέθανε το 1938 είχε στραφεί για ένα διάστημα στη φιλοσοφία. Ασχολήθηκε με πολλά ήδη του γραπτού λόγου και εκτός από θεατρικά έργα, διηγήματα, δοκίμια και μυθιστορήματα έγραψε και πολλά ταξιδιωτικά βιβλία τα οποία εικονογραφούσε μόνος του. Η συγκινητική απλότητα στις *Απόκρυφες Ιστορίες* μας θυμίζει πως η λογοτεχνία μπορεί να γίνεται κάποτε και σαν ένα χαριτωμένο και διασκεδαστικό παιγνίδι.

ΑΡΘΟΥΡ ΚΑΙ ΣΥΝΘΙΑ
ΚΑΙΣΛΕΡ

Ξένος στην Πλατεία
Μετάφραση: Αν. Βαχλιώτης
Εκδ. «Χατζηνικολή», Αθήνα 1987

Αυτοβιογραφία του ζεύγους Καίσελερ. Το βιβλίο βασίστηκε στα χειρόγραφα που βρέθηκαν στο γραφείο του Άρθουρ Καίσελερ μετά την αυτοκτονία του ίδιου και της γυναίκας του Σύνθιας Τζέφρεϋς το 1983 που ήταν και η γραμματέας του Καίσελερ από το 1955 χρονιά που γνωρίστηκαν. Παντρεύτηκαν μετά από δέκα χρόνια.

Το βιβλίο είναι μια ιστορία έρωτα.

ΧΕΡΜΑΝ ΜΠΡΟΧ
Οι Υπνοβάτες - 1888. Πάσενοβ ή ο Ρομαντισμός
Μετάφραση: Κ. Κουντούρης
Εκδ. «Μέδουσα», Αθήνα 1987

Ο Χ. Μπρόχ λογαριάζεται στους πιο σημαντικούς συγγραφείς του 20ού αιώνα. *Οι Υπνοβάτες*, η τριλογία του Χ. Μπρόχ, είναι ένα πολυσύνθετο έργο που ο Μίλαν Κούντερα το χαρακτήρισε ως «τον ακρογωνιαίο λίθο της παράδοσης του σύγχρονου ευρωπαϊκού μυθιστορήματος». Ο Μπρόχ στον πρώτο τόμο, «1888 Πάσενοβ ή ο Ρομαντισμός», ζωντανεύει το τέλος του 19ου αιώνα και το λογοτεχνικό στίλ της εποχής αφηγούμενος την ιστορία του Γιόαχιμ φον Πάσενοβ που η οικογένειά του τον αναγκάζει να γίνει αξιωματικός. Ενώ στην αρχή ενστερνίζεται τα ιδεώδη του πρωσι-

κού μιλιταρισμού, η γνωριμία του με μια γυναίκα ελευθερών ηθών, η φιλία του με κάποιον που εγκατέλειψε το στρατό για να γίνει επιχειρηματίας, η επιμονή των δικών του να παντρευτεί την κόρη των γειτόνων τους και να επιστρέψει στο πατρικό σπίτι τον φέρνουν αντιμέτωπο με ορισμένα διλήμματα.

Μέσα από αυτά τα τυραννικά για τον ήρωα ερωτήματα ο Χ. Μπροχ αφήνει να διαφανεί το ρήγμα που έχει δημιουργηθεί στην κοινωνική συνοχή ενός κόσμου που αργοπεθαίνει και προ-αγγέλει την επερχόμενη αποσύνθεση· την αναπόφευκτη και μοιραία πορεία προς αυτό που ο Χάιντεγκερ αποκάλεσε «λήθη του είναι».

ΡΟΥΛΑ ΚΑΚΛΑΜΑΝΑΚΗ

'Αμβλωση στο Β' τριμελές

Εκδ. «Καστανιώτη», Αθήνα 1987

Αφήγημα που ξεκινώντας από ένα αληθινό γεγονός, μια δίκη για άμβλωση στο Β' τριμελές πλημμελειοδικείο Αθηνών στα τέλη της δεκαετίας του '60, που το έζησε η συγγραφέας ως δικαστικός, επεκτείνεται σε ευρύτερους χώρους. Αναπλάθεται το βιοματικό υλικό και η συγγραφέας προσεγγίζει, σχηματικά τέσσερις, στην ουσία όμως πολλούς μικρούς και μεγάλους, κόσμους της σύγχρονης ζωής και της λειτουργίας των θεσμών μαζί με τους χώρους και τα πρόσωπα που τους υπηρετούν.

Αφήγημα που κινείται ανάμεσα στο μύθο και την πραγματικότητα.

ΔΟΚΙΜΙΟ

ΣΠΥΡΟΣ ΤΣΑΚΝΙΑΣ

Ετερόνυμο

Κριτικές Παρεμβάσεις

Εκδ. «Νεφέλη», Αθήνα 1987

Συλλογή με άρθρα, επιφυλλίδες, σχόλια και ομιλίες γραμμένα την τελευταία δεκαετία και δημοσιευμένα σε εφημερίδες και περιοδικά. Τα περισσότερα αναφέρονται σε προβλήματα της πνευματικής και ιδεολογικής μας ζωής τη μεταπολιτευτική περίοδο. Τα κείμενα καλύπτουν, θεματολογικά και ειδολογικά ένα ευρύ φάσμα και αποτελούν κριτικές παρεμβάσεις στη συγκυρία ζητήματα επικαιρότητας, δημοσίευση βιβλίων ή άρθρων, ανέκδοτο ενός θεατρικού έργου ή προβολή μιας κινηματογραφικής ταινίας. Όσα θίγονται στα κείμενα ξεπερνούν τον «επικαιρικό» χαρακτήρα και ενδιαφέρουν όχι μόνο το σημερινό αναγνώστη.

ΣΠΥΡΟΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Η μοτοσυκλέτα στην ελληνική λογοτεχνία

Εκδ. «Διαγωνίου», Θεσσαλονίκη 1987

Η θαυμάσια αυτή εργασία χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη παρουσιάζονται, σχεδόν κατά τίτλο, κείμενα της ελληνικής πεζογραφίας που θίγουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο ζητήματα σχετικά με τη μοτοσυκλέ-

τα. Στη δεύτερη ενότητα γίνεται μια γενική επισκόπηση της παρουσίας της μοτοσυκλέτας στην ελληνική ποίηση, ενώ στην τρίτη διατυπώνονται κάποιες προσωπικές σκέψεις του συγγραφέα και εξηγείται η οπτική με την οποία πλησιάζει τα λογοτεχνικά κείμενα. Αυτό που κυρίως τον ενδιαφέρει είναι η ανίχνευση της σκοπιμότητας και του τρόπου παρουσίας της μοτοσυκλέτας σε ένα λογοτεχνικό γραφτό και όχι η λογοτεχνική αξιολόγηση των κειμένων.

ΒΑΣΟΣ ΒΑΡΙΚΑΣ

Συγγραφείς και κείμενα

Τόμος Γ' (1969-1971)

Εκδ. «Ερμής», Αθήνα 1987

Ο τελευταίος τόμος από την κριτική αρθρογραφία του Βάσου Βαρίκα που πέθανε το 1971. Ολοκληρώνεται έτσι μαζί με τους δύο προηγούμενους τόμους (Α', 1961-1965 και Β', 1966-1968) η εικόνα από τη δεκάχρονη κριτική παρουσίαση του ελληνικού βιβλίου στις στήλες του ελληνικού τύπου. Ο αναγνώστης μπορεί να έχει, με τους τρεις τόμους, μέσα από τη διεισδυτική και κριτική σκέψη του Β. Βαρίκα μια συνολική εμπειρία ως προς τους συγγραφείς και τα κείμενα που σημάδεψαν την πνευματική ζωή του τόπου την περίοδο αυτή.

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

Μετά τον Μαρξ

Εκδ. «Ροές», Αθήνα 1987, σελ. 120

Το 26ο βιβλίο του γνωστού δημοσιογράφου και σχολιογράφου Ν. Δήμου με πολιτικά δοκίμια γραμμένα από το 1977 ως το 1987. Τα περισσότερα κείμενα πρωτοδημοσιεύθηκαν στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο».

Β.Α. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Θέματα παιδικής λογοτεχνίας

Α' Ανιχνεύσεις

Εκδ. «Καστανιώτη», Αθήνα 1987

Ο συγγραφέας με το βιβλίο αυτό, το πρώτο μιας σειράς με τον τίτλο θέματα παιδικής λογοτεχνίας, φιλοδοξεί να καλύψει μέρος ενός αναμφισβήτητου κενού στην ελληνική βιβλιογραφία σχετικά με τη θεωρία της παιδικής λογοτεχνίας. Περιέρχονται κείμενα που αναφέρονται σε τρεις κύκλους: τον θεωρητικό, τον εκπαιδευτικό και τον κοινωνικό.

Το πρώτο κεφάλαιο οριοθετεί και διευκρινίζει αισθητικά το χώρο, αλλά και παρέχει στον αναγνώστη μια επαρκή ενημέρωση γύρω από μελέτες και άρθρα που έχουν αντικείμενό τους την παιδική λογοτεχνία. Το δεύτερο και τρίτο αναφέρονται αντίστοιχα στο παραμύθι και την ποίηση. Τέλος το τέταρτο και πέμπτο αφορούν την οικογένεια και την κοινωνία ευρύτερα που δεν μπορεί παρά να βαρύνονται με κάποιες ευθύνες σχετικά με το παιδικό βιβλίο.

Για τις καλοκαιρινές διακοπές
χαρίστε στους φίλους και τον εαυτό σας ένα απολαυστικό ταξίδι. Ταξιδέψτε σε όλο τον κόσμο με τους Βίκινγκς, τον Μαγγελάνο, τον Κορτές, τον Κάζας και τον Μάρκο Πόλο

ΜΑΓΓΕΛΑΝΟΣ: ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΒΙΚΙΝΓΚΣ

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΚΟΡΤΕΣ: Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΞΙΚΟΥ

ΜΑΡΚΟ ΠΟΛΟ: ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ

Β. ΚΑΖΑΣ: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

Μαυρομιχάλη 39, Τηλ. 3601956, 3610445,
Αθήνα 106 80

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73

τηλ. 36.44.064

Ο ποιητής Μανούσος Φάσσης

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Μία πρώτη απόπειρα κριτικής προσέγγισης

Δοκιμαστικό σχεδιάσμα του

Μανόλη Αναγνωστάκη

Διακριθείτε, δώστε αίμα το καλοκαίρι!

1. Στα Κέντρα Αιμοδοσίας

- ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
- ΛΑΪΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
- ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
- ΓΕΝΙΚΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΕΙΡΑΙΑ • ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΕΙΟ
- ΙΚΑ ΑΘΗΝΩΝ • ΑΧΕΠΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

2. Στους Σταθμούς και τις Υπηρεσίες αιμοδοσίας των Νοσοκομείων της χώρας.

3. Στις κινητές μονάδες αιμοληψίας.

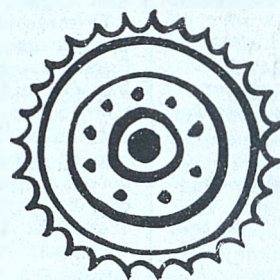
ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΝΙΚΟΣ ΓΚΑΤΣΟΣ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΙΚΑΡΟΣ 1987

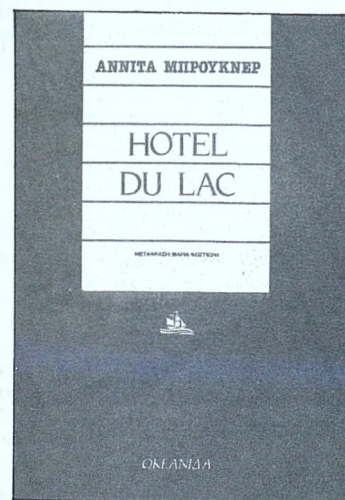
Ιζαμπέλ Αλιέντε ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΚΙΑΣ

Στον εφιαλτικό κόσμο μιας στρατιωτικής δικτατορίας της Λατινικής Αμερικής, γεννιέται, στη σκιά του τρόμου και του θανάτου, ένας μεγάλος έρωτας. Γύρω από τους δύο κεντρικούς ήρωες προβάλλει αδρά όλη η ζωή στην πολύπαθη χώρα.

Λιλή Ζωγράφου Η ΣΥΒΑΡΙΤΙΣΣΑ

«Κάθε φορά που κάποιος αρνιέται να παραλάβει την ταυτότητα που βρίσκει στο μαξιλάρι του την ώρα της γέννησής του, φτάνει στον κόσμο ένας λεύτερος», λέει η Λιλή Ζωγράφου για τη Συβαρίτισσά της, το νέο συγκλονιστικό της μυθιστόρημα.

Ανίτα Μπρούκνερ HOTEL DU LAC

Σ' ένα παλιομοδίτικο ξενοδοχείο στην Ελβετία, στις όχθες μιας λίμνης, η Έντιθ Χόουπ, επιτυχημένη συγγραφέας, βρίσκει την ευκαιρία για ενδοσκόπηση και αξιολόγηση της ζωής της. Και αποφασίζει ν' απορρίψει κάθε συμβιβασμό.

Χαρ. Τρικούπη 49

ΩΚΕΑΝΙΔΑ

Τηλ. 3627.341 - 3606.137

διαιολογος-διαιολογος-διαιολογος-διαιολογος

ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΩΝ «ΤΡΙΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ» ΤΟΥ ΜΟΥΖΙΛ

Πριν κυκλοφορήσει το τεύχος μας αρ. 350, της 3ης Ιουλίου 1987, με το Β' μέρος του άρθρου του συνεργάτη μας Γιάννη Η. Χάρη, «Οι Τρεις Γυναίκες του Ρ. Μούζιλ και το καλάμι του μεταφραστή», λάβαμε επιστολή που αναφερόταν στο εν λόγω άρθρο, σταλμένη από το Saarbrücken της Δ. Γερμανίας στις 24 Ιουνίου. Την ίδια μέρα λάβαμε άλλη μια επιστολή, προσωπική αποκλειστικά επίθεση στο συνεργάτη μας, από το Essen της Δ. Γερμανίας, με ημερομηνία 24 Ιουνίου κι αυτή και δακτυλογραφημένη στα ελληνικά. Έπειτα από συνεννόηση με το συνεργάτη μας, και για λόγους τους οποίους εκθέτει στην απάντησή του, δημοσιεύουμε και τις δύο επιστολές αυτούσιες.

Saarbrücken, 24.6.1987

Sehr geehrter Herr Direktor,
bezugnehmend auf den Artikel von Herrn Jannis Haris in Ihrer Zeitschrift "ANTI", Heft 348, 5. Juni 1987: "I Tris Jinekes tu R. Musil ke to kalami tu metafrasti (A)" möchte ich als Leiterin der Arbeitsstelle für Robert-Musil-Forschung und Präsidentin der Internationalen Robert-Musil-Gesellschaft Stellung nehmen.

Herrn Kentrotis kenne ich und schätze ihn als sehr guten Musil-Kenner. Wir haben in zahlreichen Gesprächen über die Werke Musils gesprochen. Seine Feinfühligkeit für die deutsche Sprache ist ausserordentlich. Anlässlich des Übersetzer-Kolloquiums im Übersetzer-Kollegium in Straelen (BRD) hat er einen sehr interessanten Vortrag über die Übersetzung der Werke Musils ins Griechische gehalten und einen allgemeinen Erfolg verzeichnet.

Ich bitte um die Veröffentlichung meiner Stellungnahme in Ihrer Zeitschrift.

Mit freundlichen Grüßen
Prof. Dr. Marie-Louise Roth
Universität des Saarlandes
66 Saarbrücken Fachr. 8.1.

ΣΣ. Δεν απαιτούμε, φυσικά, να μεταφράσουμε. Θα δημοσιεύσου-

με όμως ευχαρίστως μετάφραση της επιστολής από τον κ. Κεντρωτή.

Έσσαν, 24 Ιουνίου 1987

Κύριε Διευθυντά,
παρά τη θερμή —όπως μαθαίνουμε εδώ— του αθηναϊκού θέρους και την επακόλουθη καθηβιαρα συνεχίζουν να εμφανίζονται στο περιοδικό σας τα Χάρε Ράμα / Χάρε Χάρε / Χάρε Χάρε κι άλλοι τέτοιοι υστερικοί αλαλαγμοί και κραυγές αλλοφροσύνης τού, δυστυχώς ακόμα, συνεργάτη σας κ. Γιάννη Η. Χάρη. Την τελευταία φορά (τ. 348) ο εκ φύσεως (;) εριστικός αλλά και μικρόνους, ο εξ επαγγέλματος ρυπαρογράφος αλλά και οπωσδήποτε προβλήματα έχων με τους χυμούς του αρθρογράφος σας ξεσπαθώνει εν είδει πνευματικού «σικαριίου» (Ιώσηπος) κατά τον κριτικού και μεταφραστή έργων του Ρόμπερτ Μούζιλ στα ελληνικά κ. Γιώργου Κεντρωτή. Πολλά λέγει ο κ. Χάρης γι' αυτές τις μεταφράσεις, τη γλώσσα τους, το ύφος τους κτλ. Το φαιδρόν της όλης υποθέσεως είναι πως, καθώς προκύπτει από τα γραφόμενά του, ο εν λόγω συνεργάτης σας φαίνεται ότι αγνοεί την Γερμανική. Είναι αδύνατον με τις γνώσεις που έχει, όπως τουλάχιστον δείχνει το άρθρο του, να έχει καταφέρει να διαβάσει έστω και μία πρόταση του Μούζιλ στο πρωτότυπο. Δεν έχει νόημα να υπεισέλθω σε λεπτομέρειες. Απορίας άξιον είναι ωστόσο, ότι το ANTI —έγκριτο περιοδικό που (θέλει να) υποστηρίζει την κριτική— δεν θέτει υπό κάποια τρόπον τινά πρωτοβάθμια κρίση ή βάσανο τα κείμενα που δημοσιεύει. Δεν μπορεί, σίγουρα θα υπάρχουν σοβαροί γερμανομαθείς ανάμεσα στους συνεργάτες, τους φίλους και (γιατί όχι) τους υπαλλήλους σας. Νομίζω ότι δεν θα έβλαπτε το περιοδικό —αντίθετα μάάλιστα πιστεύω ότι θα το ωφελούσε τα μέγιστα—, αν κάποιος από αυτούς υπέβαλλε σε ένα τσεκ - απ τον κ. Γιάννη Η. Χάρη και τα γερμανίζοντα παραληρήματά του.

Όπως και να το κάνουμε, δεν μπορεί ο πρώτος τυχών και άσχετος (ο κ. Χάρης είναι σίγουρα και

τα δύο) να κακολογεί μετάφρασεις και μεταφραστή που, αν μη τι άλλο, απέδειξαν πως η Ελληνική αντέχει τον στρυφνό και πολυδαίδαλο λόγο του Μούζιλ. Πολλοί, κριτικοί και μη, μίλησαν για τη δουλειά του κ. Γιώργου Κεντρωτή· εξ άλλου μίλησε και ο ίδιος ο μεταφραστής γι' αυτήν με σοβαρότητα και επίγνωση τόσο στους δύο επιλόγους, που συνοδεύουν τις μεταφράσεις, όσο και στο περιοδικό ΔΙΑΒΑΖΩ (τ. 156). Κι έρχεται κατόπιν, μένεα πνέων, ο γνωστός και από άλλες εφορμήσεις του και χολερικός τσαπατσουλόγραφος σας και τον κατηγορεί πως προσπάθησε να δημιουργήσει ύφος (σαν να 'ναι κακό τούτο), κι άλλες τέτοιες χαζομάρες. Ο κ. Γιάννης Η. Χάρης δεν έχει παρά να ρίξει μια ματιά στον μεταφρασμένο στα γαλλικά, από τον Φίλιπ Ζακοτέ, Μούζιλ, για να δει πως μεταχειρίζεται ο γαλλοελβετός ποιητής, στη δική του γλώσσα πια, την λέξιν και το ύφος του αυστριακού. Προϋπόθεση, όμως, για κάτι τέτοιο είναι να γνωρίζει ο επί της Γερμανικής συμβουλάτορας (αλήθεια, κύριε Διευθυντά, δε νομίζετε πως υπάρχει και τέτοιος;) του κ. Χάρη καλά γαλλικά, διότι φοβούμαι πως ο αλαλάζων συνεργάτης σας, ειδικευμένος, καθώς φαίνεται, στην Φωνολογία της Τσακωνικής (ή κάνω λάθος;), μάλλον θα τα βρει μπαστούνια με τη γλώσσα του Μαλλαρμέ και του Σελίν.

Τελειώνοντας, κύριε Διευθυντά, σας παρακαλώ να σκεφθείτε κάπως και τους απλούς αναγνώστες σας που τόσα χρόνια βρίσκονται κοντά σας. Μην τους «παιδεύετε» χαρίζοντας σελίδες στον κάθε περιστασιακό ψευτοκίνησορα που νομίζει πως γράφει sub specie aeternitatis.

Η επιστολή μου ίσως αξιωθεί απαντήσεως από τον κ. Γιάννη Χάρη. Γνωρίζω από τώρα πόση χολή θα ρεύσει. Ωσάν το διχρονίτικο γαϊδούρι το βαρβάτο (Βάρναλης) θα απειλήσει να μου κλάσει τα οστά (Ροϊδής). Κάτι τέτοιο, άλλωστε, ταιριάζει απόλυτα στο ήθος του.

Φυσικά δεν πρόκειται να δώσω συνέχεια, γιατί δεν αξίζει να αρχί-

σει κανείς αντεγκλήσεις με subductisupercillicarptores (Laevius). Δικό του το βιολί, ας το βαράει όσο γουστάρει. Ο Μούζιλ, όμως, όσο χορεύει ελληνικά, θα επιμένει να χορεύει στους ρυθμούς του κ. Γιώργου Κεντρωτή. Ευτυχώς.

Σας ευχαριστώ για την φιλοξενία

ALEXANDER WOSENBERG
PLANCKSTR. 86
4300 ESSEN 1
Δυτική Γερμανία

ΥΓ. Ζητώ συγγνώμη για κάποια επιθέματα, με τα οποία κοσμά το συνεργάτη σας. Αλλά, διάβολε, περί Χάρη(τος) πρόκειται. Για πρώτη και τελευταία φορά πάντως.

Και η απάντηση του συνεργάτη μας:

Κύριε διευθυντά,
μια βεβαίωση της προέδρου της Διεθνούς Εταιρείας Μούζιλ ότι γνωρίζω τον κ. Κεντρωτή, έχει συζητήσει μαζί του και εγγυάται για τις γνώσεις του επί του Μούζιλ και της γερμανικής γλώσσας και της γερμανικής γλώσσας και μια επιστολή από Γερμανό, καθώς φαίνεται, πολίτη, με άδηλη ιδιότητα αλλά πλήθους αλληνομάθεια, ο οποίος συμπεραίνει ότι δεν γνωρίζω γερμανικά ώστε να ελέγξω τα γερμανικά του κ. Κ., αξίζει σίγουρα να μας απασχολήσουν, μολονότι απαντούν σε άρθρο το οποίο δεν είχε δημοσιευτεί ακόμη ολόκληρο (το Β' και υπερδιπλάσιο μέρος δημοσιεύεται στο τεύχος της 3ης Ιουλίου ενώ οι επιστολές φέρουν, και οι δύο, ημερομηνία 24 Ιουνίου) και προπαντός σε θέμα το οποίο ουδώς θιγόταν (: η γερμανομάθεια του κ. Κ.) —χώρια ο προσωπικός και υβριστικός χαρακτήρας της επιστολής Wosenberg.

Αλλά γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους οι ανοίκεια πρώιμες επιστολές, ως χειρονομία καθαυτήν και με το περιεχόμενό τους, έρχονται ανέλπιστα να υποστηρίξουν την εικόνα Κεντρωτή, όπως την όριζαν κάποια σκόρπια σημεία στο άρθρο μου.

Καλόδεχτες λοιπόν από μια άποψη, και ειδικότερα η επιστολή που φέρει την υπογραφή Alexander Wosenberg· αυτή πια επιβάλλεται, κύριε διευθυντά, να δημοσιευτεί, ολόκληρη: Οι «απλοί

Ε - φο - δια - στεί - τε το καλοκαίρι με μια ξένη γλώσσα

ΑΓΓΛΙΚΑ

ΓΑΛΛΙΚΑ - ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ

- Για ΑΡΧΑΡΙΟΥΣ ύλη 3-4 τάξεων σε τρεις μήνες.
- Εντατικά για ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΥΣ
- LOWER και PROFICIENCY για τις εξετάσεις Δεκεμβρίου.
- Εγγραφές ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

ΔΕΛΗΒΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πρ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ 14
τηλ: 27.55.66 - 22.09.63

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ

«Περιδιαβάζοντας»

Τόμος Α' και Τόμος Β'

Με το γενικό τίτλο «Περιδιαβάζοντας», ο Κώστας Στεργιόπουλος συγκεντρώνει σε τόμους κριτικά κείμενά του γραμμένα και δημοσιευμένα στο διάστημα μιας κριτικής πορείας, που ξεκίνησε παράλληλα με το ποιητικό και το άλλο έργο του και συνεχίζεται. Στον Α' τόμο «Από τον Κάλβο στον Παπατώνη» (1982) βρίσκονται συγκεντρωμένα μελετήματα και άρθρα για τους: Κάλβο, Καθήφη, Γρυπάρη, Πορφύρα, Μελαχρινό, Σικελιανό, Καζαντζάκη, Βάρναλη, Αυγέρη, Φιλύρα, Λαπαθιώτη, Καρυωτάκη, Μαρία Πολυδούρη, Καίσαρα Εμμανουήλ και Τ. Κ. Παπατσώνη. Στον Β' τόμο «Στο χώρο της παλιάς πεζογραφίας μας» (1986) περιλαμβάνονται κριτικά κείμενα για τους: Κοράη, Σολωμό, Ροΐδη, Βιζυηνό, Παπαδιαμάντη, Μωραϊτίδη, Μιχ. Μητσάκη, Κονδυλάκη, Δροσίνη, Παλαμά, Καρκαθίτσα, Ψυχάρη, Βλαχογιάννη, Τραυλαντώνη και Κ. Θεοτόκη.

Γ. ΦΑΡΙΝΟΥ-ΜΑΛΑΜΑΤΑΡΗ

Αφηγηματικές Τεχνικές στον Παπαδιαμάντη

1887-1910

Πρόκειται για μια συστηματική αφηγηματολογική προσέγγιση της διηγηματογραφίας του Παπαδιαμάντη. Η εξέταση του Χρόνου, της Περιγραφής, του Λόγου και του Προσώπου με βάση σύγχρονες θεωρίες - κυρίως αυτή του Genette - αιτιολογεί τη μοναδικότητα του Σκιαθίτη πεζογράφου.

ΦΡΑΝΣΟΥΑΖ ΝΤΟΛΤΟ

Η περίπτωση Ντομινίκ

Η διάσημη Γαλλίδα ψυχαναλύτρια βοηθάει ένα αγόρι, που είχε εμφανιστεί σαν ένα αφηρημένο πρόσωπο, σχεδόν σαν φάντασμα, και για το οποίο η φαντασίωση επρόκειτο να μείνει ο μοναδικός νόμος, να δεχτεί προοδευτικά μια πραγματικότητα, στην οποία επιστρέφει με τη συμπεριφορά του, ενώ ξαναβρίσκει ταυτόχρονα τη διανοητική εργασία.

αναγνώστες» του Αντί, όσοι γεύτηκαν έξι σελίδες γλώσσα και ύθο διαβάζουν και τώρα (καρηβρία και σικάριος, Ιώσηπος και Βάρναλης, Ροΐδης, Laevius κι άλλα λατινικά, τριζάτα υπερβατά σχήματα κ.ά.) περισσότερα, είμαι σίγουρος, θα καταλάβουν.

Μα και αλλιώς: κάποιος Γερμανός κάπου στο Essen, τακτικός αναγνώστης μου — τι λέγω, μύστης και εξηγητής των κειμένων μου, έστω των «εφορημένων» μου, εξού και οι μετρήσεις των χυμών μου — συγκίνηση και υπερηφάνεια, επιτρέψτε μου, μου προκαλεί.

Κι ακόμη: τόση ελληνομάθεια, η διαχρονία της ελληνικής, από τον «σικάριο» ως το «γουστάρω», ολοζώντανη και ανθούσα στο στόμα (και στη γραφομηχανή!) κάποιου Γερμανού κάπου στο Essen, συγκίνηση και πάλι προκαλεί. Και δεν μου επιτρέπει να σταθώ στην προσωπική επίθεση και να οργιστώ με όσα μου προσάπτονται, κρυμμένα πίσω από «προκύπτει», «φαίνεται» και άλλα τέτοια.

Ενώ αυτό που όντως φαίνεται, εντέλει, είναι ότι ο κ. Wosenberg ούτε και το Α' μέρος του άρθρου στο οποίο απαντά έχει διαβάσει. Αλλά εδώ δεν διάβασε, «καθώς προκύπτει από τα γραφόμενά του», το κείμενο του κ. Κ. στο Διαβάζω (αυτό στο οποίο μας παραπέμπει: δεν είχε δει ακόμη ότι του αφιερώω σχεδόν ολοκληρητή στήλη στο Β' μέρος, τχ. 350, 3.7.1987, σ. 49 στήλη γ').

Θα είχε τότε προσέξει ότι ο κ. Κ. επιαιρείται για την ελληνική εκδοχή του Μούζιλ την οποία έδωσε, ενώ θέτει όρο για τη μετάφραση τη «δυσχερή ανση της κατανόησης», την ανατροπή της «παραδομένης» σύνταξης, τον «δημιουργικό (!) βερμπαλισμό και την παρομοιωτική εικονοποιία ακόμη και εκεί όπου (στο πρωτότυπο) δεν υπάρχει».

Για την οίηση λοιπόν και τη γλωσσική επιδειξιμανία του ελέγχεται ο μεταφραστής, και όχι για τα γεωμετρικά του (βλ. και Α' μέρος, τχ. 348, 5.6.1987, σ. 52 στήλη β') για την άγνοια περιπλάνησή του σε αυστηρώς ιδιωτικό εντέλει γλωσσικό χώρο, όπου φύεται και θάλλει, σύμφωνα με τη δήλωση του ίδιου, ακόμη και η ασυνταξία.

Μετρημένα κουκιά είν' όλα αυτά, και τα μετρά μόνος του ο κ. Κεντρωτής. Ας διαβάσει τουλάχιστον αυτό του το κείμενο όποιος δεν βρίσκει σκόπιμο να διαβάσει το άρθρο το δικό μου.

Για μια κραυγαλέα περίπτωση σπατάλης, κύριε διευθυντά, έξι σελίδες του περιοδικού, ώστε να κάνουν οι ενδιαφερόμενοι κάποια οικονομία στα επίθετα και τους χαρακτηρισμούς, κυρίως όταν δεν τα συνοδεύουν από μισό επιχείρημα. Επείγονταν ωστόσο — να ξεφωνίσουν αυτούς και φίλους.

Επιτρέψτε μου τώρα, έπειτα μάλιστα από όσα συνόψισα εδώ, να μην επανέλθω στους λοιπούς

αγανακτισμένους πολίτες ή στις άλλες εγγυητικές επιστολές και πιστοποιητικά σπουδών που κατά τα φαινόμενα θα ακολουθήσουν.

Γιάννης Η. Χάρης

ΥΓ. Με την ευκαιρία, να ευχαριστήσω τον κ. Β. Δ. Φόρη, που μου επισήμανε δύο διαφυγόντες συγκριτικούς βαθμούς: toller και durstiger, στο Β' μέρος, τχ. 350, σ. 48 στήλη α' έτσι, ο στίχος 23κ. να διαβαστεί: «απολαμβάνει ακόμη πιο ξέφρενα...» κτλ.

ΤΡΙΤΕΙΑ ΤΡΙΣΗΜΑ

● Σε γραφή της μόδας, πήραμε την ακόλουθη καταγγελία:

Φίλτατο «Αντί», Χαίρε!

Η πρόσφατη, χάριν παιδιάς φαντάζομαι, δοξαστική επίκλησις του τής Παιδείας 'Υπουργού «άσασαι και άπαντες τρίσημα» (γαλλιστί εις τό πρωτότυπον: «τρίποντα») πέραν των προσφύων σχολίων εις τό τεύχος 349 του «Αντί», συνειρμικώς πώς αναδεικνύει και άλλην, διά διαφυτεύσεως, σχέσιν παιδείας και παιδιάς. Όπως θά ήδυνάτο καταλήλως νά σάς πληροφορήση, ή ύπεύθυνος δημοσίων σχέσεων του ΟΠΑΠ, Κυρία Μπλούνα, ή όποία «έξέρχεται εις τούς αιθέρας» (κοινώς βγαίνει στόν άέρα), έκάστη Δευτέρα εις τά 3.45 μ.μ. από των πομπών του Ραδιοφώνου τής ΕΡΤ-1 (Δεύτερο Πρόγραμμα) αναφορικώς μέ τά κέρδη του ΠΡΟ-ΠΟ, ό κανονισμός του ός άνω όργανισμού προβλέπει όταν άγών τις (ποδοσφαιρήσεως) συμπεριλαμβανόμενος εις τό δελτίον του προαναφερθέντος ΠΡΟ-ΠΟ δέν τελεστή λόγω λιμού, λοιμού, σεισμού, καταποντισμού, πυρός ή μαχαίρας, τότε και μόνον τότε, τελείται δημοσίως (και μέ δημοσίαν δαπάνην) κλήρωσις, ή όποία μεταδίδεται ζωντανή από τάς έθνικάς τηλεοράσεις. Τοιαύτης διαφάνειας στερείται όμως αντίστοιχον έθνικόν άθλημα, τό όποιον άφορά εις τήν εναγώνιον προσπάθειαν γονέων τινών νά έγράψουν τά τέκνα των εις τά κατά τεκμήριον άριστα των Δημοσίων Έκπαιδευτικών Έδρυμάτων, γνωστά ως Πρότυπα και Πειραματικά Σχολεία. Τό πολίτευμα των Έλλήνων, ειπερ ποτέ άλλοτε, Δημοκρατία (μετά Προόδου), ή Πολιτεία εξέδωσε Νόμον, ό όποιος τείνει νά άποκλείσει τήν έπικλήσιν εις τόν Άγιον Γεράσιμον ή τόν συμπατριώτην του Έπυργόν, διά τήν εισαγωγή τέκνου τινός εις ένα από τά ός άνω Έδρύματα τά όποια πολλαπλασιάσθησαν κατά τόν ίδιον συντελεστήν κατά τόν όποιον πολλαπλασιάσθησαν τά Άνώτατα Έκπαιδευτικά Έδρύματα. Ός κόνικλοι.

Από δεκαετίας λοιπόν διά τήν προνομιακήν αὐτήν εισαγωγή εις τά Πρότυπα και Πειραματικά, πρυτανεύει ή έπικλήσις εις τήν Θεάν Τύχην, ύλοποιούμενη διά σχετικής πληρέσεως. Ούτως, ό εισαγόμενος παῖς, ούδαμώς άνήκει εις έξ αίματος, έξ άγχιστείας ή διά βαπτίσεως συγγένειαν μέ

τήν Πολιτικήν και 'Επιστημονικήν ήγασαν τοῦ καθ' ὕλην 'Αρμοδίου 'Υπουργείου ἀλλά ἀπλῶς θεωρεῖται «εὐρύπυρος». Εἰς τὸν πρόσφατον ὁμῶς ἐνθουσιασμόν τῆς ἐπὶ θύραις 'Αλλαγῆς, μοιραία λήθη ὡς πρὸς τὴν δημοσίευσιν τῶν πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς κληρώσεως ἀναγκαίων Διαταγμάτων (καὶ δὴ Προεδρικών), τὴν ἀμνηστὴν τῶν ἐκείνου καὶ ἐκασταχοῦ Διευθυντῶν, ἀσμένως ἐπιλύουν οἱ κατὰ τόπον 'Επιθεωρηταί, δημιουργώντας ἔτσι τὴν νεαράν οὐ μὴν κραταίαν Δημοκρατίαν τῶν 'Επιθεωρητῶν. Τὴν αὐθαιρέσιαν τῶν σχετικῶν 'Εγκυκλίων, συνοδεύει καὶ ἡ γνωστὴ πολεμικὴ κραυγὴ «καὶ δὲν πᾶτε στὸ Συμβούλιο 'Επικρατείας».

Πρακτικῶς, ἐν τέλει, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προταθῇ εἰς τὸν Πολιτικόν τῶν 'Επιθεωρητῶν Προϊστάμενον, ἀντὶ νὰ ἐπιτρέπῃ νὰ ἀποκλεισθῶνται μερικαὶ ἀτομικαὶ περιπτώσεις ἀπὸ τὰς κληρώσεις τῶν προτύπων καὶ Πειραματικῶν θὰ ἦδυνάτο νὰ ἐπιτύχῃ μετὰ ταῦτα καὶ διαφύτευσιν τῶν τοιούτων 'Επιθεωρητῶν εἰς τὸν ΟΠΑΠ, ὅπου θὰ ἦδυνάτο ἀποκλεισθῶναι ἐν τῶν τριῶν σημείων (1, 2, X) ἡ δελτία ΠΡΟ-ΠΟ μερικῶν περιοχῶν ἀπὸ τὰς σχετικὰς κληρώσεις, νὰ προσπορηθῶσι μεγάλα πρωτογενῆ καὶ δευτερογενῆ κέρδη.

'Υγιαίνειτε Εὐδαιμονοῦντες
'Ιπποκράτης 'Ακάδημος
'Αθήναθεν

ΥΓ. Τα σχετικά γεγονότα, τα ονόματα των πρωταγωνιστῶν και του επιστολογράφου είναι στη διάθεση κάθε αρμόδιου.

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

● Για τα «τριπύνα» του ΥΠΕΠΘ με τα Κέντρα Ενημερωτικών Συναντήσεων μας γράφει ένας εκπαιδευτικός:

Από τις 22 έως τις 30/6/87 το υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) με τη Γ2 2646/29-5-87 υπουργική απόφαση διοργάνωσε σεμινάρια επιμόρφωσης για τους καθηγητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που διορίστηκαν το 1986. Τα σεμινάρια έγιναν σε εννέα Κέντρα Ενημερωτικών Συναντήσεων. (Ανάλογα ΚΕΣ λειτούργησαν και για τους εκπαιδευτικούς της Α/θμιας εκπαίδευσης).

Είχα την τύχη να περάσω από ένα τέτοιο ΚΕΣ.

Κατ' αρχήν δέχομαι ότι αυτή η ενέργεια του ΥΠΕΠΘ είναι σημαντική και πρωτοπόρα.

Όμως: ένα σεμινάριο γίνεται για να λειτουργήσει πρώτιστα ως σεμινάριο. Μόνο που αυτό έγινε, για να πούμε ότι έγινε. Τα σχετικά δελτία Τύπου του ΥΠΕΠΘ και η προβολή από την ΤV είναι οι ενδείξεις. Τις αποδείξεις τις βρήκαμε στα ίδια τα ΚΕΣ.

Οι νεοδιόριστοι λοιπόν εκπαιδευτικοί λίγες μέρες πριν και μέσα στον Ιούνιο (απόφαση 29/5) έμαθαν ότι για δέκα μέρες υποχρεούνται να παρουσιαστούν (21/6) σ' ένα από τα 9 ΚΕΣ (Σουφλί, Νάουσα, Κόνιτσα, Φιλιάτες, Καλάβρυτα, Αθήνα / Ανάβρυτα, Ανάβυσσος, Σπέτσες, Ρέθυμνο).

Έτσι, αμέσως μετά τις Πανελλήνιες (16/6), παίρνοντας αποσκευές, και ορισμένες συνάδελ-

φοι και παιδιά, διατρέξαμε την Ελλάδα και παρουσιάστηκε (21/6) στον ορισμένο τόπο, όπου πήραμε και Πρόγραμμα. Πρόγραμμα σημαίνει: δύο ενότητες, Γενικά και Ειδικά θέματα, 8 μέρες και 59 ώρες (ειδικά για το Σαββατοκύριακο 18 ώρες, 9-2 και 5-9). Από το Σάββατο λοιπόν των Πανελληνίων (13/6) που διαμαρτυρηθήκαμε, περάσαμε στο 18ωρο Σαββατοκύριακο. Για υπερωρίες ή 75% της Κυριακής ούτε σκέψη. Η απόφαση - εντολή μετακίνησης αναφέρει ρητά την καταβολή μόνο των οδοιπορικών εξόδων προς και από τα ΚΕΣ, αφού η διαμονή και διατροφή μας ανατέθηκε στις Μαθητικές Εστίες. Στην επιτροπή επιμορφωόμενων, που σχηματίστηκε για να αναλάβει κάποιες πρωτοβουλίες, η ΟΛΜΕ διευκρίνισε, ότι παρήχθη το θέμα στις κατά τόπους ΕΛΜΕ, και έτσι ξέμπεξε. Η διαμονή; Θάλαμοι των 8 χωρίς μία καρέκλα, και κοινόχρηστοι χώροι υγιεινής. Πάντως για τα Δελτία Ειδήσεων της ΤV είχαμε το ξενοδοχείο ΗΛΙΟΣ του ΕΟΤ, έδρα του ΚΕΣ Αναβύσσου.

Στην ουσία: οι εισηγητές - επιμορφωτές σχεδόν στο σύνολό τους - περιορίστηκαν σε αναγνώσεις χειρογράφων, διαλέξεις και μονολόγους. Όχι λίγες φορές το ακροατήριο κέρδισε ετισθελικά το διάλογο. Γενική διαπίστωση η πρόχειρη οργάνωση (δύο μήνες το πολύ, από ό,τι καταλάβαμε, η προετοιμασία). Έτσι μπαιναμε στις τάξεις, συχνά εξαντλημένοι, να ακούσουμε διάλεξη για τις «Κρατούσες θεωρίες για τη μάθηση σε σχέση με τη διδακτική πράξη» ή τις «Μαθησιακές δυσχερείες και την αντιμετώπισή τους». Το αποκορύφωμα πάντως ήταν οι βιντεοκασέτες από πρότυπα σχολεία με σκηνοθετημένες υποδειγματικές διδασκαλίες. Καμένη επαρχία να ακούει μαθητές Γυμνασίου να μιλούν για θέατρο, έχοντας μπροστά τους θεατρικά προγράμματα και ακούγοντας Κουν και Χορν.

Το χειρότερο: Σε κάθε «μάθημα» υπήρχε απουσιολόγιο, ενώ την τελευταία μέρα ήρθε και το ερωτηματολόγιο του ΥΠΕΠΘ. Η συμπλήρωσή του από τους επιμορφωμένους με τις παρατηρήσεις και προτάσεις τους ήταν επώδυνη (!) και υποχρεωτική (!). Έδινες το ερωτηματολόγιο και έπαιρνες την απαραίτητη βεβαίωση συμμετοχής.

Ναι, να γίνονται επιμορφωτικά σεμινάρια. Να ενημερώνονται όμως οι μετέχοντες έγκαιρα. Οι συναντήσεις, σεμινάρια να έχουν εξειδικευμένα θέματα και να μην ασχολούνται περι παντός επιστητού. Οι εισηγητές να είναι γνώστες του αντικειμένου τους. Η καλύτερη υποδομή και διοικητική μέριμνα πάντοτε είναι χρήσιμη. Τέλος, απουσιολόγια και επώδυνη υποχρεωτική καταγραφή απόψεων, αν μη τι άλλο, δεν ωφελούν. Να 'ναι τυχαίο άραγε, ότι οι άρρηνες θυμήθηκαν τη στρατιωτική τους θητεία, εξομοιώνοντας τη βεβαίωση συμμετοχής με το απολυτήριο στρατού;

Ένας Εκπαιδευτικός Β/θμιας

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 - 72.32.819

- Υπεύθυνος, σύμφωνα με το νόμο:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Σύμβουλος
Δημοσίων σχέσεων
και διαφημιστής:
ΘΕΜΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
- Γραμματεία
Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Μπουμπουλίας 16
Τηλ. 27.94.550

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.100 δρχ. - Ετήσια 2.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 7.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 14
ετήσια: δολ. 28
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 17
ετήσια: δολ. 34

ΚΥΠΡΟΣ

εξάμηνη: δολ. 15
ετήσια: δολ. 30

ΕΥΡΩΠΗ

εξάμηνη: δολ. 19
ετήσια: δολ. 38

ΑΜΕΡΙΚΗ

εξάμηνη: δολ. 22
ετήσια: δολ. 44

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 100
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 200

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

● Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
● Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

29

ΙΟΥΛΗΣ 1987

ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΔΟΛΟΦΟΝΩΝ

για ένα αυτόνομο εναλλακτικό επαναστατικό κίνημα

Coca-Cola

ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΖΕΣ

Πανευρωπαϊκό
Κάμπινγκ
ΣΧΟΛΙΑ

Όνομα του Ρόδου

WIPERS

ΟΔΥΝΗΡΗ ΑΓΩΝΙΑ

Η συνάντηση της μεσοπολεμικής κρίσης με την κρίση του σήμερα είναι η οδυνηρή αγωνία. Η αγωνία είναι η κατάσταση της ψυχής που προκύπτει από την απειλή της καταστροφής. Η αγωνία είναι η κατάσταση της ψυχής που προκύπτει από την απειλή της καταστροφής. Η αγωνία είναι η κατάσταση της ψυχής που προκύπτει από την απειλή της καταστροφής.

Το κοινωνικό οδιόδο
Η κοινωνία είναι η κατάσταση της ψυχής που προκύπτει από την απειλή της καταστροφής. Η κοινωνία είναι η κατάσταση της ψυχής που προκύπτει από την απειλή της καταστροφής. Η κοινωνία είναι η κατάσταση της ψυχής που προκύπτει από την απειλή της καταστροφής.

Οι "ΡΟΕΣ" σας εύχονται και σας προτείνουν

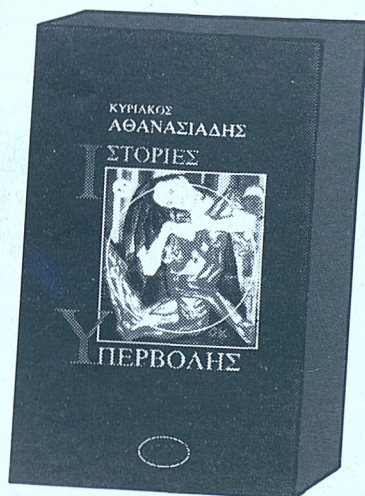
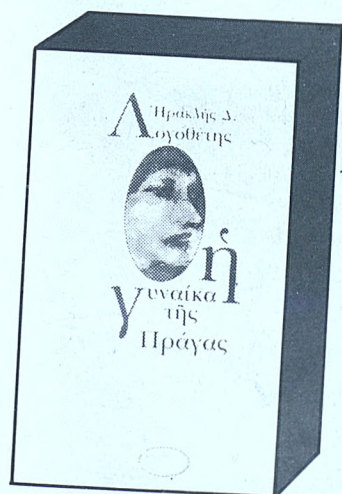
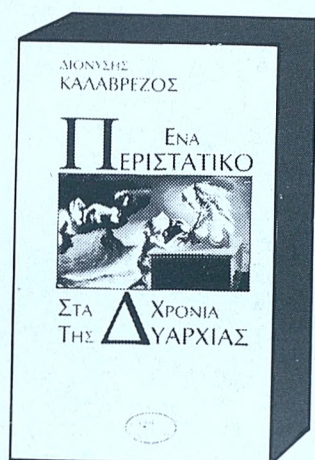

καλό καλοκαίρι

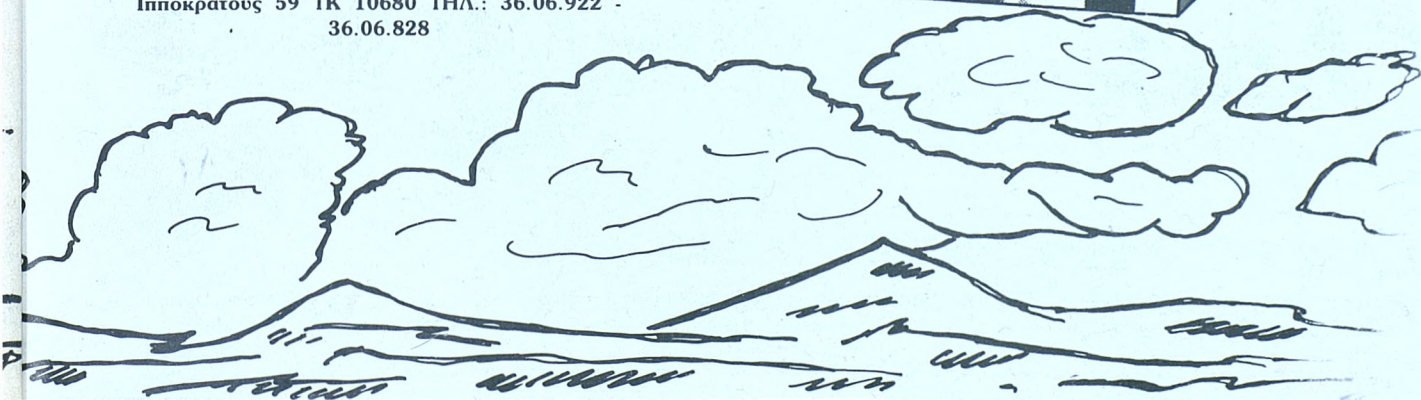
ΡΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΟΕΣ
Κάθε βιβλίο και ένα γεγονός

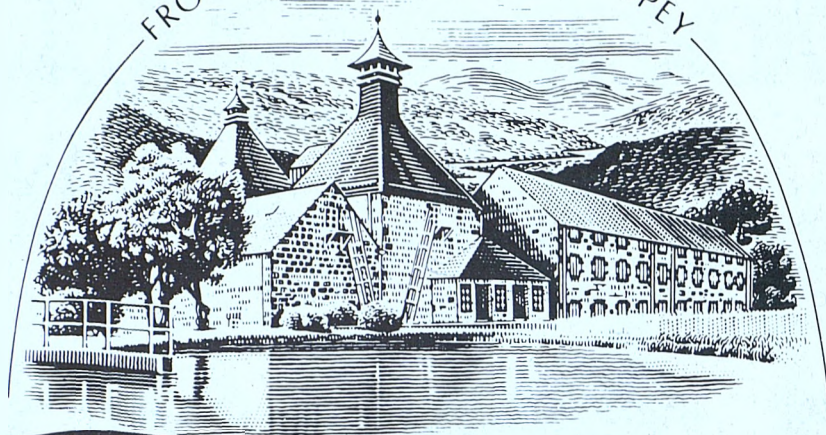
καλοκαιρινές
Βιβλιο-ροές

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΒΙΒΛΙΟΡΟΕΣ
Ιπποκράτους 59 ΤΚ 10680 ΤΗΛ.: 36.06.922 -
36.06.828

FROM THE GLENS OF STRATHSPEY

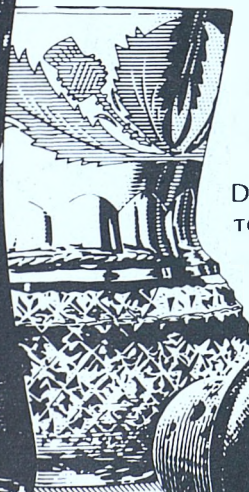

Ανακαλύψτε τα Μυστικά του CARDHU

Αν είσαστε φίλος του καλού Ουίσκυ
και ξεχωρίζετε τις διάφορες γεύσεις
του, τότε είναι καιρός να δοκιμάσετε
και ένα πραγματικό MALT WHISKY.

Το CARDHU PURE MALT 12 ετών,
πού φτιάχνεται από την απόσταξη
βύνης, αποκλειστικά από κριθάρι,
διακρίνεται για την καθαρότητα
της γεύσης και το λεπτό του άρωμα.
Το CARDHU PURE MALT WHISKY
παλητώνει σε δρύινα βαρέλια
για 12 ολόκληρα χρόνια!

Και επειδή
η τελειότητα στη γεύση
πάει μαζί με την
τέλεια αισθητική,
το CARDHU προσφέρεται
σε πολυτελή φιάλη
DECANTER, σχεδιασμένη
τον περασμένο αιώνα.
Το CARDHU πίνεται σκέτο
ή με λίγο νερό, αλλά
χωρίς πάγο.

CARDHU Μαλτ Ουίσκυ 12 ετών

John Walker & Sons Ltd., Cardhu Distillery, Scotland, since 1824.

